
GILL PAUL
SOȚIA SECRETĂ
blue MOON

O mare ducesă rusă și un jurnalist englez.
Uniți printr-unul din cele mai mari mistere ale lumii...

1914. Rusia se află în pragul colapsului,
iar familia Romanov se confruntă cu un viitor extrem
de nesigur. Marea Ducesă Tatiana s-a îndrăgostit de ofițerul
de cavalerie Dmitri, dar evenimentele iau o întorsătură
neașteptată, punându-le în pericol iubirea și chiar viața...
2016. După ce o descoperire devastatoare o face să fugă
din Londra, Kitty Fisher se refugiază la cabana străbunicului ei
din America. Acolo, pe malul lacului Akanabee, descoperă
un pandantiv spectaculos care o va conduce la un secret
de familie îngropat cu mult timp în urmă...
Tulburător și emoționant, *Soția secretă* leagă trecutul
și prezentul într-o poveste de neuitat despre iubire,
pierdere și puterea speranței.

✤

„Un roman inteligent și o poveste încântătoare:
cu adevărat emoționant și excepțional documentat.
Mi-a plăcut modul în care narațiunea prezentă aruncă
un con de lumină asupra poveștii din trecut. Un triumf."
Dinah Jefferies

„Meticulos documentată și cu un caracter puternic evocator,
această poveste tumultuoasă vă va ține
cu sufletul la gură până la ultima pagină."
Iona Grey

Tradiție din 1989
www.litera.ro
ISBN 978-606-33-3136-7
9 786063 331367

eBook disponibil

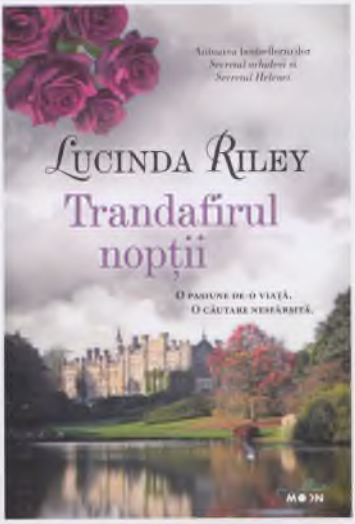
ALTE CĂRȚI DIN COLECȚIA

Blue MOON

ALTE CĂRȚI DIN COLECȚIA

blue MOON

Blue
MOON

GILL PAUL

SOȚIA SECRETĂ

Traducere din limba engleză
IRINA-MARINA BORȚOI

LITERA
București
2018

The Secret Wife
Gill Paul
Copyright © 2016 Gill Paul
Ediție publicată pentru prima dată în limba engleză
de HarperCollins Publishers Ltd.

Editura Litera
O.P. 53; C.P. 212, sector 4, București, România
tel.: 021 319 63 93; 0752 101 777

Ne puteți vizita pe

Soția secretă
Gill Paul

Copyright © 2018 Grup Media Litera
pentru versiunea în limba română
Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii
Redactor: Mariana Petcu
Corector: Cătălina Călinescu
Copertă: Flori Zahiu
Tehnoredactare și prepress: Bogdan Coscaru

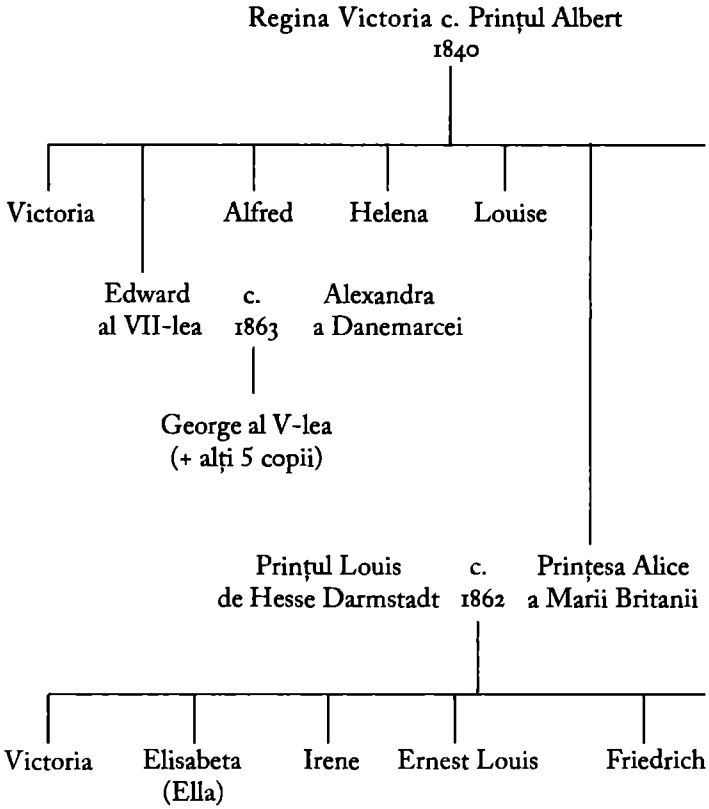
Seria de ficțiune a Editurii Litera este coordonată
de Cristina Vidrașcu Sturza.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PAUL, GILL
Soția secretă / Gill Paul;
trad. din lb. engleză: Irina-Marina Borțoi –
București: Litera, 2018
ISBN 978-606-33-3136-7

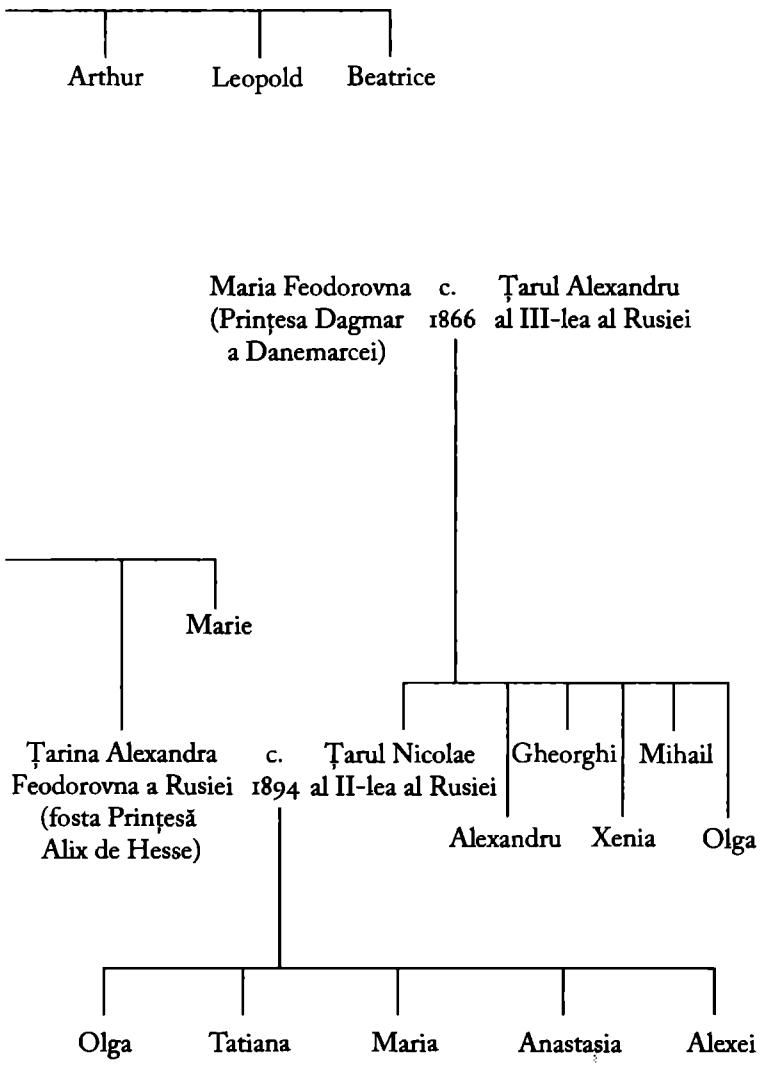
I. Borțoi, Irina-Marina (trad.)

821.111

Lui Richard, cu dragoste

Legăturile familiei Romanov

Arthur
Leopold
Beatrice
Maria Feodorovna (Prințesa Dagmar a Danemarcei)
c. 1866
Țarul Alexandru al III-lea al Rusiei
Marie
Țarina Alexandra Feodorovna a Rusiei (fosta Prințesă Alix de Hesse)
c. 1894
Țarul Nicolae al II-lea al Rusiei
Gheorghi
Mihail
Alexandru
Xenia
Olga
Olga
Tatiana
Maria
Anastasia
Alexei

Prolog

LACUL AKANABEE, STATUL NEW YORK
19 iulie 2016

Trecuseră douăzeci şi nouă de ore de când Kitty Fisher îşi părăsise soţul şi în tot acel timp parcursese 5 975 de kilometri. Revista de la bordul avionului spunea că sunt 5 570 kilometri între Londra şi New York, iar GPS-ul maşinii de închiriat o anunţa că parcursese 405 kilometri de când plecase de la aeroport. Un ocean întreg şi jumătate de stat se întindeau între ea şi Tom. Ar fi trebuit să fie mâhnită, dar în schimb se simţea amorţită.

În Marea Britanie era patru şi jumătate într-o după-amiază de duminică, iar ea se întreba ce face Tom, apoi se strâmbă închipuindu-şi cum îşi găsea de lucru prin casă în pantaloni de trening şi tricou. Cu siguranţă îi sunase pe cei mai apropiaţi prieteni ai ei, inocenţa întruchipată, întrebându-i dacă ştiau unde era ea. Oare cât timp avea să-i ia până să-şi dea seama că ea zburase în America ca să vadă de cabana de pe malul lacului pe care o moştenise de la străbunicul său?

Avusese grijă să nu lase nici o hârtie în urmă astfel încât el să nu ştie adresa. Lasă-l să fiarbă o vreme. Aşa-i trebuia pentru infidelitate. Acest cuvânt o făcu să se cutremure şi o imagine nedorită a mesajelor de pe telefonul lui îi veni în minte. Încă era în stare de şoc. Nimic nu părea real. „Nu te gândi la asta; nu te mai gândi."

Vocea din GPS era liniştitor de sigură pe sine: „După 200 de metri viraţi la stânga pe Big Brook Road". Era bine să ţi se spună ce să faci;

de asta avea nevoie în timp ce restul vieții ei se destrăma. Dar câteva minute mai târziu, vocea păru să greșească. „Ați ajuns la destinație", spuse ea, însă Kitty nu vedea decât o pădure deasă care mărginea drumul de o parte și de alta. Merse mai departe, însă vocea o îndemnă: „Întoarceți-vă".

Kitty ieși din mașină ca să exploreze pe jos și, uitându-se printre copaci, descoperi o cărare acoperită cu iarbă care îți ajungea până la talie și crengi care atârnau până jos. Consultă harta care îi fusese trimisă odată cu actele de proprietate ale cabanei și decise că aceasta trebuie să fie. Vopseaua mașinii avea să se zgârie dacă încerca să conducă mai departe, așa că porni pe jos, făcându-și loc prin desiș. În jur era zumzet de insecte și parfum tare de verdeață, ca de iarbă tunsă după ploaie. Nu după mult timp văzu sclipirea de oțel a lacului Akanabee, cu vârfuri de ace de lumină ce dansau la suprafața apei. Când ajunse la mal, se uită în jur, mijind ochii la hartă. Cabana ar fi trebuit să fie chiar acolo.

Apoi observă un morman înalt de peste trei metri și jumătate, camuflat de plantele târâtoare. Trecuseră treizeci de ani de când nu mai locuise nimeni acolo, iar Kitty era pregătită să vadă o cabană din care nu mai rămăsese decât o grămadă de moloz. În schimb, era ca și cum pădurea ar fi creat un cocon care s-o protejeze de vremea rea. Buruienile înconjurau fundația, pătrundeau prin ferestrele sparte și formau un covor deasupra acoperișului. Intrarea abia se întrezărea prin vegetația deasă și răsucită. Însă poziția cabanei, cuibărită pe o pantă lină la doar câțiva metri de malul acoperit cu pietricele, era uimitoare.

Se duse să se uite mai de aproape. Un debarcader care ieșea spre lac se prăbușise demult, lăsând în urmă doar câțiva stâlpi singuratici. Un puiet crescuse printre cele patru sau cinci trepte spre pridvorul cabanei, făcându-le să se îndoaie și să crape, iar rădăcinile sale se încâlceau prin lemnul fracturat precum un cuib de șerpi. Însă acoperișul de tablă ondulată părea să fi rămas etanș, protejând pereții de dedesubt. „Fundație de beton", observă ea.

Călcând cu grijă, Kitty urcă în pridvor, unde niște lanțuri ruginite care atârnau din tavan și câteva scânduri crăpate de pe podea arătau că acolo fusese cândva un leagăn. Și-l închipui pe străbunicul ei stând acolo, privind în zare, poate cu o bere în mână. Dând la o parte frunzișul, ajunse la ușa cabanei și observă că nu era încuiată. Înăuntru era întuneric și plin de mucegai, și mirosea a ciuperci jilave și a lemn

vechi. Rotocoale de praf dansau în sclipirile de lumină care inundau camera prin spaţiile dintre plantele agăţătoare. După ce i se obişnuiră ochii, Kitty văzu că era o cameră mare cu o sobă ruginită, un pat vechi din fier acoperit cu o saltea mucegăită, un birou din lemn şi munţi de gunoaie peste tot: ziare îngălbenite, cutii vechi de conserve şi o pereche de galoşi stricaţi de cauciuc.

Păşi cu atenţie prin încăpere. După o uşă se afla o baie cu o cadă pătată, o chiuvetă şi un vas de toaletă; un pământuf de ras acoperit cu pânze de păianjen şedea uitat pe un raft. Spre uimirea ei, când trase de mâner, apa de la toaletă curse, iar după un scârţâit, şi din robinet curse apă neagră. Presupuse că erau legaţi la o sursă de apă de pe dealul din spatele casei şi că sub cabană se afla o fosă septică, dar trecuseră probabil mai bine de treizeci de ani de când fusese golită ultima oară.

Se întoarse în livingul cu canapea extensibilă şi se plimbă prin cameră, verificând în ce stare se aflau pereţii şi tavanul. Din fericire, podeaua era stabilă şi rezistentă. Se gândi că ar putea chiar să rămână peste noapte după ce avea să cureţe molozul şi să smulgă din junglă ca să lase aerul să intre.

Afară, în pridvor, admiră priveliştea. Câţiva mesteceni albi stăteau între ea şi plaja mângâiată de valuri mici. Nu se vedeau semne de aşezări omeneşti şi nici un sunet din trafic nu răzbea până la ea; malul opus, la vreun kilometru şi jumătate depărtare, era acoperit cu o pădure deasă. Doar ea, copacii şi lacul, şi era magnific.

Kitty se duse înapoi la maşină ca să-şi ia bagajele şi să le târască pe potecă, turtind iarba în urma ei. Mâncă un sendviş cu carne sărată de vită şi castraveciori muraţi dintre cele pe care le cumpărase la aeroport, bău o cutie de 7Up, apoi îşi puse o pereche de mănuşi rezistente ca să înceapă să smulgă plantele agăţătoare care îi sufocau cabana. Deja simţea că îi aparţine, observă ea. Deja se îndrăgostea de ea.

Una dintre plante era ceea ce ea şi colegii ei de şcoală numeau „lipicioasă". Încercau s-o lipească pe spatele celorlalţi fără să fie prinşi. Un alt fel de plantă umplea aerul cu spori care o gâdilau în gât. Avea grijă să nu lase vreo frunză să-i atingă pielea fiindcă ştia că în America se găseşte iederă otrăvitoare, dar nu era sigură cum arată. Un roi de musculiţe negre urcă în aer şi se îndepărtă odată cu adierea. Kitty lucră cu o hotărâre sumbră, sperând că epuizându-şi complet muşchii avea să-şi poată linişti gândurile alarmiste care îi răsunau în creier.

„Nu te gândi la Tom. Nu te mai gândi." Își adusese telefonul mobil și laptopul în virtutea obiceiului de secol douăzeci și unu, dar amândouă erau oprite. Nu suporta să-i asculte scuzele și justificările, pur și simplu nu voia să aibă de-a face cu nimic care avea legătură cu el.

După ce smulse o parte din buruieni, văzu că scândurile vechi din lemn făceau cabana să arate ca o parte organică a peisajului împădurit. Deși nu avea decât o cameră, era mare, probabil de vreo șase metri lungime, cu ferestre de jur împrejur, iar din acoperișul înclinat ieșea un mic horn. Intră din nou înăuntru și încărcă molozul în câțiva saci de gunoi pe care îi cumpărase pe drum, oprindu-se ca să citească câteva titluri de pe ziarele îngălbenite: accidentul de la centrala din Cernobîl; explozia navetei spațiale *Challenger*. Arcurile patului se stricaseră demult, așa că îl scoase afară ca să-l arunce mai târziu, apoi își desfăcu sacul de dormit pe care îl adusese și îl întinse într-un colț.

Când termină, soarele cobora peste lac, iar păsările ciripeau zgomotos, consumându-și ultima zvâcnire de energie din ziua aceea. Se duse să se așeze în pridvor și ascultă. Țipătul unei păsări de noapte care suna exact ca un urlet de lup. Liliecii care șuierau pe lângă ea și broaștele care orăcăiau în depărtare.

Deodată văzu ceva scânteind sub lemnul crăpat al treptelor, cuibărit printre rădăcinile copacului. Se întinse pe burtă ca să-l apuce și fu numaidecât surprinsă de greutatea obiectului. Îl trase afară și văzu că era un oval auriu, lung de doi centimetri și ceva, bătut cu pietricele colorate – albastre, roz și chihlimbarii – incastrate în lujeri de aur învârtejiți ca florile pe viță. Părea scump. Pe spate desluși o gravură zgâriată, dar se șterse de-a lungul anilor. În partea de sus era o gaură și presupuse că fusese atârnat de un lănțișor. Cine pierduse un pandantiv atât de fascinant cu siguranță se întristase. Nu mai văzuse niciodată așa ceva.

Kitty îl băgă în buzunarul de la blugi și deschise încă un sendviș cumpărat din aeroport, de data asta cu curcan și salată. Îl mâncă la cină, însoțit de o sticluță de Chenin Blanc pe care o cumpărase din avion, în timp ce stătea cu picioarele atârnându-i la marginea pridvorului. În fața ei, copacii se legănau în briza ușoară, iar suprafața netedă a lacului reflecta culorile spectaculoase ale cerului, trecând de la roz pal la mov, la auriu și apoi la bronz, la fel de vii și suprarealiste ca genericul unui film de Hollywood.

Capitolul 1

ŢARSKOE SELO, RUSIA
septembrie 1914

Dmitri Malama îşi reveni în simţiri după un somn adânc, vag conştient de glasuri care murmurau şi de şoapta unei adieri răcoroase pe chipul său. Avea o durere de cap înfiorătoare, o durere persistentă, sâcâitoare la tâmple, agravată de strălucirea luminii. Îşi aminti brusc că era într-un salon de spital. Fusese adus aici cu o seară în urmă şi ultimul lucru de care îşi amintea era o infirmieră care îi dădea laudanum amestecat cu apă.

Apoi îşi aminti de picior: oare i l-or fi amputat peste noapte? De când se rănise pe front trăise cu spaima că avea să se instaleze infecţia, iar el avea să şi-l piardă. Deschise ochii şi se ridică pe coate ca să privească: se vedeau două forme. Trase la o parte cearşaful şi fu extrem de uşurat să-şi vadă piciorul stâng înfăşurat în bandaje, dar prezent încă. Îşi mişcă degetele mari ca să verifice, apoi se cufundă la loc pe pernă, încercând să ignore diferitele tipuri de durere din picior, cap şi stomac.

Măcar avea două picioare. Fără ele nu şi-ar mai fi putut servi patria. Ar fi fost trimis acasă să trăiască cu mama şi tatăl său, bun de nimic, o fiinţă demnă de milă, poticnindu-se cu ciotul său de lemn.

– Eşti treaz. Vrei ceva de mâncare?

O infirmieră bondoacă şi cu o umbră de mustaţă stătea lângă patul lui şi, fără să aştepte un răspuns, îi oferi o lingură de fiertură. Stomacul îi protestă, iar el întoarse capul.

– Foarte bine, o să revin, spuse ea, atingându-i în treacăt fruntea cu degetele reci.

Închise ochii şi alunecă într-o stare aproape ca de visare. Auzea sunete în jurul său în salon, dar avea capul ca de plumb, gândurile îi erau un amestec de imagini: ale războiului, ale prietenului său Malevici, împuşcat şi sângerând pe iarbă, ale surorilor lui, ale casei.

În fundal auzi clinchetul unui râs de fată. Nu semăna cu infirmiera insipidă care îl îngrijise mai devreme. Întredeschise ochii şi văzu siluetele înalte şi subţiri a două surori de caritate tinere, cu acoperăminte de cap de un alb strălucitor şi rochii lungi, fără formă. Dacă abia s-ar fi trezit în acel loc, s-ar fi temut că murise şi că vedea îngerii.

– Te cunosc, spuse unul dintre îngeri, plutind spre patul său. Erai în garda imperială la Palatul Peterhof. Nu erai dumneata cel care a sărit în mare ca să salveze un câine?

Glasul fetei era grav şi plăcut. Când se apropie, tresări dându-şi seama că era Marea Ducesă Tatiana, a doua fiică a ţarului Nicolae. În vreme ce Olga, cea mai mare, semăna cu tatăl ei, Tatiana avea structura osoasă uşor orientală a mamei sale. Îl privea cu ochi de un gri-violet intens, aşteptând un răspuns.

– Da, mă tem că eu eram. Mi-am distrus uniforma, căpitanul s-a înfuriat, iar câinele era un vagabond care s-a scuturat şi a fugit fără să zică măcar „mulţumesc", zâmbi Dmitri. Mă surprinde că aţi auzit despre această întâmplare, Alteţa Ta Imperială.

Tânăra îi zâmbi la rândul ei.

– Am auzit nişte gardieni vorbind şi i-am rugat să mi te arate. Precis îţi plac câinii.

– Foarte mult. Am doi acasă, un borzoi şi un laika. Sunt nişte năzdrăvani, dar mi-e tare dor de ei.

– Tatei îi plac câinii borzoi. A avut unul despre care spunea că era mai inteligent decât multe fiinţe omeneşti şi a fost copleşit de tristeţe când a murit, zise ea încreţindu-şi drăguţ nasul. Dar cei pe care îi ţinem în cotețe latră tot timpul. Mi-ar plăcea să am un căţel al meu în palat, dar ar trebui să fie mai cuminte. Poate mă poţi sfătui.

Se simţi onorat că o mare ducesă discuta cu el în această manieră naturală, de zi cu zi.

– Desigur, Alteţa Ta Imperială. Preferaţi câinii mici sau pe cei mari?

– Cred că mici. Și nu-i nevoie să-mi spui „Alteța Ta Imperială". Aici sunt soră de caritate, nu fiică de țar. Eu, mama și sora mea Olga ne instruim să devenim surori de caritate, ca să ajutăm la eforturile de război. Zilele astea mi se spune „Sora Romanova Trei", în timp ce ele sunt Unu și Doi.

Dmitri chicoti la auzul poreclei impersonale.

– Vă plac terrierii, soră Romanova Trei? Terrierul negru rusesc e un câine deștept și nu prea gălăgios. Spanielii sunt și ei iubiți de către doamne pentru blana lor mătăsoasă. Iar apoi mai sunt rasele mici de buldogi. Mie îmi plac buldogii francezi.

Tatiana bătu din palme.

– Vai, da! Ador fețele acelea serioase și zbârcite, ca și cum ar avea toate grijile lumii pe umeri.

Sora ei, Olga, celălalt înger în alb, o chemă să-i spună că trecea mai departe, la următorul salon. Dmitri se așteptă ca Tatiana s-o urmeze, însă ea mai zăbovi.

– Văd că ai piciorul rănit, zise ea. Te doare foarte tare? Pot să-ți aduc ceva?

El scutură din cap.

– Vă mulțumesc, sunt bine. Sunt doar supărat că am fost suficient de neatent încât să mă rănesc în prima săptămână de război.

– E o rană de glonț?

El se gândi la momentul când fugise să-l ia pe Malevici de pe câmp, trăgându-l de guler. Își aminti că simțise o lovitură în coapsă, dar nu se gândise că era mare lucru, concentrându-se să-și salveze camaradul.

– Da. Nu mi-am dat seama că am fost lovit până nu ne-am întors la bază. A fost straniu, fiindcă abia atunci a început să mă doară și să-mi curgă sânge.

Deodată sângele începuse să-i țâșnească, iar el se prăbușise pe iarbă. Era un mister de ce nu sângerase mai înainte, pe câmpul de luptă – de parcă ar fi vegheat vreun sfânt asupra sa. După ce leșinase, își amintea că îi fusese foarte cald și începuse să tremure, i se încleștaseră dinții, iar ceilalți îi sfâșiaseră pantalonii și văzuseră o gaură zdrențuită de pe o parte pe cealaltă a coapsei stângi, zgâriind-o puțin pe cea dreaptă. Din fericire, glonțul nu rămăsese înfipt înăuntru. Poate asta îi ajutase pe medici să-i salveze piciorul. În ultimele săptămâni fusese

transportat de pe frontul din Gumbinnen, din Prusia Orientală, prin diferite puncte medicale, până la Palatul Ecaterina din Sankt-Petersburg, unde marile săli de primire fuseseră transformate în saloane de spital.

Tatiana îl întrebă în ce regiment era și exclamă când auzi că Dmitri era încorporat în Regimentul 8 Ulani din Voznesensk:

– Ești unul dintre soldații mei! Trebuie să am mare grijă de dumneata!

Atât Olga, cât și Tatiana obținuseră conducerea onorifică a câte unui regiment când împliniseră paisprezece ani.

– Este o mare onoare să fiu îngrijit de doamna mea colonel, zâmbi el. Dar bănuiesc că trebuie să mă port bine cu dumneavoastră în preajmă.

Cei doi discutară o vreme despre război, declanșat cu doar câteva săptămâni în urmă de militarismul violent al Kaizerului german. Încă era un șoc pentru Dmitri, iar Tatiana îi spuse că era și mai șocant pentru ei, fiindcă aveau atâtea rude germane, iar mama lor se născuse acolo. Îl numea pe Kaizer un porc. Olga se uită prin salon după sora ei și făcu un gest scurt, nerăbdător, cu palmele desfăcute.

– Trebuie să mă întorc la treabă, spuse Tatiana. Trebuie să însoțesc o soră cu mai multă experiență și probabil mă așteaptă. Dar, spune-mi, e ceva ce aș putea face ca să te simți mai confortabil aici?

– Presupun că nu-mi puteți împrumuta o carte? Orice carte. Îmi place foarte mult să citesc. Speră că nu era prea impertinent. V-aș da-o înapoi, desigur.

Tatiana părea încântată.

– Și mie îmi place să citesc. Care sunt autorii dumitale preferați?

El ezită. Atâția scriitori buni erau antițariști în vreme aceea: Aleksandr Kuprin, Maxim Gorki, Ivan Bunin... Trebuia să aleagă dintr-o perioadă anterioară:

– Tolstoi, desigur. Și Cehov.

– Sunt de acord cu dumneata, spuse ea. Prefer clasicii scriitorilor moderni. Febleţea mea e Turgheniev. Ai citit *Părinți și copii*?

Dmitri fu surprins, întrucât romanul era despre generația tânără care respingea valorile vechii ordini aristocrate.

– Doar când eram mic. Îmi place poezia limbajului lui Turgheniev. Evocă imagini care fac sufletul să vibreze.

Tatiana se amuză.

– Şi dumneata vorbeşti ca un scriitor.

El se strâmbă.

– Ţineam un jurnal când eram adolescent, dar n-am mai scris de mult. Era cam plângăreţ şi fandosit.

– Serios? Eu ţin un jurnal. Încerc să descriu cu sinceritate evenimentele zilei. Îmi place provocarea de a găsi exact cuvintele potrivite şi deseori ele îmi vin când fac ceva cu totul diferit: când lucrez aici la spital sau când brodez sau...

Se opri, roşind uşor.

Lui îi plăcea felul în care vorbea fata, încet, cântărindu-şi cuvintele, şi inteligenţa pe care i-o citea în ochi.

– În acest caz aveţi instincte de scriitoare.

Ea râse.

– Oh, nici nu m-aş putea preface... nimeni nu-mi citeşte jurnalul, în afară de mine.

– Fără un public, vă puteţi exprima cele mai adevărate sentimente. Eu găseam că scrisul îmi era foarte util ca să mă înţeleg pe mine însumi. Ştiţi cum uneori reacţionezi instinctiv, în moduri care te nedumiresc? Te gândeşti: de ce mă înfurii? De ce mă întristează cutare lucru? E fascinant să descâlceşti scânteia măruntă care a provocat reacţia, poate doar o nuanţă fără intenţie, ceva ce a atins o coardă şi a declanşat emoţia unei experienţe mult mai timpurii... natura umană e cel mai captivant studiu dintre toate.

Se opri, simţind că vorbea prea mult şi poate o plictisea, însă ea părea să îl asculte cu atenţie.

– Ştiu exact ce spui, zise ea, muşcându-şi buza ca şi cum îi veneau în minte nişte exemple.

Dmitri o urmări cu privirea, gândindu-se ce fată deschisă şi naturală părea. Se aşteptase ca fiicele ţarului să fie trufaşe şi sofisticate, precum cele mai mari doamne din aristocraţia Sankt-Petersburgului, însă Tatiana nu părea să-şi dea aere. Vorbea cu el ca de la egal la egal.

– Soră Romanova Trei, strigă o femeie din pragul uşii.

– Vin, soră Ciobotareva.

Îi oferi lui Dmitri un zâmbet scurt şi cald, spuse: „Pe mâine", apoi ieşi în grabă din salon.

Dmitri o privi îndepărtându-se cu zâmbetul pe buze, uitând complet de durere. Se întreba ce vârstă o fi având Tatiana, apoi calculă că avea şaptesprezece ani, cu şase mai puţin decât el. După purtare, părea şi mai tânără. Şi era mult mai frumoasă decât îşi închipuise el vreodată când o văzuse de la depărtare. Pielea îi era albă şi catifelată, ochii, două iazuri adânci, buzele, pătate parcă de fructe de pădure... Dacă nu ar fi fost din familia Romanov, Dmitri ar fi flirtat cu ea. De-a lungul anilor petrecuţi în garda imperială avusese mai multe cuceriri din rândul tinerelor nobile din Sankt-Petersburg, dar nici una nu-i captase interesul pentru mai mult timp. Dar iată, se gândi, iată o fată de care s-ar putea îndrăgosti cu uşurinţă.

Capitolul 2

A doua zi dimineața, Dmitri deschise ochii și privi în sus la tavan, unde amorași, grifoni și alte făpturi mitologice dansau în semicercuri de culoarea albăstrelelor. Un candelabru imens, cu mai multe niveluri, sclipea în lumina soarelui. Pereții erau tapetați cu mătase albă pictată cu flori albastre delicate. Se afla în Salonul Albastru al Palatului Ecaterina, un loc unde mai aruncase câte o privire pe vremea când servea în garda imperială. Vecinul său de pat, un bărbat pe nume Stepanov, îi spusese că sălile de primire din Palatul de Iarnă fuseseră și ele transformate în saloane improvizate pentru ofițerii răniți. Se goliseră suprafețele de ornamente, mobilele neprețuite fuseseră înlocuite cu paturi de spital, dar suporturile și grilajele de la șemineuri erau din bronz aurit, iar ceasul elaborat de pe poliță îi reprezenta pe zeii greci Bachus și Momus în marmură și bronz. Bogăția Romanovilor era de necuprins.

Familia regală nu mai locuia în Palatul Ecaterina, preferând intimitatea relativă a Palatului Alexandru din apropiere, iarna, Palatul Peterhof, vara și luxul extravagant al iahtului regal, *Standart*, sau Palatul Livadia din Crimeea în vacanțe. Cele mai multe palate de stat care mărgineau țărmurile baltice din Sankt-Petersburg, la care lucrase Dmitri, erau păstrate în scop ceremonial: pentru a-i primi pe demnitarii care veneau în vizită și ca decor pentru ceremonii oficiale.

Cum o fi fost să crești cu o asemenea avere nemăsurată? se întreba Dmitri. Să ai o casă de elefanți și un teatru chinezesc în grădină, să fii condus în automobile noi și lucioase de șoferi în uniformă, să poți

cumpăra orice îți dorește inima? Tatiana nu părea o fată răsfățată, dar grandoarea modului în care fusese crescută o făcea probabil să iasă în evidență. Știa că ea avea haine făcute de creatori de modă francezi și că pălăriile ei proveneau de la un magazin în vogă din Londra; că parfumul ei era de la Brocard&Co, iar pantofii, de la Henry Weiss. Observase deseori livrări sosite cu un curier special. Deși era fiul unui general de armată, membru al unei familii din clasa de sus cu relații importante, cu siguranță nu putea spera să se apropie vreodată de Tatiana. Era imposibil, nu-i așa?

Se uită la ceas, întrebându-se la ce oră avea să sosească ea. În ziua precedentă era jumătatea dimineții când se oprise lângă patul lui. Reușise să mănânce puțin la micul dejun, iar infirmiera cu mustață îi schimbă pansamentul. Îi aduse un castron cu apă și un brici, iar el se bărbieri și apoi își pieptănă părul, dornic să arate prezentabil pentru vizita Tatianei.

Ea intră valvârtej în salon la zece, cu obrajii îmbujorați de agitație, cu trei cărți la subsuoară.

– Sper că nu te-am făcut să aștepți. A trebuit să merg la cursuri, apoi la Biserica Znamenie ca să mă rog pentru soldații noștri. Uite – te-ar interesa vreuna dintre astea?

Așeză cărțile pe cuvertură, apoi trase un scaun și se așeză lângă patul lui.

– Cât de amabilă sunteți, soră Romanova Trei.

Dmitri zâmbi. Luă prima carte: *Părinți și copii* de Turgheniev.

– Îmi va plăcea s-o recitesc ca să văd dacă se ridică la înălțimea amintirii.

Ea îl privi cu nerăbdare în timp ce el le examina pe celelalte.

– Nu am citit până acum *Sonata Kreutzer* a lui Tolstoi, așa că abia aștept s-o fac. Iar povestirile lui Gorki sunt perfecte: îmi amintesc de una despre săparea unui tunel în munte – ați citit-o?

– Ah, aceea a fost atât de tulburătoare. Crezi că este adevărat că munții au un duh care le poate face rău celor care îi distrug?

Ochii ei păreau cenușii astăzi, cu stropi de violet mărginindu-i irisurile. Un zuluf de păr castaniu-roșcat îi scăpase de sub marginea baticului.

– Îmi amintesc că am văzut cum se săpa un astfel de tunel şi mă gândeam că e o ofensă adusă naturii. Gorki a surprins senzaţia de rană care e provocată. Vă mulţumesc pentru cărţi. Voi înceta să mai fiu un pacient atât de turbulent şi solicitant acum că am o ocupaţie, spuse el mângâind legătura scumpă din marochin.

Ea privi în jur, fără să ştie dacă să-l creadă, apoi îşi dădu seama că glumea.

– Le putem comenta după ce termini. Îmi place să vorbesc despre cărţi. Deseori scriu cronici ale volumelor în jurnalul meu.

– Mi-e greu să-mi închipui când găsiţi timp să scrieţi în jurnal. Din câte aud, zilele vă sunt complet ocupate: soră de caritate, mare ducesă, colonel...

O iscodea, dornic să afle mai multe despre viaţa ei.

– Scriu în fiecare seară înainte de culcare. De fapt, am scris despre dumneata aseară, zise ea roşind. Mama îmi spune că eşti un erou, că ai salvat un ofiţer rănit sub focul armelor duşmanului. O să-ţi ofere ordinul Sabia de Aur.

Dmitri fu surprins.

– E o poliţă de asigurare pe care o urmează toţi soldaţii. Dacă întrezăreşti o ocazie, te furişezi să aduci înapoi răniţii, sperând că într-o zi altcineva o să facă la fel pentru tine.

Nu îi spuse că ofiţerul acela îi era prieten şi că încă nu aflase dacă Malevici supravieţuise rănilor. Ştia că avea să i se pună un nod în gât dacă vorbea despre asta.

– În orice caz, presupun că nu se acordă oricui decoraţii pentru curaj. Bănuiesc că eşti modest. Ai un aer eroic, spuse ea cu ochii scânteind.

Dmitri râse.

– Nu ştiu prea bine ce înseamnă un aer eroic! Tatăl meu a fost un erou adevărat. A fost general de cavalerie în armata ţarului Alexandru, care a luptat în multe campanii, iar în 1904 a devenit viceregele Georgiei. Are atât de multe decoraţii prinse pe tunică încât e grea ca o armură. Eu sunt doar un simplu cavalerist care respectă ordinele.

– Tatăl dumitale luptă în războiul acesta?

– Nu, s-a pensionat în oraşelul meu natal Lozovatka, din provincia Ekaterinskaia.

– Nu am fost niciodată acolo. E frumos?

Dmitri strâmbă din nas.

– E o localitate foarte mică, situată pe malul unui râu drăguț, nu departe de Marea Azov, dar Alteța Ta Imperială nu ar avea de ce să meargă acolo. Nu există aristocrație. În copilăria mea era o așezare rurală, dar au început să sape după minerale și peisajul e brăzdat de tăieturi uriașe, la fel ca tunelul lui Gorki.

– Vii dintr-o familie numeroasă? Ea îl privea cu atenție. Ce fel de copilărie ai avut?

– Nu atât de numeroasă ca a Alteței Tale Imperiale. Am două surori mai mari, Vera și Valerina, dar nici un frate. Fetele încercau mereu să mă atragă în jocurile lor, îmbrăcându-mă în costume și punându-mă să joc în piesele lor de teatru. Nu vă dați seama cum se formează caracterul unui băiețel când e forțat să poarte perucă și rochie și să aibă obrajii dați cu roșu! Am scăpat în jurul vârstei de nouă ani, după ce m-am împrietenit cu unul dintre îngrijitorii de la moșia familiei mele. El m-a învățat să vânez și să pescuiesc, fiindcă tata era deseori plecat de acasă. La urma urmei, am avut o copilărie destul de obișnuită.

Nu îi spuse despre certurile groaznice pe care le avea când tatăl său irascibil se întorcea acasă, nici despre bătăile crunte pe care le îndura, uneori chiar cu biciul.

– Spune-mi, surorile tale sunt măritate?

– Vera e măritată cu prințul Alexandru Eristavi-Ksani al Georgiei, dar Valerina încă locuiește acasă cu părinții noștri. Are douăzeci și șase de ani și sper că își va găsi bărbat, dar ea e cea mai tăcută din cele două, poate și puțin timidă. Sunt foarte apropiat de ea.

– Mi-ar plăcea să le întâlnesc! exclamă Tatiana. Nu cunosc aproape nici o femeie din afara familiei. Mama abia începuse să ne dea voie mie și Olgăi să mergem la câte un bal sau serată când a izbucnit războiul. Auzeam muzica plutind până la ferestre și vedeam femei frumoase patinând pe Marea Baltică, dar oricât ne-am fi rugat, nu ne dădea voie aproape niciodată să ne alăturăm lor. Mătușa Olga – sora lui *papa* – ne invita uneori, dar cred că doamnele se simțeau stânjenite când trebuiau să ni se prezinte. Probabil nici nu te-aș fi cunoscut vreodată, cornet Malama, dacă n-ar fi fost războiul acesta și rana dumitale.

– Mă bucur foarte mult că ne-am cunoscut, soră Romanova Trei. Conversația noastră mă ajută să trec mai ușor peste nemulțumirea de

a fi ținut la pat și de-a avea urechile asaltate de gemetele și sforăitul colegilor mei ofițeri.

Mâna Tatianei se odihnea pe cuvertură, nu departe de a sa, iar el își dorea să o atingă sau chiar să o ridice la buze. Poate ar fi făcut asta cu o altă femeie, dar nu îndrăznea să încerce cu o mare ducesă Romanov.

Sora ei, Olga, intră în salon și se apropie de ei. Era mai scundă decât Tatiana și nu la fel de drăguță, cu trăsături mai aspre și cu ochi albaștri obișnuiți.

– Cine e pacientul acesta care îți ocupă tot timpul? întrebă ea ochi veseli. Să fie cornet Malama, ofițerul despre care ne-ai povestit tuturor aseară?

Tatiana se făcu stacojie la față, iar Dmitri își înclină capul, spunând:

– *À votre service.*

– Îmi cer scuze că vă întrerup, continuă Olga, dar sora Ciobotareva a întrebat dacă mergem în anexă să schimbăm pansamente.

Tatiana se ridică.

– Vă mulțumesc încă o dată pentru cărți, spuse Dmitri. Voi începe imediat cu Turgheniev.

– Trec mai târziu să văd cât ai citit, făgădui Tatiana.

Fetele ieșiră grabnic din cameră, iar Dmitri rămase năuc. Părea că îl place. Cel puțin îi plăcea să stea de vorbă cu el și le vorbise mamei și surorilor lui despre el. Să însemne asta că exista vreo șansă să devină o pereche? Familia lui avea o moșie întinsă, dar averea lor nu însemna nimic pe lângă bogățiile imense ale Romanovilor. Oare ar fi fost considerat prea modest? Oare sperau să le găsească prinți străini tuturor celor patru fete sau ar fi fost de ajuns și fiul unui general rus?

Stepanov îl strigă:

– Felicitări! Am auzit când a spus că o să ți se acorde Sabia de Aur!

Dmitri se încruntă, întrebându-se cât din conversația lor auzise Stepanov. Nu avea chef de vorbă. Voia să închidă ochii și să-și amintească parfumul dulce de iasomie al pielii Tatianei, privirea ei directă, tonul blând al vocii, modul în care emoțiile îi traversau chipul dacă îți păsa suficient cât să le citești. Deschise coperta romanului lui Turgheniev și văzu că ea își trecuse numele pe frontispiciu, în rusă și engleză, cu un scris îngrijit și egal. Își trecu ușor degetul peste litere, apoi ridică volumul și inspiră parfumul paginilor. Trebuia oare să încerce să se stăpânească și să nu se îndrăgostească de ea? Bănuia că era deja prea târziu.

Capitolul 3

– Ai auzit ce s-a întâmplat la Tannenburg? strigă Stepanov, întrerupându-i reveria lui Dmitri. E o catastrofă: 78 000 de morţi sau răniţi, 92 000 de prizonieri, iar generalul Samsonov s-a sinucis, citea el cifrele dintr-un ziar.

Dmitri ştia deja că Armata a Doua Rusă fusese încercuită de germani, dar nu aflase numărul victimelor până atunci. I se făcu greaţă gândindu-se la enormitatea măcelului.

– Cum s-a putut întâmpla aşa ceva? De ce serviciile de informaţii ale germanilor sunt atât de bune pe lângă ale noastre? Parcă ne interceptează toate mesajele, în vreme ce noi nu ştim nimic despre planurile lor.

Stepanov făcu o grimasă.

– Sunt şi mai bine echipaţi. Tunurile lor au bătaia mai lungă, mai multă forţă explozivă. Nu foloseşte la nimic că suntem mai mulţi când suntem trimişi în luptă cu arme din secolul nouăsprezece.

Dmitri se gândi la prietenii pe care îi lăsase în urmă pe front: oare mai trăia vreunul sau fuseseră cu toţii spulberaţi de tunurile care nu făceau discriminări? Armata rusă era cea mai mare din lume, însă duşmanul neamţ era mai sprinten, mai flexibil.

– O să pierdem războiul ăsta în câteva luni dacă nu primim echipamente moderne şi nu devenim mai rapizi pe câmpul de luptă. Sistemul nostru de comandă e prea încet şi ezitant. Durează atât de mult să fie puse în aplicare schimbările de ordine, încât duşmanul trece deja mai departe.

Stepanov era posomorât.

– Potrivit redactorului ziarului, nu ne putem măsura cu reţeaua de cale ferată care ajută armata germană. Noi încă mergem călare, dar zilele în care foloseam cavaleria în luptă sunt numărate. Un cal e o ţintă mare, iar tunurile îi înspăimântă.

Dmitri fu de acord, dar însemna că tot ce învăţase la Corpul Pajilor şi apoi la Regimentul de Gardă al Lăncierilor Ulani era perimat. Era un cavalerist priceput, dar nu ştia nimic despre poziţionarea, încărcarea şi tragerea cu obuzele mari de artilerie care se foloseau acum. Obţinuse rezultate grozave la examenele de ştiinţe, istorie militară şi matematică, însă nu avea practic nici o experienţă cu noua tehnologie militară devastatoare.

La ora zece a doua zi dimineaţă, Tatiana dădu buzna în salon debordând de entuziasm.

– Malama, de ce nu mi-ai spus că ai câştigat Stoverstnîi?

Dmitri ieşise primul încă de la începutul prestigioasei curse de cai din anul precedent, cu Ortipo, iapa sa de culoarea coniacului.

– Asta s-a întâmplat cu multe luni în urmă, spuse el. Sunt flatat că v-aţi interesat de mine.

– Sigur că da, zise ea, aşezându-se pe marginea patului său fiindcă nu se vedea niciun scaun.

Din partea oricărei alte fete i s-ar fi părut un gest de cochetărie, dar Tatiana se purta cu naturaleţe, fără prefăcătorie.

– Încerc să descopăr ce te motivează.

– Mă tem că mă voi dovedi prea puţin interesant, zâmbi el. Sunt ofiţer de armată şi abia aştept să mă întorc la regimentul meu cât de repede voi fi în stare, ca să lupt pentru ţara mea. Sunt atât de previzibil, încât mă fac singur să casc de plictiseală.

– Nu-ţi voi îngădui să pleci, zise Tatiana în joacă. În calitate de colonel al dumitale, îţi ordon să rămâi.

El se uită în salon, unde Olga stătea pe patul unui ofiţer pe nume Karangozov, înainte să răspundă:

– Nu pot să nesocotesc un ordin direct. Poate credeţi că armata se va descurca mai bine fără mine?

Ea chicoti.

– Să te năpusteşti afară şi să fii împuşcat e o risipă de resurse omeneşti. Trebuie să stai aici să-mi ţii de urât.

– Dar Alteţa Ta îmi ţine de urât, iar eu stau aici ca o pleaşcă bună de nimic. Viaţa în salon ar fi insuportabil de plictisitoare fără vizitele Alteţei Tale pe care să le aştept.

– Poate în curând vei putea să te plimbi prin curte cu mine? Vremea e blândă, iar frunzele se fac roşii şi galbene. E minunat.

El se uită prin ferestrele înalte la norii care treceau iute pe cer. De fiecare dată când Tatiana spunea ceva personal, inima îi tresărea. Oare vorbea aşa de blând şi cu alţi pacienţi? Cu siguranţă, în salonul lor, zăbovise la patul lui mult mai mult decât la al altora.

– Mi-ar plăcea, doamnă colonel, răspunse el, cu glasul uşor răguşit.

Mama ei, ţarina Alexandra, intră în cameră, iar Olga şi Tatiana săriră de pe paturile ofiţerilor.

– Să-i schimbi pansamentul lui cornet Malama, îi dădu ea indicaţii Tatianei, făcându-i un scurt semn de salut lui Dmitri. Olga, vino cu mine în anexă.

Tatiana se duse să aducă apă, foarfece şi pansamente, iar Dmitri se crispă la gândul că avea să-i vadă rana cea urâtă. Ştia că nu era un bărbat nearătos, cu părul blond-închis şi cu ochii de culoarea castanelor, însă piciorul lui stâng era brăzdat de tăieturi adânci de o parte şi de alta, care se vindecau în culori oribile: linii crestate violet prună înconjurate de umflături gri şi portocalii, cu pielea cheală unde îi fusese ras părul. Cel puţin rănile nu mai sângerau sau supurau, dar erau imperfecţiuni pe care ar fi preferat să le ascundă.

Nu se putu uita la degetele ei reci care-i curăţau rana. Atingerea ei îi făcea bărbăţia să se întărească şi se foi mototolind cearşafurile deasupra, astfel încât ea să nu observe. Era agonie şi extaz în acelaşi timp. Nu vorbeau, nu se priveau, iar el se întrebă dacă şi ea se simţea stingherită.

– Vă pricepeţi, îi spuse în timp ce ea îi lega ultimul nod de la pansament şi începea să-şi strângă instrumentarul. Aţi putea avea o carieră frumoasă de soră de caritate, dacă vă plictisiţi să fiţi mare ducesă.

– Vai, mulţumesc, domnule, zise ea şi făcu o reverenţă cu politeţe prefăcută. Scopul meu e să fiu de folos. Mă întorc mai târziu să verific să nu deranjezi.

Vorbi privindu-l drept în ochi, iar el simți un fior, de parcă ar fi fost lovit de săgeata lui Cupidon. Vorbele poeților de-a lungul generațiilor, vorbe pe care înainte le considerase banale și doar clișee, căpătau deodată sens. Plutea de fericire, dar, în același timp, era cumplit de neliniștit. Oare Tatiana simțea ceva pentru el sau pur și simplu îi plăcea tovărășia lui? Cum putea să-i arate că se îndrăgostise de ea fără să provoace stânjeneală sau să destrame intimitatea care se crea între ei?

În timpul orelor nesfârșite de repaus la pat, Dmitri se gândea la moduri în care să-i cerceteze sentimentele, apoi hotărî că trebuie să-i ofere un dar: ceva personal, ceva ce avea să prețuiască. O carte? Nu avea de unde să știe ce citise și ce nu, și i se părea un cadou cam serios. Bijuterii? Familia ei avea mai mult aur și pietre prețioase decât își putea el permite vreodată. Apoi se întoarse cu gândul la subiectul primei lor conversații și obținu răspunsul: avea să-i ia un cățeluș.

Cunoștea un crescător din Sankt-Petersburg care avea niște buldogi francezi superbi. Unul dintre ei ar fi fost perfect, dar cum să i-l dea Tatianei? Voia să-i vadă reacția când avea să primească darul, așa că nu-l putea trimite pur și simplu la Palatul Alexandru.

În seara aceea, doamna de onoare a țarinei, Anna Virubova, trecu pe la el să-i îndrepte pernele. Era genul blând, cu fața plinuță, o prietenă cu care mama lui se întreținea deseori când venea la Sankt-Petersburg pentru sezonul monden, iar ea îl întrebă de familia lui. Dmitri hotărî să-i ceară sfatul. Credea că ar fi acceptabil ca el să-i dăruiască un cățeluș Marii Ducese Tatiana? Îi spuse că voia să-i facă o surpriză.

Chipul Annei se lumină de plăcere.

– Ce drăguț! exclamă ea. Sunt sigură că o să-i placă. Ce pot face să te ajut?

Dmitri îi spuse unde să-l găsească pe crescător și îi dădu detalii despre felul de animal pe care îl voia: nu pe cel mai prăpădit dintre pui, ci un cățeluș care să fie suficient de încrezător în preajma oamenilor și care nu se sperie ușor.

– Alegeți-l pe cel care vine să miroasă mâna întinsă și care se uită într-o parte la om. Vreau un cățel jucăuș, dar care nu scoate colții. Nu putem risca să o muște pe Marea Ducesă.

Anna fu de acord să-l ajute să aleagă, urmând sfatul lui Dmitri. Părea încântată să fie părtaşă la secret.

Două zile mai târziu, se opri lângă patul lui ca să-i spună în şoaptă că respectivul crescător avea puiul ideal şi că dăduse comanda, dar că avea să mai dureze o săptămână până putea să fie luat de lângă mama lui. Întârzierea îl nemulţumea pe Dmitri. O vedea pe Tatiana zi de zi şi, pe lângă vizitele de dimineaţă, ea şi Olga se întorceau acum şi seara. Aveau cursuri cu dr. Vera Gedroitz la ora şase, după care sterilizau instrumentarul pentru ziua următoare. Dacă mai rămânea timp, Olga cânta la pian, iar fetele fredonau câteva melodii cunoscute, cum ar fi preferatul leton „Kaut Kur". Tatiana cânta încet, dar Dmitri îşi dădu seama că are un glas curat, melodios.

În ziua în care căţeluşul fu gata să fie luat, Dmitri îi dădu Annei Virubova ultimele instrucţiuni despre cum să cumpere un coş în care să-l transporte, o zgardă, un castron pentru apă şi o tăviţă cu nisip, şi îi dădu bani cu care să plătească totul. Când se întoarse o oră mai târziu cu preţioasa încărcătură într-o cutie, Dmitri trase cu ochiul şi zâmbi larg: era perfect. Anna se duse să o cheme pe Tatiana, care era în anexă.

Curând sosi în salon, oarecum agitată.

– Anna Virubova mi-a spus că vrei să mă vezi. Observă cutia. Ce-i asta?

El i-o întinse şi zise:

– Un dar, în semn de mulţumire pentru răbdarea de care daţi dovadă cu mine.

Dinăuntru se auzeau gâfâieli şi adulmecări.

Tatiana luă cutia şi o deschise prudentă. Un chip mic şi negru se aplecă peste margine să-i lingă mâna, iar ea ţipă de fericire. Căţelul îi încăpea numai bine în palmele făcute căuş, iar ea îi cercetă urechiuşele ascuţite, ridul dintre ochi, botul zbârcit, apoi se aplecă şi-l sărută pe creştetul său catifelat.

– Malama... începu ea, ridicând ochii spre el, dar nu fu în stare să spună mai mult.

Era copleşită, aproape fără glas, dar nu conta fiindcă Dmitri vedea în ochii ei că îl iubea. Iar acum şi ea ştia că el simţea la fel. Îi plesnea inima în piept de atâta fericire profundă şi abia mai putea să respire.

Capitolul 4

Luna octombrie aduse vânturile înghețate din Arctica și averse. Într-o zi, când ploaia se mai potoli, Tatiana găsi un scaun cu rotile și îl scoase pe Dmitri în grădinile Palatului Ecaterina, frumos aranjate, astfel încât să poată începe să o dreseze pe cățelușa buldog pe care ea o botezase Ortipo, după numele iepei de cavalerie a lui Dmitri. El îi arătă lui Ortipo o bucățică de pui, apoi întinse mâna, ordonându-i cu voce tare cățelușei: „șezi", în timp ce Tatiana o împinse pe cățeluș pe spinare ca să-i arate cum. Dar îndată ce dădu mâna la o parte, Ortipo sări la scaunul cu rotile, încercând să apuce puiul. Tatiana încercă din nou, dar cățelușa nu făcu decât să sară și să lase urme noroioase de lăbuțe pe uniforma ei albă de soră.

– Cred că avem de-a face cu una imposibil de dresat, râse ea, ștergând petele.

– Nici un câine nu e imposibil de dresat, răspunse el. Dar ea pare o provocare mai mare decât majoritatea. Bănuiesc că o răsfeți când nu sunt prin preajmă.

Cel puțin Ortipo ajunsese să stăpânească arta de a aștepta până ce ieșea afară înainte să-și facă nevoile, ceea ce dovedea un oarecare grad de obediență – dar nu prea multă. În pofida eforturilor celor doi, sărea la fiecare trecător, lătra furioasă la grădinari și nu venea când era chemată, decât dacă i se dădea de mâncare. Cei doi râdeau cu poftă când Ortipo se juca pe gazon, încercând să prindă frunzele bătute de vânt sau urmărind pescărușii uriași care se înălțau la cer când ea se apropia la vreun metru.

– Ce crezi că ar face dacă ar prinde unul? întrebă Tatiana.

– S-ar speria de moarte. Pescărușii aceștia uriași pot fi tare fioroși.

El se simțea de parcă erau părinți mândri și era încântat că Ortipo le dădea un pretext să petreacă timpul împreună fără ca alții să-și pună întrebări. Nici măcar nu aveau o supraveghetoare.

Tatiana îi împinsese scaunul cu rotile până la peștera calcaroasă artificială creată la marginea lazului Mare, când căzură primii stropi de ploaie, așa că se duseră iute în grotă să se adăpostească. Pereții exteriori erau decorați cu cochilii de scoici, iar tema acvatică se prelungea în interior, cu măști ale lui Neptun la ferestre, delfini și tritoni sculptați pe stâlpii care susțineau tavanul boltit. Ortipo o zbughi să adulmece pe la colțuri, în timp ce Dmitri și Tatiana așteptau la ușă să treacă norii de ploaie.

– Mătușa Ella întreba de dumneata ieri-seară, zise ea, privindu-l sfioasă. Glumea că s-ar părea că avem o idilă. M-a tachinat pe seama asta.

El ezită.

– Crezi că nu e de acord?

– Nu, deloc, răspunse Tatiana iute. A spus că o cunoaște pe mama dumitale și că provii dintr-o familie bună. Olga e înamorată de un ofițer pe nume Mitea... Îl cunoști?

Dmitri încuviință din cap și se abținu să nu riposteze; îl găsea pe Mitea cam bădăran.

– Vorbește despre el tot timpul. Chiar și micul Alexei o tachinează, dar eu bănuiesc că-i place să fie tachinată.

– Și ție nu?

Tatiana ezită.

– Sunt o persoană mai retrasă și prefer să-mi păstrez sentimentele pentru jurnal, în loc să fiu subiect de bârfe.

– Ce mi-ar plăcea să citesc jurnalul acela, zise el făcându-i cu ochiul. Poți să-l aduci mai târziu în salon?

– Niciodată! exclamă ea vehement, făcându-l să râdă. Crezi că ploaia asta stă curând sau ar trebui să ne grăbim înapoi și să riscăm să fim făcuți ciuciulete?

– Hai să mai stăm o vreme. Poate încerc să fac câțiva pași, dacă îmi dai brațul.

El se sprijini de brațele scaunului ca să se ridice, apoi puse piciorul rănit pe pământ, crispându-se ușor când își lăsă greutatea pe el. Tatiana îl ajută, și pentru o clipă fură atât de aproape unul de altul, încât el îi simți căldura trupului și îi auzi respirația. Își dorea s-o înconjoare cu brațele. Măcar de-ar fi îndrăznit!

Ea rămase aproape în timp ce el făcu câțiva pași nesiguri până la fereastra opusă, apoi se opri să se odihnească.

– Nu vreau să te înzdrăvenești așa de iute, rosti ea cu tristețe. O să te trimită înapoi pe front și apoi ai să uiți măcar că m-ai cunoscut.

El vorbi cu patimă:

– Tatiana, n-o să te uit *niciodată*. *Niciodată*. Dacă voi fi rănit de moarte pe vreun câmp de luptă străin, îți jur că numele dumitale va fi ultimul cuvânt de pe buzele mele, iar chipul dumitale va fi ultima imagine din mintea mea.

Tatianei îi dădură lacrimile și clipi să le alunge, întorcându-și capul într-o parte.

– Dar povestea n-ar putea să aibă un final fericit? întrebă ea încet.

– Am să fac tot ce-mi stă în putință să mă asigur că așa va fi, suspină el.

Chipul ei era atât de aproape, încât ar fi putut-o săruta dacă s-ar fi aplecat doar câțiva centimetri, dar ar fi însemnat să-și permită prea multe. Era sigur că ea auzea cât de tare îi bubuia inima în piept, fiindcă era sigur că și el i-o auzea pe-a ei.

La jumătatea lui noiembrie, Dmitri putea traversa salonul fără ajutor și nu fu surprins când primi o scrisoare care-l informa că fusese declarat apt de luptă și că trebuia să se prezinte la regiment până la 12 decembrie. Nu-i împărtăși Tatianei vestea o vreme, nedorind s-o tulbure. Gândul că ar putea să-i provoace durere îl făcea să i se strângă pieptul și să i se pună un nod în gât, dar, în același timp, detesta să țină secretă o comunicare atât de importantă. Când mai rămaseră doar două săptămâni până să plece, o luă la o plimbare în parc, pe lângă piramida unde câteva pietre funerare mărunte însemnau mormintele celor trei câini ai Ecaterinei a II-a. Ortipo adulmecă pământul înghețat de parcă simțea ceva, probabil mirosul unei vulpi.

– Știam că o să vină și ziua asta, spuse ea plină de curaj și întoarse capul, dar el își dădu seama că ea încerca să-și stăpânească lacrimile. Am câteva daruri pentru dumneata. Vei fi surprins cât de ocupată am fost.

– Adevărat? Ce fel de daruri? întrebă el, luminându-se la acel gând.

– Ți-am împletit un fular, mănuși și câteva perechi de șosete groase. Nu vreau să mă gândesc că o să înghețiți undeva într-un cort mohorât și bătut de vânturi.

Era atât de emoționat, încât abia putea vorbi. Să fie acesta momentul când putea s-o sărute? Ezită prea mult, iar ea se întoarse s-o cheme pe Ortipo, care fugărea o veveriță.

– Trebuie să facem fotografii, zise ea. O să-mi aduc aparatul Box Brownie în salon în seara asta.

– Deja ai sute de fotografii cu mine, zâmbi el, și sunt urât în toate.

Ea și Olga erau pasionate de fotografie.

– O să-mi scrii? întrebă ea, pe un ton ușor plângăreț.

– Desigur! O să primești câte o scrisoare în fiecare săptămână, adică de cel puțin zece ori mai multe decât primește mama mea.

– Eu am să-ți scriu în fiecare zi, declară ea cu ochii în lacrimi.

Dintr-un impuls, el îi luă mâna subțire și o duse la buze, ținând-o acolo o vreme ca să savureze senzația și să-i inspire parfumul prețios. Ea nu-și trase mâna.

Dmitri se îmbrăcă în uniforma bleumarin cu galben și porni devreme în dimineața zilei de 12 decembrie, alături de alți doi ofițeri și de o duzină de soldați care se îndreptau cu toții spre Polonia, unde rămășițele Primei Armate Ruse încercau să țină la distanță Armata a Noua Germană. Abia se crăpase de ziuă, dar Tatiana ieși pe aleea din curtea palatului, cu chipul palid în lumina de iarnă, și se opri la poartă ca să-i facă cu mâna. Când camionul lor trecu pe lângă ea, Dmitri văzu că avea ochii roșii de plâns, și simți că i se frânge inima.

Capitolul 5

LONDRA
aprilie 2016

La început Kitty crezu că scrisoarea era vreo reclamă și tocmai se pregătea s-o arunce la gunoi. Era scrisă pe o hârtie scumpă cu filigran, de la o companie numită Inheritance Trackers Inc., și când se uită peste primul paragraf îi sări în ochi numele de Iacovlevici. Era aproape sigură că acela fusese numele de fată al bunicii sale Marta, așa că se apucă s-o citească pe îndelete. Spunea că ea era strănepoata și singura descendentă în viață a lui Dmitri Iacovlevici, care murise în America în 1986, și că averea lui nu fusese revendicată. Dacă dorea să primească această avere, atunci Inheritance Trackers avea să se ocupe de toată partea juridică pentru un comision de numai cincisprezece la sută. Exista un termen de treizeci de ani pentru revendicarea averilor pierdute, iar dacă nu avea să acționeze curând, proprietatea avea să-i fie transferată guvernului.

Kitty deveni imediat bănuitoare: era o epocă a înșelăciunilor, în care ți se ofereau milioane de lire dacă erai de acord să trimiți un avans de doar câteva mii ca să ajuți pe cineva să treacă prin vamă într-o țară africană; când agenți de vânzări din cămăruțe din Bahamas susțineau că pot înmulți orice investiție de patru ori în doar un an. În plus, bunica Marta trăia încă în anul 1986, oare de ce nu moștenise ea banii lui Dmitri Iacovlevici? De ce nu auzise Kitty niciodată de el?

Marta fusese o bunică simpatică, genul care păstra dulciuri într-un borcan din ceramică în formă de iepuraş şi avea întotdeauna chef să stea pe podea şi să se joace „Nu te supăra, frate!" sau „Ţintar". Probabil avea să găsească fotografii cu el în geamantanul vechi cu poze de familie pe care îl pusese bine în dulapul din dormitor după ce îi muriseră părinţii. Trebuia să se uite la un moment dat.

Sună la numărul din antetul scrisorii şi i se făcu legătura cu cineva pe nume Mark, care îi spuse că moştenirea în cauză era în valoare de peste cincizeci de mii de dolari bani gheaţă. De asemenea, mai includea o cabană lângă lacul Akanabee în munţii Adirondack din nordul statului New York, care era nelocuită de la moartea străbunicului ei, precum şi redevenţe pentru câteva cărţi pe care le scrisese acesta. *Era scriitor! Ce interesant!*

– Şi ce trebuie să fac pentru a o revendica? întrebă ea cu grijă, luând în mână un stilou.

– Vă vom trimite nişte formulare pe care să le completaţi, explică Mark, iar dumneavoastră ni le returnaţi, împreună cu o copie după certificatul dumneavoastră de naştere – şi după cel de căsătorie, dacă sunteţi măritată – şi noi ne ocupăm de tot restul.

– Trebuie să plătesc ceva în avans? întrebă ea bănuitoare. Taxe juridice sau ceva?

– Nu, ne păstrăm partea după ce obţinem banii şi actele de proprietate pentru cabană, îi spuse Mark. Vreţi să vă trimit informaţiile?

– De ce nu? fu ea de acord.

Uită să-i spună lui Tom în seara aceea, dar când ajunseră hârtiile care îi confirmau totalul, i le arătă. El nu păru prea impresionat.

– Cincizeci de mii fără cinşpe la sută înseamnă patruzeci şi două de mii cinci sute şi la cursul de azi înseamnă vreo douăzeci şi şapte de mii de lire. Un pic mai bine decât nimic. Vrei să-ţi caut numărul unui consultant financiar care să-ţi dea nişte idei de investiţie?

Se uită la el peste masă şi se întrebă cine era acest străin cu care se măritase. Acel Tom pe care îl cunoscuse ea în facultate ar fi sugerat să spargă pleaşca picată din cer pe o călătorie în doi în jurul lumii sau să cumpere un iaht şi apoi să înveţe să navigheze. Aveau amândoi în jur de treizeci şi cinci de ani, îşi achitaseră ipoteca datorită moştenirii primite după moartea părinţilor ei, nici unul din ei nu voia copii, iar acum Tom nu se putea gândi decât la investiţii pentru viitor? Ei i se

părea că îl vede cu alți ochi decât în urmă cu un deceniu; sau poate ea era aceeași persoană, iar el era cel care se schimbase. Greu de spus.

Pe vremea aceea voia să devină compozitor și își petrecea cele mai multe zile compunând cântece la pianina electrică și trimițând CD-uri la casele de discuri. După ce acestea nu se înghesuiseră să-i cumpere creațiile, el o lăsase baltă, făcuse un curs de contabilitate și era auditor la Consiliul Municipal. Devenise serios și pedant, plecând de acasă la aceeași oră în fiecare dimineață, într-un costum îngrijit și previzibil, genul de ținută pe care nu ar fi observat-o nimeni vreodată. Dacă ar fi săvârșit vreo infracțiune, iar martorii ar fi fost rugați să-l descrie, s-ar fi chinuit să-și amintească măcar un detaliu, fiindcă era atât de șters: păr scurt și șaten, ochi căprui-deschis, înălțime medie, costum gri-albăstrui, fără trăsături distinctive.

Kitty se amuza pe seama cravatelor lui uni banale care i se asortau mereu cu șosetele, a pantalonilor agățați într-o presă peste noapte ca să-și păstreze dunga în locul corespunzător. Asta o făcea să vrea să dea iama în sertarul lui și să-i lase doar șosete desperecheate; sau să-l îmbete și să-l ducă la un salon de tatuaje ca să-i facă o emblemă gotică pe antebraț. Găsea enervant că el bea cafea decofeinizată și se spăla pe dinți exact două minute; era plictisită de rutina sexului de la sfârșit de săptămână, un orgasm pentru ea, unul pentru el, obținute invariabil în același mod.

Oferea familiei tot ce era necesar – erau norocoși că nu aveau probleme cu banii –, dar la un moment dat încetaseră să se mai distreze, iar ea nu-și putea da seama când se întâmplase asta. Vacanța din Costa Rica de toamna trecută fusese minunată; Crăciunul cu familia lui extinsă fusese drăguț. Dar de atunci, viața fusese destul de monotonă, cu nimic interesant la orizont.

Și cariera ei stagnase. Studiase jurnalismul la facultate și își închipuise întotdeauna că avea să zboare cu avionul la clasa întâi spre L.A., unde avea să intervieveze vedetele pentru *Vanity Fair*, sau că avea să publice în premieră vestea că David Cameron avea o amantă secretă, într-un articol în exclusivitate din *The Guardian*, în schimb scria cronici de teatru pentru ziarul local din nordul Londrei. Câștiga o sumă derizorie și era nevoită să urmărească spectacole jalnice cel puțin trei seri pe săptămână, apoi să scoată cinci sute de cuvinte de text vioi, care să nu trădeze cât de dezamăgită era de teatru ca formă de artă.

Vorbele mamei sale, pe care aceasta le repeta deseori, că scrisul era un hobby, nu un mod sigur de a-ţi câştiga existenţa, îi tot răsunau în minte. Kitty ar fi trebuit să studieze dreptul, după părerea mamei sale, dar memorarea tuturor acelor hotărâri nesfârşite părea incredibil de plictisitoare. Ar fi trebuit s-o asculte? Sau să se zbată mai mult ca să reuşească în cariera de scriitoare? Nu părea ceva urgent, fiindcă Tom câştiga suficient pentru amândoi. Tot intenţiona să scrie o carte, dar se răzgândea cu privire la subiect înainte să reuşească să aştearnă mai mult de câteva mii de cuvinte. Dacă ea nu-şi putea păstra interesul, cum să se aştepte să capteze atenţia cititorilor ei?

– Întotdeauna ai fost predispusă spre lenevie, îi spunea mama ei. Asta ţi se trage de la familia din partea lui taică-tău.

Poate era adevărat. Se întreba ce fel de cărţi scrisese Dmitri Iacovlevici. Îşi amintea vag că bunica Marta avea rădăcini ruseşti; numele de familie cu siguranţă aşa era: poate că nu scrisese decât în limba lui maternă. Avea să afle când primea hârtiile cu drepturile de autor.

Nu părea nimic suspicios la formularele de la Inheritance Trackers, aşa că semnă pe linia punctată şi le trimise înapoi, însoţite de certificatele cerute. Ea şi Tom discutară vag ce aveau să facă cu cabana din nordul statului New York, iar el era în favoarea vânzării ei.

– După ce a stat goală mai bine de treizeci de ani, costă mai mult să o repari ca s-o faci locuibilă decât valorează ea cu totul, spuse el cu mintea de afacerist.

– Poate să fie o investiţie bună, pledă Kitty. Putem s-o renovăm, apoi s-o închiriem printr-o agenţie locală.

Avea fler pentru bricolaj. Tatăl ei o învăţase tâmplărie, iar ea se ocupase deja de trei proprietăţi din Londra: pe două le vânduse cu profit, iar într-una locuiau ei.

– N-am putea s-o închiriem decât trei luni pe an, zise Tom. Nimeni nu vrea să meargă în vacanţă în munţii Adirondack iarna, şi nu şi-ar acoperi costurile anuale numai din chiria pe vară.

Kitty căscă. El nu părea să înţeleagă cât de romantic era să ai o cabană în sălbăticia Americii. De ce o cumpărase Dmitri? Îşi închipuia că era foarte frumoasă. Apoi îi ieşi din minte în următoarele câteva săptămâni, în timp ce scria cronicile de teatru, lua prânzul sau bea un pahar cu prietenele seara, mergea la cursurile de yoga şi avea grijă de casa pe care o împărţea cu soţul ei chibzuit, care detesta riscurile.

Capitolul 6

LONDRA
18 iulie 2016

Kitty nu putea spune ce o făcuse să pună mâna pe telefonul lui Tom când acesta se duse să alerge într-o dimineaţă de sâmbătă, lăsându-l pe masa din hol. Nu făcuse asta în toţi anii de când erau împreună, deşi îi ştia parola, iar el o ştia pe a ei. Nu fusese o decizie conştientă să-i deschidă mesajele, dar telefonul era acolo, ea stătea în picioare şi se uita la el, şi cumva se trezi că-i umblă prin mesaje. Aproape imediat găsi o poză cu o femeie goală cu nişte sâni uriaşi şi un mesaj care spunea: „Mai vrei, iubi? Sâmbătă la 11 dimineaţa, la mine, ce zici?" Mesajul se încheia cu o inimioară.

Lui Kitty i se puse un nod în gât şi îşi simţi sângele pulsând în tâmple. Expeditoarea mesajului se numea „Karren", cu doi r, iar când derulă mai jos găsi şi alte mesaje, în care îi spunea lui Tom că era cel mai pasional partener pe care-l avusese şi făcea planuri pentru alte întâlniri. Se pare că aveau o aventură de cel puţin două luni; el nici măcar nu se obosise să şteargă dovezile.

Se uită la ceas: unsprezece fără zece. El avea să ajungă la Karren din clipă în clipă. Ea ce să facă?

Prietena ei cea mai bună, Amber, stătea la două străzi distanţă, iar Kitty sări în maşină, băgă în viteză şi conduse în goană până la ea. Amber îşi alăpta bebeluşul de numai şase săptămâni, în timp ce soţul ei se juca în grădină cu cei doi copii mai mari. Kitty nu se obosi cu

vreun preambul, pur și simplu întinzându-i telefonul cu poza lui Karren goală pe ecran.

– Îți vine să crezi? Uite ce face Tom pe la spatele meu! Ce nenorocit!

Se aștepta ca Amber să fie șocată sau poate să încerce să se gândească la motive nevinovate pentru care el avea o astfel de fotografie în telefon. În schimb, ea ezită o fracțiune de secundă prea mult, fără s-o privească pe Kitty în ochi, iar ei îi pică fisa.

– Știai despre asta?

Amber se uită la ea cu o expresie jalnică și îi dădu înapoi telefonul.

– Îmi pare atât de rău. Credeam că l-am convins să-i pună punct fără să afii. Nu voiam să te rănească.

– Știai! repetă Kitty.

Nu-i venea să creadă. Aceasta era femeia cu care împărtășise cele mai mari secrete. Discutau despre orice, de la cele mai jenante experiențe sexuale la dezastrele cu autobronzant, de la nemulțumirile din carieră la vedetele de care erau atrase în secret. Ea era cea care spusese ce trebuia după moartea părinților lui Kitty, singura persoană cu care suporta să vorbească despre ei. Chipul lui Amber era un studiu despre vinovăție.

– Kitty, eu... începu ea, dar Kitty scutură din cap, cu gura căscată de uimire, și ridică o mână ca s-o oprească.

Nu era nimic de zis. Amber știa și nu îi spusese. Se întoarse și ieși în fugă din casă, știind că Amber nu avea s-o prindă cu bebelușul în brațe.

Se întoarse la mașină și conduse până acasă, ignorând telefonul care îi suna insistent pe scaunul din dreapta. Tom avea să se întoarcă acasă în curând, cu un zâmbet fals și mirosul altei femei pe piele. Gândul acesta îi făcu greață. Nu voia să fie acolo, nu putea să-l confrunte și nici să îndure tot ce avea să urmeze. Viața pe care crezuse că o are se destrămase într-o clipă. Fiecare plan de viitor pe care îl făcuse, fiecare vis presupunea că Tom avea s-o iubească pentru totdeauna, iar acum se vedea limpede că nu era așa și că nu avea să fie așa. I se părea o dublă trădare că Amber știa și nu îi spusese. Trebuia să plece din casa conjugală, dar unde să meargă ca el să n-o găsească?

Și apoi îi veni ideea salvatoare: hârtiile care o făceau proprietara cabanei de lângă lacul Akanabee tocmai sosiseră cu câteva zile în urmă,

iar cecul fusese transferat în contul ei curent. Ce-ar fi să se ducă s-o vadă? I se părea un gest potrivit de dramatic ca răspuns la o trădare atât de imensă.

Luă un geamantan și aruncă în el tot ce îi venea la mână: haine de exterior, un sac de dormit, câteva produse de toaletă, câteva obiecte de strictă necesitate, toate actele legate de cabană. Tom nu avea să-și amintească numele lacului. Acum că se gândea mai bine, fusese cam aerian în ultimele luni. Poate era îndrăgostit de Karren. O usturau ochii de la lacrimi, iar ea se scutură înainte să-și ia laptopul și telefonul mobil, lăsându-l pe al lui Tom în mijlocul mesei din bucătărie. Se gândea să-i lase un bilet, dar hotărî să nu o facă. Lasă-l să-și dea seama singur.

Conduse până la Heathrow, lăsă mașina într-o parcare pe termen lung, apoi se duse la biroul British Airways și rezervă un bilet la zborul de la ora șase, care avea să aterizeze la New York la ora nouă seara, datorită diferenței de fus orar de cinci ore.

– Aveți nevoie de un bilet de întoarcere în termen de nouăzeci de zile, dacă nu aveți viză, îi explică funcționara machiată cu atenție, bătând cu unghiile bej în tastatură.

Kitty urmări cu degetul pe calendarul de birou și alese o dată foarte aproape de termenul de nouăzeci de zile. Plăti prețul întreg ca să poată schimba oricând zborul dacă voia să se întoarcă mai devreme.

În salonul de plecări își folosi laptopul ca să rezerve o cameră la un hotel de lângă aeroport, unde să se odihnească la sosire, apoi închirie o mașină pentru următoarele nouăzeci de zile, care costă o sumă exorbitantă. Concentrându-se asupra lucrurilor practice, încerca să nu se gândească la faptul că Tom era deja acasă. Probabil se întreba de ce nu era acolo să-i pregătească prânzul – dacă Amber nu-l sunase să-l avertizeze că acum Kitty îi știa secretul. Ce avea să facă el? Ce prieteni avea să sune? Avea să observe că pașaportul lui Kitty lipsea?

În avion bău patru sticluțe de vin alb, mâncă o cină reîncălzită și moțăi la cel mai nou film al lui Ridley Scott. Timpul trecu repede, deși îi era greață de nesomn când se așeză la coada de la oficiul vamal din aeroportul John F. Kennedy. O fură somnul în camera anonimă

de hotel şi dormi câteva ore, trezindu-se când se crăpă de ziuă în faţa ferestrelor închise ermetic.

Se duse să ia maşina de la agenţia de închirieri, tastă codul poştal al cabanei în GPS-ul maşinii şi lăsă glasul încrezător al femeii să o orienteze pe drumul care ieşea din Long Island şi se îndrepta spre nord, către munţii Adirondack. Erau 409 kilometri, aşa i se spusese, şi drumul avea să dureze mai bine de patru ore. Kitty era o şoferiţă încrezătoare şi spera să ajungă în jurul prânzului ca să aibă timp să decidă la lumina zilei dacă se putea locui în cabană.

Traficul se rări după ce ieşi de pe autostrada interstatală şi o vreme şoseaua merse de-a lungul malului lacului Great Sacandaga înainte să intre în munţi. Era cald şi soare, iar priveliştea era fascinantă: dealuri acoperite cu păduri ca o catifea verde, un strop de albastru care indica un lac printre copaci, câţiva nori albi pe un cer senin. Inima îi bătea însă foarte tare. Încercă să găsească un post cu muzică la radio, dar semnalul era prea slab. Nu luase micul dejun şi îi ghiorăiau maţele, dar era aproape sigură că ar fi vomitat dacă ar fi încercat să mănânce ceva. „Tom, nenorocitule", se gândea ea din când în când, dar în general se străduia să-şi golească mintea şi să se concentreze asupra condusului.

Capitolul 7

FRONTUL DE RĂSĂRIT, PRUSIA
ianuarie 1915

Poşta sosea pe front neregulat, dar Tatiana îi scria atât de des, încât Dmitri era rareori nevoit să aştepte prea mult între scrisorile ei. Se entuziasma la vederea scrisului ei pe plic, de felul în care îi spunea „Malama, dragul meu", la izul vag al parfumului ei pe care îşi închipuia că îl simţea pe pagini şi la sentimentele ei, care deveneau mai afectuoase cu fiecare epistolă. Scria că sforăitul lui Ortipo o ţinea trează noaptea pe Olga şi că se juca un joc pe nume rubla cu surorile ei; îi povestea despre pacienţii din saloane, despre cărţile pe care le citise, şi întotdeauna îi spunea că îi era dor de el.

Lui Dmitri i se părea mai uşor să-şi depăşească firea rezervată şi să-şi exprime sentimentele în scrisori decât o făcuse în persoană, iar Tatiana îi întorcea afecţiunea. Amândoi deveneau mai curajoşi, iar el simţea că afla mai multe despre caracterul ei cu fiecare scrisoare. Îşi închipuia că părea foarte retrasă şi rezervată pentru cei care nu o cunoşteau, însă lui îi scria cu o sinceritate fără ocolişuri, pe care nu o mai văzuse la alte femei. Fără jocuri, fără să se bosumfle sau să exagereze.

Oare exista vreo şansă ca într-o bună zi să fie soţul ei? Sau poate părinţii ei se gândeau la alţi pretendenţi pentru fiicele lor cele mari? Îşi adună curajul să întrebe şi fu copleşit de răspunsul ei:

Malama, dragul meu,

Ai întrebat ce pretendenți au în minte părinții mei pentru mine și pentru Olga și acum cred că am să te fac să râzi, fiindcă am îndurat atâtea speculații pe marginea acestui subiect, aproape fără nici un motiv.

Mai întâi, mi se spune că se pare că lui David, fiul cel mare al regelui britanic George al V-lea, i-a plăcut de mine când am fost în vizită acolo în august 1909. Desigur, eu aveam doar doisprezece ani și eram mult prea mică pentru a fi conștientă de așa ceva, deși îmi amintesc că am dansat cu el la un bal pe Standart, *în timp ce artificiile luminau cerul. Era un dansator destul de bun și îmi aduc aminte că purta uniformă fiindcă învăța la un colegiu naval, dar nu-mi amintesc să fi făcut conversație. Mama mi-a spus apoi că avea doar doisprezece ani când l-a cunoscut pe tata și că e posibil să știi ce vrei de la vârsta aceea. Cred că și-ar fi dorit ca ori eu, ori Olga să devenim într-o bună zi regina Angliei, dar nu s-a întâmplat. Nu l-am mai văzut pe David de atunci și îmi închipui că e groaznic de ocupat cu războiul.*

Apoi, în 1912, cred, ziarele au început să scrie că Olga avea să se mărite cu Marele Duce Dmitri Pavlovevici – ceea ce Olga nu știa, și oricum l-a considerat întotdeauna cam bădăran. Zvonul a persistat câțiva ani fără absolut nici un fundament, spre enervarea Olgăi.

Probabil ai auzit despre căsătoriile cu prinți balcanici despre care s-a zvonit (greșit, cred) că le-ar fi pregătit părinții noștri de ceva timp. O vreme am corespondat cu vărul meu, George de Battenberg, dar niciodată n-am avut intenția să mă mărit cu el, te asigur! Olga a fost rugată să se gândească la prințul Carol al României, care a venit în vizită la noi la Livadia vara trecută, dar nu vrea să plece din Rusia după ce se mărită, așa că ne-am gândit la un plan șiret: amândouă ne-am bronzat pe față înainte să vină, știind că în cercurile regale așa ceva e considerat paysan. *Am fost politicoase cu Carol, dar cred că a înțeles ideea fiindcă nu s-au mai aranjat alte întâlniri.*

Eu și Olga ne-am pus de acord asupra a două lucruri: că vrem să ne măritățm doar cu bărbați ruși și că vrem să ne măritățm din dragoste, la fel ca părinții noștri. Nu-mi pot închipui ceva mai rău decât să fiu obligată să mă mărit din motive politice cu cineva care nu-mi place, dar mama m-a asigurat că nu va fi cazul și că ne putem alege noi soții.

Acum mi-e jenă că ți-am spus atât de multe, dar ai întrebat, și iată răspunsul meu.

Sper că te protejezi de frig, mon amoureux, *și că nu intri iar în calea altor gloanțe. Te gândești vreodată la mine sau viața ta e prea plină de planuri de înfrângere a armatei Kaizerului? Te simți bine în buncărul tău noaptea? Primești destulă mâncare? E zăpadă unde te afli? Aici zăpada are un metru și jumătate și mi-e teamă să nu răcești. În fiecare noapte când mă întind în patul meu confortabil, mă gândesc unde dormi tu și îmi doresc să-mi auzi gândurile prin noaptea geroasă.*

Ai primit scrisoarea în care ți-am spus că Anna Virubova, doamna de onoare a mamei, a avut un accident de tren? E rănită foarte grav și suntem cu toții foarte îngrijorați, dar măcar e conștientă și poate să mănânce puțin. Mama o îngrijește personal. Anna ne e atât de dragă.

Așa cum și dumneata îmi ești foarte drag.

Que Dieu vous garde.

Tatiana

Afară erau minus cinci grade, dar Dmitri se înroșise în obraji în timp ce stătea în buncăr și citea și recitea scrisoarea la lumina lumânării. Pereții din pământ sclipeau de gheață, iar răsuflarea sa făcea aburi. „Vrem să ne măritățm doar cu bărbați ruși și vrem să ne măritățm din dragoste." Cu siguranță, era un indiciu, poate chiar o invitație? Și-o închipuia pe Tatiana îmbujorându-se în timp ce scria și își dorea să-i poată săruta iar și iar obrajii rozalii.

O dori deodată cu o pasiune soră cu nebunia. Nu mai suporta nici măcar o clipă să fie departe de ea; îl sfâșia. Ce avea ea de îl emoționa într-atât? Sentimentele lui nu puteau fi reduse la rațiune; pur și simplu, adora însăși esența Tatianei.

Lui Dmitri i se făcu un dor de ea care nu putea fi ostoit decât răspunzându-i imediat și dezvăluindu-și sentimentele pe hârtie. Nechibzuința puse stăpânire pe el și scrise cu întrebarea care îi era întotdeauna în gând:

Mon Ange,

Scrisoarea dumitale m-a umplut de speranță și mă face să-ți scriu că îmi doresc din tot sufletul să fiu într-o zi bărbatul rus cu care alegi să te măriți. Nu am sânge regesc, iar averea mea nu se poate nici pe departe măsura cu a familiei tale, dar îți promit că o să te venerez și o să te tachinez în egală măsură tot restul vieților noastre. Posibilitatea de a avea vreo șansă să primesc acordul părinților dumitale mă umple de o nouă hotărâre să supraviețuiesc acestui război grotesc. Dragostea mea pentru dumneata îmi dă o pelerină nevăzută pe care gloanțele și proiectilele nu o pot străpunge.

Te rog să nu spui nimănui despre această cerere în căsătorie, ca tatăl dumitale să nu creadă lipsit de respect faptul că nu i-am cerut permisiunea mai întâi... dar o înțelegere secretă între noi m-ar face cel mai fericit om din lume.

Când termină scrisoarea, Dmitri se întinse la loc pe scândura de lemn care îi servea drept pat și visă cu ochii deschiși că se însura cu Tatiana. Poate că nunta va avea loc la capela privată a Romanovilor, în Biserica Mare de la Palatul de Iarnă, cu stucul ostentativ de aur și cupola cu lunete care îi zugrăveau pe apostoli. Și-i închipui pe părinții și pe surorile sale stând alături de țar și de țarină. Tatăl său era un bărbat sever și critic, care credea că Dmitri nu avansa în armată atât de repede cât ar fi trebuit, dar, fără îndoială, ar fi fost mândru de un fiu care se însura cu o fiică a Romanovilor. Surorilor sale le-ar fi plăcut să le cunoască pe marile ducese, și cu siguranță relația lor ar fi îmbunătățit perspectivele de căsătorie ale Valerinei. Să îndrăznească să trimită scrisoarea?

Dmitri reflectă la asta peste noapte și, cum sentimentele sale rămaseră aceleași și a doua zi dimineață, se duse în grabă să i-o dea curierului înainte să se poată răzgândi. Așa cum îi era obiceiul, adresă plicul cameristei Tatianei, Trina, astfel încât ofițerul care le cenzura corespondența să nu descopere adevăratul obiect al afecțiunii sale. Nu putea risca să se iște zvonuri.

Nu vorbi cu nimeni toată ziua, nici măcar cu prietenul său Malevici, care se întorsese în cele din urmă pe front, recuperat pe deplin

după rănile primite. În seara aceea, în timp ce stăteau în jurul focului, hăpăind din castroane tocana de vânat apoasă, ceilalţi ofiţeri îl tachinară fiindcă era tăcut şi retras, iar Malevici conduse ostilităţile.

– Cornet Malama are o iubită, cred eu, glumi el. Aţi observat cu câtă ardoare aşteaptă poşta şi cum dă fuga în pat să-şi citească scrisorile? Hai, spune-ne, Malama, cine e norocoasa domniţă?

Dmitri scutură din cap şi zâmbi.

– De parcă le-aş spune unor netrebnici ca voi!

– Ia uite cum roşeşte, râse altul. Sigur are un secret.

– E căldura focului, zise Dmitri.

Îşi dorea să poată vorbi despre Tatiana – ar fi vrut să spună lumii întregi despre iubirea lor –, dar orice mişcare greşită în momentul acesta i-ar fi putut pune în pericol şansele, mai ales dacă ziariştii ar fi aflat. Avea inima atât de plină, încât abia simţea frigul muşcător al câmpiei prusace unde stăteau sub pământ. Înfofolit în sacul de dormit în noaptea aceea, îşi închipui braţele Tatianei în jurul său, chipul ei lângă al său, în timp ce se cufunda într-un somn plin de vise.

Capitolul 8

Războiul continuă să meargă rău pentru ruşi. Germanii introduseră noile obuziere cu ţeava lungă, pe care le transportau pe afeturi cu roţi, iar acum puteau să semene distrugere oriunde voiau. Obuze uriaşe picau pe neaşteptate. Pământul se zguduia, pietre cădeau din cer şi nenumărate cadavre trebuiau îngropate după fiecare explozie asurzitoare. Trebuia să izbeşti cu târnăcopul ore în şir în pământul îngheţat ca să sapi un mormânt, şi multe cadavre erau puse la grămadă, fără demnitatea singurătăţii în ultimul loc de odihnă. Dmitri îşi petrecea zilele încercând să îndrepte proiectilele lor spre obuzierele nemţeşti, însă era ca şi cum nu făceau nici un progres.

Când ieşea din serviciu în fiecare seară, dădea fuga la curier. Sosiseră câteva scrisori pe care Tatiana le trimisese înainte să o primească pe a lui; erau fermecătoare, dar el înnebunea aşteptându-i răspunsul la cererea în căsătorie. Când ajunse, ştiu instinctiv că aceea era. Plicul era de acelaşi fel ca toate celelalte, era lipit în acelaşi fel, dar inima îi bătea cu putere şi tremura de emoţie în timp ce o deschise.

Malama, dragul meu,

Am primit scrisoarea dumitale din 28 ianuarie în această dimineaţă şi m-am dus imediat în cameră ca să-ţi scriu cât de repede pot. Răspunsul la cererea dumitale este da, da, da; din tot sufletul meu îmi doresc să-ţi fiu soţie. Ar trebui să vezi cum roşesc când rostesc aceste cuvinte.

Știu că mama și papa *o să fie de acord, fiindcă ești atât de curajos, de nobil și de sincer. Mama mi-a spus deja că te admiră, și știu că și* papa *o să facă la fel. Abia aștept ziua în care am să te pot numi soțul meu. Măcar de s-ar termina războiul săptămâna viitoare și ai putea veni acasă iute ca să-ți iei mireasa! Mă tem că așteptarea va fi de nesuportat.*

Dmitri citi și reciti paragraful, neputând să-și creadă ochilor. Înțelegea greșit? Cuvintele subliniate, „da, da, da", păreau lipsite de orice echivoc. Să fie oare adevărat că putea deveni soțul Tatianei? Citi mai departe, amețit de entuziasm:

Înțeleg că până atunci trebuie să ne ținem logodna secretă, dar sper că n-o să te deranjeze că i-am mărturisit unchiului Grigori. Îl cunoști? Călugărul siberian căruia i se spune Rasputin, care e un bun prieten al familiei noastre. M-a văzut stând gânditoare la fereastră și a ghicit că tânjeam după cineva drag, așa că m-am trezit că îi povestesc despre dumneata. M-a rugat să-i arăt o scrisoare de la dumneata, fiindcă spune că bărbații pot judeca intențiile altor bărbați mult mai bine decât femeile. După ce am ezitat puțin, am scos scrisoarea în care îmi cereai mâna, din faldurile rochiei, unde o pusesem ca să o am aproape. A citit-o și când a terminat, mi-a dat-o înapoi, zicând: „Te iubește cu adevărat și se vede că e un om bun".

Am fost nespus de fericită, după cum îți poți închipui, și i-am spus cât de mult vreau să mă mărit cu dumneata. I-am explicat că mama și surorile mele încă nu știu că suntem îndrăgostiți, deși te-au cunoscut și te-au admirat, și l-am rugat să făgăduiască să ne păstreze taina. Unchiul Grigori a închis ochii și m-a ținut de mână câteva secunde, cu un deget pe încheietură, de parcă voia să simtă adevărul. Are puteri mistice și previziunile lui se îndeplinesc întotdeauna. „Da, o să te măriți cu el", mi-a zis. „Dar încă sunt zile întunecate în față." Presupun că se referea la război.

Te rog să nu te superi că i-am spus, Malama. De când a sosit scrisoarea dumitale, nu mai am răbdare cu vestea că avem să ne căsătorim. Mi-e greu să nu spun nimănui, dar sunt de acord că așa trebuie să fie, pentru că este necesar să-i ceri permisiunea tatei și nu văd cum ți-ar putea-o da până nu se sfârșește războiul. Până atunci, o să fie taina

noastră scumpă, ceva ce am să pot strânge în braţe ca să-mi alin agonia dorului de tine.

Trebuie să merg la spital acum, dar o să-ţi scriu mai târziu. Când scriu, mă simt aproape de dumneata şi mi-aş dori să fie mai multe ore în zi ca să-ţi scriu şi mai mult.

Mon amour est pour vous, à jamais.

Tatiana

Dmitri se uită lung la scrisoare, cuprins de un tumult de emoţii. Era euforia că Tatiana îi acceptase cererea în căsătorie, dar şi iritarea şi alarmarea că îi spusese lui Rasputin despre asta. Dmitri nu îi fusese prezentat bărbatului sălbatic, cu barbă, dar nu auzise decât lucruri rele despre el. Gândul că el îi atinsese încheietura Tatianei şi citise scrisoarea extrem de intimă îl făcea pe Dmitri nebun de gelozie. Dacă Rasputin avea să-i spună ţarinei, de care se zicea că era foarte apropiat? Acest lucru ar fi distrus complet şansele să fie acceptat în familie într-o bună zi. Ce fusese în mintea Tatianei?

– Ce părere aveţi despre Grigori Rasputin? îi întrebă pe camarazi în seara aceea în timp ce îşi mâncau porţiile modeste de tocană, alături de bucăţi de pâine tare, nisipoasă.

– Cine e? întrebă un ofiţer tânăr.

Malevici răspunse:

– E un şarlatan oportunist care se prezintă drept om al lui Dumnezeu, deşi îşi petrece vremea bând prin cârciumi şi bordeluri. S-a strecurat cumva în cercul intim al Romanovilor şi relaţia lor cu un astfel de depravat nu le face nici o favoare. Am auzit că ţarul l-ar alunga în Siberia, dar ţarina i-a căzut în mreje şi nu vrea să audă de aşa ceva, zise scuturând neîncrezător din cap.

– Ce credeţi că vrea de la ei? întrebă Dmitri sarcastic. Doar nu averi, putere şi influenţă?

Malevici pufni.

– Sigur că da. E o legătură foarte profitabilă pentru el.

Li se alătură un alt camarad.

– E păcat că tentativa de asasinat din mai n-a reuşit. Am auzit că încearcă s-o convertească pe ţarină şi pe fetele ei la secta hlîsti, care crede

că trebuie să păcătuiești cât poți și să ceri iertare mai târziu. Susține că numai pentru cei mai mari păcătoși căința poate fi autentică: o filosofie foarte cinică și una care i se potrivește cu totul lui Rasputin.

– Așa s-ar explica numeroasele lui excese, fu de acord Malevici. Înotatul în pielea goală; plimbatul prin palat în cămașă de noapte; chiar și intratul în dormitorul marilor ducese în timp ce ele dorm. Nu e o asociere sănătoasă. Am auzit că face dragoste cu fiecare femeie pe care o întâlnește – chiar și cu propria fiică.

– Vai, asta e groaznic...

Dmitri fu tulburat. Cum să nu vadă țarina adevărul despre un astfel de om, cu ochii aceia nebuni, cu hainele în dezordine și cu acel comportament lipsit de respect? Se întoarse în cortul său și într-un acces de toane proaste, mâzgăli iute un bilet către Tatiana:

Îngerul meu, mi-aș dori să nu fi avut atâta încredere în Rasputin. Nu mă îndoiesc că e numai un zâmbet și vorbe mieroase între zidurile palatului, dar crede-mă când îți spun că în lumea de afară e cunoscut ca un netrebnic. Mi-e teamă că dacă ne dezvăluie taina, o să pierdem orice șansă să ne căsătorim într-o bună zi. Sigur, îți înțeleg dorința de a vorbi cuiva despre dragostea noastră – și eu simt la fel –, dar nu puteai să-i șoptești lui Ortipo în schimb? Ar fi fost o mai bună confidentă decât siberianul cel sălbatic, și presupun că răspunsul ei ar fi fost mai inteligent. Nu pot zăbovi să scriu mai mult acum, dar o să încerc să găsesc un moment liber curând.

Al tău

Malama

Sigilă biletul și se duse în grabă la cortul curierului să-l trimită, simțindu-se încă deconcertat. Cum de nu vedea Tatiana ce ticălos era Rasputin? Să-i fi lipsit atâta judecata?

Întoarse întrebarea pe toate părțile în timp ce stătea întins pe pat în noaptea aceea, neputând să doarmă, și îi veni ideea că expunerea ei foarte limitată la lumea exterioară însemna probabil că nu avea instincte bine rodate cu privire la natura umană. Era o ființă bună care nu vedea decât binele din toți cei pe care-i întâlnea. Avea să fie rolul lui să o învețe cu blândețe mai multe despre lume.

De îndată ce înţelese acest lucru, regretă tonul pompos al biletului său şi speră că nu avea s-o supere sau chiar să-i schimbe părerea despre el. Rămase treaz până târziu în noapte făcându-şi griji şi, de îndată ce tabăra se trezi de dimineaţă, dădu fuga la cortul poştal să-şi ia scrisoarea înapoi, însă află că fusese deja trimisă.

Capitolul 9

Toată ziua Dmitri agoniză din pricina scrisorii. Avea să se simtă Tatiana rănită fiindcă el părea atât de critic? Putea oare să se dezîndrăgostească de el? Chinul său continuă până la căderea nopții, când fu distras de veşti devastatoare: Corpul XX rusesc fusese înconjurat în pădurea Augustow de patru corpuri nemțești fără ca vreun comandant rus să afle ceva. Timp de cinci zile rezistaseră în bătaia intensă a tunurilor, într-o furtună de zăpadă, până ce îşi pierdură toată speranța. Se auzea că majoritatea celor 70 000 de bărbați fuseseră uciși pe loc, iar restul fuseseră luați prizonieri. Încă o dată, acest lucru fusese posibil din cauza lipsei informațiilor cu privire la mişcările trupelor germane.

Avură loc întâlniri urgente ale comandanților ruşi şi se ceru un contraatac împotriva flancului drept al frontului german chiar a doua zi. „Prea puțin, prea târziu", îşi zise Dmitri cu tristețe în timp ce îşi pregătea calul, îşi ungea pistolul şi îşi ascuțea sabia pe un vânt muşcător, sub nişte nori plumburii, aducători de zăpadă. Nu suporta gândul că putea să moară a doua zi şi că ultima scrisoare pe care Tatiana avea s-o primească de la el ar fi fost acea mustrare scurtă, aşa că se aşeză să compună altă epistolă, nădăjduind că avea să ajungă înaintea celei dintâi.

Mon Ange,

Iartă-l pe iubitul dumitale gelos pentru comportamentul de aseară. Nu am suportat să aud despre intimitatea dumitale cu alt bărbat, şi mai ales cu unul care e recunoscut pentru promiscuitatea sa. A fost o agonie pentru

mine să mă gândesc la el aproape de tine, citindu-mi cea mai personală scrisoare. Ca un prost înflăcărat, ți-am răspuns în grabă, dar acum mă căiesc și te implor să nu mă iubești mai puțin din cauza ieșirii mele.

Lucrurile merg prost în partea noastră de front. Se pare că nu vom izbuti să înfrângem armata germană prea repede, deși sper că acum îi vom ține la graniță ca să nu-și afunde cizmele în noroiul rusesc. Măcar de s-ar sfârși războiul curând ca să pot da fuga acasă în brațele tale. Mi-e dor să-ți aud vocea frumoasă și să mă uit în ochii tăi adânci. Iartă-mă, îngerul meu.

Al tău

Malama

Sărută plicul cu tandrețe înainte să-l ducă la curier, deși știa că avea să mai treacă prin multe mâini înainte să ajungă într-ale ei. Oh, de l-ar fi putut înmâna în persoană!

În următoarele săptămâni, regimentul lui Dmitri fu nevoit să se retragă rapid, în timp ce armatele germană și austro-ungară se unire ca să înainteze în Polonia. Ar fi fost sinucidere din partea rușilor să stea și să lupte, fiindcă nu aveau artileria și muniția cu care să facă față inamicului. Uneori, nemții erau atât de aproape, încât Dmitri îi auzea strigându-se unii pe alții, le mirosea fumul focurilor de tabără, le vedea santinelele tremurând în zăpada groasă. Spera că pentru ei condițiile erau mai grele, fiindcă rușii erau obișnuiți cu zăpada. Uneori se strecura la adăpostul pădurii ca să zărească dușmanul, însă niciodată nu le cerea oamenilor lui să tragă în liniile germane de teama acelor tunuri. Până ce nu dețineau și ei asemenea arme, avea să fie o nebunie să-și dezvăluie poziția.

În tot acest timp, nu primi nici o veste de la Tatiana. Poșta sosea rar în timp ce armata era în mișcare, iar vremea extremă însemna că nici proviziile nu ajungeau la ei regulat. Împușcau căprioare și culegeau fructe de pădure ca să aibă ce mânca, și topeau zăpada ca să aibă apă de băut, fiindcă râurile și lacurile erau acoperite cu gheață de nepătruns. Dmitri știa că nici camarazii lui nu primiseră scrisori de la familii și iubite, însă tot se temea că tăcerea însemna că Tatiana își schimbase părerea despre el. Poate își găsise un nou iubit la spital, cu

care își petrecea timpul. Să fie atât de schimbătoare, încât să-l părăsească după o absență de câteva luni? Nu-i venea să creadă asta despre ea... însă poate tot era supărată din cauză că o mustrase în legătură cu Rasputin. Era numai și numai vina lui.

Iarna se sfârși printr-o ultimă furtună de gheață, iar soarele alburiu începu să topească zăpada. Țurțurii se spărgeau și cădeau de pe vârfurile copacilor ca niște pumnale aruncate de mâini invizibile. Pământul deveni cleios de la zloată și, din când în când, iepurii tocmai ieșiți din hibernare începură să-și facă apariția în ceaunele taberei. Între timp, germanii cuceriră Varșovia și Cracovia și înaintară spre Lituania și Belarus; parcă nimic nu îi putea opri. În particular, Dmitri începu să-i disprețuiască pe comandanții care nu se puteau gândi la nimic pentru a opri acest asalt, și nu fu deloc liniștit când auzi că țarul Nicolae avea de gând să preia personal comanda armatei. Se discuta mult în jurul focului de tabără că Nicolae habar nu avea de strategie militară și ar fi putut la fel de bine să-l pună pe băiatul său, Alexei, în fruntea armatei, că ar fi fost totuna.

În cele din urmă, după ce trecură mai bine de două luni de agonie fără vreun cuvânt din partea Tatianei, Dmitri primi un maldăr de scrisori într-o seară, toate de la ea, în afară de una de la mama lui. Se duse în grabă în cort și începu să le aranjeze în ordine înainte să o deschidă pe prima, datată 12 februarie, probabil imediat după ce primise mustrarea sa.

Dragul meu Malama,

Am citit biletul dumitale și explicația trimisă a doua zi și cu siguranță înțeleg de ce mi-ai luat-o în nume de rău că i-am arătat scrisoarea dumitale lui Rasputin. Dacă am fi fost în situația inversă, iar dumneata i-ai fi arătat unui camarad vreo scrisoare de-a mea, m-aș fi simțit rănită și surprinsă. Însă te asigur că Rasputin a fost întotdeauna respectuos față de familia mea și de mine personal.

Cred că mama și papa *l-au întâlnit prima dată în 1905 și au fost impresionați imediat de modul uluitor în care interpreta el Scripturile. Când fiica prim-ministrului Stolîpin a fost rănită în acel bombardament*

teribil, el a vindecat-o în pofida stării grave în care se afla doar punându-şi mâinile peste rănile sale. Acum o tratează pe mama de migrenă şi sciatică, şi îl ajută pe frăţiorul meu, Alexei, când suferă de dureri la încheieturi. Nu mă îndoiesc că are puteri vindecătoare.

Într-o zi, când o să te întorci la Ţarskoe Selo, o să te prezint şi o să vezi şi dumneata că este doar o forţă a binelui. Detest să te contrazic printr-o scrisoare când nu avem nici o perspectivă imediată de a fi împreună. Măcar de ne-am putea privi în ochi să ştim că totul e bine. Crede-mă când îţi spun că sentimentele mele faţă de tine nu s-au schimbat nici un pic din cauza acestei diferenţe de opinii. Mă bucur că ne putem exprima liber unul faţă de celălalt şi sunt sigură că e un semn bun pentru căsnicia noastră.

Scrisoarea se încheia cu multe vorbe afectuoase, iar Dmitri îşi ascunse faţa în palme, copleşit de emoţie că încă era Tatiana a lui, că încă era iubita lui. Sărută foaia de hârtie şi îşi împreună mâinile a rugăciune, mulţumindu-I lui Dumnezeu că pusese capăt săptămânilor de chin sufletesc.

Deschise următoarea scrisoare, apoi pe următoarea şi le citi pe toate la rând. Ea îi scria despre tristeţea care o cuprinsese după moartea unui pacient tânăr la spital. Făcu un desen cu medalionul special, bătut cu mici pietre preţioase încastrate în lujeri de filigran, pe care îl comandase să-l facă Fabergé pentru zgarda lui Ortipo, apoi scrise că mica buclucaşă nici măcar nu-l merita, fiindcă rămăsese grea cu alt câine de la palat, provocând un adevărat *scandale*. Scria despre cărţile recomandate de profesorul ei de engleză, Pierre Gilliard, şi despre tot ce învăţa de la doctoriţa Vera Gedroitz, care o flata spunându-i că avea talent să fie soră de caritate. Iar pe măsură ce scrisorile înaintau, devenea tot mai îngrijorată de starea lui Dmitri, spunând că nu primise nici măcar un cuvânt de la el pe parcursul lunilor de primăvară, când parcă fiecare veste de pe front era mai rea decât cea dinainte.

Mon chéri,

Te rog să-mi trimiţi două rânduri să-mi spui că eşti teafăr. Sunt atât de îngrijorată că mi-e greu să mă concentrez la lucru. Surorile mele

vorbesc cu mine și după câteva minute îmi dau seama că nu ascultam, fiindcă toate gândurile mele sunt cu tine în Polonia. Nu am stare până ce nu aflu că ești bine.

Cea mai recentă scrisoare îi spunea că în octombrie ea și Olga aveau să i se alăture tatălui lor la Stavka, cartierul general al armatei din Mogilev, unde Alexei vizita trupele. Era cea mai mare speranță a sa ca Dmitri să fie suficient de aproape încât să vină călare, măcar pentru o oră: „Să-ți văd chipul și să-ți aud glasul ar fi o bucurie, chiar dacă nu putem fi singuri împreună. Am să fiu liniștită că îți e bine numai când am să-ți văd asta în ochi".

Dmitri blestemă. Mogilev se afla la câteva sute de kilometri la sud de poziția sa actuală. Se duse să-și întrebe comandantul dacă exista vreo misiune care să-l ducă încolo, poate să-i trimită un mesaj țarului, dar i se spuse că nu se puteau lipsi de el.

Era de nesuportat gândul că Tatiana venea relativ aproape de el, însă el nu o putea vedea. Mogilev nu se afla pe linia frontului, dar dacă germanii avansau pe neașteptate nu era de neimaginat că proiectilele lor aveau să ajungă atât de departe. Ce era în mintea țarului Nicolae? Se dovedea că nu avea idee cât de puternic era acest dușman german, altfel nu s-ar fi gândit să-și aducă familia în zonă. Dmitri se chinui cu imagini ale Tatianei sfâșiată de un obuz și știu că nu avea să mai doarmă liniștit până când ea nu avea să se întoarcă în Sankt-Petersburg.

Capitolul 10

LACUL AKANABEE, STATUL NEW YORK
20 iulie 2016

În dimineața de după sosirea la lacul Akanabee, Kitty se duse cu mașina în localitatea din apropiere, Indian Lake, să cumpere unelte și provizii. Un rând de case acoperite cu șindrilă roșie-violetă și magazine cu streșini albe și acoperișuri înclinate erau înșirate de-a lungul unei străzi principale prăfoase, cu colaci de cabluri atârnând de la un felinar la altul. Nu existau semafoare și abia dacă văzu altă mașină în timp ce înainta încet în căutarea unui magazin de bricolaj.

Drumul era mărginit de restaurante fast-food, magazine cu echipament de camping și prăvălii cu echipament pentru sporturi extreme, cu stative cu canoe în fața ușii. Kitty trecuse pe lângă Lakeside Country Stores prima dată și abia când se întoarse observă semnul care anunța materiale de bricolaj, tehnico-sanitare și decorațiuni, precum și echipament de camping. Intră cu mașina în curte și scoase lista pe care o încropise. Avea nevoie de drujbă cu acumulator, de bormașină, unelte de tâmplărie, de o cazma, de o perie și o lopată; mai avea nevoie de o mașină de gătit pe gaz, o lampă cu ulei și niște cești, farfurii și tacâmuri. Bărbatul din spatele tejghelei îi puse cumpărăturile unele peste altele, vizibil încântat de o vânzare atât de substanțială.

– Aveți cumva un echer mobil? întrebă ea, verificând lista.

– Sunteți sigură că aveți nevoie de așa ceva? întrebă el, cu o sprânceană ridicată în acea manieră care dădea de înțeles că nu credea că femeile știau despre asemenea lucruri.

– Da. Am niște trepte de reconstruit și trebuie să-mi iasă bine unghiurile.

El ridică din umeri și începu să caute pe rafturi.

– Abia ați sosit?

– Ieri.

– E soțul cu dumneavoastră?

Kitty se zbârli. De ce presupuneau întotdeauna bărbații din magazinele de bricolaj că trebuie să existe un bărbat în culise?

– Nu, zise ea scurt.

El îi dădu un echer, iar ea îl deschise și îl închise la loc înainte să-l pună peste teancul de cumpărături.

– Ați venit la momentul potrivit, spuse vânzătorul. Ne apropiem de sfârșitul sezonului insectelor. Acum câteva săptămâni trebuia să te lupți cu roiurile peste tot.

– M-au mușcat aseară, recunoscu ea, scărpinându-se pe gât. Aveți vreo recomandare?

– Da, zise el, și adăugă la mormanul de cumpărături o sticlă mare de loțiune împotriva insectelor. Aici ne dăm cu ea non-stop, din aprilie până în octombrie.

POS-ul nu funcționa, așa că fu nevoită să achite în numerar cumpărăturile.

– E vreun supermarket prin preajmă? întrebă ea.

El o îndrumă spre un magazin din josul străzii principale.

– N-aveți cum să-l ratați.

– Dar un bijutier?

Pipăi pandantivul pe care îl găsise și pe care îl pusese în poșetă. Ar fi fost interesant să i-l evalueze cineva.

– Lake George e cel mai apropiat magazin de bijuterii, dar cumnatul meu a lucrat în branșă și încă mai are un stoc de cadouri. Îl găsiți pe Bennett Road.

Îi scrise numele și adresa pe spatele cărții de vizită.

– Spuneți că v-a trimis Chad.

Kitty se duse mai întâi la supermarket şi îşi făcu provizii de conserve care puteau fi încălzite pe o plită de camping, dar şi biscuiţi sărați, brânză, mere, cafea şi câteva sticle de vin. Maşina era plină ochi când se duse pe Bennett Road, care era uşor de găsit, fiindcă nu prea erau alte străzi care să se intersecteze cu cea principală. Când sună la uşă, în curte ieşiră sărind doi câini din rasa Marele Danez, urmaţi de un om cu barbă, într-o cămaşă ţipătoare de culoarea cireşelor.

– Bună ziua, începu ea. Chad mi-a spus că aţi lucrat în domeniul bijuteriilor. Speram să îmi evaluaţi un pandantiv.

Îl scoase din poşetă şi i-l dădu bărbatului, iar acesta aruncă o privire rapidă şi zise:

– Sigur. Intraţi.

Ea se aşeză la masa din bucătărie, care era acoperită cu o muşama cu flori. Bărbatul aduse o lupă de bijutier din altă cameră şi ridică pandantivul la lumina ferestrei înainte să fluiere. Kitty aşteptă. El cercetă încadrarea pietrelor, apoi îl întoarse şi miji ochii. Se concentră tăcut, apoi se întoarse în cele din urmă către Kitty.

– E Fabergé! E una dintre cele mai frumoase piese pe care le-am văzut.

– Glumiţi!

Kitty nu era expertă în bijuterii, dar Fabergé era probabil cea mai cunoscută marcă de lux din lume. Străbunicul ei pesemne fusese bogat. Sau poate era o moştenire de familie.

– Dacă nu greşesc, e aur roz cu un safir, un rubin şi un topaz imperial. Gravura de pe spate e marca fabricantului. E puţin ştearsă, dar se pare că iniţialele maestrului bijutier erau H.W.

– Pot să văd?

Kitty se uită prin lupă, dar nu văzu nimic care să semene cu „Fabergé" sau „H.W."

– E în alfabetul chirilic, îi spuse bărbatul.

Scoase un iPad dintr-un sertar şi introduse o parolă, apoi căută ceva.

– Exact cum mă gândeam... E Henrik Wigström, care a fost principalul lor maestru bijutier din 1903 până în 1918.

– Era rus? vru să ştie Kitty, întrebându-se dacă Dmitri adusese obiectul din Rusia.

– Wigström era din Finlanda, însă lucra la sediul companiei din Sankt-Petersburg, sub conducerea marelui Michael Perchin, cel mai cunoscut maestru bijutier de la Fabergé.

Se uită să vadă dacă ea recunoștea numele, însă pe chipul lui Kitty nu se citea nici o expresie.

– Compania era atât de populară la sfârșitul secolului nouăsprezece și începutul secolului douăzeci încât foloseau artizani independenți ca să realizeze comenzile bazate pe schițele trimise de creatorii Fabergé. Probabil ați auzit de celebrele ouă Fabergé...

– Ăă... cred.

El păru dezamăgit de ignoranța lui Kitty.

– Erau creații extraordinare, bătute cu pietre prețioase, pe care familia regală și le oferea în dar de Paște, iar înăuntru ascundeau surprize. Au fost făcute doar șaizeci și cinci, iar prețurile recente la licitații au ajuns la aproape zece milioane de dolari fiecare.

– Doamne, Dumnezeule! Kitty era uluită. Pentru un ou de Paște?

Bijutierul râse.

– Da, păi, cel pe care țarul Nicolae i l-a oferit mamei sale în 1913 era făcut din platină și aur, bătut cu – citi de pe iPad – 1 600 de diamante la exterior și 1 378 în coșul dinăuntrul oului. Nu e un cadou de Paște obișnuit, de acord, dar ei erau cea mai bogată familie din lume. A fost o monarhie absolutistă timp de trei sute de ani, iar poporul rus era șerb, așa că toată bogăția țării intra în cuferele familiei.

Kitty făcu ochii mari.

– Asta înseamnă că pandantivul e valoros?

– E mic, dar presupun că ar face câteva mii de dolari la licitație. Vreți să-l vindeți? întrebă el, cântărind obiectul în palmă. Încă mai cunosc oameni din branșă.

– Îmi pare rău, nu. E moștenire de familie. Doar mă întrebam...

El păru dezamăgit, așa că ea continuă:

– Poate aveți un lănțișor de aur cu care să îl port?

El se îndepărtă cu pași grei și se întoarse cu o tăviță cu lănțișoare. Ea alese unul cu zale fine care se potriveau cu filigranul în care erau încadrate pietrele și plăti în numerar.

– Dacă vă răzgândiți și vreți să vindeți, știți unde mă găsiți, strigă după ea.

În timp ce conducea înapoi spre lacul Akanabee, cu pandantivul la gât, Kitty fu cuprinsă de curiozitate cu privire la străbunicul său. Dacă își putea permite un pandantiv cu pietre prețioase creat de Fabergé, probabil că fusese un scriitor foarte bun. De ce nu auzise niciodată de el?

La vreun kilometru și jumătate înainte să ajungă la drumeagul care ducea la cabana sa, trecu pe lângă un sat de vacanță cu o cafenea și dădu înapoi ca să arunce o privire. Pe un semn scria „Wi-Fi gratuit", așa că parcă și intră cu laptopul la subsuoară.

– Bună ziua, pot să îndrăznesc să vă cer parola de la Wi-Fi și puțin curent? începu ea, explicând că la cabana ei, aflată la câțiva kilometri distanță, nu avea electricitate.

– Vă rog, zise băiatul care servea cafeaua, arătându-i o priză unde își putea încărca laptopul.

Se numea Jeff, îi spuse el, turnându-i o cafea cu lapte, și lucra acolo vara, iar toamna se întorcea la facultate. Kitty îi povesti despre moștenirea ei, și Jeff fu uimit când auzi ce cabană renova ea.

– Mă gândeam că era fără speranță. Cred că știți ce faceți.

– Nu m-am mai apucat până acum de așa ceva, îi zise ea, dar o să mă descurc pe parcurs.

Când i se încărcă suficient laptopul, deschise browserul și căută numele lui Dmitri Iacovlevici. Mai întâi găsi biografii ale unui explorator arctic rus, ale unui compozitor evreu și ale unui artist constructivist, dar nici una dintre date nu părea să se potrivească. Adăugă „scriitor" după termenii căutării și îi apăru o pagină scurtă de Wikipedia despre un bărbat care se născuse în 1891 în Rusia și care scrisese cinci romane: *Iubire fără sfârșit* (1924), *Exilul* (1927), *Lovitura de cizmă* (1933), *În lumina palidă a zorilor* (1944) și *Spre asfințit* (1947). Nu mai scria nimic altceva despre el, nici măcar data morții.

Apoi se duse la pagina unui vânzător de cărți la mâna a doua și tastă numele lui Dmitri în căsuța de căutare. Singura carte aflată în stoc era *Iubire fără sfârșit*. Kitty comandă un exemplar, plătindu-l cu cardul de credit, iar Jeff spuse că i-l puteau livra la biroul lor, fiindcă poștașul din zonă probabil nu ar fi făcut drumul până la cabană.

Apoi rămase cu mouse-ul deasupra iconiței de unde își putea deschide contul de e-mail. Era tentant să apese pe ea și să vadă ce

e-mailuri primise. Îi trimisese un mesaj redactorului-şef al ziarului ca să-i spună că fusese nevoită să plece cu probleme de familie, aşa că nu aştepta e-mailuri de la serviciu. Probabil erau nişte e-mailuri de la Tom – încercări jalnice de a se justifica sau poate că îi cerea divorţul. Gândul acela o făcu să se cutremure. Era sigură că şi Amber îi scrisese, însă dacă o contacta pe Amber, avea să fie nevoită să discute despre infidelitatea lui Tom, iar asta ar fi însemnat să se gândească la acest subiect, şi ea pur şi simplu nu se simţea pregătită. Acolo în sălbăticie, pe un alt continent, începuse deja să se simtă persoana independentă şi capabilă care fusese înainte să se mărite. Dacă ar fi reluat legătura cu Amber şi Tom – cu oricine din fosta ei viaţă –, s-ar fi simţit tristă, neliniştită şi disperată.

Atâtea chestiuni trebuiau luate în considerare. Dacă Tom voia să divorţeze, ce avea să se întâmple cu banii? Ea nu putea trăi din sumele derizorii pe care le câştiga scriind cronici de teatru, iar banii obţinuţi din renovarea proprietăţilor fuseseră înghiţiţi de casa în care locuiau acum, dar mândria ei nu ar fi lăsat-o să ia nici măcar un penny de la Tom. Ar fi trebuit să vândă casa, iar ea ar fi trebuit să-şi găsească o slujbă serioasă făcând Dumnezeu ştie ce. Dar dacă el voia să îşi salveze căsnicia, era ea în stare să mai aibă vreodată încredere în el? Avea să poată să mai facă dragoste cu el fără să se gândească la „Karren" cu doi r? Amintirea femeii goale din telefonul lui Tom îi făcu stomacul să i se strângă, şi îi dădură lacrimile. Luă ultima gură de cafea.

Lasă-l să aştepte. Poate asta avea să-i dea răgazul să şi-o scoată pe Karren din minte. Între timp, ea avea să repare cabana. Când se trezise în acea dimineaţă, se dusese să înoate în apa de cleştar scânteietor, ascultând larma păsărilor gureşe care îşi disputau teritoriul. Era pădure densă şi verde, apă albastră sclipitoare şi un cer bleu cât vedeai cu ochii. Senzaţia că făcea parte din acest peisaj uluitor îi aduse un fel de limpezime în în toată acea stare a ei de tulburare. După o noapte petrecută acolo, deja se îndrăgostea de lacul Akanabee.

Capitolul 11

FRONTUL DE RĂSĂRIT, LITUANIA,
5 martie 1916

Timpul trecu greu pentru Dmitri în iarna dintre 1915 şi 1916 şi îl făcu să tânjească şi mai mult după Tatiana. Armatele, atât cea rusă, cât şi cea germană, săpaseră în pământ încercând să se adăpostească de viscolul aspru care le limita vizibilitatea la nici un metru în faţă şi care făcea imposibilă ieşirea din tranşee, de teamă să nu ajungă din greşeală în pământul nimănui. Dmitri încă mai ieşea călare în misiuni de recunoaştere, dar era limpede că în următoarea etapă a războiului cavaleria nu avea să joace un rol prea important, aşa că învăţa şi cum să aşeze tunurile care începeau să sosească din fabricile ruseşti de armament, bănuind că aceasta avea să fie singura modalitate de a-i face pe germani să se retragă din teritoriile pe care le cuceriseră în Polonia, Lituania şi Belarus.

Îşi petrecu zilele visând cu ochii deschişi la viaţa pe care el şi Tatiana aveau să o ducă împreună după ce războiul avea să se sfârşească. Aveau să rămână în Sankt-Petersburg într-o aripă a unuia dintre palate? El ar fi preferat să stea la ţară; se simţea mai în largul său în spaţii deschise. Totuşi, nu părea real; nu îşi îngăduia să creadă că aveau să se căsătorească până când părinţii ei nu-şi dădeau acordul. Adevărul era că nu se cunoşteau de prea mult timp. Nu avuseseră la dispoziţie nici trei luni înainte ca el să se întoarcă pe front, şi simţea că Tatiana se

schimbase cât el fusese plecat. Înainte, fusese cu inima ușoară și chiar lipsită de grijă; acum se maturizase. Spunea asta și în scrisorile sale:

Malama, dragul meu,

Îți vine să crezi că au trecut deja cincisprezece luni de la acea zi de decembrie când ți-am făcut cu mâna în semn de rămas-bun în fața Palatului Ecaterina? Eram doar o copilă în acele săptămâni nevinovate de la începutul războiului și nu știam cu ce aveam să fiu nevoită să mă confrunt. Acum deseori asist în timp ce chirurgii amputează membrele bărbaților, bandajez răni cangrenate urât mirositoare, fac injecții și dau medicamente, îi alin pe cei care sunt pe moarte, iar ieri chiar am fost în stare să potolesc un om care avea un fel de criză de groază. Se uita drept în față, legănându-se în față și în spate și scoțând un sunet ca un tânguit care îi deranja pe ceilalți pacienți. La început am vorbit cu voce scăzută, dar nu părea să mă audă sau să mă vadă. În cele din urmă am început să cânt, iar în clipa aceea a încetat să se mai tânguie ca să asculte, și la sfârșit a adormit pentru prima dată de când sosise în salonul nostru. Cred că felul în care cânt e deosebit de soporific!

Pacienții mă ajută să înțeleg mai bine cum e viața pe care o duci pe front și sunt îngrozită pentru dumneata. Știu că acum rezișți pe undeva prin Lituania și nu lupți în momentul acesta, dar știu și că obuzele izbesc în pământ, iar țintașii urmăresc orice mișcare nechibzuită. Malama, te implor să ai foarte multă grijă și să eviți orice gesturi eroice. Souvenez vous que vous tenez mon coeur entre vos mains.

Chiar și după atâta timp, cuvintele de afecțiune ale Tatianei încă îl uimeau pe Dmitri. Era iubit de mama și de surorile sale – poate și tatăl său îl iubea în felul său strict, demodat –, dar ei erau familia lui și trebuiau să-l iubească; Tatiana *alesese* să-l iubească, iar el nu înțelegea de ce. Ce avea el special? Putea enumera o mie de motive pentru care o iubea, dar acestea nu izbutiră decât să-l facă să se simtă și mai nedemn: firea ei blândă, demnitatea ei liniștită... Iubea felul în care ochii ei păreau uneori că privesc dintr-un loc adânc din lăuntrul ei și că se focalizează asupra unui punct din depărtare, trădând inteligența lumii ei interioare.

Radie de mândrie când ea îi trimise o tăietură dintr-un ziar, în care Olga şi ea erau descrise drept „Surorile albe ale războiului". Pe lângă activitatea de soră de caritate, Tatiana îi spuse că acum conducea un comitet care ajuta la acordarea de ajutoare pentru refugiaţii care dăduseră năvală în Rusia din teritoriile ocupate de germani, iar ea călătorea prin ţară inspectând diverse clădiri. Dmitri ştia că era modestă când scria că se simţea timidă la şedinţele de comitet şi că îi venea să se ascundă sub masă. Auzea de la alţi soldaţi că fotografia Tatianei era de departe cea mai populară dintre cărţile poştale cu marile ducese care se vindeau pentru a ajuta la finanţarea războiului şi, cu siguranţă, asta spunea multe despre realizările, dar şi despre frumuseţea ei.

Mama ei, pe de altă parte, era tot mai criticată în presă. „Se zvoneşte că Rasputin îi cere Alexandrei să facă pace cu Germania", spunea un titlu care ajunse la ei pe front, urmat de: „Al treilea ministru demis de ţarină pentru critici aduse «prietenului său drag»", „Ţarina nu crede poveştile despre corupţia lui Rasputin". Probabil era inevitabil ca poporul să fie suspicios în privinţa Alexandrei, întrucât ea se născuse în Germania şi încă avea rude acolo; cu siguranţă fusese o greşeală din partea lui Nicolae să o lase la conducere în timp ce el se dusese să preia comanda trupelor, îngăduindu-i siberianului de proastă reputaţie să rămână alături de ea.

Într-o zi, Dmitri auzi fără să vrea un grup de soldaţi speculând că Alexandra ar avea o aventură cu Rasputin. Era o discuţie lipsită de loialitate şi i-ar fi putut mustra pentru asta, dar ştia că acele sentimente erau răspândite şi hotărî să pretindă că nu auzise nimic. Nu putea disciplina fiecare soldat care gândea astfel, deşi el nu crezu zvonul nici măcar o clipă. Alexandra era prea cuviincioasă, prea insista să i se recunoască poziţia înaltă ca să-i permită unui tip atât de neîngrijit să i se urce în pat. Lui i se părea mai degrabă o mamă rece, deşi Tatiana o ridica mereu în slăvi.

Se întreba dacă Alexandra citea vreodată ziarele. Tatiana, cu siguranţă, nu, fiindcă părea să nu fie conştientă de criticile aduse relaţiei lui Rasputin cu mama ei. De când se certaseră, avea grijă când îl pomenea în scrisorile sale, şi nu îl mai numea „unchiul Grigori". Continua să susţină însă că Rasputin o ajutase să-l înţeleagă mai bine

pe Dumnezeu, iar Dmitri era sigur că părerile ei cam excentrice despre spirite veneau cu siguranță de la el. Într-o zi ea îi scrise despre o femeie care venise la spital să le citească soldaților în palmă:

Era genul robust, ca orice soție de țăran, dar avea o privire tainică în ochi atunci când intra în comuniune cu spiritele. Fiecare soldat cu care a vorbit părea convins de puterile ei, așa că am rugat-o să-mi citească și mie în palmă. Mi-a cerut să-i spun dacă aveam o întrebare la care căutam răspuns, așa că am întrebat-o dacă vede când am să mă mărit. Mi-a ținut în mână palma dreaptă și s-a uitat la ea o vreme, trasând liniile cu vârful degetului, apoi a spus că linia inimii e adâncă și că am să mă mărit cu cineva pe care îl iubesc cu adevărat. A ezitat înainte să mai spună că linia sorții e întreruptă, făcând brusc dreapta, și că asta însemna că am să reușesc ceva extraordinar în viitor. Nu a vrut să-mi spună mai mult, dar sunt foarte încântată că o să ne căsătorim, Dmitri, fiindcă asta înseamnă că ai să supraviețuiești războiului.

Dmitri își dădu ochii peste cap. Deci, asta însemna că putea merge nepăzit pe câmpia care îi separa de linia frontului german fără să fie împușcat? I se părea amuzant că o persoană atât de deșteaptă cum era Tatiana se lăsa păcălită de prostiile acestea spiritualiste. O s-o tachineze pe tema asta când aveau să se întâlnească data viitoare.

– Of, Doamne, abia aștept, șopti el ca pentru sine.

La 7 martie 1916, sosiră noi ordine pentru Dmitri. Rupse plicul și nu-i veni să-și creadă ochilor: țarul Nicolae îi ordona să se întoarcă la Sankt-Petersburg să servească drept comis la Țarskoe Selo. Dmitri fu uluit. Era ceva complet neașteptat și pe moment nu știu ce să creadă. Sigur că era minunat să o reîntâlnească pe Tatiana, dar se simțea ca și cum și-ar fi părăsit camarazii. În loc să tragă cu obuze după nemți, avea să supravegheze cum erau îngrijiți caii țarului. Sigur, era o mare onoare, dar i se părea o opțiune comodă.

Ordinele spuneau să plece peste două zile, așa că abia avu timp să-i scrie un bilet scurt Tatianei ca să-i dea vestea. În timp ce mâzgălea, se întreba dacă avea să se bucure că se întorcea. Când plecase el, fusese fată, iar acum era femeie. În ciuda scrisorilor ei pline de afecțiune,

poate că idila lor fusese un capriciu copilăresc pentru ea. Poate, când aveau să se întâlnească din nou, avea să se întrebe ce văzuse la el. Sentimentele lui nu păliseră câtuşi de puţin, însă ea poate avea să-l privească critic cu ochii ei de-acum maturi.

Luă trenul până la Sankt-Petersburg şi continuă călătoria spre Ţarskoe Selo într-un camion militar pe care îl zărise ieşind din gară. Era seară devreme şi se întrebă dacă Tatiana avea să fie la spital cu pacienţii ei ori acasă cu familia, sau poate făcând turul clădirilor medicale din alt oraş. Camionul trase în faţa porţilor de la Palatul Alexandru, iar el prezentă actele gărzilor şi îşi puse ranița pe umăr ca să se îndrepte spre grajduri.

Deodată apăru o siluetă subţire pe o uşă a palatului, îmbrăcată toată în alb, precum o stafie. Păru să parcurgă în zbor distanţa dintre ei şi îi sări direct în braţe. Dmitri o cuprinse cu braţele şi o strânse tare, inspirându-i parfumul înainte să se uite în jos. Chipul ei era mai slab, iar pometii mai pronunţaţi, însă altfel, era aceeaşi Tatiana.

– De unde ai ştiut când o să ajung?

Nimeni nu ştiuse. Nici măcar el nu fusese sigur că avea să găsească un vehicul care să-l aducă în seara aceea sau dacă avea să fie nevoit să aştepte până a doua zi de dimineaţă.

– M-am uitat pe fereastră toată ziua.

Părea că rămăsese fără suflare, iar el nu ştia dacă era din pricina fugii sau fiindcă era copleşită de emoţie.

– Oh, Malama, făgăduieşte-mi că n-ai să mă mai părăseşti vreodată.

Capitolul 12

ŢARSKOE SELO, RUSIA
17 martie 1916

Nici vorbă ca lunga despărţire să diminueze sentimentele Tatianei faţă de Dmitri, dimpotrivă, părea că se întâmplase exact invers. Când erau împreună, parcă erau înconjuraţi de o aură de vrajă. Culorile erau mai vii, soarele strălucea mai puternic, zilele cenuşii ale ultimelor săptămâni de iarnă păreau să treacă în goană. Încă o dată în mintea lui Dmitri se învârtejeau cuvintele marilor poeţi ai iubirii în timp ce privea în ochii Tatianei şi asculta tonul suav al vocii ei – dar acum, că ştia mai multe despre personalitatea ei din sutele de scrisori pe care i le scrisese, dragostea lor părea mai puternică şi mai de neclintit.

Se întorsese de doar câteva zile când în drum spre spital ea intră în fugă în grajduri şi anunţă:

– Mama ar vrea să te invite la masă mâine la amiază. Spune că ai să vii.

El rămase uluit.

– Mama ta m-a invitat *pe mine*? De ce?

– Fiindcă am rugat-o eu! zâmbi Tatiana cu ghiduşie. Nu-ţi face griji. Te place. Şi ai să le cunoşti şi pe surorile şi pe fratele meu.

Dmitri se mai aflase în compania membrilor familiei imperiale şi în alte ocazii, însă numai ca membru al gărzilor, niciodată ca oaspete, şi îşi făcea griji din pricina protocolului. Îşi dorea să se fi putut consulta cu mama sa, care era o expertă în această privinţă, dar părinţii

săi încă nu îşi instalaseră un telefon acasă. În schimb, stătu de vorbă cu Anna Virubova, doamna de onoare a ţarinei, care îl asigură că prânzul în vreme de război era foarte informal şi că trebuia doar să fie amiabil, ca de obicei.

A doua zi după-amiază Dmitri se prezentă la Palatul Alexandru, cu cizmele şi cataramele lucind, cu obrazul proaspăt ras şi cu părul pomădat şi bine pieptănat. Un majordom îl conduse în salonul oficial de recepţii şi, când se deschiseră uşile duble, strălucirea ferestrelor până în tavan, care se reflectau în oglinzi, şi decorul aurit extravagant îl orbiră pe moment. Clipi şi o văzu pe Alexandra stând la o masă de scris şi pe cei cinci copii ai săi aşezaţi pe canapele în jurul focului. Tatiana sări în picioare ca să-l întâmpine, apoi îl conduse prin salon, făcând prezentările. Se pare că vorbeau engleza unii cu alţii, iar Dmitri fu nevoit să se concentreze ca să ţină pasul, fiindcă nu folosea acea limbă prea des.

– Ai întâlnit-o pe mama, desigur, când ţi-a acordat medalia Sf. Gheorghe.

El se înclină în faţa Alexandrei, care îi făcu un semn cordial din cap, apoi se întoarse la epistola pe care o scria, dar nu înainte ca Dmitri să simtă un miros puternic de usturoi dinspre ea. Se întrebă ce mâncase la micul dejun.

Apoi Tatiana îl conduse la fratele ei, care stătea întins cu picioarele în sus pe o canapea.

– El e Alexei, care s-a întors de curând de pe front.

Trecuseră nişte ani de când Dmitri nu-l mai văzuse pe băiat. Acum avea treisprezece ani, dar părea mult mai mic, iar Dmitri fu şocat să-i observe cearcănele vineţii de sub ochi şi aerul său plăpând în general.

– A văzut Alteţa Ta Imperială vreo luptă? întrebă Dmitri.

Băiatul răspunse pe un ton dezamăgit:

– Din păcate, nu mi s-a permis să mă apropii de raza tunurilor germane.

Surorile sale râseră, iar Tatiana remarcă:

– Aşa sper.

Apoi el o salută pe sora ei mai mare, Olga, iar Tatiana îl prezentă Mariei, o fată de şaisprezece ani uşor plinuţă, cu o privire veselă, şi Anastasiei, care avea paisprezece ani şi care încă purta liber, în stilul

copilăresc, părul lung până în talie, în loc să-l aibă aranjat în vârful capului.

– Să nu te joci vreodată un joc de societate cu Anastasia, îl avertiză Maria, făcând un gest spre o tablă cu pătrăţele şi nişte piese de fildeş împrăştiate, care arătau că jucau şah chinezesc. E o mare trişoare.

– Aşa vorbeşte cine nu ştie să piardă, răspunse Anastasia, scoţând limba către sora sa.

Tatiana le întrerupse iute ca să-i spună lui Dmitri că fetele mai mici începuseră să viziteze spitalele ca să distreze soldaţii şi că erau deja foarte populare.

– Sunt convins, zâmbi el când Tatiana îi făcu semn să se aşeze într-un fotoliu aproape de ea. Spiritul şi frumuseţea lor ar înveseli orice bărbat.

Maria îl întrebă ce mai făceau caii imperiali scoşi la pensie, care acum trăiau în grajdurile din spatele Palatului Alexandru, unde se puteau bucura de bătrâneţe. Alexei voi să ştie care dintre caii de curse imperiali credea Dmitri că avea să fie cel mai iute când aveau să se reia cursele Stoverstnöm după război. Cu toţii păreau foarte pasionaţi de cai, iar Dmitri îşi exprimă părerile, conştient că, deşi fetele erau călăreţe pricepute, Alexei nu fusese niciodată lăsat să urce pe un cal din cauza încheieturilor sale fragile.

Un majordom anunţă prânzul şi ei se aşezară în jurul unei mese de lângă fereastră. În mijloc se afla un buchet de trandafiri de culoarea piersicilor, iar Dmitri presupuse că erau cultivaţi în sera palatului; altfel cum să aibă trandafiri în aprilie? Tacâmurile erau din argint masiv, deşi Alexandra se scuză că nu foloseau cea mai bună veselă şi că masa era foarte simplă. Lui Dmitri nu i se păru deloc aşa, cu supă-cremă, urmată de file de peşte într-un sos uşor precum aerul, carne de oaie cu sos, iar apoi un desert lejer constând din compot de mere. Fetele conduseră discuţia, tachinându-se una pe alta, întrebându-l pe Dmitri dacă văzuse zimbri sălbatici sau urşi pe front (văzuse, dar numai de la distanţă) şi discutând despre pacienţii de la spital. Tatiana părea rezervată în compania lor, intervenind deseori ca să le împace pe cele două surori mai mici, iar Alexandra părea distrasă, abia vorbind.

După masă, Dmitri fu surprins când Alexandra îl rugă să o însoțească la ceai în sala vecină, a Portretelor. Imediat se ridică în picioare și o urmă, aruncându-i Tatianei doar o privire scurtă de rămas-bun. Despre ce voia să-i vorbească? Cât știa despre relația dintre el și a doua ei fiică? Oare urma să-l întrebe ce intenții avea față de ea, și dacă da, ce avea să răspundă?

Sala Portretelor era vastă și aerisită, cu stâlpi auriți lucioși, podea cu parchet alunecos și cel mai minunat candelabru pe care îl văzuse vreodată Dmitri, cu cascade de ceea ce păreau milioane de cristale minuscule. Alexandra se așeză pe un divan sub un portret uriaș care o înfățișa pe Ecaterina cea Mare, iar el alese un scaun din apropiere în timp ce un servitor turna în cești ceai aburind dintr-un samovar din argint masiv și așeza un bol cu bomboane de ciocolată între ei. Dmitri fu tentat să ia una, fiindcă păreau delicioase, dar Alexandra nu se servi, așa că își închipui că poate nu se cuvenea. Pe o măsuță laterală, se aflau expuse elaboratele ouă Fabergé pe care membrii familiei și le dăruiau unii altora de Paște, fiecare valorând mii de ruble.

Tatiana îi spusese că familia încetase să mai cumpere haine noi odată cu izbucnirea războiului și că erau nevoiți să peticească și să repare veșmintele vechi, însă țarina arăta grandios într-o rochie de culoarea ciocolatei cu o broderie de frunze arămii. Purta patru șiraguri de perle la gât, pe piept i se odihnea Steaua Ordinului Sf. Alexandru Nevski, bătută în diamante, iar pe un deget avea un inel uriaș cu acvamarin.

– Spune-mi, când ai plecat de pe front, ajunseseră tunurile mobile? începu Alexandra.

Avea o purtare sobră, însă deloc neprietenoasă.

– Da, au ajuns, dar soldații nu au exersat prea mult să tragă cu ele, răspunse el.

– Este dificil să se tragă cu ele?

– Mașinăriile sunt grele. Un bărbat din compania mea s-a rănit grav din cauza reculului unui...

Ezită, străduindu-se să găsească echivalentul în engleză pentru tubul cartușului. Alexandra încuviință, arătând că înțelesese.

– Crezi că lucrurile o să se schimbe? întrebă ea. Poți vorbi liber. Știu că au existat câteva succese în Galiția, dar se pare că am ajuns

într-un impas la nord de linia frontului. Ce crezi că e necesar pentru a forța invadatorul să se retragă în spatele propriilor granițe?

Dmitri remarcă termenul pe care îl folosise țarina: „invadatorul". Acesta era poporul ei, după naștere. În ce situație incomodă se găsea! Îi spuse părerea sa, că nu avea rost să înainteze într-un singur punct al liniei. Așa cum descoperiseră devreme în război, trupele germane izolau și încercuiau rapid patrulele de recunoaștere, cu consecințe catastrofale.

– Cred că nu ar trebui să organizăm alt atac până când toată linia, de la nord la sud, nu are armele noi, iar oamenii nu sunt gata să le folosească într-o ofensivă concertată.

Ea încuviință, de parcă el doar îi confirma propriile păreri.

– Spune-mi, ajung proviziile la oameni? Erau hrăniți corespunzător în partea dumitale a liniei?

Dmitri ezită.

– Au existat probleme cu proviziile în timpul retragerii, dar acum, că stăm pe loc, situația s-a îmbunătățit.

Încă simțea mirosul de usturoi, care părea să iasă din porii ei, nu din răsuflare.

După zece minute de discuții despre război, țarina anunță deodată că trebuia să se retragă ca să se odihnească înainte de a-și îndeplini sarcinile de după-amiază, iar Dmitri sări în picioare și făcu o plecăciune în timp ce ieșea din încăpere. Când ajunse la ușă, ea se întoarse și se uită cu un zâmbet amabil:

– Te rog să iei bomboanele cu tine, cornet Malama. Sunt prea dulci pentru gustul meu.

– Mulțumesc, Alteța Ta Imperială.

Obrajii i se făcură stacojii când făcu o nouă plecăciune. Oare îl observase privindu-le cu jind? Oricum, hotărî să-i accepte oferta, așa că luă bolul înainte ca servitorul să-l conducă la ușă.

Mergând înapoi spre grajduri, cu ciocolata savuroasă topindu-i-se pe limbă, cugetă la ceea ce se petrecuse. Fusese invitat doar pentru ca Alexandra să-l întrebe despre război? Oare ce părere avea despre el? Ar fi trebuit să fie mai puțin franc, mai servil?

Obținu răspunsul în seara aceea, când Tatiana veni în grabă la grajduri îmbrăcată în uniformă, abia ieșită de la cursurile de seară cu Vera Gedroitz.

– Dragul meu, ai fermecat întreaga familie. Știam că așa va fi. Mama i-a scris lui *papa* în după-amiaza asta și i-a spus că e de părere că ai fi un ginere admirabil. Îți vine să crezi? Sunt așa de încântată că abia așteptam să-ți spun, zise Tatiana țopăind ca un copil vesel.

Dmitri se albi la față.

– A scris asta? Asta înseamnă...? Crezi că ne va lăsa să ne căsătorim curând?

– Oh, *mon chéri*, zise ea înclinând capul. Nu în vreme de război. Nu am putea face aranjamentele necesare, iar nunta noastră trebuie să fie o sărbătoare de stat. În plus, sora mea Olga trebuie să se mărite prima. Am să o rog să se grăbească și să-și aleagă soțul. Are prea mulți favoriți și trebuie să încerce să se hotărască la unul singur!

– Nu putem măcar să ne anunțăm logodna? întrebă Dmitri. Mulți au ghicit că suntem apropiați și nu aș vrea să-ți compromit reputația.

– O s-o întreb pe mama, dar am impresia că vrea să fie o logodnă neoficială deocamdată. E bine să avem timpul acesta în care dragostea noastră să fie un secret, ca să ne putem cunoaște mai bine fără ca lumea întreagă să stea cu ochii pe noi... Tatiana se uită scurt la ușă. Nu pot să mai rămân fiindcă trebuie să mă întorc la sterilizat. Pur și simplu nu aveam răbdare să-ți dau vestea.

Se îmbrățișară iute, iar Dmitri inspiră parfumul părului ei, amintindu-i de ceva de mai devreme.

– Ce e parfumul acela straniu al mamei tale? Nu mi-am dat seama ce e.

Tatiana se uită în jur să se asigure că nu asculta nimeni, apoi strâmbă din nas.

– Miroase ciudat, nu-i așa? Îi fac zilnic injecții cu arsenic pentru oboseală și se pare că asta provoacă mirosul acela. Și Olga la fel, nu ai observat? Ne vedem mâine, dragul meu. La poarta laterală la două și jumătate.

Își făcură un obicei din a petrece o oră împreună în fiecare după-amiază. Când vremea era bună, o scoteau pe Ortipo la plimbare

prin parc, încercând în zadar să o învețe să aducă mingea, sau călăreau; în zilele ploioase, jucau cărți, își citeau poezii unul altuia sau stăteau pur și simplu de vorbă. Nu epuizau niciodată subiectele de discuție, iar Dmitri păstra lucruri pe care să i le spună: frânturi de conversații pe care le auzise fără să vrea sau anecdote amuzante despre cai, uneori câte o glumă. De obicei se afla câte o cameristă undeva în fundal, pe post de însoțitoare, dar aceasta se ținea la distanță cu tact, și era ușor să se simtă de parcă ar fi fost singuri.

Într-o dimineață Dmitri dădu colțul în parc și auzi câțiva soldați bârfindu-le pe fetele cele mari ale Romanovilor. Ar fi trebuit să-i întrerupă imediat, dar se opri să asculte, în schimb.

– Aud că amândouă au favoriți printre bărbați. Olga e îndrăgostită până peste cap de Mitea, iar Tatiana îl iubește pe Volodia.

Era ca și cum Dmitri ar fi primit o lovitură de pumnal în inimă. Cine era Volodia și ce însemna el pentru Tatiana? Se duse în goană până la clădirea gărzilor și se interesă, aflând că era sublocotenent în Regimentul 3 Gardă Pușcași, care petrecuse mai multe săptămâni în spital toamna trecută. Era un prieten de-ai lui Mitea, iubitul Olgăi, și avea o reputație de seducător. Se pare că jucaseră uneori crochet toți patru, înainte ca Volodia să se vindece și să fie trimis înapoi pe front în preajma Crăciunului trecut.

Foarte bine, se gândi Dmitri sumbru. Era cuprins de o gelozie atât de aprigă, încât, dacă bărbatul ar mai fi fost în oraș, ar fi fost tentat să-l caute și să-l omoare în bătaie.

Capitolul 13

La începutul lui mai 1916, la mai bine de o lună de la revenirea lui Dmitri, Romanovii, inclusiv ţarul Nicolae, plecară în vacanţă în Crimeea. Era prima lor călătorie din 1913, iar Dmitri ştia cât de mult îi plăcea Tatianei să meargă acolo, dar când privi automobilul lor DelaunayBelleville dispărând pe drumul spre gară i se făcu rău. Membrele îi erau grele, fruntea îi ardea şi îl durea capul. Cum avea să reziste trei săptămâni fără ea? Tatiana îi promisese că avea să îi scrie, dar scrisorile nu mai erau suficiente pentru a-l mulţumi. Se simţea cu adevărat viu numai în prezenţa ei. „Sunt atât de fericită să văd marea", îi scrise Tatiana.

Eu şi Olga stăm la soare, aşa că sper să nu te deranjeze că obrazul logodnicei tale s-a făcut cafeniu ca o nucă. Căldura pare să ajute la însănătoşirea mamei, iar micul Alexei e destul de entuziasmat şi îi bate la cap pe marinari să-i povestească despre submarinele militare germane. Am mers cu vaporul de la Odessa la Sevastopol, dar nu avem timp să ne ducem până la Livadia, fiindcă tata şi Alexei trebuie să se întoarcă pe front curând.

Dmitri citi scrisoarea cu un gust amar în gură. Cum se putea ea distra când el suferea fără ea? Iar apoi se mustră singur: ce fel de iubit îi lua în nume de rău fericirea iubitei sale? Oare dragostea era mereu atât de egoistă? Ar fi trebuit să fie bucuros pentru ea, şi se străduia, dar

era supărat și irascibil din pricina celor care lucrau la grajduri și nu își recăpătă veselia până ce ea nu se întoarse.

A nouăsprezecea aniversare a Tatianei era pe 29 mai, iar Dmitri îi cumpără o pereche de cercei cu ametist în formă de picătură, despre care se gândi că aveau să-i scoată în evidență violetul ochilor. Îi depășeau cu mult posibilitățile din solda pe care o primea, și avea să-și plătească datoria la bijutier mai bine de un an, lună de lună, dar merită când văzu încântarea Tatianei la vederea cadoului. Ea îl îmbrățișă și îl sărută pe obraz înainte să și-i pună la urechi și să caute o oglindă în care să-și vadă chipul.

– Am mult mai puține bijuterii decât ai crede, zise ea întorcându-și capul într-o parte și în alta, admirând efectul. Mama ne dădea câte o perlă de ziua noastră astfel încât să avem suficiente pentru un colier de perle la șaisprezece ani, dar am doar câteva perechi de cercei și, cu siguranță, nici una cu ametist. Cred că asta e piatra mea preferată.

– Sărbătorești cu familia mai târziu? întrebă Dmitri și zâmbi când îi văzu entuziasmul copilăresc, încântat de succesul vizibil al darului său.

– Doar cu surorile mele. *Papa* și Alexei sunt la Stavka. Ezită o clipă. Cred că mama l-a rugat pe Rasputin să treacă pe la noi.

Dmitri se încruntă.

– De ziua ta? E atât de apropiat de familie?

Tatiana își strânse buzele.

– Da, este. Trebuie să te prezint ca să vezi că nu e deloc așa cum îți închipui. E un om foarte blând și amabil.

Dmitri pufni.

– Chiar dacă e un om bun și toate poveștile pe care le-am auzit sunt nedrepte, poporul rus nu are încredere în el. Oamenii dau vina pe influența lui pentru tot ce nu merge în țară: pentru lipsa alimentelor, pentru lipsa progresului în ceea ce privește înfrângerea Germaniei, pentru grevele de la căile ferate... El se laudă cu puterea pe care o are asupra mamei tale și spune că o poate convinge să facă orice.

– Nu știam că sunt greve la căile ferate și că nu se găsesc alimente, zise Tatiana încruntându-se. Dar cum poate fi Rasputin vinovat pentru toate astea? E un om sfânt, un vindecător.

– Sigur că nu e vinovat în mod direct, dar poporul aşa crede, şi asta contează. Mama ta ar trebui să-i interzică să mai vină la palat în timp ce ea conduce treburile statului. Poate ar trebui să se întoarcă în Siberia, măcar până după război.

Dmitri îşi făcu griji că îi vorbea atât de sincer Tatianei, care părea supărată şi uluită, însă simţea că are datoria să facă acest lucru de vreme ce într-o bună zi avea să fie un membru al familiei.

– Trebuie să-ţi explic un lucru, zise ea încet. Vino, stai jos.

Se aflau pe terenul Palatului Ecaterina, iar ea îl duse la o bancă de unde se vedea şiragul de cascade care se vărsau în Iazul Mare. El aşteptă până ce ea îşi găsi cuvintele.

– E un secret de familie, dar, fiindcă o să fii unul dintre noi, cred că e vremea să ţi se spună... Ştii că Alexei are sănătatea fragilă?

Dmitri se încruntă. Toată lumea ştia asta.

Tatiana îşi muşcă buza.

– Mă tem că o să te răzgândeşti în ceea ce priveşte căsătoria dacă îţi spun restul.

Dmitri o apucă de mână şi o strânse cu putere.

– Oricare ar fi secretul, îţi făgăduiesc că n-o să mă răzgândesc.

Ea încuviinţă, ca şi cum ar fi ştiut că aşa era, apoi continuă:

– Alexei suferă de o tulburare de sângerare cunoscută drept hemofilie care îi afectează şi pe unii dintre verii mei din Prusia.

Dmitri inspiră adânc, iar Tatiana continuă:

– Când se loveşte cătuşi de puţin la picior, poate avea hemoragii în încheieturi şi aproape a murit de câteva ori în scurta lui viaţă. În 1912, după ce s-a rănit sărind într-o barcă, s-a simţit atât de rău, încât i s-a dat ultima împărtăşanie. Dar de fiecare dată, unchiul Grigori reuşeşte să-l vindece când doctorii nu izbutesc. L-a adus pe Alexei înapoi din pragul morţii de multe ori. Iată de ce familia nu se poate lipsi de el. Dar sigur că nu putem explica asta poporului rus fiindcă Alexei e moştenitorul care trebuie să ducă mai departe dinastia Romanov...

Dmitri înţelegea problema; nu puteau recunoaşte o asemenea fragilitate în succesiune.

– Îmi pare atât de rău, îngerul meu. Probabil e o îngrijorare teribilă pentru voi toţi.

Deodată, faptul că Alexandra se baza pe bărbatul acela sălbatic și răbdarea lui Nicolae cu acesta începeau să aibă noimă.

– E ceva la care trebuie să te gândești, zise Tatiana. Dacă am avea un fiu, există șanse ca el să moștenească această boală groaznică fiindcă e transmisă pe linie feminină. Iată de ce e corect să te avertizez de acum în caz că vrei să te mai gândești la cererea ta.

Dmitri rămase cu gura căscată: oare îl cunoștea chiar atât de puțin? Se lăsă în genunchi pe cărare în fața ei, cu glasul tremurând de emoție:

– Nu există *nimic* care m-ar putea face să mă mai gândesc – *nimic*. Acum, că știu adevărul despre fratele tău, te iubesc mai mult ca oricând.

– Ești atât de curat și de altruist, se minună ea, punându-i mâna pe umăr.

El se simți nedemn, amintindu-și recenta lui răbufnire de egoism când ea plecase în vacanță. Uneori iubirea lui îi părea un fel de nebunie de necontrolat. Dar era mândru peste măsură că ea îi împărtășise acest secret de familie foarte sensibil.

Încrederea pe care o aveau unul în altul crescuse zi de zi în acea primăvară. Deseori ea îi spunea când o supărau surorile sau când bolile mamei erau greu de îndurat, însă faptul că-i împărtășise acest secret însemna că îl considera parte din familie, iar el se simțea profund onorat.

După ce Tatiana se întoarse la lucru, Dmitri reflectă la ceea ce-i spusese ea. Dacă Alexei se dovedea prea plăpând ca să aibă un moștenitor, cum avea să afecteze acest lucru succesiunea la tron? Nicolae avea să fie urmat de Olga și de soțul ei, apoi de copii lor? Dar dacă Olga nu se mărita, ca sora lui, Valerina? Atunci urmau Tatiana și el? Însă el nu voia să fie țar. Dorința de a conduce nu se găsea în natura sa. Dorința lui cea mai arzătoare era ca într-o bună zi el și Tatiana să aibă o casă la țară, unde să poată crește cai și câini și să aibă copii, cu voia lui Dumnezeu. Dacă unul dintre fiii lor moștenea tulburarea de coagulare a sângelui, aveau să se descurce la momentul potrivit.

I se părea că ispitea soarta gândindu-se atât de departe în viitor. Dacă războiul avea să continue la fel de prost pentru Rusia? Câți ani aveau să mai treacă până să se poată căsători? Dacă se îndrăgostea de altcineva până atunci? Exista vreo posibilitate ca Tatiana să fie forțată să accepte o căsătorie aranjată ca parte a unui tratat de pace?

Se chinuia singur cu aceste scenarii închipuite şi se relaxa numai în după-amiezile petrecute cu Tatiana, când simţea că certitudinea iubirii ei îl linişteşte.

În iunie vremea fu minunată în Sankt-Petersburg: caldă şi fără nori, doar cu câte o aversă din când în când noaptea, cât să împrospăteze florile de pe toate moşiile regale, atât din grădinile oficiale, cât şi din cele neoficiale. În cele din urmă, veştile de pe front fură încurajatoare: ofensiva generalului Brusilov forţase armata austro-ungară să se retragă şi până la sfârşitul lunii avansaseră aproape o sută de kilometri şi capturaseră 350 000 de prizonieri. Asta dovedea ce putea face măreaţa armată rusă când avea la cârmă un conducător competent şi îi îmbărbăta.

Însă tabloul se schimbă în iulie, când trupele germane fură deviate de pe Frontul de Apus ca să contraatace, iar victimele din rândul ruşilor începură din nou să crească. La 27 august, România hotărî să declare război Austro-Ungariei, drept urmare Brusilov avu alte sute de kilometri de front de apărat, ajungând tocmai până în Balcani. Dintr-odată se auzeau şoapte în sala gărzilor că toţi bărbaţii în putere urmau să fie rechemaţi pe front, iar Dmitri se rugă din tot sufletul să nu se numere printre ei.

Într-o seară, la începutul lunii septembrie, auzi că sosise un nou flux de ofiţeri răniţi la Palatul Ecaterina şi că printre ei se afla bărbatul pe nume Volodia, de care se spunea că Tatiana se ataşase în lipsa lui. Suferise o leziune la coloană, din câte auzise Dmitri, şi probabil avea să rămână în spital o vreme. Gelozia îl rodea precum un şobolan înfometat.

Nu o întrebase niciodată pe Tatiana despre Volodia, în parte fiindcă era prea mândru, dar şi fiindcă îi era teamă că o expresie trecătoare a ei avea să-i dezvăluie adevărul că simţea ceva pentru el, iar Dmitri nu putea suporta asta. Se gândi să meargă în vizită la spital ca să-şi vadă rivalul, dar nu putea îndura chinul de a intra în salon şi de a o găsi pe Tatiana discutând cu el, zâmbindu-i.

Apoi, crudă cum e soarta, în dimineaţa după sosirea lui Volodia veni o scrisoare cu noi ordine pentru Dmitri: trebuia să se prezinte la post în Moldova până la 20 septembrie. Se prăbuşi la pământ, cu

inima bătându-i cu repeziciune. Cum să plece din Ţarskoe Selo când rivalul său era acolo, iar Tatiana avea să-l vadă în fiecare zi? Dmitri se aşează respirând cu greu, iar prin gând îi treceau tot soiul de planuri nebuneşti. Avea să se furişeze în salon într-o noapte şi să-i pună lui Volodia o pernă pe faţă. Avea să o roage pe Tatiana să fugă împreună cu el într-o ţară care nu era implicată în acest război sângeros.

Apoi îi veni o idee care nu era atât de nebunească. Exista o singură modalitate prin care se putea întoarce pe front cu oarecare calm. Merita să încerce.

Capitolul 14

Dmitri îi spuse Tatianei despre ordinul de mobilizare în timp ce stăteau în poienița cu flori de câmp din spatele Casei Lama de pe terenul Palatului Alexandru. Ea împletise o ghirlandă din flori de mușețel și i-o așezase pe după gât; îi atârna peste uniformă, iar petalele albe deja se ofileau.

Imediat, Tatiana izbucni în lacrimi.

– Oh, Malama, nu pot suporta! Cum o să trăiesc fără tine? Îl strânse de braț, tulburată. Nu ai idee cât de înspăimântată am fost când erai pe front înainte. Mă trezeam în fiecare dimineață cu un nod în gât, ca și cum aveam o piatră blocată acolo. Iar acum suntem atât de apropiați, încât o să fie de nesuportat...

Umerii i se zguduiau de plâns.

– Șșșt, îngerul meu.

El îi puse un braț pe după umeri, aproape să izbucnească și el în lacrimi. Tatiana trezea în el niște emoții cu care nu era familiarizat.

Ea continuă:

– Cel puțin în ce-i privește pe *papa* și Alexei știu că vor fi departe de pericol. Dar tu – tu ești genul care se aruncă în fața tirului dușmanului. Nu pot să te pierd, Dmitri, pur și simplu nu pot.

El o sărută pe păr, făcându-și griji pentru ea, apoi se aplecă în așa fel încât fruntea lui să se sprijine de a ei.

– Îmi poți citi gândurile? o întrebă.

Ea scutură din cap și o șuviță mătăsoasă din părul ei îi gâdilă obrazul.

– M-am confruntat cu moartea de multe ori în acest război, îi spuse el încet, serios, dar niciodată când am avut atâtea de pierdut. Forța dragostei noastre a devenit atât de puternică în ultimele luni, încât nu mă simt în stare să risc să te pierd.

– N-o să mă pierzi niciodată, răspunse ea cu voce gravă.

El respiră greu, cu fruntea încă sprijinită de a ei, și continuă:

– Înnebunesc, Tatiana. Simt că-mi vine să mă dau cu capul de pereți de ciudă că trebuie să aștept până ce se sfârșește războiul ăsta infernal ca să te iau de soție – și că poate o să mor fără să cunosc acea dulce bucurie. Singurul lucru care ar face despărțirea asta suportabilă ar fi să te măriți cu mine înainte să plec.

Ea trase repede aer în piept, surprinsă, iar el continuă grăbit:

– Știu că nu putem avea o nuntă oficială de stat, dar ce-ar fi să avem o ceremonie secretă doar pentru noi? Nu îți cer să ne culcăm împreună, oricât de mult mi-ar surâde ideea. Vreau doar să fim uniți în ochii lui Dumnezeu, astfel încât, dacă îmi sună ceasul, să merg în Rai știind că m-ai iubit cu adevărat și că într-o bună zi o să mi te alături pentru vecie.

Tatianei i se umplură ochii de lacrimi.

– N-aș suporta să mori. Te rog să nu mai vorbești așa.

– Dacă aș fi însurat cu tine, aș avea tot ce-mi trebuie ca să trăiesc. Aș ști cu siguranță că aștepți să mă întorc și că pot avea încredere că dragostea ta e la fel de statornică. Îți făgăduiesc, Tatiana, că dacă faci asta pentru mine, o să am grijă să rămân în viață.

Ea își dădu capul pe spate ca să-l privească în ochi.

– Dar cine o să oficieze o asemenea ceremonie?

– Un prieten de-al meu, părintele Oblonski. E preot în orășelul meu natal. L-am întrebat deja dacă ar vrea să oficieze o ceremonie secretă între mine și fata pe care o iubesc, și a fost de acord. Capela lui se află la câțiva kilometri de-a lungul râului Kuzminka. Am putea merge acolo noaptea ca să nu ne vadă cineva. Nu trebuie să știe nimeni.

Așteptă ca ea să reflecteze la asta, recunoscător că nu respinsese ideea de la bun început.

– Dar dacă ne vom căsători oficial după război, nu va fi bigamie?

– Părintele Oblonski spune că nu.

Ascultase numai pe jumătate explicaţia preotului bătrân despre cum se vor petrece lucrurile, prea bucuros să audă că era dispus să-i cunune. Se uită cum dragostea şi datoria se luptau în mintea Tatianei.

– Părinţii mei nu trebuie să afle niciodată. Şi trebuie să-mi făgăduieşti din tot sufletul că n-o să mă laşi văduvă.

Ochii ei erau trişti, însă avea un aer hotărât. Abia atunci îşi dădu seama Dmitri că îl iubea aproape la fel de mult cum o iubea el, altfel nu şi-ar fi asumat un asemenea risc.

– Îţi făgăduiesc.

Îi atinse genele cu vârful degetului şi îi şterse o lacrimă prinsă acolo.

Trei zile mai târziu, se întâlniră la miezul nopţii la o intrare laterală a Palatului Alexandru. Dmitri aduse doi cai. Fiecare sări în spinarea unuia şi călăriră până la râu, unde el trăsese la mal o barcă cu vâsle. Aprinse o lumânare pe care s-o ţină Tatiana în timp ce el vâslea în aval, iar ea avea ochii mari în lumina tremurătoare. Nici unul din ei nu vorbi, fiecare pierdut în propriile gânduri, singurele sunete fiind ale apei care lovea marginile bărcii şi ţipătul unei bufniţe.

– Eşti sigură, îngerul meu? întrebă Dmitri ajutând-o să coboare la mal.

– Sunt sigură.

Uşa capelei era deschisă, iar părintele Oblonski îi aştepta în straiele sale cu model roşu şi auriu, cu o mitră aurie pe cap şi cu o cruce mare din aur la gât. Le făcu semn să intre, binecuvântă iute inelele pe care i le dădu Dmitri, apoi începu ritualul străvechi pentru a-i uni pe viaţă. Fiecare primi câte o lumânare pe care să o ţină. Mâna Tatianei tremura, părea buimacă, dar incredibil de frumoasă în rochia lungă, de un alb cast, cu guler înalt. Ceaţa dulceagă a tămâii care se ridica din cădelniţă, vocea săltăreaţă, profundă a preotului, icoanele din aur sclipitor dinăuntrul capelei făceau ca totul să pară ca un vis.

– Dumnezeule cel veşnic, Care pe cele risipite le aduni întru iubire şi ai poruncit unirea în sfânta cununie ce nu va putea fi desfăcută.

Cei doi urmară instrucţiunile, iar preotul îi ceru lui Dmitri să pună inelul său, mai mare pe degetul Tatianei, apoi inelul ei pe degetul lui mic, după care făcu semnul crucii peste acestea.

– Stăpâne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai trimis binecuvântarea adevărului Tău şi făgăduinţa Ta peste robii Tăi, părinţii noştri, cei aleşi ai Tăi

din neam în neam, caută spre robul Tău Dimitri și spre roaba ta Tatiana și întărește logodna lor în credință, în înțelegere, în adevăr și în dragoste.

Aceasta fu clipa în care cei doi deveniră oficial soț și soție, și își încrucișară timid privirile: Tatiana zâmbea, dar Dmitri era prea copleșit ca să reacționeze. Îi țiuiau urechile, picioarele îi tremurau, iar creierul îi luase foc: era cea mai prețioasă clipă din viața sa și totuși simțea că abia era conștient. Voia ca timpul să încetinească pentru a putea să se bucure pe îndelete de fiecare secundă, să analizeze fiecare cuvânt al slujbei, să trăiască această clipă la maximum. Amândoi sorbiră din potirul întins, plin cu vin bisericesc savuros, apoi preotul le înfășură mâinile împreunate cu patrafirul, ca să-i unească până la adânci bătrânețe.

Ceremonia se sfârși mult prea repede, iar cei doi se îmbrățișară, abia atingându-și buzele, cea mai încântătoare senzație pe care o cunoscuse Dmitri vreodată.

– Domnul să vă binecuvânteze și să vă țină sănătoși până la capătul vieții, spuse părintele Oblonski în semn de rămas-bun. Vă urez toată fericirea din lume.

Cei doi nu aveau timp de pierdut fiindcă era deja ora trei dimineața. Pe râu, Dmitri trebui să vâslească împotriva curentului. Copacii negri își fluturau crengile pe fundalul cerului luminat de lună. Tatiana era tăcută, iar el se întreba la ce se gândea. Chiar și în clipa aceasta când ar fi trebuit să fie mai apropiați decât oricare alți doi oameni din lume, îl măcina faptul că, la urma urmei, nu puteai cunoaște o altă persoană. Oare ea regreta ce făcuseră? Simțea că fusese obligată să o facă?

– Ești bine? întrebă el timid.

Ea oftă, cu un glas nespus de fericit.

– Repet rugăciunile preotului în minte. Nu vreau să uit nici cel mai mic amănunt din noaptea asta. Nici o nuntă grandioasă nu s-ar putea compara vreodată cu simplitatea frumoasă a jurămintelor pe care ni le-am făcut.

Un suspin ieși din gâtul lui Dmitri, iar el ridică o vâslă din apă ca să-și poată șterge ochiul cu mâneca. Tatăl său îl mustra când plângea, spunând că era ca o fetiță mucoasă care trebuia să învețe să-și stăpânească emoțiile. Câteva clipe mai târziu, o cotitură a râului îi aduse chipul în lumina lunii și știu că Tatiana avea să vadă că obrajii săi luceau de lacrimi, dar mai știa și că asta nu conta, fiindcă ea avea să înțeleagă.

Capitolul 15

LACUL AKANABEE, STATUL NEW YORK
sfârșitul lui iulie 2016

Kitty se cufundă cu pasiune în munca de la cabană. Mai întâi folosi drujba ca să taie ramurile care atârnau deasupra cărării, pentru a putea trece cu mașina. Acest lucru era esențial ca să poată transporta scânduri și foi de geam pentru reparații, dar și ca să scoată tot gunoiul și să ducă patul vechi la o groapă de gunoi. Urcă pe acoperișul cabanei și repară o bucată ruginită de tablă, apoi împinse mătura prin horn ca să scape de cuiburile părăsite dinăuntru. Tăie puietul care crescuse printre treptele pridvorului, făcându-l bucăți de pus pe foc. Reconstrui meticulos treptele, nivelând, șlefuind și izolând lemnul, adăugând apoi balustrade curbate de o parte și de alta. În minte îi răsuna glasul liniștit al tatălui său: „Încet și sigur, așa; nu tăia colțurile, fiindcă acolo o să înceapă să putrezească".

Frecă interiorul cabanei, curățând pânze de păianjen vechi de când lumea, schelete de rozătoare mici și ciupercile de mucegai. Petici câteva găuri din pereți, făcute de rădăcini de plante agățătoare și angajă o firmă locală să golească fosa septică. Muncitorii îi confirmară că apa venea dintr-un puț și o avertizară că nu era de băut, din cauza ruginii de pe țevile de alimentare, însă era bună pentru spălat.

În fiecare dimineață își stabilea ce avea de făcut în ziua respectivă: să înlocuiască geamurile, să frece murdăria veche de pe instalațiile din baie, să sape o groapă pentru grătar, să reconstruiască scaunul

leagănului... întotdeauna mai era ceva de făcut. Cumpără un pat de campanie, un scaun pliant și o ladă frigorifică pentru a ține insectele departe de proviziile pe care le avea, dar altfel lăsă cabana nemobilată, în afara vechiului birou al lui Dmitri și a cuptorului care arăta bine, dar era prea ruginit ca să-l folosească la gătit. Bagajele ei erau stivuite într-un colț al camerei principale spațioase, și singura decorațiune era un buchet de flori sălbatice într-un pahar de plastic pe birou. Îi plăcea aspectul acesta minimalist.

La capătul fiecărei zile, după ce își îndeplinea sarcinile, înota îndelung până la capătul golfului ei și apoi trecea în următorul, pentru a se răcori și a da jos murdăria și transpirația din pori. Apoi se așeza pe marginea pridvorului cu un pahar de vin, lăsând vântul să-i usuce părul, privind departe, peste lac, și reflectând la ce avea de făcut a doua zi. Gândurile despre Tom pluteau undeva la periferie, dar le ținea acolo. Singură la părinți, se descurca bine fără companie, dar nu era ușor să uite o căsnicie; la un moment dat avea să fie nevoită să decidă ce să facă. Mai târziu. Deocamdată se concentra să repare cabana. Împrejurimile erau atât de uluitoare, încât voia să le valorifice; hotărî că acesta avea să fie cel mai bun proiect al său de renovare.

Jeff, angajatul de la satul de vacanță, se dovedi de mare ajutor, lăsând-o să treacă pe acolo ca să-și reîncarce dispozitivele electrice și dându-i sfaturi cu privire la furnizorii locali. Într-o zi când intră în cafenea, el îi dădu un pachet: sosise romanul *Iubire fără sfârșit* al lui Dmitri Iacovlevici. Coperta sa de modă veche, cu vârtejuri verzi precum sticla, maronii și negre, nu oferea nici un indiciu despre conținut, și nu exista nici o descriere pe clapele copertelor, nici a poveștii, nici a autorului. Kitty duse cartea la cabană și se așeză pe scaunul pliant lângă marginea apei, goală fiindcă zăpușeala zilei era sufocantă. Ținea un tricou larg la îndemână în caz că apărea cineva, dar hainele păreau superflue în sălbăticie.

Povestea începea cu un tânăr de la țară, pe nume Mihail, care vede o fată din partea locului, Valerina, căzând de pe bicicletă și dă fuga să o ajute. Zgârieturile de pe mâinile și genunchii fetei sângerează și se vede că o dor, dar ea își mușcă buza și clipește ca să-și alunge lacrimile, iar în acel moment băiatul simte cum începe să se îndrăgostească de ea.

Traducerea textului era neuniformă, cu formulări greoaie uneori, dar Kitty fu prinsă curând de poveste, pe măsură ce tânărul Mihail explora senzațiile iubirii: el își dorea să poată intra în pielea Valerinei și să-i simtă fiecare gând și emoție, astfel încât să nu spună sau să facă vreodată ceva greșit; era chinuit de gelozie când o vedea discutând cu altcineva; simțea că își pierde mințile, cuprins de o boală copleșitoare, care aducea mai multă durere decât răsplată. Curând devotamentul său dădu roade, iar ea se îndrăgosti la rândul ei de el, dar asta lui i se părea greu de crezut. Sentimentele lui treceau dintr-un moment în altul de la euforie la angoasă și, fără să vrea, Kitty se trezi că gândurile îi zboară la zilele de la începutul relației ei cu Tom.

Îl zărise prima oară cântându-și piesele în fața unui grup mic la sediul Asociației Studenților, și îi plăcu faptul că era absorbit de muzică, îi plăcu părul lui rebel, tricoul în dungi, ca de Pierrot, și bretelele pe care le purta, dar și zâmbetul său de la final, când toată lumea aplaudă. Timp de câteva săptămâni îl urmări, căutând ocazia de a se prezenta, dar până la urmă el făcu prima mișcare, apărând lângă ea când Kitty tocmai comanda la bar și spunând, provocator: „Pentru mine jumate de bere".

– Puteți adăuga jumătate de bere? îl întrebă Kitty pe barman, iar Tom se rușină.

– Glumeam. Nu trebuie să-mi cumperi de băut. Stai să-ți dau banii.

Kitty insistă să plătească, iar el o urmă până la grupul cu care venise ea, prezentându-se tuturor celor de la masă. Era afabil și cu toții păreau să-l placă, dar Kitty era atât de atrasă de faptul că el se afla atât de aproape încât abia se putea concentra asupra discuției. Tânjea să-i pună mâna pe coapsă, să-și sprijine capul pe umărul lui, să se lipească de el. Nu mai simțise niciodată o asemenea dorință pentru nimeni și se întrebă cum de Tom putea fi orb la forța absolută a acestei atracții. Dar se pare că nu era: la sfârșitul serii, în timp ce toți ceilalți se ridicau să plece, el o luă de mână și șopti:

– Pot să vin cu tine, te rog?

Kitty stătea la cămin, unde se presupunea că nu aveau voie să aibă oaspeți peste noapte, dar reuși să îl strecoare. De îndată ce ușa se închise în urma lor, își smulseră hainele și petrecură noaptea într-o frenezie de sex compulsiv și fierbinte, care îi lăsă senzația că avea capul

umplut cu câlți. Dimineața, când se ridică din pat să pună de ceai, Tom spuse:

– E puțin ciudat, scuze, dar nu ți-am reținut numele.

Amândoi izbucniră în râs; gândul acela încă o mai făcea să chicotească. Apoi își aminti de Karren cu doi r și se opri brusc.

Se ridică și lăsă cartea deoparte până se scălda în apele reci ale lacului. Nu era prea adânc la mal, dar ea înota mereu până când cabana abia se mai distingea printre copacii din pădurea deasă care o înconjura. De la acea distanță vedea cât de izolată era, fără alte structuri făcute de om preț de cel puțin un kilometru și jumătate de o parte și de alta a cabanei.

Trecuseră trei săptămâni de când sosise la lacul Akanabee și nu luase legătura cu nimeni din Anglia. Știa că asta putea fi considerată o excentricitate, însă singurătatea hrănea ceva dinăuntrul ei. Simțea cum cu fiecare zi de independență devenea mai puternică și se gândea că nu după mult timp avea să fie suficient de tare cât să se întoarcă acasă și să se ocupe de problemele ei conjugale. Poate să se ocupe și de nemulțumirea legată de întregul eșafodaj al vieții ei. Avea treizeci și cinci de ani și era momentul să decidă cum voia să-și petreacă următoarele decenii. Dacă nu avea să fie cu Tom, trebuia să caute pe altcineva înainte să apară ridurile și firele albe. Scutură din cap ca să-și alunge această imagine. Gândul de a fi cu alt bărbat o umplea de neliniște: toate acele ajustări pe măsură ce învățai gusturile altuia, obiceiurile lui de somn, toanele...

Plonjă în apa limpede și rece. Vedea fundul lacului, dar era mai departe decât părea și fu nevoită să se întoarcă și să iasă la aer înainte să-l atingă.

Era prea cald pentru muncă fizică grea, iar Kitty hotărî să facă o pauză în ziua respectivă și să se cufunde în lectura romanului străbunicului. Era straniu să-i întrevadă personalitatea printre rândurile poveștii în timp ce locuia în cabana lui și călca pe urmele lui. Simți o legătură cu el stând întinsă la umbra copacilor la care și el trebuie să se fi uitat, și citi *Iubire fără sfârșit*, primul lui roman.

Războiul civil îi despărți pe Mihail și Valerina când familiile lor fură trimise în colțuri opuse ale țării, iar el fu obligat să lupte, dar

dragostea lor rămase la fel de puternică. Nici unul nu avea să se căsătorească; nici unul nu se putea gândi să fie cu altcineva, așa că trăiră jumătăți de vieți umbrite de amintirea primei și unicei lor iubiri.

În timp ce soarele asfințea, Kitty aprinse focul, își fripse un burger pe un grătar așezat deasupra flăcărilor, deschise o sticlă de vin și continuă să citească în lumina portocalie și tremurândă. În ultimul capitol, Mihail căută satul siberian izolat în care Valerina lucra la un colhoz. Întrebă în jur și i se spuse că era pe câmp, conducând unul dintre acele tractoare noi cu grapă care tocmai fuseseră aduse. Modernitatea era deseori zugrăvită ca un lucru rău în roman, mașinăriile luând locul oamenilor într-o metaforă care sugera ascultarea necondiționată față de regim a cetățenilor săi înfricoșați. Mihail o zări pe Valerina de departe și începu să alerge spre ea. Femeia îl văzu apropiindu-se, își dădu seama cine era și încercă să întoarcă tractorul – dar se întâmplă ceva și începu să accelereze. Se îndrepta direct spre Mihail, așa că trase tare de volan și, când mașina se întoarse, se răsturnă pe o parte, zdrobind-o dedesubt. Mihail se chinui să ridice tractorul, dar era mult prea greu. Strigă după ajutor, dar nu era nimeni care să-l audă. Rănile Valerinei erau prea grave ca ea să supraviețuiască, așa că el se întinse pe pământ lângă ea, sărutându-i chipul în timp ce ea se cufunda în întunericul morții.

Era un final destul de șablonard, dar lui Kitty îi curgeau lacrimi pe obraji. Le șterse cu poalele tricoului, dar nu se putea opri din plâns și curând hohotea zgomotos, cu spasme dureroase uriașe care îi chinuiau pieptul. Se strânse în brațe și își îngropă fața în încheietura cotului, plângând cu senzația de abandon a unui copil. Nu plânsese așa nici măcar când îi muriseră părinții. Să fie din pricină că era amețită? Despre ce era vorba? Și de îndată ce-și puse întrebarea, înțelese: îi era dor de Tom. Avea atâtea lucruri să-i spună. Își dorea ca el să poată vedea cât muncise la cabană. Voia să-i povestească despre acest străbunic rus care fusese scriitor. Poate el ar fi putut-o ajuta să decidă cum să-și facă viața mai satisfăcătoare... Dar el nu mai era „Tom al ei". Nu putea vorbi cu el fiindcă problema uriașă a infidelității lui stătea între ei și, până nu hotăra cum să facă față acestei situații, era mai ușor să nu ia deloc legătura cu el.

În noaptea aceea, în timp ce stătea întinsă în pat, epuizată de-atâta plâns, gândurile i se întoarseră din nou la Dmitri Iacovlevici: probabil fusese un suflet romantic ca să scrie atât de emoționant despre iubire. De ce trăise într-un loc atât de izolat? Fusese singur aici? Mersese vreodată la Londra să-și cunoască strănepoata sau era prea bătrân și fragil ca să mai călătorească atunci când se născuse ea? Patul lui se aflase în locul în care stătea ea întinsă acum, într-un colț sub o fereastră, așa că probabil privise crengile mesteacănului argintiu legănându-se în lumina lunii așa cum făcea și ea acum. Kitty nu credea în duhuri, dar în acel moment avu impresia că aproape îi putea simți prezența, stând la numai un metru distanță, urmărind-o în liniște.

A doua zi dimineață, conduse până la cafenea și își luă laptopul ca să încerce să afle mai multe despre Dmitri. Vizită un site de genealogie pe care îl folosise pentru cercetările jurnalistice în timpul facultății. Avea o secțiune referitoare la imigranții din SUA, dar nu găsi pe nimeni cu numele lui Dmitri. Încercă numele de fată al bunicii sale, Marta, iar motorul de căutare scoase un sunet și găsi în cele din urmă un copil de opt ani, care intrase în Statele Unite în anul 1934. Părea destul de corect. Călătorind cu ea, într-o cabină de clasa a doua, erau mama sa, Rosa Liebermann – un nume pe care Kitty nu îl mai întâlnise –, și fratele ei Nikolai, în vârstă de nouă ani. Auzise de un străunchi pe nume Nikolai, așa că ei trebuiau să fie. Se uită mai departe pe pagină și acolo îl găsi: Dmitri Iacovlevici Malama, în vârstă de patruzeci și trei de ani și patru luni. Numele său de familie era Malama? Atunci de ce folosise Iacovlevici pentru romane? Locul de plecare al grupului era prezentat ca Berlin. Kitty avu nevoie de doar câteva secunde pentru a specula că motivul plecării lor din Germania în 1934 putea fi numele de familie evreiesc al Rosei. Dar cum ajunsese oare în Berlin Dmitri cel născut în Rusia?

Mai încercă și alte căutări, dar fără succes. Nu descoperi locul unde locuiseră Dmitri și Rosa la sosirea în State, la ce școli învățaseră copiii sau unde lucrase el.

Închise computerul și se duse la Indian Lake să cumpere câteva cutii de lac. Voia să acopere toată cabana cu un strat impermeabil cât timp vremea era încă uscată. Bărbatul de la Lakeside Country Stores îi

recomandă produsul despre care spunea că era cel mai eficient împotriva iernilor reci cu zăpadă din zonă. Acum se arăta respectuos, ca şi cum acceptase că ea ştia despre ce vorbeşte.

În timp ce lucra la zidul din faţă în după-amiaza aceea, auzi un motor de barcă pe lac, se întoarse şi văzu un pescar cu pielea de culoarea mahonului şi păr argintiu aproape de mal. Îi făcu semn cu mâna şi se duse spre debarcaderul distrus ca să-l întâmpine.

– Ai cumpărat cabana, ha? zise omul, mijind ochii spre ea.

– Am moştenit-o, explică ea. Străbunicul meu a locuit aici.

– Măi, să fiu al naibii! exclamă el. Eşti rudă cu Dmitri? Aş fi zis că-i fără speranţă cabana asta, da' ar fi bucuros să te vadă c-o aranjezi aşa.

Kitty clipi. Omul acesta îl cunoscuse pe Dmitri. În loc să petreacă o oră pe internet, de ce nu se gândise să întrebe localnicii?

– Vă pot oferi o bere? Sau o cafea? întrebă ea.

– Ar merge o bere.

Legă barca de unul dintre stâlpişorii rupţi ai debarcaderului şi sări pe mal.

– Bob mă cheamă. Stau pe partea ailaltă, zise el cu un gest.

Kitty aduse două beri Budweiser şi un deschizător de sticle, iar cei doi se aşezară pe iarba din faţa apei. El îi oferi un Marlboro şi îşi aprinse singur o ţigară când ea refuză.

– E ciudat că aţi venit pe aici, fiindcă tot încerc să aflu câte ceva despre Dmitri, începu ea. Aţi fost prieteni?

Bob scutură din cap.

– Ne salutam când ne întâlneam pe la magazin, dar nu m-a invitat niciodată aici şi nici eu nu l-am invitat acasă. Fiecare avea viaţa lui.

– Soţia lui stătea aici cu el?

Bob se încruntă.

– N-am văzut nici o femeie. Doar pe el mergând agale singur, cu câinele în urma lui. Era scriitor, aşa că presupun că singurătatea îi pria.

– Am citit una dintre cărţi ieri. Până de curând nici nu ştiam că am avut un scriitor în familie.

– Da, eu am toate cărţile lui. Ni le-a dat mie şi lui Sue ca dar de nuntă. Soţiei îi place să citească, dar eu n-am timp de aşa ceva.

– Asta e grozav! zise Kitty încântată. Le mai aveţi? Credeţi că pe Sue ar deranja-o să mi le împrumute?

– Sunt sigur că nu. Se uită spre casa lui şi chicoti. Vezi sclipirea aia dintre copacii din depărtare? Probabil ea e, uitându-se după mine cu binoclul. S-o fi întrebând ce fac aici bând bere cu o fată drăguţă.

Kitty văzu un punct de lumină care dansa în direcţia indicată de el mai devreme. Nu-i trecuse prin cap că s-ar fi putut uita cineva cu binoclul şi roşi la gândul că ar fi putut să o vadă plimbându-se goală.

– Nu te simţi singură aici? întrebă Bob. Vine şi iubitul tău?

– Soţul meu e în Anglia, spuse ea. Eu îmi fac de lucru, după cum vedeţi.

Arătă cu braţul spre stratul de lac pe jumătate terminat.

– Să-ţi dau numărul meu de telefon, zise Bob.

Mâzgăli numărul pe dosul foliei din pachetul de ţigări cu un pix din buzunarul cămăşii.

– Sună dacă ai nevoie de ceva. E un loc izolat pentru o fată tânără ca tine.

Kitty fu mişcată de grija lui. Se simţea complet în siguranţă în cabană, dar era bine să aibă numărul unui vecin în caz de urgenţă. Când Bob plecă, promise că avea să se întoarcă într-o zi-două cu cărţile.

Ea se întoarse la lăcuit, nemulţumită să vadă că fâşia pe care o dăduse deja era acum acoperită cu muşte moarte sau pe cale să moară, ca urmarea sângeroasă a unei bătălii miniaturale.

Capitolul 16

MOLDOVA
decembrie 1916

Când Dmitri ajunse în Moldova, o țară deluroasă înghesuită între Imperiul Rus la est și Imperiul Austriac la vest, se apropia iarna. Nu aveau cum să lupte cât timp trecătorile din munți erau închise din cauza zăpezii groase, iar pământul era prea tare ca să poată săpa tranșee, așa că toate părțile o lăsară mai moale. Dmitri era furios să vadă că parcursese sute de kilometri spre sud doar ca să petreacă următoarele luni trăind cu rații de mizerie într-un buncăr militar, când ar fi putut rămâne în Țarskoe Selo, aproape de iubita lui soție. Era tipic pentru lipsa completă de previziune din rândul conducerii rusești.

Privind în urmă, nunta îi părea un vis. Încă nu îi venea să creadă că era însurat cu cea mai frumoasă, cea mai talentată dintre marile ducese Romanov. Scrisorile Tatianei soseau regulat și aveau o notă proaspătă de intimitate. Ea îi mărturisea chestiuni de familie pe care înainte de căsătorie ar fi considerat lipsit de loialitate să le povestească:

Olgăi i se pare prea greu să continue să mai lucreze la spital: nu are stomacul să privească operații sau să curețe răni. Suferă din cauza absenței prelungite a tatălui și a fratelui nostru, așa că și-a transferat toată atenția asupra lui Mitea (da, s-a întors aici). Îți jur că nu vorbește decât despre el și m-am săturat să aud despre fiecare cuvânt și răsuflare a lui! Nu întreabă însă niciodată de tine, dulcele meu

Malama. Cred că e jalouse *pe apropierea noastră și preferă să nu audă nimic despre acest lucru.*

Îi scria că Anastasia și Maria se certau mai mult ca oricând, uneori luptându-se pe podea și trăgându-se de păr, trebuind să fie despărțite cu forța. Scria că mama ei lua doze tot mai mari de Veronal pentru numeroasele ei afecțiuni, care o făceau atât de somnoroasă, încât Tatiana trebuia invariabil să participe de una singură la ședințele plictisitoare ale comitetului pentru refugiați. Și întotdeauna își exprima îngrijorarea ei față de siguranța lui Dmitri, implorându-l să stea la căldură și să nu se expună la pericole.

În timp ce ea era neliniștită din pricina lui, el devenea tot mai alarmat cu privire la siguranța Romanovilor. Fiind din nou printre soldați, își dădea seama că mulți spuneau pe față că familia regală trebuia înlăturată de la putere. Nicolae nu mai avea sprijinul multora dintre oamenii săi, care se săturaseră să fie trimiși în misiuni sinucigașe împotriva unui dușman mai bine echipat și mai bine condus. Câștigurile teritoriale realizate de înaintarea generalului Brusilov fuseseră deja anulate de Armata a Noua austro-germană și păreau să existe slabe speranțe de victorie pe acel front. Între timp, scrisorile pe care bărbații le primeau de la familiile de acasă vorbeau despre lipsa cumplită de hrană și frica de foametea pe care avea s-o aducă iarna. Chiar și armata supraviețuia cu ce putea vâna, în locul rațiilor obișnuite. Iar acum că Nicolae era pe front, iar Alexandra conducea de la Sankt-Petersburg, nemulțumirile legate de influența prea mare a lui Rasputin în deciziile sale erau tot mai vehemente.

– Bănuiesc că există spioni nemți care trimit secrete militare rusești inamicului; asta explică de ce nemții sunt mereu cu un pas în față, îl auzi Dmitri pe un soldat spunându-le prietenilor săi.

El își dorea ca Alexandra să fi avut un cerc mai mare de consilieri, însă ea se ținuse mereu departe de aristocrația din Sankt-Petersburg și nu avea încredere în nimeni, în afară de soțul ei și de Rasputin, ceea ce îi expunea la tot soiul de acuzații.

La 18 decembrie, Malevici veni în cortul lui Dmitri cu vești alarmante din oraș: Rasputin dispăruse și se bănuia un act criminal. Dmitri își făcu de îndată griji pentru Tatiana, știind cât de tulburată avea să

fie, și trimise repede o scrisoare în care își exprima compasiunea. Nu îl întâlnise niciodată: nu se ivise ocazia ca Tatiana să le facă cunoștință. În ciuda neîncrederii sale instinctive, înțelegea cât de mult simțea familia că avea nevoie de el și știa că pierderea lui avea să-i afecteze grav.

A doua zi primi o scrisoare de la Tatiana, în care îi povestea veștile cumplite:

Unchiul Grigori a fost ucis, ucis în mod înfiorător, și se pare că s-ar fi întâmplat la casa prințului Felix Iusupov, care este însurat cu verișoara mea. Abia sunt în stare să scriu aceste cuvinte, dar poate că știi deja fiindcă a apărut în toate ziarele pe care le citeau bărbații la spital azi-dimineață. Într-unul dintre ele era chiar o fotografie cumplită cu cadavrul său cu un ochi scos. Bietul său ochi! Dmitri, se spune că a fost otrăvit, înjunghiat, împușcat și că tot nu a murit până ce nu l-au înecat în râul Nevka Mică, unde i-au descoperit corpul sub gheață. Ce s-a întâmplat cu țara noastră? De ce i-ar face cineva așa ceva unui om sfânt? Pur și simplu nu înțeleg...

Dmitri presupuse că Iusupov făcuse acest lucru în încercarea de a proteja familia de zvonurile perfide despre omul cel sfânt. Măcar dacă asta ar fi oprit putreziciunea, ar fi meritat, dar nu îi putea spune așa ceva Tatianei, așa că îi trimise încă un bilet în care repeta cât de rău îi părea și cât de mult își dorea să poată fi acolo să o aline în persoană.

A doua zi sosi altă scrisoare, doar puțin mai liniștită decât cea precedentă:

Mă liniștesc uitându-mă printr-un caiet pe care l-am păstrat de-a lungul anilor, în care am scris cele mai înțelepte învățături ale sale. Într-o zi am să ți-l arăt, Dmitri, ca să îi poți înțelege adevărata lui bunătate. Mama e de neconsolat din pricina lui. Spune că unchiul Grigori e un martir care merită sanctificat și s-a rugat să poată avea funeraliile de stat. Papa, *care s-a întors de pe front, nu a fost de acord și în dimineața asta a aranjat o slujbă simplă la care ne-am adus cu toții omagiile. Mama a așezat o icoană pe pieptul unchiului Grigori înainte să fie închis sicriul, iar noi am aruncat flori albe în mormânt în timp ce ne luam îndurerate*

rămas-bun... Pur și simplu nu înțeleg o lume în care se poate întâmpla așa ceva. Aș vrea să-mi poți explica de ce...

Dmitri nădăjduia că vestea despre înmormântare nu avea să devină publică. Tatiana nu avea nici cea mai mică idee despre starea de spirit a poporului, care era tot mai ostil pe zi ce trecea. Soldații de rând jubilau la ideea asasinării lui Rasputin și auzise că pe străzile din Sankt-Petersburg se aprindeau lumânări în semn de sărbătoare și că se striga „O moarte de câine pentru un câine".

Dmitri se temea de ce putea să prevestească acest lucru pentru familia regală. Dacă oamenii îndrăzneau să asasineze pe cineva drag suveranilor lor, atunci ultimele vestigii ale respectului față de monarhie dispăreau. Dar dacă avea să fie înlăturată de la putere, ce avea să-i ia locul? O republică, precum cea franceză? Ce avea să însemne asta pentru poporul rus? Cine avea să mențină tradițiile măreței lor națiuni? Și, mai ales, ce avea să se întâmple cu Romanovii?

Măcar dacă Dmitri ar fi fost suficient de aproape ca să-și apere proaspăta soție! Se simțea neputincios să fie blocat la sute de kilometri la sud. Îi era imposibil să conceapă că ea putea ajunge să se confrunte cu o gloată care arunca pietre, așa cum se spunea că se atacă edificiile publice din Sankt-Petersburg. Palatul Alexandru nu avea un regiment care să-l apere – doar câteva gărzi prea puțin instruite.

Neputând să-și stăpânească neliniștea, îi scrise o scrisoare înflăcărată țarului Nicolae, spunându-i că în vremuri atât de tulburi ar trebui să fie o mulțime de însoțitori regali staționați la Țarskoe Selo ca să aibă grijă de țarină și de marile ducese. Gărzile imperiale bătrâne cu care se antrenase el și-ar fi dat viața să apere familia, dar aceștia fuseseră cu toții trimiși la război, iar escorta regală actuală era formată din recruți noi cu mai puțin devotament și mai puțin instruiți. Îl rugă pe Nicolae să-l cheme înapoi la palat pentru a face tot ce îi stătea în putință ca să le asigure protecția.

Dmitri nu se aștepta ca scrisoarea lui să aibă vreun efect – nu prea credea în perspicacitatea țarului –, dar poate că acesta avea o înțelegere mai serioasă cu privire la starea națiunii decât lăsa să se vadă, fiindcă îi răspunse cu poșta următoare că Dmitri trebuia să se întoarcă la Țarskoe Selo cât de repede pentru a-și ocupa locul în escorta regală.

Ţarul adăugă: „Ştiu că eşti un prieten bun şi adevărat al familiei mele şi am încredere că îmi vei raporta direct orice îngrijorări ai putea avea".

Dmitri îşi făcu bagajele şi luă primul tren către Sankt-Petersburg, sosind pe 7 ianuarie, la Crăciunul rus ortodox. Se duse la Palatul Alexandru de la Ţarskoe Selo şi chiar înainte să meargă în camera sa, rugă majordomul să trimită un bilet prin care o ruga pe Tatiana să coboare la intrarea laterală.

Aştepta de numai zece minute, tremurând în frigul crunt, când apăru Tatiana într-o rochie subţire. Ea scoase un ţipăt scurt când îl văzu şi i se aruncă în braţe.

– Pentru tot restul vieţii, nici un dar de Crăciun n-o să însemne mai mult decât acesta.

Dmitri îşi deschise mantaua şi o înfăşură strâns în jurul amândurora, lipindu-şi trupurile ca să se încălzească. Făgădui, în tăcere, că atât timp cât mai avea aer în plămâni nu va îngădui să se atingă nimeni de un fir de păr din capul ei. Dacă era nevoie, şi-ar fi dat şi viaţa ca să o apere.

Capitolul 17

ȚARSKOE SELO, RUSIA
februarie 1917

Țarul Nicolae rămase la Palatul Alexandru din Țarskoe Selo încă două luni după asasinarea lui Rasputin, făcând planuri pentru o ofensivă în primăvară împotriva germanilor. Sala de biliard era acoperită cu hărți însemnate cu o mulțime de săgeți, cruciulițe și notițe, pe care le studia cu atenție zi și noapte. Dmitri credea că țarul se amăgea dacă își închipuia că putea planifica o asemenea campanie. Avea idee că dezertările din armata rusă creșteau zi de zi și că exista amenințarea tot mai mare a unei răscoale generalizate? La fel ca soldații, nici el nu avea încredere în capacitățile de comandant ale țarului și își dorea ca acesta să predea frâiele unuia dintre generalii săi cu experiență. Nicolae îl saluta uneori cu un semn scurt din cap când trecea pe lângă el pe vreun coridor, dar nu îi vorbea niciodată, iar Dmitri nu era sigur că țarul știa cine era el.

Timp de șase săptămâni minunate reuși să o vadă pe Tatiana în fiecare zi. Ea muncea din greu la spital, în timp ce el avea numeroase sarcini în calitatea sa de membru al escortei regale, dar cei doi se căutau în pauze, când stăteau de vorbă și se jucau cu Ortipo, ca odinioară. El o tachina, spunându-i că dresarea animalului ei fusese atât de laxă încât atunci când ieșeau la plimbare, Ortipo alegea traseul; că atunci când Tatiana arunca o minge, ajungea invariabil să o aducă înapoi singură. Ortipo era șefa.

Seara i se alătura uneori în saloane și asculta un grup de muzicieni români care fuseseră angajați să cânte muzică de cameră pentru pacienți, și stăteau aproape unul de celălalt, fără să se atingă însă. Dmitri simțea aerul dintre ei încărcat cu secretul delicios că erau soț și soție. Auzise că Volodia fusese transferat altundeva pentru convalescență și fu ușurat că nu era nevoit să se trezească față în față cu rivalul său de odinioară.

Tatiana nu avea nici cea mai mică idee despre viața în afara palatului, iar Dmitri hotărî să nu o lămurească. Ar fi neliniștit-o degeaba, fiindcă ea nu putea rezolva problemele economice ale țării. Pentru rușii de rând, pâinea era o raritate, de carne nici nu se mai auzea, iar prețurile din puținele magazine care mai aveau alimente erau astronomice. Tatăl ei trecuse în ilegalitate producția și vânzarea de votcă la începutul războiului, așa că oamenii distilau un sortiment de băutură în casă, care îi făcea să se îmbete groaznic și să devină de necontrolat. Pe străzi, mulțimi hâde ardeau tablouri care îi reprezentau pe părinții ei și caricaturile din presă îi prezentau pe țar și pe țarină mâncând caviar și homar sau aprinzându-și țigările cu bancnote de o sută de ruble în timp ce poporul murea de foame. Tatiana ar fi fost năucită și extrem de supărată dacă le-ar fi văzut.

Starea de spirit a poporului era principala grijă care îl măcina pe Dmitri până când, la jumătatea lui februarie, Tatiana veni să-i spună că și Olga și Alexei aveau febră și accese de tuse, iar medicul le pusese diagnosticul de rujeolă.

– Bietul Alexei, oftă ea. Își dorea atât de mult să se întoarcă la Mogilev cu *papa*! Cred că oamenii de acolo se poartă foarte frumos cu el.

– Ai să stai departe de salonul bolnavilor, nu-i așa? o rugă Dmitri. Nu vreau să iei și tu boala.

– Mama îi îngrijește, fiindcă ea a avut deja rujeolă, și nu cred că o poți face de două ori. Eu m-am mutat în camera Mariei și a Anastasiei.

În seara aceea, lui Dmitri i se păru că Tatiana era puțin cam îmbujorată în timp ce își vedea de treabă la spital.

– Înfășoară-te bine pe drumul spre palat, o avertiză el.

Fu însă prea târziu: în dimineața următoare temerile îi fură confirmate când camerista, Trina, veni să-i spună că și Tatiana se îmbolnăvise. Ea îi trimise un bilet scurt, dar scrisul era mâzgălit și nu semăna

cu stilul ei caligrafic obișnuit: „Mă rog să nu-ți fi dat și ție boala, dragul meu. Chiar este cea mai groaznică afecțiune. Iartă-mă că nu mă simt suficient de bine să-ți scriu mai mult".

Dmitri îi trimise un bilet cu un ghiocel timpuriu presat între pagini, spunând că era sigur că ea încă arăta fermecător, chiar dacă era acoperită cu bubițe. Nu primi nici un răspuns și peste câteva zile Trina îi aduse vestea că boala se agravase. Tatiana făcuse niște abcese în urechi care o surziseră, iar medicul era îngrijorat că i-ar putea afecta permanent auzul. Pentru Dmitri era o agonie să se gândească la suferința ei. Dacă ar fi fost posibil, ar fi luat rujeola asupra sa ca să o salveze; mai făcuse boala o dată când era mic și nu suferise prea tare. Trina îi spuse că frumosul păr castaniu-roșcat al Tatianei fusese tuns scurt ca să potolească febra, iar el ceru o șuviță. Când Trina îi aduse una, el o strecură sub pernă și în fiecare seară își mângâia obrazul cu părul mătăsos și în gând îi șoptea vorbe de iubire soției sale secrete. Îi era dor de ea.

Gândurile lui Dmitri se concentrau asupra bolnavilor, însă auzea zvonuri din oraș că mii de femei ar fi ieșit pe străzi ca să protesteze împotriva lipsei alimentelor și că numărul acestora creștea în fiecare oră. În după-amiaza zilei de 25 februarie auzi sunetul focurilor de armă în afara porților palatului și strânse câteva gărzi înainte să iasă ca să afle cauza agitației. Câteva sute de localnici protestau, mulți fluturând pancarte, în vreme ce unii dintre ei erau înarmați.

– Vă rog, cu calm! strigă el pe deasupra zgomotului. Copiii țarului sunt foarte bolnavi.

– Să putrezească în iad! urlă o femeie. Măcar ei au ce mânca, nu ca ai mei.

Dmitri trimise două gărzi să aducă pâine de la bucătăria palatului și îi expedie o telegramă lui Nicolae la Mogilev ca să-l întrebe ce ar fi vrut să facă. În timp ce așteptau răspunsul, Dmitri îi rugă pe cei de la bucătărie să coacă pâine, cât de multă se putea, pe care să o împartă mulțimii. Ce aveau să facă dacă se terminau proviziile nu își putea închipui. Poate că până atunci avea să se găsească o soluție.

A doua zi, Nicolae dădu telefon de pe front și îi ordonă căpitanului gărzilor să reprime demonstrațiile prin forță. Ardea de mânie că

mulțimea îi speria copiii bolnavi și spunea că oamenii săi nu trebuiau să ezite să deschidă focul. Lui Dmitri i se făcu greață. Oare țarul nu învățase nimic din revoluția de la 1905, când fusese obligat să renunțe la multe dintre puterile sale în favoarea unei adunări reprezentative nou create, cunoscute drept Duma? Singura sa opțiune era să negocieze, fiindcă mare parte din armată era pe front și, de altfel, nu se mai putea baza pe loialitatea trupelor.

După acel telefon, căpitanul convocă o întrunire a gărzilor ca să le aducă la cunoștință ordinul, iar Dmitri își dădu seama după expresiile sumbre ale camarazilor săi că era o încercare fără rost.

– M-am săturat, zise un bărbat, lăsând jos arma. Armata a deschis focul la Sankt-Petersburg și sute de oameni stau morți pe străzi. Eu n-o să trag în propriul popor.

Un cor de voci i se alătură la unison. Dmitri și căpitanul obiectară, dar cu jumătate de gură. Știau că nu aveau suficienți oameni care să țină la distanță o mulțime hotărâtă, și orice alte victime nu aveau decât să inflameze tensiunile. Ordinele țarului nu aveau să fie respectate.

Fiecare zi sosea cu vestea că alte și alte regimente se răsculaseră. Această revoluție se pregătea de mult timp, dar acum că începuse, nimeni nu știa ce avea să se întâmple sau în ce direcție aveau s-o ia lucrurile. Totul depindea în mare măsură de Nicolae. Dacă era hotărât să încerce să scape de probleme cu arma, lui Dmitri îi era groază de consecințe – pentru țar și pentru întreaga națiune.

Dmitri și camarazii săi din escorta regală patrulau pe terenul palatului cu puștile și baionetele pe umăr, ignorând strigătele mulțimii și sunetele intermitente de focuri de armă din oraș. Zăpada era groasă și afară era un frig mușcător, dar el mărșăluia hotărât: nimeni nu avea să pătrundă în palatul în care zăcea Tatiana atât timp cât el se afla acolo ca să o apere.

În seara zilei de 28 februarie, Alexandra ieși în curte ca să discute cu gărzile, înfășurată în blănuri din cap până-n picioare.

– Pentru numele lui Dumnezeu, vă rog pe toți să nu faceți vărsare de sânge din pricina noastră, imploră ea.

Dmitri fu șocat să vadă cât îmbătrânise în câteva zile, având tenul palid ca un pergament.

– Cum se simt marile ducese, Alteța Ta Imperială? îndrăzni el să întrebe.

– Nu și-au revenit încă, zise ea scuturând din cap. Președintele Dumei ne-a sfătuit să evacuăm palatul, dar fetele pur și simplu nu pot fi mutate.

– Puteți conta pe noi să rămânem la posturile noastre, făgădui Dmitri. Indiferent ce se întâmplă.

Țarina strânse din buze și încuviință în semn de mulțumire, neliniștea citindu-i-se pe chip.

Lui Dmitri nu îi veni să creadă când pe 2 martie începură să circule zvonul că țarul abdicase. Nu părea adevărat. Nicolae era prea arogant, prea legat de ideea dreptului său divin. Mai întâi se spuse că renunțase la tron în favoarea lui Alexei, ceea ce părea ridicol, având în vedere fragilitatea și lipsa de experiență a băiatului. Apoi se auzi că Nicolae voia ca fratele său Mihail să preia conducerea, dar că Mihail refuzase. Treptat, Dmitri își dădu seama că bârfele erau adevărate. Cine avea să conducă acum națiunea?

Sosiră ordine care spuneau că Marina trebuia să evacueze palatul, lăsând numai ofițerii escortei regale drept singura forță care păzea perimetrul. Aceștia își rearanjară listele de sarcini și începură să doarmă mai puțin pentru a părea întotdeauna că sunt suficiente gărzi la vedere pentru a împiedica mulțimea să pătrundă în palat. Era un joc de tipul „totul sau nimic". În timp ce Dmitri mărșăluia pe lângă balustrade, cineva cu o muzicuță începu să cânte „Marseilleza", imnul scris după Revoluția Franceză din 1789. Degetele lui Dmitri se încleștară pe armă: simțea că l-ar fi împușcat pe loc. Toată lumea era agitată, însă nimeni nu avea atât de pierdut cât ar fi avut el, cu soția groaznic de bolnavă înăuntrul palatului împresurat.

Încă nu erau vești de la Nicolae. Făgăduise că avea să se întoarcă la Țarskoe Selo la 1 martie, dar zilele trecură greu și fără nici un semn. La 5 martie, liniile telefonice și cele electrice care ajungeau la palat fură tăiate, iar proviziile de hrană începură să scadă. Când Dmitri se duse în grabă la bucătărie după o tură de noapte ca să-și dezgheațe degetele de la mâini și de la picioare în fața marilor cuptoare, singura mâncare

pe care o găsi fu o franzelă uscată și niște oase de pui din ziua precedentă.

Pe când mergea prin curte, bucăți pârjolite de hârtie ieșeau din hornuri și pluteau în vânt ca niște fulgi de zăpadă negri supradimensionați. Un coleg îi spuse că Alexandra își ardea corespondența și jurnalele. De ce să facă asta dacă nu avea nimic de ascuns? Dmitri nu se putu abține să nu se întrebe ce dezvăluiri nechibzuite i-ar fi umplut paginile scrisorilor sale către Rasputin. Mai bine să nu ajungă în mâinile noilor conducători, oricine s-ar fi dovedit aceștia a fi. O bucată de hârtie încă mai avea câteva cuvinte lizibile pe margini, iar el o strivi sub călcâi până ce nu mai rămase nimic din ea.

În dimineața zilei de 8 martie sosi o delegație a guvernului provizoriu. Dmitri îl recunoscu pe omul politic Aleksandr Kerenski printre ei și se simți puțin mai liniștit; acesta păruse o voce moderată în interiorul Dumei. Delegația intră rapid în palat și rămase înăuntru timp de mai multe ore. Dmitri supraveghea intrarea, abia îndrăznind să respire. Kerenski le spunea membrilor familiei care avea să le fie soarta? Tatiana se simțea destul de bine cât să ia parte la întâlnire? Se uită în sus la dormitorul ei, dar avea draperiile trase.

La amiază, căpitanul îi chemă la ordine.

– Trebuie să părăsim palatul în după-amiaza asta, zise el, cu privirea în pământ și cuvintele blocându-i-se în gât.

Se auzi un cor de voci neîncrezătoare în timp ce acesta continuă:

– Ne va înlocui Regimentul 1 Pușcași. Sunt în oraș chiar în clipa asta și vor ajunge aici foarte curând.

Lui Dmitri i se făcu rău de la stomac. Regimentul 1 Pușcași jurase credință guvernului revoluționar.

– Țarina ne roagă să plecăm în liniște și să ne abținem de la orice acțiune care ar întârzia sosirea țarului și ar afecta soarta copiilor săi.

Căpitanul le împărți gărzilor câteva iconițe cu Maica Domnului bătute cu pietre prețioase, pe care Alexandra i le dăduse pentru toți bărbații din escortă care își făcuseră datoria cu atâta loialitate.

Dmitri atinse icoana, cu inima zbătându-i-se în piept. Ce să facă? Gândul de a părăsi palatul era de nesuportat. Era inacceptabil să fie atât de lipsit de putere. Se gândi să se ascundă undeva în clădire ca să

rămână aproape de Tatiana, dar știa că avea să fie arestat dacă era descoperit. În schimb o căută pe Trina, camerista doamnelor, să o întrebe despre starea de sănătate a Tatianei. Spera că avea să fie posibil să o vadă, să-i explice că el trebuia să plece, dar că avea să rămână aproape.

– Încă nu poate primi vizite, îi spuse Trina. Dar am primit acordul să intru și să ies din palat. Dacă vrei, mă pot întâlni cu tine și vă pot transmite scrisorile unul altuia.

Dmitri stabili că avea să o întâlnească la o intrare laterală în fiecare dimineață, apoi, târșâindu-și picioarele, se duse în odaia sa, își scoase uniforma de gardă imperială și se schimbă în haine civile, își strânse rania și ieși în curtea palatului.

Se uită sus, la fereastra Tatianei, dorindu-și ca ea să privească pe geam. Tânjea să o vadă, ca să o liniștească pe ea și să se liniștească și pe el. Cine știe după cât timp aveau să se reîntâlnească sau în ce circumstanțe? Să iasă pe porțile palatului și să se îndepărteze de ea era la fel de dureros ca a-și smulge o mână sau un picior.

Capitolul 18

ŢARSKOE SELO, RUSIA
martie 1917

Ura îndreptată împotriva Romanovilor la Ţarskoe Selo era uluitoare. Peste tot unde mergea Dmitri, localnicii bârfeau presupusa promiscuitate a Alexandrei, speculau că Alexei nu era fiul ţarului şi chiar le ponegreau pe marile ducese, sugerând că şi-ar fi luat amanţi din rândul servitorilor palatului. Era greu să nu-şi piardă cumpătul şi să nu izbucnească, dar se stăpânea şi îşi ocupa timpul scriindu-le vechilor prieteni din garda imperială, unor bărbaţi precum Malevici, despre care ştia că le erau loiali Romanovilor. Cu siguranţă că împreună aveau să găsească o cale de a-i ajuta. În public, avea grijă să nu se identifice drept un apropiat al familiei, fiindcă starea de spirit era atât de inflamată, încât putea fi atacat de mulţime. Văzu un aristocrat fugind pe jos după ce îi fusese răsturnată caleaşca.

În fiecare zi, Dmitri citea cu atenţie ziarele, încercând să-şi dea seama, la fel ca alţi ruşi, cine avea să fie noul lor conducător. Prinţul Gheorghi Lvov părea reprezentantul actual al guvernului provizoriu, însă un consiliu din Sankt-Petersburg, Sovietul de deputaţi al muncitorilor şi soldaţilor din Petrograd, căpăta tot mai multă influenţă, şi mai multe soviete apăreau peste tot în ţară. Stridenţa declaraţiilor acestora îl alarma pe Dmitri: Rusia avea nevoie mai mult decât orice de un lider înţelept care putea să ofere hrană poporului şi să pună

capăt dorinței de a da vina pentru toate relele țării pe o singură familie absurd de bogată.

Tatiana se recupera încet după boală și, judecând după scrisorile ei, părea să nu aibă nici cea mai mică idee despre pericolul cu care se confrunta familia sa.

Dragostea mea dragă, îmi doresc să ne putem vedea, dar în același timp sunt mult prea mândră ca să te las să mă vezi astfel. Vei fi șocat să afli că restul părului mi-a căzut în smocuri și că trebuie să port basma ca să-mi acopăr zonele golașe. Știu cât de mult îți plăcea părul meu și îți promit că o să-mi crească la loc cât de iute! De asemenea, sunt mult mai slabă, dar acum pot mânca hrană solidă din nou și nădăjduiesc să pun greutatea la loc cât mai repede... Cu toții suntem într-o stare de spirit rezonabilă. Cred că vom pleca în Anglia în vacanță la rudele noastre, George al V-lea și familia sa, până ce ia sfârșit revoluția. Așteptăm să ni se spună când ajunge un vapor să ne ia. Îmi e dor de munca de la spital, dar îmi ocup timpul citind și încercând să îi împiedic pe cei mici să se certe (o sarcină colosală). Îmi e dor de tine și mi-aș dori să fiu cu tine chiar și numai pentru o clipă, să-mi sprijin fruntea de fruntea ta și să văd dacă îți pot citi gândurile.

Dmitri se bucură că nu îi putea citi gândurile, fiindcă nu își putea închipui cum ar fi trimis pur și simplu britanicii un vapor prin Marea Baltică, patrulată de navele germane de război. Avea Germania să le asigure trecerea în siguranță? Așa ceva nu ar fi fost primit prea bine în Rusia revoluționară. Dar în răspunsul său nu-i pomeni de îndoielile sale:

Acum că ți-a revenit vanitatea, mă liniștesc la gândul că vei fi tu însăți curând... După ce pleci în Anglia, o să vin numaidecât după tine. Poate că părinții tăi ne vor da voie să ne căsătorim oficial acolo, dacă se prelungește revoluția. Am putea să cumpărăm un conac la țară și să creștem cai și câini. Va trebui să-mi îmbunătățesc engleza, care nu e nici pe departe atât de fluentă ca a ta, și să adopt un accent care să-mi facă glasul să sune ca al unui om strâns de gât, așa cum vorbesc aristocrații lor, dar altfel cred că este un plan bun.

În fiecare zi mergea la Palatul Alexandru ca să-i dea o scrisoare Trinei și să o primească pe cea pe care i-o scrisese Tatiana. După aceea se plimba pe drumul de lângă palat, sperând în zadar să o zărească. Îl vedea adesea pe țarul Nicolae pedalând pe o bicicletă veche, purtând o haină de muncitor și o șapcă țărănească. Uneori tăia lemne sau spărgea gheața, dar ținea întotdeauna capul plecat și nu îl observa pe Dmitri trecând pe lângă el. Din ziare știa că Nicolae și Alexandra erau în arest la domiciliu ca să fie împiedicați să recucerească tronul, însă din câte vedea Dmitri, aceștia nu păreau să aibă deloc asemenea intenții.

Porțile erau păzite de gărzi revoluționare, ușor de identificat după insignele care reprezentau un muncitor de fabrică purtând un steag roșu. Dmitri își dădu seama că erau lipsiți de experiență după felul neîndemânatic în care țineau baionetele fixe și după cât de ușor se speriau la cel mai mic zgomot: aceștia erau recruți noi și plini de zel care se luau după alții. Localnicii se opreau să se zgâiască prin gard și unul îi șopti că gărzile te duceau înăuntru să vezi familia în schimbul unei taxe de douăzeci de ruble. Tatiana nu menționase nimic despre asta în scrisorile sale, iar acea lipsă de respect îl îngrozi. Parcă erau creaturi exotice la o grădină zoologică, și nu monarhii unei dinastii vechi de atâtea secole.

Sosi primăvara, zăpada și gheața începură să se topească, iar copacii înfrunziră aproape peste noapte. În fiecare zi îi era tot mai dor de Tatiana și temerile sale pentru ea se întețeau. De ce nu se întâmpla nimic? Încă nu aveau nici o veste despre când ar putea să vină vaporul care să îi ducă familia în Anglia și, neputând să mai suporte tensiunea, Dmitri stabili o întâlnire cu ambasadorul britanic, Sir George Buchanan, la Sankt-Petersburg. Își folosi statutul de membru al escortei regale pentru a fi primit, ceea ce era riscant, fiindcă nu era recomandat să te identifici drept un acolit al Romanovilor în climatul actual. Era mai bine să fii muncitor. Dacă întreba cineva, Dmitri susținea că era un soldat obișnuit, dintr-o familie modestă.

Mama lui îi scrisese recent că tatăl său fusese interogat de gărzile revoluționare și că i se spusese că ar putea fi judecat pentru acuzații care încă nu erau specificate. Cum să fie suspectat un general care obținuse atâtea medalii pentru felul cum își servise țara? Orice om

bogat sau cu legături importante părea să reprezinte o țintă. Mulți dintre prietenii Romanovilor fuseseră arestați: Anna Virubova, doamna de onoare a Alexandrei, era reținută în Fortăreața Petru și Pavel, și mai mulți membri ai familiei extinse se aflau în arest la domiciliu în caz că ar fi încercat să-l ajute pe Nicolae să-și recapete tronul.

– Mi-e teamă că secretarul britanic pentru afaceri externe a recomandat ca guvernul rus să facă alte planuri pentru viitoarea reședință a maiestăților lor imperiale, îi spuse ambasadorul Buchanan, privindu-l prin ochelari. Dificultatea de a-i transporta la Londra în vreme de război s-a dovedit insurmontabilă. De altfel, noul guvern nu privește cu ochi buni plecarea țarului și a țarinei, fiindcă aceștia cunosc atâtea secrete de război ale țării. Înțelegeți că nu pot face nimic mai mult...

Dmitri fu îngrozit.

– Trebuie să îi ajutați! Ce se va întâmpla cu ei fără ajutorul verilor britanici? În presă se cere judecarea lor ca trădători de țară. Cine știe ce se va întâmpla?

Bărbatul se foi în scaun.

– Sigur, vom continua să punem presiune și să cerem să fie tratați cu omenie, însă, ca regulă, guvernul britanic încearcă să nu se amestece în problemele altei națiuni suverane.

Dmitri simți cum i se încleștează stomacul și fu copleșit de o groază care îl făcu să plece cu inima grea. Dacă britanicii nu aveau să-i salveze, atunci nu mai rămâneau decât rușii promonarhiști. Găsise în jur de douăzeci de colegi care făgăduiseră să ajute, însă nu erau nici pe departe suficienți ca să declanșeze o acțiune de salvare și să-i scoată pe Romanovi din țară. Muncitorii de la căile ferate erau militanți care nu le-ar fi permis niciodată să urce în vreun tren, și nu aveau nici o speranță să fure un vas din portul păzit cu strășnicie. De altfel, își amintea ce li se întâmplase lui Ludovic al XVI-lea al Franței și soției sale, Maria Antoaneta, după ce încercaseră să se strecoare afară din Franța în 1791 ca urmare a revoluției de acolo: fuseseră prinși, judecați ca trădători și decapitați. Pe Dmitri îl trecu un fior. Dacă țarul și țarina erau acuzați că-și trădaseră țara, atunci era important să nu li se dea procurorilor mai multe motive.

Nu îi spuse Tatianei despre descoperirea sa, însă simți din scrisorile ei că starea de spirit i se întuneca.

Medicul ne spune că inima Olgăi e slăbită de rujeolă și Maria încă nu poate merge. Eu fac tot posibilul să le înveselesc pe bolnave citindu-le cu voce tare, iar când vremea e bună, le scoatem în scaune cu rotile în grădinile oficiale. Ni se permite să ne plimbăm până departe în pădure, unde e sălbăticie. Evit să mai ies în fața casei, unde oamenii se zgâiesc la noi prin gard, dar aș face asta dacă m-aș gândi că într-o zi ți-aș vedea chipul drag acolo.

Din când în când avem oaspeți, dar nu vreau să devii cunoscut asupritorilor noștri revoluționari, căci ai putea ajunge la închisoare, ca biata Anna Virubova, draga de ea. Cum să-i facă așa ceva unei invalide? Ce trădare ar fi putut săvârși ea?

Ah, Dmitri, îmi e dor de tine cu tot sufletul. Dacă am avea măcar cinci minute singuri... Gândul la firea ta pătimașă și la mintea ta înțeleaptă, la ochii tăi scânteietori și la brațele puternice mă face să simt că pot face față oricărui lucru atât timp cât cred că ne vom reîntâlni într-o bună zi, curând.

Dmitri fu încurajat să audă că li se permitea să se plimbe prin pădure și îi trecu prin minte că poate există o șansă să o întâlnească acolo. Împrumută un cal și merse de-a lungul terenului palatului, căutând puncte mai puțin apărate. Reuși să intre în Parcul Alexandru prin cimitirul cailor imperiali și călări mai departe, dincolo de fermă, intrând în pădure, căutând un loc unde să o poată întâlni pe Tatiana. Exista un Turn Alb gotic la doar cinci minute de intrarea din față a palatului, unde înainte dormeau servitorii. Nu părea să mai fie folosit, așa că se strecură înăuntru și urcă scările întortocheate până la etajul șase, apoi ieși în foișorul cu creneluri. Vedea dincolo de parc până departe, în oraș. Oare gărzile aveau să o lase pe Tatiana să se îndepărteze atât de mult? Nu era prea departe de grădinile oficiale. Ea ar putea să încerce.

În loc să scrie mesajul într-o scrisoare, care ar fi putut fi interceptată, Dmitri o rugă pe Trina să-i spună Tatianei că el avea să aștepte în Turnul Alb la ora zece în fiecare dimineață. Dacă i se putea alătura

timp de câteva minute, ar fi fost minunat, dar sublinie că Tatiana nu trebuia să viseze măcar să se pună în pericol.

În dimineaţa următoare ajunse acolo la nouă şi jumătate şi se ascunse în turn, la intrare, într-un loc de unde putea supraveghea cărarea pe care ar fi venit Tatiana. Nu fu nevoit să aştepte prea mult ca să o vadă plimbându-se în jurul lacului, oprindu-se să culeagă flori sălbatice şi aşezându-le într-un coş pe care îl purta pe braţ. Era foarte slabă, într-o rochie gri cu o eşarfă gri legată în jurul capului. Dmitri îi admiră mersul elegant: arăta ca o mare ducesă chiar şi în haine de ţărancă. Ea se aplecă la marginea apei ca să culeagă un stânjenel alb, se uită să nu fie nimeni în preajmă, apoi fugi până la intrarea în turn.

Într-o clipită Dmitri o luă în braţe şi îi acoperi cu sărutări chipul şi gura ei iubită.

– Ah, dragostea mea, şopti el, dar nu fu în stare să spună mai mult.

Ea încă părea bolnavă, avea tenul palid şi obrajii supţi, dar nu îi rămăseseră cicatrice după rujeolă. El îi mângâie obrazul cu un deget şi o privi adânc în ochii cenuşii, copleşit de forţa emoţiilor sale.

– Nu pot să stau mult în caz că mi se remarcă lipsa, şopti ea, dar e minunat să te văd.

– Cum stau lucrurile la palat? întrebă Dmitri. Spune-mi adevărul.

Ea ezită.

– E plin de soldaţi beţi care ne distrug lucrurile noastre preţioase şi petrec până în zori. Nu pare să existe disciplină. Cred că *papa* s-a resemnat şi cutreieră de unul singur fără să vorbească cu nici unul dintre noi. Mama s-a stabilit în dormitorul ei, unde stă şi brodează. Eu sunt cea care trebuie să ridice moralul tuturor şi mărturisesc că uneori asta cere mai multă energie decât pot eu găsi. Dar mă simt înviorată acum că sunt aici, cu tine.

– Voi fi aici în fiecare zi la ora zece. Şi fac tot ce-mi stă în putinţă să vă eliberez.

– Măcar dacă s-ar grăbi britanicii... oftă ea.

Dmitri întoarse privirea. Nu suporta să fie el cel care avea să-i spună că britanicii nu mai aveau de gând să îi salveze. În schimb, o întrebă cum îşi petrecea zilele.

– Eu și *papa* plantăm morcovi și legume de vară pe o parcelă de lângă palat. Îmi place să lucrez cu pământul, deși unghiile mele au de suferit.

Întinse mâinile să îi arate, iar el îi sărută pe rând palmele.

– Iar tu? Tu ce mai faci?

– Am o gazdă în oraș unde aștept vești de la diferitele cartiere cu care discut despre salvarea voastră. Dar mă întreb deseori dacă n-ar trebui să anunț guvernul despre căsătoria noastră ca să pot să fiu reținut cu tine și să-ți stau alături.

– Nu! strigă ea. Nu trebuie! Avem nevoie de tine afară. Dacă ni te-ai alătura, nu ne-ai mai putea ajuta. Îl sărută pe buze. Îmi place gândul că ai fi dispus să renunți la propria libertate și, fără-ndoială, că ar fi minunat să te văd zi de zi, dar deocamdată așa trebuie să fie.

– Poate o să ne vedem mai des. O să vin la turn în fiecare dimineață și tu poți veni la mine ori de câte ori ți se pare sigur. Să nu-ți asumi însă nici un risc.

Se mai desfătară cu un ultim sărut prelung înainte ca ea să se întoarcă în captivitate, cu o singură privire rapidă de sfârșit. În timp ce Tatiana dispărea după colțul palatului, lui Dmitri îi trecu prin minte că putea fi ultima dată când o vedea, iar durerea fu ca o lovitură de pumnal. Nu suporta să o știe în pericol. Ar fi vrut să o răpească și să fugă călare la țară, să călătorească și să tot călătorească până aveau să fie în siguranță. Dar ea nu și-ar fi părăsit niciodată familia. Nu era o opțiune.

Câteva zile mai târziu, Tatiana veni din nou la turn, și se întoarse la fiecare câteva zile pe măsură ce primăvara se preschimba de-a binelea în vară. Întâlnirile îi ajutau: ea se putea descărca, iar Dmitri se delecta cu bucuria pură de a fi cu ea. După aceea retrăia fiecare îmbrățișare, fiecare cuvânt tandru, simțindu-se emoționat să știe că ea îl iubea sincer.

Pe 12 iulie, aștepta în Turnul Alb când o văzu apropiindu-se tocmai când două gărzi revoluționare apărură din cealaltă direcție, iar traiectoriile aveau să li se intersecteze. Dmitri simți confuzia Tatianei în timp ce încerca să se decidă ce să facă, și își dori ca ea să se întoarcă, dar fu prea târziu.

– Hei, tu cine ești? strigă unul din ei.

Dmitri nu auzi ce răspunse ea, dar se pare că spuse adevărul, fiindcă soldatul zise:

– Ăștia de teapa voastră n-aveți ce căuta aici. Nu trebuie să ieșiți din curtea palatului. Întoarce-te chiar acum, târfă.

Furia îl cuprinse pe Dmitri ca o vâlvătaie roșie. Avea un cuțit la centură și era destul de sigur că îi putea ucide pe cei doi înainte ca ei să fie în stare să sune alarma. Tatiana privi iute în direcția lui, scuturând din cap aproape imperceptibil, apoi se întoarse și se grăbi înapoi spre palat. Dmitri încă tremura de mânie că soldații își permiteau să-i vorbească atât de jignitor Tatianei. Se uită cu atenție la cei doi bărbați când aceștia trecură mai departe, memorându-le chipurile și jurând că după ce revoluția avea să fie înăbușită, îi va arunca în închisoare.

Când se duse călare până la poarta laterală să o întâlnească pe Trina, aceasta avea deja o scrisoare scrisă în grabă de Tatiana:

M-am întristat atât de tare că nu te-am putut strânge în brațe mai devreme, însă în reveriile mele îmi închipui că soldații aceia nu m-au oprit și că am fost împreună. Încerc să-mi umplu mintea cu imagini vesele și mi-aș dori să faci și tu la fel... Îmi pare rău să spun că nu vom mai avea ocazia să ne întâlnim la turn fiindcă în dimineața asta ni s-a spus că vom părăsi Țarskoe Selo pe 31 iulie. Nu ne-au spus unde vom fi duși, doar că ne vom îndrepta spre sud, așa că sper că destinația va fi Livadia. Cât de minunat ar fi! Vom profita cât se poate, fiindcă nu se știe când ne vom întoarce. Oricum, dragul meu, îți voi scrie de îndată ce o să cunosc destinația noastră în speranța fierbinte că te voi vedea acolo nu după mult timp. Te iubesc din toată inima, acum și pentru totdeauna.

Dmitri avu grijă să se afle în apropierea porților Palatului Alexandru în zorii zilei de 31. Părea că vestea mutării familiei se răspândise, fiindcă acolo se găseau sute de oameni, unii dintre ei batjocorindu-i și făcându-i în toate felurile, alții veniți doar să se zgâiască. Lipsa de respect îl făcu să se înfurie, deși înțelegea disperarea miilor și miilor de familii care mureau de foame pentru că bărbatul care le punea pâinea pe masă fusese ucis în război. Văzu un oficial ieșind cu un

mesaj pentru gărzi şi se strecură mai aproape, suficient cât să audă că familia regală urma să fie scoasă pe poarta de vest a parcului ca să meargă la gară.

Sări pe cal şi goni să-i întâlnească, sosind la gară tocmai când aceştia coborau dintr-un convoi de automobile. Privirea sa o căută pe Tatiana în mulţime şi o găsi în exact aceeaşi clipă în care îl zări şi ea. El îşi duse degetele la buze şi îi trimise un sărut discret, iar ea făcu la fel, apoi îşi împreună palmele în semn de rugăciune. Câteva secunde mai târziu, urcă într-un vagon şi dispăru. Dmitri simţi un gol în suflet şi o presimţire rea îi intră în oase.

Capitolul 19

LACUL AKANABEE, STATUL NEW YORK
12 august 2016

O furtună violentă mătură lacul într-o noapte şi ploaia o trezi pe Kitty la patru dimineaţa, stropii care se izbeau de acoperişul de tablă făcând un zgomot de parcă din ceruri se azvârlea cu pietre. Aprinse lampa cu ulei şi se duse la uşă ca să privească afară. Copacii se îndoiau dintr-o parte în alta în bătaia vântului, fulgerele se bifurcau deasupra lacului, iar groapa pentru foc se umpluse deja cu apă. Cel puţin părea că nu erau crăpături în pereţii pe care îi peticise.

Mugetul furtunii şi bubuitul de pe acoperiş erau atât de puternice încât Kitty nu reuşi să adoarmă din nou, aşa că deschise al doilea roman al străbunicului său, *Exilul*. Bob îi adusese toate cărţile cu câteva zile în urmă, cu dedicaţii îngrijite pentru el şi soţia lui, Sue. *Exilul* fusese publicată iniţial în 1927, dar aceasta era o reeditare americană din 1950. Stilul era fascinant şi liric, însă povestea, sumbră. Era vorba despre un bărbat care fusese forţat să-şi părăsească ţara, din motive care nu sunt explicate nicăieri. El ajunsese într-un oraş strălucitor, însă plin de corupţie, în care toată lumea încerca să vândă ceva: droguri, tot felul de dispozitive moderne inutile sau pe sine. Kitty se întrebă dacă aşa vedea Dmitri New Yorkul, apoi îşi aminti că ajunsese acolo abia în 1934. Poate scria despre Berlin. Bărbatul din poveste era bântuit de o greşeală pe care o săvârşise în trecut. Se îndrăgosteşte de o femeie

frumoasă, dar nu se poate implica în relație din cauza durerii din suflet, iar în cele din urmă ea îl părăsește.

Un lucru era sigur, se gândi Kitty, frecându-se la ochi: omul acesta înțelegea depresia. Nu mai citise niciodată o carte care să te ducă atât de adânc în mintea unui depresiv și era o experiență tulburătoare, oglindită cumva și de vremea cataclismică. Afară se crăpa de ziuă, iar zorii căpătau o palidă strălucire roz, însă ploaia tot cădea cu putere, ricoșând din pământul ars de soare, iar malul opus al lacului era întunecat de nori joși. Chiar și la ora opt era încă suficient de întuneric încât Kitty să fie nevoită să folosească lampa la citit. Hotărî să meargă la cafeneaua din satul de vacanță pentru o cafea cu lapte și puțină tovărășie umană. Romanul o cufundase într-o stare mohorâtă, introspectivă.

Jeff nu era acolo, însă cafeneaua era plină de turiști veniți la camping care se adăposteau de vremea rea. Kitty găsi un colț și își puse laptopul la încărcat, ascultându-i pe vilegiaturiștii care se plângeau că speraseră să meargă în drumeții, să se plimbe cu barca sau canoea, dar se treziseră nevoiți să-și umple cu ceva orele lungi de așteptare și să-și distreze copiii irascibili. Ferestrele se abureau de la aerul expirat de ei, iar larma o făcu pe Kitty să se simtă îngrozitor de singură și, pentru prima dată, i se făcu dor de casă. Nimeni nu o băgă în seamă când își deschise laptopul. Mai întâi accesă site-ul *Guardian* și citi știrile de acasă și subiectele care îi interesau pe cititorii *Guardian*: reducerea cheltuielilor guvernului, imigrarea; lucrurile obișnuite.

Cursorul îi rămase peste iconița e-mailului și, pregătindu-se, apăsă pe ea și îl deschise. O mie opt sute șaptezeci și cinci de e-mailuri o așteptau, iar ea sorbi din cafeaua cu lapte pe măsură ce acestea începeau să-i apară în căsuța de mesaje primite. Numele lui Tom ieșea în evidență printre ele – numele „Tom Fisher, Tom Fisher, Tom Fisher" îi trecea prin fața ochilor ca niște lumini stroboscopice –, iar ea simți o strângere de inimă. Orice ar fi avut el de zis, ea nu era pregătită să audă, dar nu putu să nu observe titlurile e-mailurilor: „Îmi pare atât de rău", „Te rog să dai un semn", „Urgent – trebuie să vorbesc cu tine", „O să te iubesc pentru totdeauna", „Putem să vorbim, te rog?" Kitty citi lista în diagonală, însă nu deschise nici un mesaj. O durea pieptul, sub coastele din partea stângă: o piatră dură care o deranja precum o

tumoare. Încercă să tragă adânc aer în piept și să îl lase să iasă încet, dar durerea persistă. Își duse mâna la inimă și o simți bătând mai tare ca de obicei, iar asta o făcu să intre în panică. Nu putea să respire.

Kitty smulse cablul din priză și închise laptopul, punându-l la subsuoară în timp ce se strecura pe lângă mulțimea de turiști, pășind peste rucsacuri și copii mici ca să ajungă la ieșire. Se auzi un strigăt de protest comun când deschise ușa, lăsând să intre o rafală de ploaie, așa că ieși în furtună și închise iute ușa după ea. Se așeză la volanul mașinii și ieși din parcare, însă inima îi bubuia prea repede, iar respirația îi era prea sacadată ca să poată conduce. După câteva sute de metri, trase pe margine și se aplecă în față, sprijnindu-și capul pe volan.

Ce însemna asta? Oare Tom îi spunea: „Te voi iubi mereu, dar o iubesc și pe Karren"? „Te voi iubi mereu, dar vreau să divorțăm"? Despre ce fel de iubire vorbea mai exact? Trecuse o lună de la acea dimineață în care îi citise mesajele din telefonul mobil, dar încă nu era gata să primească vești de la Tom; cel puțin asta era evident. Fusese o prostie să deschidă contul de e-mail. Trebuia să mai treacă un timp până să poată să se confrunte cu această situație și cu toate repercusiunile ei. Asta nu făcea decât să-i accentueze senzația că eșuase în căsnicie, că eșuase cu totul.

În minte auzea vocea mamei sale dojenind-o: „De ce te dai bătută în halul ăsta? Te apuci de lecții de pian, și apoi te plictisești; te apuci de tenis, apoi nu mai vrei să te duci. Nu te ții niciodată de nimic". Oare era adevărat că se dădea ușor bătută? Renunțase la pian, la tenis, la teatru și la toate celelalte activități extrașcolare fiindcă mama ei avea așteptări foarte mari; Kitty trebuia să fie un copil-minune la orice. Când sunase acasă cu vestea că terminase Jurnalismul cu 9, mama ei comentase: „Ce păcat! Dacă te-ai fi străduit mai mult..." Își putea închipui oftaturile adânci pe care le-ar fi scos maică-sa dacă ar fi văzut-o acum, ghemuită peste volan, cu inima bătând să-i spargă pieptul de spaimă.

Se forță să respire regulat, numărând până la cinci între respirații și încercând să-și golească mintea de orice în afara inspirărilor și expirărilor, așa cum o învățau la cursul de yoga. Un camion trecu pe lângă ea cu un șuierat, acoperindu-i parbrizul cu un val de apă de ploaie.

Știa că trebuia să-și facă de lucru, iar următorul roman al lui Dmitri nu avea să fie de ajuns. Apoi își aminti de peticul de pământ cu

buruieni crescute în spatele cabanei pentru care aşteptase momentul potrivit. Probabil era mai uşor să le smulgă acum că solul era înmuiat de ploaie. Avea să se ude până la piele, dar avea să simtă că realizase într-adevăr ceva dacă curăţa locul acela. Era neted şi fără copaci, aşa că poate avea să planteze ceva acolo. O inimă frântă se tratează cel mai bine făcându-ţi de lucru.

Capitolul 20

Ploaia continuă toată săptămâna, dar măcar încă era cald. Kitty își petrecu timpul curățând pământul din jurul cabanei, lucrând parcă sub un duș puternic, cu șiroaiele care îi biciuiau spatele și aburul care se ridica din pământul proaspăt săpat. Era o muncă grea care o lăsa murdară de noroi, cu mușchi care o dureau în locuri noi în fiecare zi. Își folosea plita de camping pentru a încălzi tăiței și a face ceai și își petrecea serile stând în leagăn în pridvorul acoperit, bând vin și citind restul romanelor lui Dmitri Iacovlevici.

Erau povești frumoase și surprinzător de moderne în anumite privințe, având ca temă primordială iubirea și pierderea. Personajele masculine erau mai conectate la sentimentele lor decât orice bărbat pe care îl cunoștea Kitty, analizându-și la nesfârșit reacțiile la diferite evenimente, însă femeile sale erau toate ușor idealizate, puțin prea desăvârșite, poate. Putea crea vreun scriitor personaje feminine convingătoare? se întrebă ea. Ultimele două romane, cele scrise în America, ar fi putut foarte ușor să fie publicate în zilele noastre. Stilul era curat și simplu, însă zugrăvea imagini glorioase care îi umplură mintea până simți că îi cunoștea pe oamenii din poveștile lui la fel de bine ca și cum ar fi fost companionii ei în cabană. Erau persoane complexe și cu defecte, însă deloc plictisitoare. Oare așa era și Dmitri?

Kitty își aminti că ea deținea drepturile de autor pentru aceste romane, ca parte a moștenirii. Ar fi trebuit să încerce să le publice din nou. Poate avea să ia legătura cu ultima lui editură, Random House, să întrebe dacă erau interesați. Își închipuia că aveau să se vândă bine

cu coperte moderne şi recenzii inteligente în ziare. Putea să scrie un articol de fond despre străbunicul său şi să explice cum dăduse peste povestea lui... dar mai întâi trebuia să afle mai multe despre el. Încă era un personaj neclar cu o biografie care consta în câteva date şi locuri, cu uriaşe spaţii goale între ele.

Într-o după-amiază, când ploua torenţial, Kitty auzi o maşină intrând pe aleea care ducea la cabana ei şi lăsă jos cazmaua. Era o maşină de poliţie cu doi ofiţeri înăuntru. Unul din ei deschise geamul şi strigă:

– Sunteţi Kitty Fisher?

Rămase cu gura căscată şi înainte să răspundă: „da", prin minte îi trecuseră deja o duzină de motive diferite pentru care aceştia se aflau acolo. Încălcase contractul de închiriere a maşinii? Era vreo problemă cu actele cabanei? Datora cumva taxe locale pentru ceva?

– Soţul dumneavoastră v-a dat dispărută în Anglia, explică ofiţerul cel mai apropiat de ea. V-au urmărit tranzacţiile cu cardul de credit, iar cei din satul de vacanţă ne-au spus că sunteţi aici. E totul în regulă, doamnă?

Nu îi trecuse nici o clipă prin minte că Tom avea să sune la poliţie. Ce idiot!

– Îmi pare rău că a trebuit să veniţi până aici, zise ea cu respiraţia întretăiată. Vă rog să intraţi la o cafea şi o să vă explic.

Poliţiştii o urmară până la uşa cabanei, ştergându-şi grijulii picioarele înainte să intre. Kitty aprinse maşina de gătit pe gaz.

– Îmi cer scuze că am un singur scaun, le spuse ea. Sunteţi primii mei oaspeţi. Mă aflu aici de o lună ca să renovez cabana. Am moştenit-o recent.

– Nu i-aţi spus soţului că veniţi aici?

Unul din poliţişti vorbea, în timp ce al doilea se învârtea prin încăpere cercetând modul cum Kitty reparase pereţii.

Ea se întoarse să pună cu linguriţa cafea instant în ceşti.

– Am decis că am nevoie de o pauză. Mă înşela.

– Deci, îi daţi o lecţie?

– Nu, zise Kitty scuturând din cap. Nu mă puteam hotărî ce să fac şi am vrut să văd dacă pot salva cabana asta, aşa că totul s-a aranjat cumva.

– Pare că ați făcut o treabă bună aici – dar ar trebui să-i spuneți soțului că sunteți în siguranță. Credea că poate ați făcut ceva nesăbuit...

Kitty se încruntă.

– Adică să mă sinucid? Tom mă cunoaște mai bine de atât...

Vocea i se stinse. Oare așa era? Oare chiar putuse să creadă că ea s-ar fi sinucis din cauza lui Karren cu doi r? Asta cerea un grad de aroganță de care nu îl crezuse în stare.

– Și-a dat toată silința să vă găsească, așa că probabil se simte foarte întors pe dos.

Kitty se gândi la asta. Tom întors pe dos? Foarte bine! Dar tot nu putea să stea de vorbă cu el și să asculte toate scuzele penibile pe care fără îndoială avea să le inventeze.

– Bănuiesc că nu i-ați putea transmite un mesaj că sunt în siguranță și că stau aici tot restul verii? Dar vă rog să nu-i dați adresa. Nu vreau să vină aici.

– De ce? E violent?

– Nu, zise ea repede. Nu e vorba despre asta.

Polițiștii se uitară unul la celălalt, apoi cel vorbăreț își strânse buzele înainte să răspundă.

– Sunteți extrem de izolată aici. Sunteți sigură că nu vreți să vină să vă viziteze?

Ea încercă să și-l imagineze pe Tom la cabană, dar ceva părea greșit. Cabana era a ei, nu a lui. Și după cum îi dovedise atacul de panică din ziua precedentă, nu era pregătită să stea de vorbă cu el, nu încă. Acționa din instinct, protejându-se de alte dureri, și când avea să se simtă suficient de puternică, avea să ia legătura cu el.

– Am să-l sun, dar nu încă. Îmi cer scuze că v-am răpit din timp. Sunt convinsă că aveți lucruri mult mai importante de făcut.

– Nu, doamnă. E destul de liniște pe aici. Câte un accident de mașină, conducere sub influența alcoolului... Nu e raiul infracțiunilor. Dacă sunteți sigură că asta vreți, trimitem un e-mail poliției din Anglia și anunțăm că sunteți în regulă. Vă mulțumim pentru cafea.

Se uitară în jur după un loc unde să-și lase ceștile. Kitty zâmbi și le luă ea. Ofițerii se opriră o clipă, uitându-se afară pe ușa cabanei,

aşteptând o pauză în care să fugă până la maşină fără să se facă fleaşcă, dar ploaia nu părea să se potolească prea curând.

– Aveţi grijă, doamnă, ziseră ei în timp ce fugeau în ploaie.

Kitty le făcu cu mâna din pridvor, apoi intră în casă şi se aşeză pe aşternutul rulat, strângându-şi genunchii la piept şi legănându-se înainte şi înapoi. Cât de prost era Tom! Avea noroc dacă nu-l acuzau de irosirea timpului poliţiei. Probabil ghicise unde plecase înainte ca ei să îi urmărească tranzacţiile cu cardul de credit şi detesta faptul că nu putea controla această situaţie.

Într-o clipă, Kitty îşi dădu seama că ei doi intraseră într-un tipar în care Tom lua întotdeauna deciziile în căsnicia lor. Poate fiindcă el era singurul care avea un salariu regulat. El hotăra ce vacanţe îşi permiteau sau când aveau nevoie de maşini noi. El voise să se mute în Crouch End, o zonă elegantă pentru clasa de mijloc, chiar dacă asta însemna că tot profitul pe care îl obţinuse ea din dezvoltarea de proprietăţi, precum şi moştenirea de la părinţii ei aveau să fie înghiţite de mutare. Ea ar fi fost destul de bucuroasă să rămână în vârtejul multicultural din Turnpike Lane, însă Tom credea că rata infracţionalităţii era în creştere şi ultima picătură fusese când cineva îi spărsese geamul de la maşină într-o tentativă de furt.

Nu fusese la fel la început, când nu aveau prea mulţi bani. Vacanţele erau alese în urma unor impulsuri de moment, şi nu îşi rezervaseră niciodată pachete de vacanţă – pur şi simplu alegeau un zbor ieftin spre Bangkok sau Mumbai şi călătoreau cu mijloacele locale de transport, găseau locuri de cazare simple în colibe pe plajă sau camere în sate în care turiştii erau o raritate. Deodată îşi aminti mirosul delicios al ceaiului proaspăt care creştea în munţii din sudul Indiei, unde se cazaseră la un hostel minuscul. Ziua făcuseră drumeţii pe dealuri, iar la asfinţit stătuseră afară mâncând mango şi pălăvrăgind cu localnicii care se întorceau acasă de la câmp. Îşi aminti de ziua în care Tom îi salvase viaţa aruncând o piatră bine ţintită când apăruse un şarpe negru pe iarbă lângă locul unde stătea ea. Îşi aminti parfumul ghirlandei de iasomie albă pe care i-o cumpărase de la un vânzător ambulant pentru câţiva bănuţi şi pe care i-o agăţase la gât. Îşi aminti cum vorbeau şi vorbeau şi nu epuizau niciodată subiectele de discuţie, fascinaţi să asculte punctul de vedere al celuilalt. Ce se întâmplase cu toate astea?

Îi veni în minte ceva din ultimul roman al lui Dmitri Iacovlevici: un personaj masculin reflectează la motivele pentru care relația sa este atât de diferită douăzeci de ani mai târziu; dinamica s-a schimbat, polii puterii s-au deplasat. Iar el își dă seama că pe măsură ce propria poziție în viață s-a schimbat, aceasta i-a denaturat felul în care își vede partenera. Kitty cugetă la asta. Tom nu era un dictator. Ea îl lăsase să devină treptat cel care își asuma răspunderea pentru ipoteci, mașini și vacanțe. Nu el preluase puterea – Kitty renunțase la ea. Nu îi plăcea să ia decizii de genul acela fiindcă i se păreau stresante – era mai ușor să nu-și asume riscul pentru ceea ce mama ei considera „eșecuri" –, așa că intrase pe nesimțite într-un rol care era aproape cel al unui copil. Era o teorie interesantă, și cu cât se gândea mai mult la ea, cu atât mai adevărată i se părea. Ea se lăsase dusă de val, fără să fie o parteneră în adevăratul sens al cuvântului în căsnicia lor. Poate Tom ar fi vrut ca ea să contribuie mai mult.

Sigur, nici unul dintre aceste lucruri nu scuza faptul că îi fusese infidel. Încă era furioasă când se gândea la asta. Oare îl pedepsea prin tăcerea ei? Probabil. Dar principalul obstacol era că atunci când se gândea să-l sune sau chiar să-i scrie un e-mail, începea să intre în panică. Îi trezea atâtea neliniști – legate de bani, siguranță, familie, de ce făcea cu viața ei –, încât trebuia să pună capacul iute peste cutie și să-și facă de lucru cu altceva.

Capitolul 21

TOBOLSK, SIBERIA
6 august 1917

Malama, dragul meu,

Am sosit la Tobolsk după o călătorie lungă cu trenul și apoi cu un vas cu aburi. Cât de îndepărtat și straniu e locul acesta: plat și mlăștinos, cu roiuri de insecte și cer deschis. Mi se spune că aici nu poți ajunge decât în lunile de vară, fiindcă de îndată ce se înstăpânește iarna, râul îngheață și nu poate intra sau ieși nici o navă. Poate din această cauză au ales să ne trimită aici: închiși și uitați, unde papa *nu poate să creeze probleme politice noului guvern.*

Stăm deocamdată pe vaporul cu aburi, fiindcă locul unde trebuia să fim cazați, Casa Guvernatorului, a fost folosită recent pe post de cazarmă și are nevoie urgentă de curățenie și reamenajare. Ne putem plimba prin oraș și am găsit oamenii curioși, dar amabili. Toată lumea întreabă de ce noi, fetele, avem părul scurt, crezând că e o modă nouă la Sankt-Petersburg, și nu știu ce să spună când le zic motivul adevărat, și anume că am fost bolnave.

Am să pun scrisoarea aceasta la poștă repede, în speranța că ai să vii să ni te alături în acest cătun. Mi-aș dori să pot spune mai multe ca să-l recomand, dar, după cum știi, vom profita de el cât se poate. Nu am nevoie de multe lucruri ca să fiu fericită: doar să știu că familia mea – iar aici te număr și pe tine – e bine și în siguranță.

Cu toată dragostea, a ta T

Scrisoarea ajunse la Dmitri în Țarskoe Selo două săptămâni mai târziu, iar el se duse direct la locuința lui Malevici. Ca să nu dezvăluie adevărul, spuse că auzise de la cineva unde se aflau Romanovii.

– De ce Siberia? întrebă Dmitri îngrijorat. E centrul mort și izolat al țării. Cu siguranță, nu au de gând să trimită familia în străinătate prea curând.

– Bănuiesc că nu știu ce să facă, acum că britanicii au refuzat să-i primească. Dar de ce nu se pot duce în Danemarca, de unde e mama lui Nicolae?

– Dacă guvernul nu vrea, atunci noi trebuie să încercăm să-i trimitem acolo. Am să mă duc la Tobolsk ca să văd topografia locului și ce se poate face.

Malevici fu de acord.

– Iar eu o să rămân în Sankt-Petersburg și o să găsesc camarazi dispuși să ne ajute. Putem ține legătura prin telegrame. Dar ai grijă ce spui, fiindcă nu încape îndoială că noile autorități amețite de putere o să le citească. Să ne prefacem că suntem afaceriști și să ne referim la familie ca la o marfă.

Dmitri tresări.

– Da, știu că e lipsit de sensibilitate, dar așa trebuie...

Gândul la o iarnă siberiană îl umplu pe Dmitri de gânduri negre, dar își pregăti un sac cu rachete de zăpadă și haina și căciula din blană de lup și porni în lunga călătorie spre Tobolsk, mai întâi cu trenul și apoi cu vaporul fluvial cu aburi. Singura lui consolare era că fiecare kilometru îl aducea mai aproape de iubita lui soție.

Pe când cobora pe cheile râului Irtîș, cerul era ca de plumb, deși temperaturile erau înăbușitoare. Întrebă cum să ajungă la Casa Guvernatorului, presupunând că familia era stabilită deja acolo, și fu îndrumat spre o clădire pătrată și albă cu două etaje, construită în stil clasic, cu o curte în jurul ei, mărginită de un gard de trei metri. Câteva gărzi stăteau la poartă. Nu se vedea nici urmă de familie, dar el zări, la o fereastră de la etajul întâi, o mișcare ce îi făcu inima să tresară. Să fie Tatiana? Măcar de s-ar uita pe geam. Îi era dor să o vadă.

Dmitri rămase prin preajmă până ce gărzile începură să-l privească cu suspiciune, așa că merse după colțul clădirii și fu nespus de bucuros

să o întâlnească pe Trina, camerista domnişoarelor, care urca dealul cu un coş în mână.

– Slavă Domnului că eşti aici! strigă el. Abia am ajuns. Sunt bine cu toţii?

– Cât de bine se poate spera, îi zise ea. Ţarul e nemulţumit de lipsa spaţiului pentru activităţi în aer liber; te plimbi prin curte în trei minute sau nici atât şi nu are unde să planteze legume. Ţarina a amenajat o capelă în vechea sală de bal şi se roagă acolo în fiecare zi, în rest rămâne în dormitorul ei. Iar fetele şi Alexei se plictisesc. Au voie în curte doar între unsprezece şi douăsprezece, iar apoi de la două până la asfinţit.

– Îi poţi trimite scrisori Tatianei? Gărzile nu te percheziţionează?

Ea încuviinţă din cap.

– Sigur că da. Stau într-o casă la poalele dealului, aşa că urc până aici în fiecare dimineaţă la şapte şi jumătate, şi uneori fac drumul de mai multe ori cu treabă.

– Am să-ţi aduc câte o scrisoare în fiecare zi la şapte şi jumătate. Binecuvântată să fii pentru loialitatea dumitale.

Dmitri îşi împreună mâinile. Ce-ar fi făcut fără Trina ca intermediar? Probabil că ghicise că erau iubiţi, însă fusese foarte discretă.

– Dacă vrei, o s-o rog pe Marea Ducesă Tatiana să iasă pe balcon şi să-ţi facă cu mâna, propuse ea.

– E sigur să facă asta? N-o să observe gărzile?

– Fetele stau deseori pe balcon şi se uită la lumea care trece. Vino la două fără un sfert.

La două fără douăzeci, Dmitri urcă dealul, încercând să pară că trecea întâmplător pe acolo. De departe zări silueta Tatianei pe balcon: era mai înaltă, mai zveltă decât surorile ei şi ţinea capul sus, aproape ca o balerină. De parcă i-ar fi simţit privirea, se întoarse şi îl văzu. Se uitară câteva clipe unul la celălalt de departe. Fu extrem de emoţionant pentru Dmitri. Să ştie că ea era în siguranţă, să vadă asta cu ochii săi era copleşitor şi îşi dădu seama că pe parcursul călătoriei spre Tobolsk se temuse să nu ajungă acolo şi să o găsească moartă. Exemplul regelui şi reginei ghilotinaţi după Revoluţia Franceză îi rămăsese în minte. Pe de o parte, era sigur că nici un rus loial nu ar fi ucis familia imperială, dar acest spirit al revoluţiei care se dezlănţuise era volatil şi imprevizibil.

Gărzile nu păreau să fie atente, aşa că Dmitri se plimbă pe drumul care mărginea grădina privind în sus de fiecare dată când credea că nu

exista nici un pericol. Tatiana își duse degetele la buze, apoi își strânse mâinile deasupra inimii.

El voi să mai treacă o dată, dar un gardian se întoarse și se uită la el, așa că trecu strada de parcă tocmai și-ar fi amintit de ceva. Dacă avea grijă, putea să o vadă pe Tatiana în fiecare zi; era ceva ce aștepta cu nerăbdare. Cine știe ce-ar fi făcut gărzile acelea dacă ar fi aflat de căsătoria lor; probabil ar fi fost arestat pe loc.

Scrisoarea pe care i-o dădu Trina în dimineața următoare detalie puțin viața din casă și, indiferent cât de pozitivă se străduia Tatiana să fie, Dmitri își dădu seama că se simțea foarte nefericită.

Malama, dragul meu,

Îți mulțumesc din tot sufletul că ne-ai urmat în locul acesta izolat. Am făcut tot posibilul să ne aranjăm o casă confortabilă, cu toate fotografiile și mărunțișurile pe care le-am adus de la Țarskoe Selo, dar lipsa libertății apasă tare greu. Cel mai mult îmi e dor să mă pot plimba prin pădure și să te pot întâlni în turn. Se pare că așa ceva nu va fi posibil aici. Știai că Dostoievski a fost închis în orașul acesta în 1850? Mă întreb deseori cum i s-a părut.

Ne petrecem zilele citind, jucând bézique *sau domino, făcând mișcare în curte, rugându-ne sau mâncând, iar timpul trece atât de încet. Mă uit la ceas, crezând că a trecut o oră, și îmi dau seama că e vorba doar de câteva minute. Avem o lumină la orizont: ni s-a acordat permisiunea să mergem la Biserica Bunavestire duminica aceasta, prima slujbă la care mergem în șase luni, așa că toți suntem foarte entuziasmați. Poate o să vii și tu? Mi-ar plăcea foarte mult.*

Știu că nu ai să mă părăsești niciodată, dar să nu crezi că nu apreciez sacrificiul pe care l-ai făcut urmându-mă aici, și cât de periculos poate fi acest lucru pentru tine. Te iubesc pentru asta. Iubesc totul la tine. Singura mea fericire e să visez cu ochii deschiși la un viitor în care suntem împreună.

Dmitri avu grijă să se afle în biserică mult înainte de slujbă, pe o latură de unde putea urmări restul credincioșilor. Spre mirarea sa, familia regală fu condusă înăuntru printr-o ușă laterală, ceea ce însemna că

aveau să treacă exact prin faţa sa. Ţarul Nicolae era căzut pe gânduri, dar ţarina dădu discret din cap în semn de recunoaştere. Tatiana îi zâmbi iute, în timp ce Olga părea uluită privindu-l întâi pe el, apoi pe Tatiana. Cu siguranţă sora ei nu îi spusese că el se afla în oraş.

O urmări pe Tatiana făcându-şi cruce şi apoi aprinzând o lumânare. Purta o rochie de culoarea albăstrelelor, cu guler înalt, iar părul ei scurt avea bucle drăgălaşe care-i ajungeau aproape până la umeri. Stătea serioasă alături de mama şi de surorile sale, dar imediat ce începură cântările se alătură corului şi se întoarse să-şi încrucişeze privirile cu Dmitri de mai multe ori.

Slujbele ortodoxe erau întotdeauna lungi, dar acest preot părea hotărât să-şi impresioneze oaspeţii regali şi o oră se transformă în două. Dmitri ar fi vrut să-l audă predicând toată ziua, doar ca să stea şi să o admire pe iubita sa. Era minunat să se afle sub acelaşi acoperiş după săptămâni de despărţire şi să vadă cu ochii lui că era sănătoasă.

La sfârşit, familia trecu încă o dată prin faţa lui, iar Tatiana îl atinse uşor pe braţ.

Dmitri închiriase o cameră în oraş, iar în seara aceea se aşeză şi îi scrise lui Malevici, povestindu-i în ce stare îi găsise pe Romanovi („marfa"). Descrise aşezarea oraşului şi poziţia gărzilor în jurul casei, dar ştia de fapt că salvarea din acest loc era imposibilă. La începutul lui septembrie, temperatura scădea deja cu repeziciune şi nu aveau cum să plece din Tobolsk în cele opt luni de iarnă. Poate primăvara următoare, guvernul revoluţionar va ceda şi avea să le ofere libertatea membrilor mai tineri ai familiei. Nimeni nu putea să-i considere vinovaţi de vreo crimă, indiferent ce păcate ar fi avut părinţii lor.

Dmitri era furios pe amândoi din cauza abordării lor limitate, învechite a monarhiei. Romanovii îşi făcuseră averea uriaşă pe seama resurselor ţării, însă Nicolae nu considerase necesar să-şi deschidă cuferele când poporul murea de foame. Alexandra fusese remarcabil de lipsită de viziune când îl folosise pe Rasputin drept sfetnic, în condiţiile în care acesta era văzut de ruşii obişnuiţi ca un aliat al duşmanului. Amândoi transformaseră familia imperială cea slăvită odinioară într-o instituţie detestată. Însă urmaşii erau atât de

tineri – Alexei avea doar treisprezece ani, Tatiana doar douăzeci –, cu siguranță ei nu puteau fi învinovățiți.

Se gândi din nou la biata Maria Antoaneta, regina Franței, a cărei singură „crimă" fusese că se născuse austriacă într-o vreme în care Austria era dușmanul de moarte al Franței. Fiica ei cea mare, Marie-Thérèse, fusese închisă timp de șase ani până să fie eliberată și trimisă în exil. Oare rădăcinile germane ale Alexandrei și stilul arogant al lui Nicolae aveau să influențeze soarta tuturor? Oare întâmplarea unei nașteri putea însemna ani de arest la domiciliu pentru Romanovii mai tineri?

Capitolul 22

TOBOLSK, SIBERIA
iarna lui 1917

La 28 octombrie, Dmitri cumpără de la un vânzător ambulant ziarul pe care îl citea de obicei şi se cutremură când văzu titlurile: avusese loc încă o lovitură de stat la Sankt-Petersburg. Cu trei zile în urmă, liderul bolşevic Vladimir Lenin şi tovarăşul său Leon Troţki conduseseră o lovitură de stat reuşită împotriva guvernului provizoriu de la Sankt-Petersburg. Aceasta începuse la ora 21.45, când cuirasatul *Aurora* trăsese asupra Palatului de Iarnă, şi luase sfârşit la ora două noaptea cu preluarea Palatului de către rebeli. Guvernul provizoriu fusese reţinut în Fortăreaţa Petru şi Pavel.

Dmitri era şocat. Lenin şi Troţki erau amândoi nişte extremişti lunatici, care fuseseră trimişi în exil forţat după Revoluţia din 1905. Când Lenin sosise înapoi în Rusia în aprilie 1917, toată lumea se aşteptase să se alăture guvernului provizoriu, dar el îşi publicase în schimb propria agendă radicală în *Pravda*. El era de părere că ţăranii trebuie să ia pământul de la proprietarii bogaţi, că muncitorii din fabrici trebuie să preia controlul acestora şi că muncitorii trebuie să primească salarii mai mari decât funcţionarii. Toată lumea pe care o cunoştea Dmitri îl considera nebun pe Lenin. Nimeni nu credea că acesta ar putea reuşi – însă cumva izbândise. Schimbarea se produsese peste vară, când Lenin îşi anunţase intenţia de a retrage fără întârziere Rusia din războiul împotriva Germaniei. În timp ce guvernul provizoriu ezita, cerând termeni

mai buni, Lenin le promisese soldaților osteniți de luptă că se puteau întoarce acasă imediat, așa că aceștia își schimbaseră în cele din urmă loialitatea. Era o măsură pe termen scurt care avea să coste scump țara, făcând-o să piardă controlul asupra statelor baltice.

Dmitri se întreba ce avea să se întâmple cu părinții săi, acasă pe moșia roditoare care se afla în familia tatălui său de secole. Ce avea să se întâmple cu Romanovii în noul „paradis al muncitorilor"? Dmitri realiză imediat că aceste evenimente aveau să împartă Rusia în două și să schimbe pentru totdeauna țara pe care o iubea.

La scurt timp după lovitura de stat, sosi o scrisoare de la mama lui în care îi spunea că tatăl său fusese arestat. Se pare că bolșevicii luau măsuri dure împotriva celor pe care îi numeau „burghezia". Dmitri își făcu griji că tatăl său mândru nu avea să se supună ușor captivității și se rugă să nu fie atât de nesăbuit încât să opună rezistență celor care îl prinseseră. Îi scrise mamei și o instrui să angajeze un avocat priceput. În alte circumstanțe s-ar fi întors acasă călare să-și apere mama și surorile și să ceară eliberarea tatălui său din închisoare, dar deocamdată loialitatea sa supremă trebuia să fie față de soția sa.

Se întrebă dacă vestea loviturii de stat bolșevice ajunsese la țarul Nicolae și o întrebă pe Tatiana în scrisoarea lui zilnică, dar din răspunsul ei părea că nu estimează urmările schimbării de guvern:

Mă bucur că războiul a luat sfârșit dacă asta înseamnă că nu vor mai fi uciși alți ruși, dar papa *se teme că teritoriile baltice ocupate în prezent de germani vor fi pierdute la negocierile de pace. A solicitat să fie inclus și el în discuții...*

Apoi Tatiana schimbă subiectul:

Ți-am spus că acum ținem cinci porci într-un grajd vechi din curte? Sunt foarte drăgălași și vin când îi chemi, precum câinii. Ortipo latră la ei, dar e prea lașă să se apropie. Nu trebuie să-mi îngădui să mă atașez prea tare de ei, fiindcă bănuiesc că sunt destinați meselor noastre din iarna aceasta... Mai avem găini, curcani și rațe, iar tata are un iaz pentru ele. Am început să recitesc operele lui Tolstoi, fiindcă se pare că suntem izolați aici în următoarele luni. Uitasem ce povestitor bun este! Îți

place Anna Karenina? *De asemenea, repetăm o punere în scenă a piesei* Trei surori *de Cehov pentru a ne amuza părinții. Eu sunt regizorul și joc rolul Mașei. Mi-aș dori să poți veni să vezi...*

Dmitri fu uluit de tonul de zi cu zi al Tatianei. Își dădea ea seama că poporul era împărțit în două? El presupunea că în captivitate orizonturile i se îngustaseră; ori asta, ori se prefăcea remarcabil de bine. Crezuse că ajunsese să o cunoască destul de bine, dar acum i se părea imposibil să ghicească ce gândea Tatiana în sinea ei. Era oare veselă doar de dragul lui?

Dmitri le scrise mai multor prieteni aristocrați, întrebând ce aveau de gând să facă în legătură cu această așa-zisă revoluție a muncitorilor. Cu siguranță, nu aveau să renunțe la proprietățile lor fără luptă. Era o agonie să fie blocat în Tobolsk, neputincios să ajute la rezistența în fața loviturii de stat, însă nu o putea părăsi pe Tatiana când simțea în fiecare zi că pericolul creștea, ca o umbră întunecată ce mătura țara, gata să-i cuprindă cu totul.

20 decembrie 1917

Malama, dragul meu,

Astăzi temperatura este de minus nouăsprezece grade și ferestrele sunt neastupate, așa că sunt înfășurată în cel mai călduros palton al meu și în cel mai gros șal, și am ademenit-o pe Ortipo să-mi stea în poală, unde e ca o sticlă cu apă fierbinte. Totuși, cu degetele înghețate îmi e greu să țin stiloul, așa că iartă-mă dacă scriu tremurat. Suntem ocupați cu confecționarea darurilor de Crăciun, fiindcă nu le putem cumpăra. Eu pictez semne de carte pentru toate gărzile de aici, și brodez sau tricotez daruri pentru familie. Ce îți pot împleti, dragul meu? Ai vrea un fular sau niște șosete? Ai grijă să vii la biserică la slujba de Crăciun ca să ne putem vedea. Îmi place tare mult Crăciunul. În timp ce scriu, nările îmi sunt pline de aroma citrică a unui brad balsamic care stă chiar în fața ușii dormitorului meu.

Dmitri se afla în locul său obișnuit din Biserica Bunavestire la slujba de Crăciun. Aceste ocazii scurte când putea fi foarte aproape

de iubita lui erau ca un balsam pentru sufletul său neliniştit. Familia Romanov sosi, încotoşmănată în paltoane şi şaluri, iar Tatiana avea ochii zâmbitori când trecu pe lângă el şi îi împinse un pachet bine strâns în mâini. Nimeni nu observă, în mulţimea de credincioşi, iar el îl ascunse iute în haină. Îi dăduse mai devreme Trinei darul său de Crăciun pentru Tatiana – o broşă cu ametiste pe care o cumpărase de la soţia gazdei sale –, iar când ea îşi desfăcu paltonul, văzu că o purta la guler. Ea se întoarse şi îi prinse privirea.

Slujba de Crăciun fu interminabilă. Era ţinută de un preot nou şi când acesta rosti numele celor care se împărtăşeau, folosi titlul vechi, interzis, şi anume „Ţarul Nicolae al II-lea, Împărat şi Autocrat al Întregii Rusii". Un murmur cuprinse biserica, iar gardienii care stăteau la uşi se uitară unii la alţii. Preotul acesta cu siguranţă nu ştia că monarhia fusese abolită şi că fostul ţar era numit acum cetăţeanul Romanov. Apoi, când fu rândul ţarinei, îi spuse „Împărăteasa Consoartă a Întregii Rusii". În mulţime se iscă rumoare, şi mai mulţi soldaţi intrară în biserică. Dmitri puse mâna pe cuţitul pe care îl ţinea mereu înfipt la curea. Dacă soldaţii deveneau violenţi, avea de gând să o ia pe Tatiana şi să o scoată din biserică, ducând-o la adăpost.

Pe parcursul slujbei, Dmitri rămase cu privirea aţintită asupra gărzilor, dar se pare că nu aveau ordine să intervină. La sfârşit, înconjurară familia Romanov şi o duseră în susul străzii, la Casa Guvernatorului, cât de repede putură. Dmitri zări chipul ţarinei, iar aceasta părea uluită.

În dimineaţa următoare Trina îi aduse o scrisoare de la Tatiana, iar de data aceasta nu mai era nici o veselie prefăcută.

Autorităţile bolşevice sunt atât de inflamate de folosirea titlurilor lui papa *şi mama în biserică, încât ni s-a interzis să mai participăm la slujbe. Sunt dezolată, fiindcă era singura şansă pe care o aveam să ieşim în afara limitelor curţii şi singura mea ocazie să te văd, scumpul meu, de aproape. Fără asta, nu ştiu cum am să rămân optimistă.*

Dmitri atinse vesta tricotată care fusese în pachetul pe care i-l dăduse ea. Lâna avea o nuanţă intensă brun-roşcat, asemănătoare cu cea a părului ei. Îi venea pe corp şi îi ţinea de cald, aproape ca şi cum era înconjurat de braţele ei. Era minunat, dar în acelaşi timp îi amintea că

nu avea nici cea mai mică idee când – sau dacă – avea să-i mai simtă îmbrăţişarea încă o dată.

Temperaturile scăzură şi mai mult în ianuarie, până la minus douăzeci şi nouă de grade, cu un ger năprasnic, iar cerul era de un albastru limpede în puţinele ore de lumină. Romanovii făcuseră un derdeluş în curte şi se distrau coborând pe el ca pe un tobogan când li se permitea să iasă. Dmitri se oferi să plimbe corcitura urât mirositoare pe care o ţinea un vecin al gazdelor sale, fiindcă astfel avea o scuză să se preumble în preajma Casei Guvernatorului şi să le asculte chiotele. Când Tatiana stătea în vârful derdeluşului, putea vedea peste gard şi îi făcea cu mâna, uneori strigând câte un cuvânt sau două. Olga îl saluta şi ea, iar copiii mai mici făceau cu mâna. Erau momente în care situaţia părea aproape normală, până ce realitatea îi izbea când un gardian îi striga să se îndepărteze.

Făcându-şi prieteni în localitatea Tobolsk, Dmitri îşi dădu seama că acolo se găseau mulţi monarhişti. Conversaţiile şoptite din ceainăriile oraşului includeau deseori planuri să-i salveze pe Romanovi şi să-i trimită pe ascuns în străinătate. El asculta cu atenţie, apoi ieşea să inspecteze cursurile de apă sau drumurile pentru vite care fuseseră menţionate drept trasee posibile pe unde să fugă. Unele păreau să fie folositoare după ce avea să vină dezgheţul. Gărzile din jurul casei erau neglijente şi existau mici oportunităţi ca familia să fie salvată cu foarte puţini oameni.

Totul se schimbă la 14 februarie, când gărzile de la Casa Guvernatorului fură schimbate şi se instaură un regim nou, mai strict. Tatiana scrise că vechile gărzi fuseseră acuzate că erau prea amabile cu familia şi cele noi erau mult mai severe. Acestea nu pierdură timpul, stricând derdeluşul şi reducând indemnizaţia care li se acorda Romanovilor.

„Numai 600 de ruble pe lună", se plânse Tatiana într-o scrisoare. „Cum poate cineva să trăiască doar cu atât? Va trebui să dăm afară zece servitori şi să reducem drastic consumul de mâncare."

Dmitri se întrebă dacă ea ştia că un muncitor necalificat din Rusia câştiga în medie 200 de ruble pe an din care trebuia să-şi hrănească familia. Probabil că nu. Cheltuise probabil tot atât fără să clipească pe medalionul lui Ortipo de la Fabergé. Nu era vina ei: aşa fusese

crescută. Și el crescuse cu servitori, dar faptul că fusese în armată îl ajutase să fie independent, așa că era în stare să își spele singur rufele și să pregătească o masă comestibilă. Tatiana nu ar fi știut de unde să înceapă. Însă era o soră de caritate pricepută. Talentele sale erau îndreptate deocamdată asupra îngrijirii micului Alexei, care era la pat după o căzătură pe derdeluș.

Trebuie să-i masez membrele de mai multe ori pe zi ca să nu aibă crampe, dar dacă nu sunt foarte blândă, asta îi poate agrava încheieturile umflate și țipă scoțând un sunet greu de suportat. E un băiat stoic, dar a cunoscut mai multă durere în scurta lui viață decât cunosc cei mai mulți într-o viață.

Vremea friguroasă păru să persiste chiar și când zilele începură să se lungească. Dmitri își umplu timpul încercând să planifice salvarea, citind cărți împrumutate, plimbând câinele, întâlnindu-se cu amicii și scriindu-i zilnic Tatianei.

Sub noul regim, nu i se mai permitea să iasă pe balcon sau să facă cu mâna de la ferestre, așa că cei doi nu mai aveau nici o posibilitate de a se vedea, însă, din fericire, Trina încă putea să le ducă scrisorile, ascunzându-le cu grijă pe fundul coșului.

Lumea lui Dmitri se micșoră, așa cum se micșorase lumea Romanovilor, așa cum se micșora lumea tuturor celor din Tobolsk în lunile de iarnă. Iar apoi veni o veste din lumea de afară: o telegramă de la sora lui, Valerina. O desfăcu în grabă și simți cum i se clatină podeaua sub picioare când citi: TATA MORT ATAC DE INIMĂ ÎN ÎNCHISOARE STOP EU ȘI MAMA STĂM ÎN CABANA PAZNICULUI DE VÂNĂTOARE CASA LUATĂ DE BOLȘEVICI STOP.

Dmitri se simți de parcă ar fi încasat un pumn în plex. Căzu la pământ și își îngropă fața în palme. Părea imposibil ca tatăl său neîmblânzit să fie mort, să nu mai respire, să aibă ochii închiși, carnea rigidă și rece. Deși relația lor fusese întotdeauna mai mult formală decât iubitoare, Dmitri era mândru de tatăl său. Sperase că nunta lui cu o mare ducesă avea să-i apropie, că tatăl său avea să învețe să-l respecte la rândul său – dar nu era să fie.

Deodată în minte îi încolți îndoiala: generalul era un om straşnic şi foarte voinic la doar şaizeci de ani. Oare chiar suferise un atac de inimă sau acest regim îşi executa adversarii de rang înalt? Nu avea cum să ştie, dar gândul că tatăl său ar fi putut fi ucis îl umplu de mânie.

În seara aceea, în pat, îl podidiră lacrimile şi plânse de frustrare că nu putea pleca din Tobolsk ca să ia parte la înmormântare şi să-şi aline mama şi surorile, că nu îi putea aduce un ultim omagiu. Printre lacrimi îşi aminti de tatăl său mustrându-l că era prea emotiv. „Emoţia e slăbiciune", spusese el adesea. Poate era adevărat. Dar Dmitri se simţi insuportabil de trist că el şi tatăl său nu reuşiseră să se cunoască – şi că nu aveau să o facă niciodată.

Capitolul 23

TOBOLSK, SIBERIA
primăvara lui 1918

În aprilie, gheața care acoperea râurile Tobol și Irtîș începu să se topească, iar bucăți mari se desprindeau cu un pocnet care suna precum focurile de armă, plutind în aval înainte să se transforme în zloată. Sosiră primele bărci, care aduceau fructe, legume, combustibil, ziare, iar printre pasageri se număra un comisar nou însărcinat să se ocupe de familia Romanov – un bărbat de vreo treizeci și cinci de ani pe nume Vasili Iacovlev. Dmitri îl cunoștea puțin din iarna lui 1916–1917 când amândoi fuseseră pe frontul din Moldova și îl știa ca pe un bărbat cult, cu relații, în ciuda noilor simpatii bolșevice. Așteptă câteva zile, apoi se duse la clădirea în care se afla sediul sovietului local, unde se țineau ședințele muncitorești, ca să-l salute.

Iacovlev se ridică de la birou să-i strângă mâna lui Dmitri, dar salutul său fu suspicios.

– Ce Dumnezeu te aduce prin partea asta de lume, Malama?

Dmitri se așeză. Avea o poveste pregătită.

– Am de gând să fac excursii prin împrejurimi și să caut minereuri. Dumneata?

Iacovlev zâmbi, fără să-l creadă nici măcar o clipă, și răspunse:

– Eu comand Gărzile Roșii din Tobolsk.

– Ce straniu! De ce au nevoie de cineva cu experienţa dumitale într-un oraş atât de mic? întrebă Dmitri, cu totul inofensiv. E din cauză că Romanovii sunt închişi aici?

– Presupun că da, răspunse Iacovlev, şi cei doi schimbară o privire.

Se lăsă liniştea o clipă, înainte ca Dmitri să întrebe:

– Ce crezi că se va întâmpla cu ei?

Iacovlev îşi îngustă ochii.

– Am auzit că cetăţeanul Romanov va fi judecat pentru trădare, iar soţia i se va alătura dacă se dovedeşte că acea corespondenţă cu Rasputin e incriminatoare. Anchetatorii citesc cu atenţie scrisorile găsite în locuinţa lui şi strâng dovezi că amândoi ar fi conspirat cu nemţii.

Dmitri dădu din cap aprobator.

– Şi copiii?

– Nu cred că s-a stabilit... zise el aruncându-i lui Dmitri o privire tăioasă. Presupun că îi cunoşti din perioada când ai fost în garda imperială.

– Foarte puţin, răspunse Dmitri scuturând iute din cap. Nu vorbeau cu alde mine.

Iacovlev încuviinţă încet din cap.

– Şi totuşi, eşti aici.

– O coincidenţă. Totuşi, mă bucur că răspunderea lor o are un om de calitatea ta, şi că soarta lor nu e lăsată pe mâna gloatei.

– Într-adevăr.

Cei doi se uitară unul la altul, şi Dmitri avu impresia că întrezăreşte începutul unei înţelegeri între ei. Se ridică.

– Te las să-ţi faci treaba, Iacovlev, dar sper că o să putem sta de vorbă curând. Dacă e ceva ce pot face ca să te ajut în munca ta, tot ce trebuie e să-mi spui.

Părăsi clădirea simţindu-se puţin mai liniştit. Un om care citea, care mergea cu plăcere la teatru – cu siguranţă, un astfel de om avea un suflet milos. Chiar dacă ţarul şi ţarina urmau să fie judecaţi pentru trădare, şi aveau să fie găsiţi vinovaţi, nu puteau exista asemenea acuzaţii împotriva copiilor, împotriva Tatianei. Ea şi Olga erau Surorile albe ale războiului; fotografia Tatianei fusese cea mai populară pe vederi. Cu siguranţă, publicul nu avea să accepte vătămarea lor.

*

Două zile mai târziu, Iacovlev îl căută pe Dmitri la locuinţa sa şi îl întrebă dacă avea chef de o plimbare pe malul râului Tobol. Dmitri îşi luă paltonul şi căciula şi i se alătură de îndată. Pământul era noroios sub picioare, copacii negri şi lipsiţi de frunze, râul crescut şi iute, ducând cu el zăpada topită din munţi. Vuietul apei îi obligă să ridice vocea la început, în timp ce discutau despre familiile lor. Lui Dmitri i se puse un nod în gât când Iacovlev îşi exprimă compasiunea pentru decesul tatălui său.

Odată ce ieşiră din oraş şi nu se vedea nimeni în jur, începură să discute despre Revoluţie, iar Iacovlev îi zise că aristocraţii din toată ţara îşi pierduseră pământurile şi proprietăţile. În Moscova rezistenţa fusese acerbă, iar Ucraina şi Estonia se declaraseră republici independente, însă în alte locuri sovietele locale îşi exercitau influenţa şi zdrobeau opoziţia.

– De ce lucrezi pentru ei? întrebă Dmitri.

– Sunt ofiţer de armată; asta e viaţa mea. În plus, sper să pot avea o anume influenţă ca să-i moderez pe extremişti.

– Sper să fie aşa, dar ce aud mă întristează.

Tăcură un timp, fiecare gândindu-se la ale sale, apoi Iacovlev zise aproape în treacăt:

– Există un motiv pentru care am fost trimis aici acum. Romanovii vor fi mutaţi curând într-un loc secret, iar eu trebuie să supraveghez transferul.

Lui Dmitri i se strânse inima.

– Vor fi în siguranţă în acest loc, oricare ar fi el?

– Nu sunt convins că vor fi în siguranţă în locul care a fost sugerat, continuă Iacovlev cu precauţie, aşa că mă gândesc să-i duc la Omsk în schimb. Cunoşti oraşul Omsk? E foarte plăcut.

Merse cu ochii plecaţi, fără să-i întâlnească privirea surprinsă a lui Dmitri. Ştia că Omsk nu se afla sub controlul bolşevicilor şi se întrebă ce motive avea Iacovlev să îi spună aşa ceva.

– Când trebuie să plece? întrebă el.

– Ah, asta e secret, continuă Iacovlev, dar va fi curând. La sfârşitul acestei luni, probabil. Asta ar trebuie să ofere timp să se stabilească planurile.

Tonul lui era straniu. Nu voia să își declare intențiile fără ocolișuri, dar era limpede că spera că Dmitri avea să înțeleagă subtextul.

– Cred că se pot face planuri în atât timp, fu el de acord, iar Iacovlev încuviință și murmură:

– Bun. Așa sper și eu. Poate noilor noștri conducători li se va face o favoare dacă circumstanțele i-ar împiedica să-și arate cel mai urât chip lumii care stă cu ochii pe noi.

Nu putea fi mai clar, gândi Dmitri. Îl ruga să aranjeze salvarea familiei din Omsk.

– Cum merge căutarea de minereuri, prietene? continuă Iacovlev pe un ton mai vesel.

– Foarte bine, zise Dmitri. Sunt foarte bucuros că am venit.

Cei doi discutară despre cunoștințe vechi din vremea războiului, despre tratatul de pace care renunțase la statele baltice în favoarea Germaniei și despre creșterea lentă a temperaturilor acum că primăvara sosea în Siberia. Se purtau de parcă era o întâlnire inofensivă între doi vechi camarazi de armată, însă Dmitri știa că aveau un plan ascuns în care fiecare trebuia să joace un rol.

De îndată ce se despărțiră, se duse numaidecât să-i trimită o telegramă lui Malevici anunțându-l că marfa despre care discutaseră avea să sosească la Omsk înainte de sfârșitul lunii și să îl întrebe dacă se putea ocupa de expedierea ei mai departe. Deodată, salvarea Romanovilor părea o posibilitate reală. De la Omsk, puteau fi duși în secret cu automobilul în Crimeea și apoi cu vaporul până la Constantinopol, fără a fi nevoie să treacă prin teritoriile ocupate de bolșevici. Era locul ideal.

Inima îi tresări de bucurie și tânji să îi spună Tatianei, însă era prea periculos să scrie așa ceva pe hârtie. Cu cât știa mai puțin, cu atât avea să fie mai în siguranță.

Capitolul 24

TOBOLSK, SIBERIA
aprilie 1918

Malama, dragul meu,

Aseară am primit vizita fermecătorului comandant Iacovlev. Papa *are încredere în el şi sper că are dreptate s-o facă. Ne spune că urmează să fim mutaţi, dar nu şi unde, deşi a sugerat că vom merge la nord şi la vest. Problema e că Alexei nu e suficient de înzdrăvenit pentru călătorie. Are o hemoragie în zona inghinală, care îi provoacă dureri cumplite.* Papa *i-a explicat asta, iar Iacovlev a încercat să-l ignore, dar după ce l-a văzut pe Alexei cu ochii săi a fost de acord, fără tragere de inimă, că unele dintre noi pot rămâne aici să avem grijă de el. Mama a fost sfâşiată: să plece cu soţul ei sau să rămână cu fiul bolnav? În cele din urmă a hotărât că* papa *are mai mare nevoie de ea, aşa că eu, Olga şi Anastasia vom rămâne aici cu Alexei, până ce se recuperează suficient.*

Dmitri scoase un ţipăt de groază – „Nu!" Ar fi trebuit să-i spună că Alexei era bolnav. De ce nu îi spusese? Presupunea că ea încerca să-l scutească de o grijă, aşa cum şi el o scutise nespunându-i despre moartea tatălui său, dar acest lucru îi zădărnicea planurile. Apucă iute stiloul ca să-i răspundă:

Iubirea mea, te implor să te mai gândeşti. Este esenţial ca familia ta să rămână împreună într-un moment ca acesta. Crede-mă când îţi spun

că am motive pe care nu ți le pot împărtăși într-o scrisoare. Te rog să nu te alarmezi, dar gândește-te dacă s-ar putea ca lui Alexei să i se asigure suficient confort cât să călătorească, poate cu perne întinse peste tot în jurul lui. Te poți baza pe mine să găsesc orice ar fi nevoie pentru a se simți confortabil. Te rog să faci asta pentru mine, Tatiana. Te rog să ții familia laolaltă.

Ea îi răspunse că o alarmase tonul biletului său, însă insistă că era imposibil să-l mişte pe fratele ei. Dmitri se luă cu mâinile de cap de deznădejde. Măcar de-ar fi putut-o vedea față în față doar un minut, i-ar fi putut arăta că aceasta era singura lor speranță de salvare. Dar era imposibil.

Îi trimise iute o telegramă lui Malevici, care sosise deja în Omsk, şi îi zise că marfa despre care discutaseră era trimisă în două tranşe. Avea cum să țină prima tranşă în siguranță până când avea să sosească şi cealaltă, peste o lună sau două? Malevici îi răspunse că era dificil, dar că avea să se străduiască să facă ceea ce i se ceruse.

Dmitri intenționase să plece la puțin timp după Romanovi şi să ajute la operațiunea de scoatere a acestora din Omsk şi de trimitere în străinătate. Odată ce ei aveau să fie pe vapor, Dmitri spera să aibă timp să-şi viziteze mama şi surorile şi să le aranjeze şi lor fuga. Dar acum toate planurile trebuiau schimbate. Sosi o maşină ca să-i ia pe țar şi pe țarină împreună cu fiica mijlocie, Maria, lăsându-i pe ceilalți copii în Casa Guvernatorului împreună cu gărzile lor.

„Îi citesc lui Alexei din *Povestirile după Shakespeare*", îi scrise Tatiana imediat după plecarea lor.

Îi place în mod deosebit Iulius Cezar, *mai ales scena crimei. De ce le place violența băieților?*

Am senzația din scrisoarea ta că știi mai multe decât îmi spui despre destinația părinților noştri şi mi-aş dori să-mi spui şi mie. Mă întreb dacă se îndreaptă spre Suedia sau Norvegia, fiindcă Iacovlev a sugerat că aveau să meargă la nord şi la vest. Dar a mai spus şi că drumul va dura cinci zile, aşa că poate e prea departe ce spun eu. Sper că nu e Moscova.

Acest guvern nou nu pare prea binevoitor față de noi. Spune-mi ce știi, Malama, sau are să-mi fie teamă.

Lui Dmitri îi era mai mult decât teamă: era îngrozit că după ce guvernul bolșevic avea să realizeze că Iacovlev dusese cuplul regal la Omsk, în afara teritoriului controlat, avea să se răzbune pe copii. Îi răspunse Tatianei la scrisoare, încercând să-i potolească fricile, dar în același timp cumpără câteva puști și le distribui în rândul simpatizanților monarhiei din oraș în caz că avea să fie necesar să ia cu asalt complexul. Urmărea casa zi și noapte ca să vadă orice schimbare a rutinei care putea semnala probleme și îi scrise Tatianei ca să-i sugereze să-și pună bine obiectele de valoare în caz că avea să fie necesar să plece mai curând decât se aștepta. Dacă ar fi putut vorbi direct, el i-ar fi împărtășit tot ce știa, dar nu putea risca să scrie ceva care să dezvăluie planul în caz că gărzile hotărau să o percheziționeze pe Trina.

Comunicarea proastă dintre Tobolsk și lumea exterioară era exasperantă, mai ales când Dmitri primi o telegramă de la Malevici în care îi spunea că marfa așteptată nu ajunsese la Omsk. Ce se întâmplase? Unde erau țarul Nicolae și soția lui?

Dmitri avea nervii făcuți arșice. Măcar dacă Iacovlev i-ar fi trimis o telegramă; dar bănuia că nu îndrăznea, fiindcă toate telegramele erau citite în mod curent de sovietele locale.

La o săptămână de la plecarea cuplului regal din Tobolsk, Dmitri se plimba pe stradă când auzi un vânzător de ziare strigând titlul zilei: „Țarul și țarina s-au mutat la Ekaterinburg".

Ekaterinburg! Nicăieri nu putea fi mai rău. Era un oraș din inima industrială a țării, care găzduia cei mai militanți muncitori, cumplit de ostili monarhiei. Cu inima strânsă, cumpără un ziar ca să citească articolul: spunea că grupul regal ajunsese în oraș cu două zile în urmă și că fusese huiduit de mulțime la gară. Erau cazați în casa negustorului Ipatiev, cunoscută din acel moment drept „Casa obiectivului special". Totul la ea părea de rău augur.

Dmitri se întrebă ce se întâmplase cu planul lui Iacovlev? Sigur că eșuase, fiindcă în loc să îi ducă pe Romanovi într-un oraș în care urmau să fie printre susținători, familia era înconjurată de partizani

înflăcărați ai Revoluției. De frustrare, Dmitri dădu cu pumnul într-un zid; șansa salvării părea foarte slabă.

În camera lui, începu să se joace cu una dintre puștile pe care le cumpărase. Cu egoismul unui iubit, se întrebă dacă ar fi fost posibil să o salveze doar pe Tatiana: să se strecoare noaptea, să o ridice din pat cu vreun pretext anume și să o răpească. Dar știa că ea nu l-ar fi iertat niciodată. Ar fi fost furioasă că fusese înșelată și disperată să se întoarcă lângă familia sa.

Era în siguranță în Casa Guvernatorului fără protecția tatălui ei? Gărzile aveau să o trateze cu respect? Îi scrise să-i spună unde erau părinții ei și Maria și să o întrebe dacă totul era în regulă la ei. „Dacă ai vreo problemă, am să-mi fac cunoscut imediat statutul și am să-ți ofer protecția", îi scrise el, apăsat.

Tatiana îi răspunse în cei mai duri termeni:

Nici să nu te gândești, nici măcar pentru o clipă. Am nevoie de tine exact unde ești. Să știu că ești acolo e singurul lucru care îmi dă putere. Dacă suntem amenințați, Trina îți va da de știre. Deocamdată suntem tratați suficient de bine, deși mâncarea nu e prea bună, iar Alexei nu are toate medicamentele de care are nevoie. Vremea în încălzire îmi dă speranță că urmează vremuri mai bune. Îmi e dor de tine și mă doare sufletul. Uneori cred că e chiar mai greu să fii tu decât să fiu eu, fiindcă tu ești singur, în timp ce eu îi am pe frații mei. Dar așa trebuie să fie pentru noi. Gândește-te numai cât de dulce va fi revederea, după ce am trecut prin atâtea greutăți.

Dmitri își aruncă cizma în celălalt colț al camerei. Era insuportabil pentru un om de acțiune, un soldat, să nu fie în stare să o ajute pe femeia pe care o iubea cel mai mult pe lume. Le dezamăgea pe mama și pe surorile sale fiindcă nu îndrăznea să o părăsească pe Tatiana, și o dezamăgea pe Tatiana fiindcă nu reușise să-i salveze familia și să-i scoată din Rusia după mai bine de un an de arest la domiciliu. Fără tragere de inimă, era nevoit să accepte că așa trebuiau să stea lucrurile deocamdată, dar asta îl făcea să simtă că eșuase ca soț, ca fiu și ca frate.

Capitolul 25

LACUL AKANABEE, STATUL NEW YORK
sfârșitul lui august 2016

Dmitri Iacovlevici nu îi părăsea niciodată cu totul gândurile lui Kitty în timp ce lucra la cabană sau stătea pe malul lacului, privind peisajul de o frumusețe amețitoare. Ce îl adusese să trăiască aici? De ce era singur? Își găsise mulțumirea în liniște și pace? Se întrebă încă o dată de ce mama ei nu amintise vreodată de un scriitor în familie, chiar și atunci când Kitty îi spusese că dorea să scrie. Cu siguranță își dăduse seama că ar fi interesat-o. Dar pe de altă parte, mama ei nu o încurajase niciodată să scrie: nu era o carieră suficient de prestigioasă pentru unica sa fiică.

Se gândi la valiza cu fotografii de familie din șifonierul din dormitorul de la Londra. Oare erau fotografii cu Dmitri? Se uitase în ea când căuta fotografii pe care să le reproducă pe programul înmormântării părinților săi, dar nu explorase niciodată mai temeinic. Știa că erau albume care acopereau secolul al douăzecilea, atât din familia din partea mamei, cât și a tatălui, și își dorea să le aibă aproape, să le studieze. Măcar dacă ar fi avut pe cineva în care să aibă încredere și care să-i trimită valiza fără să pună întrebări. Cineva care avea cheia de la apartament. Cineva care să nu-i spună lui Tom.

Deodată știu răspunsul: menajera lor, Marion, era genul pe care te puteai baza. Avea să accepte. Cu cât se gândea mai mult, cu atât ideea devenea mai atrăgătoare. Kitty sări în mașină și conduse până în satul

de vacanță. În timp ce telefonul mobil i se încărca, deschise contul de e-mail și trimise un mesaj la adresa pentru informații de la Editura Random House din New York, întrebând dacă mai existau angajați care să îl fi cunoscut pe străbunicul ei. Le spuse că acesta fusese publicat la ei între anii 1930 și 1970. Primi imediat un răspuns automat care o informa că avea să i se răspundă cât mai curând la cerere.

Răsfoi agenda telefonului mobil, ignorând toate sunetele care indicau mesaje text și vocale, și formă numărul lui Marion. Era seară devreme în Londra, iar când femeia răspunse, Kitty îi auzi pe copiii ei ciorovăindu-se în fundal. Nu avea idee cum îi explicase Tom absența ei și hotărî să nu ofere mai multe informații decât era nevoie.

– Sunt în State și am nevoie să-mi fie trimisă prin curier o valiză. Crezi că ai putea face asta? Și dacă se poate să nu-i spui lui Tom? E o surpriză, zise ea și își ținu respirația.

– Sigur, răspunse Marion.

Era o mamă singură al cărei soț o părăsise și nu avea o părere prea bună despre bărbați în general.

– Stai să iau un pix. Urmă o pauză și un sunet de scotocit prin lucruri înainte ca vocea ei să revină pe fir: Ia zi!

Kitty descrise locul unde se găsea valiza. Era una din piele maro, veche, dar părea suficient de solidă și trebuia doar să fie etichetată cu adresa. Era un oficiu FedEx în apropiere, iar Kitty avea să-i sune ca să achite cu cardul de credit. Marion trebuia să completeze formularele de expediere și să ia chitanța.

Marion scrise adresa satului de vacanță, apoi întrebă:

– E urgent? Trebuia să ajung la apartament abia vineri, dar aș putea să trec pe acolo mâine dacă vrei.

– Te rog... ar fi minunat.

Deodată Kitty se întrebă dacă Karren profitase de absența ei ca să se mute cu Tom. Petrecuse vreodată noaptea acolo, în patul ei? Marion i-ar fi spus dacă așa era? Voia să știe?

– Ești bine? întrebă Marion.

Kitty făcu o pauză, apoi decise s-o lase baltă.

– Sunt bine, zise ea.

Valiza sosi în satul de vacanță două zile mai târziu, iar Kitty ardea de nerăbdare să ajungă la cabană și să-i cerceteze conținutul. Marion o înfășurase în atâta folie, încât trebui să o taie cu un cutter. Înăuntru se aflau tot felul de albume de fotografii, portrete înrămate și poze individuale, toate amestecate. Nu avusese nimeni grijă să le pună în ordine, totul era aruncat la nimereală, amestecate, iar Kitty începu prin a le aranja în teancuri în funcție de vechime și de ramura familiei din care proveneau.

Odată ce le așeză cât de cât în ordine, se concentră asupra celor mai vechi fotografii sepia cu familia mamei sale. Din fericire, cineva scrisese numele cu creionul pe spatele unora: „Rosa, Nikolai și Marta, Coney Island, 1937" – asta era la trei ani după ce sosiseră în America. În fundal se vedea un parc de distracții, iar ei arătau ca orice familie ieșită la distracție. Își închipui că fotografia fusese făcută de Dmitri. În alta, copiii se uitau în aparat de pe terasa de observație a Empire State Building, părând ușor mai mari. Kitty încercă să-și amintească anul de naștere al bunicii sale și se gândi că era în jur de 1925 sau 1926. Marta arăta cam de treisprezece-paisprezece ani în fotografie, cu picioare slabe, părul șaten și drept îmblânzit de o bentiță, și cu dinți prea mari pentru fața ei. Nikolai era mai înalt, cu părul tuns scurt și purta pantaloni lungi și o cămașă descheiată la gât.

Marta părea mai populară decât Nikolai; în aceste fotografii din copilărie era înconjurată de obicei de grupuri de prieteni, iar pe măsură ce crescu apărură și iubiții – zeci de iubiți, se pare. Bunica ei nu fusese o mare frumusețe, dar mereu zâmbea sau râdea în fotografii și se îmbrăca cu gust. Chiar și când era bătrână, Kitty își amintea că purta costume cu pantaloni făcute la comandă, care o făceau să pară mult mai tânără decât era, deseori însoțite de o pălărie din fetru cu bor mic.

Multe fotografii o arătau pe Rosa cu părul închis la culoare înconjurată de prieteni, zâmbind în grădina unei case din lemn sau stând pe canapea cu un câine lângă ea. Kitty trebui să caute mult și bine până să găsească o fotografie cu Rosa și un bărbat care părea să fie soțul ei, ținând-o cu un braț pe după talie. Era foarte chipeș, cu părul dat pe spate și un zâmbet cu dinți albi, ca un idol de matineu. Să fie acesta Dmitri? Era înalt și bine îmbrăcat, cu o postură dreaptă. Mai

găsi o fotografie a aceluiaşi bărbat, de data aceasta stând în grădină, sprijinindu-se de o sapă, cu aceeaşi postură dreaptă, aproape militară, deşi părul îi era dezordonat din pricina efortului muncii. Era sigură că acesta era străbunicul ei şi se strădui să distingă trăsăturile chipului său: o frunte înaltă, sprâncene drepte de dedesubtul cărora priveau intens ochii închişi la culoare, pomeţi ascuţiţi, buze pline. Un chip care părea săpat în lemn de esenţă tare. Avea un aer melancolic sau îşi închipuia ea? I se păru că văzu o asemănare de familie cu ea şi mama ei, poate în forma feţei, a bărbiei.

De ce nu erau mai multe fotografii cu el? Se gândi că în vremurile acelea bărbaţii erau cei care mânuiau aparatul de fotografiat. Chiar şi două generaţii mai târziu, tatăl ei fusese fotograful familiei, glumind că mama ei le tăia întotdeauna creştetul capului.

Printre fotografii se aflau şi vederi din vacanţele petrecute în Elveţia, Cornwall, Santa Barbara şi insula Vancouver, cu tot felul de semnături, cu cerneala veche şi decolorată. Erau scrisori de la oameni care păreau să fie prieteni de familie, dându-le veşti despre copii şi nepoţi, boli suferite şi mutări cu casa. Kitty nu recunoscu nici unul dintre nume.

Pe fundul valizei găsi un caiet jerpelit, care părea foarte vechi, cu coperte de piele neagră. Înăuntru, fiecare pagină era acoperită de sus până jos cu un scris despre care presupunea că era cu litere ruseşti. Se gândi că era al lui Dmitri. Poate erau notiţe pentru romanele sale. Scrisul era mărunt şi incredibil de curat, dar nu înţelegea nimic. De ce să păstreze caietul acesta, dar nu şi alte notiţe şi manuscrise din cele multe pe care sigur le realizase în timpul carierei sale de scriitor? Probabil exista un motiv, iar Kitty decise că avea să-l afle. Măcar dacă l-ar fi cunoscut pe străbunicul ei; simţea cumva că ar fi avut multe în comun. Poate că acest caiet avea să o ajute să îl înţeleagă mai bine.

Kitty conduse până la cafeneaua din satul de vacanţă a doua oară în acea zi şi îşi deschise laptopul ca să caute traducători din rusă în engleză. Există o persoană pe nume Vera Quigley în oraşul Gloversville, la circa 112 kilometri distanţă. Dădu un telefon şi stabili o întâlnire în după-amiaza următoare.

Capitolul 26

GLOVERSVILLE, STATUL NEW YORK
1 septembrie 2016

Vera Quigley locuia într-o căsuță cu etaj și cu o ușă care se deschidea direct din stradă. Înăuntru era ca o casă de păpuși, cu rafturi de cărți care îi tapetau pereții de la podea până la tavan și atâta mobilă înghesuită încât abia mai rămânea loc să te strecori. Părea să aibă în jur de șaizeci de ani și era scundă – cam un metru cincizeci, estimă Kitty –, cu un păr scurt, foarte moale și fin care arăta de parcă ar fi crescut recent după chimioterapie. Vera îi făcu semn lui Kitty spre un fotoliu și când ea se așeză, simți arcurile prin material.

– V-ați născut în Rusia? întrebă Kitty, privind în jur la un set de matrioști așezate pe un raft în ordinea înălțimii.

– Nu, părinții mei au sosit aici în 1917, dar eu am crescut bilingvă. Am lucrat la Secția de Limbi Slave de la Yale, dar m-am mutat aici când m-am pensionat și acum mai fac traduceri pe lângă... Îți pot oferi o limonadă?

O carafă era pregătită pe o măsuță laterală, iar Kitty fu bucuroasă să accepte, fiindcă era o zi fierbinte și avea gura uscată.

– Acesta este caietul despre care v-am spus, zise ea și i-l dădu Verei. Cred că i-a aparținut străbunicului meu, care a fost romancier.

Vera luă caietul, își puse ochelarii de citit și deschise la prima pagină.

– E un jurnal, spuse ea imediat. Aceste rânduri scurte – întinse caietul să-i arate lui Kitty – sunt date. Vezi? Asta e 15 martie, miercuri.

– Ce an?

Vera se uită la coperta caietului.

– Nu văd nici un an. Vrei să traduc puțin ca să ne dăm seama despre ce e vorba?

– Oh, da, vă rog!

Vera îl deschise la prima pagină și vorbi rar:

– „18 februarie, duminică. Am avut *obedniția* la 11.30."

Ridică privirea să vadă dacă Kitty înțelegea, înainte să continue.

– E o liturghie în biserica ortodoxă rusă. „Apoi am lucrat afară în grădină, săpând pământul. O scrisoare din lumea exterioară m-a făcut să râd când M mi-a scris că supa de varză a proprietarei lui avea un gust de parcă fiersese niște ciorapi murdari din sacul de rufe de spălat. Scrie că o învață trucuri pe o corcitură urât mirositoare cu urme din atâtea rase, încât e imposibil să ghicești cine i-au fost părinții. Câinele învață repede și așteaptă într-un colț până când i se dă semnalul, apoi aduce o minge și i-o lasă în poală în schimbul unei coji de pâine. I-ar face de rușine pe alți câini pe care îi cunoaștem!"

Vera se opri și se uită la Kitty să vadă dacă avea sens ce îi citea.

– Mă întreb de ce vorbește despre o „scrisoare din lumea exterioară". Unde o fi fost?

Vera ridică din umeri.

– Nu știu. Să continui?

– Puteți încerca un pasaj de mai târziu?

Vera trecu la jumătatea caietului și alese o pagină:

– „30 aprilie, luni. Eu și Olga învățăm să facem pâine sub privirile atente ale Trinei."

– Cine e Olga? Și cine e Trina? se întrebă Kitty cu voce tare.

Vera ridică din umeri și continuă:

– „Se pare că trebuie să frământi aluatul cel puțin douăzeci de minute ca să intre aer în el, apoi să-l lași să se odihnească jumătate de oră înainte să-i dai forma. Orice activitate care ne distrage atenția de la faptul că ne e dor de mama, de *papa* și de Maria e bine-venită, și mă aștept ca în viața mea viitoare deprinderea de a face pâine să se dovedească folositoare."

– În viața mea viitoare? se miră Kitty, apoi își răspunse la propria întrebare. Poate că a fost scris în perioada în care Dmitri avea de gând să emigreze. A locuit la Berlin între războaie.

Vera mai dădu câteva pagini:

– „4 iunie, luni. Cu toții ne-am enervat din cauza Mariei, care a fraternizat cu cel mai tânăr gardian, Anton, cel cu nasul strâmb. Ea crede că e o glumă, dar asta îi încurajează să ne tachineze pe noi, celelalte. A trebuit să-l împing cu putere pe Anton în seara asta când m-a apucat de piept în drum spre latrină și când a făcut un sunet scârbos cu limba, necăjindu-mă."

Vera se uită la Kitty.

– Se pare că a fost scris de o femeie.

Kitty fu surprinsă.

– Cine poate fi? Și de ce era un gardian? Unde erau?

Vera citi mai departe:

– „Sunt din ce în ce mai îngrozită că vom muri în casa asta uitată de lume, cu ferestre văruite, fără nici o rază de lumină, și că n-o să-l mai văd pe dragul meu iubit niciodată..."

– Sună de parcă ar fi închise. Mă întreb de ce.

Vera rămase cu gura căscată în timp ce citi următoarea parte.

– „Mâine Anastasia împlinește șaptesprezece ani." Se uită la Kitty. Numele acestea înseamnă ceva pentru tine? Olga, Maria și Anastasia?

– Nu. Ar trebui?

Vera citi în diagonală pagina și traduse altă bucată:

– „Alexei e foarte curajos, dar nu se simte suficient de bine cât să-l ducem în grădină de când am ajuns aici." Se uită la Kitty. Presupun că ar putea fi un fals.

– Un fals după ce? Cine credeți că sunt?

Vera se încruntă.

– Astea sunt numele familiei imperiale Romanov, care a fost închisă după Revoluția din februarie 1917.

– Nu se poate! Kitty își stoarse creierii încercând să-și aducă aminte ceva de la orele de istorie. De ce ar avea Dmitri un jurnal care să-i aparțină uneia dintre ele?

Vera așeză caietul pe o măsuță de parcă ar fi fost o relicvă valoroasă și se ridică.

– Cred că ar trebui să port mănuşi când umblu cu el. Ar putea fi un document de o importanţă istorică.

Traversă camera şi scoase dintr-un sertar o pereche de mănuşi albe de bumbac.

– Serios? Credeţi că e vreo şansă să fie autentic?

– Ştim că amândouă fetele cele mari şi părinţii lor au ţinut jurnale. Sunt păstrate la Arhivele Statului din Federaţia Rusă, dar fragmente din ele au fost date publicităţii sub formă de traduceri, iar acesta este remarcabil de asemănător în ce priveşte tonul şi conţinutul. Acea descriere a ferestrelor văruite seamănă cu Casa Ipatiev din Ekaterinburg. Este un fapt documentat că Maria a flirtat cu un gardian de acolo şi că ceilalţi erau supăraţi pe ea.

Kitty era uluită şi abia putea cuprinde cu mintea ce auzea.

– Ce s-a întâmplat cu ei?

– Au fost ucişi în noaptea de 17 iulie 1918.

Vera se aşeză din nou şi deschise jurnalul la ultima pagină.

– Acest jurnal se termină pe 14, o duminică.

Se întinse după un iPad pe care Kitty nu îl observase până atunci. Cumva părea nepotrivit în acel loc prăfuit şi plin de cărţi. Tastă ceva timp de câteva minute, apoi zise:

– Da, 14 iulie 1918 a picat într-o duminică. Sigur, vor trebui făcute multe teste dacă vrei să-i verifici autenticitatea.

Kitty era uimită.

– Al cui credeţi că e jurnalul?

– Trebuie să fie al Tatianei. Toţi ceilalţi au fost amintiţi.

Tastă iar pe iPad şi i-l dădu lui Kitty. Pe ecran era o fotografie cu o fată foarte elegantă, cu părul scurt şi ondulat, cu cărare pe o parte, îmbrăcată într-o rochie până la glezne, de culoarea fildeşului, acoperită cu broderii, şi purtând mai multe coliere şi brăţări. Părea arogantă, regală şi suspicioasă, ca şi cum nu era o persoană căreia îi câştigai uşor încrederea.

– E frumoasă, zise Kitty. Ce tragedie că a fost ucisă!

Vera luă înapoi iPadul şi căută altceva.

– Uită-te! exclamă ea. E scrisul Tatianei. E foarte ascuţit şi grafic, cu linii care urcă şi coboară într-un fel neobişnuit pentru epoca aceea. E identic cu scrisul din jurnalul tău, nu crezi?

Kitty se uită de la unul la altul. Cifrele erau scrise la fel; erau imposibil de diferențiat.

– Dar de ce-ar fi avut străbunicul meu jurnalul Tatianei?

– Există mai multe posibilități, cugetă Tatiana. La o săptămână după crime, Casa Ipatiev a fost deschisă publicului, iar trecătorii au intrat în ea și s-au servit singuri cu suvenire. Poate Dmitri a fost unul dintre ei sau poate i-a fost dat de altcineva. Presupun că putea fi și unul dintre gardienii din casă.

– Adică unul dintre ucigași?

Kitty simți instinctiv că nu putea fi adevărat. Orice bărbat care scrisese povești de dragoste atât de emoționante ca acelea pe care le citise ea nu putea să fi fost vreodată un ucigaș.

– Nu, istoricii sunt destul de siguri că știu cine au fost toți ucigașii: Iacov Iurovski, șeful gărzilor, și opt dintre oamenii săi.

Luă iPadul și citi cu voce tare numele când le găsi:

– Ermakov, Kudrin, Medvedev, Nikulin, Kabanov, Netrebin, Vaganov și Jan Tsel'ms. A ales oamenii cu cel mai mult sânge-rece pe care i-a găsit. Cred că multe alte gărzi au refuzat să participe.

Kitty se cutremură și speră că Dmitri nu fusese implicat. Atunci cum obținuse jurnalul? Deodată își aminti de pandantiv și îl scoase ca să i-l arate Verei.

– Am găsit asta sub cabana străbunicului meu și un bijutier mi-a spus că e Fabergé.

Vera se uită cu atenție la el.

– Michael Wigström, maestrul bijutier favorit al Romanovilor. E minunat, zise ea și i-l dădu înapoi. Să-ți dau niște cărți să citești despre familie?

Se ridică și privirea îi rătăci de-a lungul unui raft până când găsi ceea ce căuta. Scoase o carte, apoi încă una.

– E un gest foarte frumos. Și v-ați gândi să traduceți jurnalul?

Vera ezită.

– Serviciile mele nu sunt ieftine. De ce nu îl donați unei biblioteci sau universități ca să plătească ei traducerea?

– Nu vreau să-l dau nimănui. Este unul dintre puținele lucruri care mi-au rămas de la străbunicul meu, o amintire a moștenirii ruse pe

care am descoperit-o abia recent. Dacă plătesc eu traducerea, despre ce sumă vorbim?

Vera se așeză să estimeze numărul paginilor, apoi își supse buza și estimă în cele din urmă două mii de dolari. Se gândi că avea să dureze două până la trei săptămâni.

Kitty nu trebui să se gândească prea mult. Străbunicul ei păstrase acest jurnal cu un motiv, și era sigură că ar fi vrut ca ea să-l citească. Putea folosi din banii moșteniți de la el, care se aflau în contul ei curent.

– Aș vrea să continuăm, dacă sunteți sigură că doriți...

– Glumești? rânji Vera, părând deodată mult mai tânără. Nu știu ce mi-ar plăcea mai mult. Ce proiect fascinant!

Kitty întinse mâna, iar cele două femei bătură palma.

– Ne-am înțeles.

În timp ce conducea înapoi spre lacul Akanabee, prin minte îi treceau toate motivele posibile pentru care străbunicul ei ar fi avut în posesia sa jurnalul unei mari ducese din Rusia. Cunoscuse oare familia? Îl găsise oare după asasinarea lor? De ce îl păstrase, în loc să-l doneze unei biblioteci? Sau era un fals reușit pe care avea de gând să-l folosească într-un roman?

Își dorea ca Tom să fie acolo. El avea o minte logică și o surprindea deseori sugerându-i răspunsuri la care ea nici nu se gândise. Îi plăcea faptul că aveau creiere care funcționau atât de diferit.

Apoi își aminti de mesajul foto din telefonul lui și se strâmbă. „Tom, nenorocitule. De ce a trebuit să strici totul?“

Capitolul 27

EKATERINBURG, RUSIA
mai 1918

La trei săptămâni după plecarea țarului și a țarinei, Trina veni acasă la Dmitri să-i spună că Alexei fusese considerat apt să călătorească și că restul Romanovilor aveau să fie duși la părinții lor în Ekaterinburg. Dmitri își strânse lucrurile și îi plăti proprietarei chiria pe încă o săptămână ca scuză pentru că nu o avertizase din timp, apoi se grăbi spre Casa Guvernatorului. Acolo așteptau câteva trăsuri tarantas de modă veche, probabil pentru a-i transporta în prima parte a călătoriei. Dmitri se duse în grabă la un negustor de cai și cumpără unul cu care să-i poată urmări.

Privi în timp ce suita regală, formată din douăzeci și șapte de persoane, printre care servitori și profesori, fu escortată în trăsuri, alături de cei trei câini: Ortipo, spanielul lui Alexei, Joy, și pekinezul familiei, Jimmy. Alexei era cărat în brațe de un servitor, iar Tatiana se ținea aproape, liniștindu-l. Ea nu ridică privirea, prea îngrijorată din pricina fratelui său.

Dmitri călări în urma trăsurilor, ascunzându-se printre copaci și dormind prost de fiecare dată când grupul se oprea la vreun han pe timp de noapte. Era o călătorie care îți zdruncina oasele, pe drumuri proaste, iar Dmitri se temea pentru bietul Alexei, pentru care fiecare hurducătură însemna o durere groaznică. De fiecare dată când o zărea pe Tatiana, ea părea chinuită și îngrijorată, iar el tânjea să fugă spre ea

și să o ia în brațe. Ea îi sprijinea pe toți ceilalți și nu avea pe nimeni care să o sprijine și pe ea.

Cinci zile mai târziu ajunseră la joncțiunea cu căile ferate de la Tiumen, iar Dmitri văzu că fetele păreau tulburate în timp ce erau urcate într-un tren care nu avea nimic din confortul cu care erau ele obișnuite. Trenul regal fusese ca un palat, cu paturi și canapele somptuoase, candelabre, mese mari și lămpi individuale de citit. Acest tren, în schimb, avea scaune tari în vagoane fără decorațiuni, cu coridoare goale, iar publicului i se permitea să călătorească în același tren. El se asigură că Tatiana îl zări și îi surprinse privirea ușurată de pe chip când ea își dădu seama că el călătorea cu ei, deși nu se putea apropia la mai mult de două vagoane de grupul regal.

Trenul porni cu un scârțâit și aerul se umplu de mirosul fumului, în timp ce funinginea neagră mânjea ferestrele. Dmitri încercă să înainteze pe coridor ca să treacă să o vadă pe Tatiana, dar fu împiedicat de gărzi. La căderea nopții, rămase treaz, imaginându-și că ea stătea întinsă pe exact același fel de banchetă ca și el și se întrebă dacă ea putea să doarmă. Oare hrana lor era mai bună decât supa insipidă și pâinea tare pe care reușise el să le procure? Așa spera.

La sosirea în Ekaterinburg, coborî din tren și văzu apropiindu-se un contingent de la sovietul local. Mulțimile de orășeni se îmbrânceau, dornici să-i zărească pe vizitatorii regali, iar Dmitri se amestecă printre ei, încercând să nu atragă atenția. Trecură mai multe ore, timp în care veniră și plecară tot felul de oficiali, până când în cele din urmă copiii regali ieșiră cu doar trei însoțitori. Părea că restul grupului rămânea în urmă. Li se ordonă să-și care singuri bagajele, iar Dmitri fumegă de furie neajutorată în timp ce Olga, Tatiana și Anastasia se chinuiau să le ridice. Singurul servitor nu putea ajuta, fiindcă el îl căra pe Alexei. În timp ce mergeau clătinându-se spre șosea, mulțimea începu să-i huiduie. Dmitri ar fi vrut să protesteze, să fugă și să le care el poverile, dar fu nevoit să rămână neputincios în timp ce Tatiana îi strânse pe ceilalți și împreună urcară dealul, cu capetele sus, înconjurați de Gărzile Roșii.

Prima impresie a Casei Ipatiev fu un șoc. Era mult mai mică decât Casa Guvernatorului și era înconjurată de un gard înalt la doar un metru și ceva de ziduri, așa că nu prea aveau loc să se plimbe afară.

Din ce înțelese Dmitri, era construită în stil modern, însă ferestrele erau vopsite în alb pentru ca nimeni să nu vadă înăuntru sau afară, și erau gărzi cu mitraliere așezate în posturi de santinelă la fiecare colț. Aceasta chiar era o închisoare, iar paznicii nu își asumau nici un risc. Tatiana se întoarse și îi aruncă o ultimă privire chinuită înainte să dispară înăuntru.

Dmitri se plimbă prin jurul casei, observând unde se aflau santinelele și ascultând să prindă vreun sunet dinăuntru. Era neobișnuit de frig pentru luna mai și fulguia din când în când, iar el bănuia că acest lucru avea să-i împiedice pe membrii familiei să iasă afară ca să-și dezmorțească picioarele. Într-una dintre scânduri exista o gaură, iar Dmitri se aplecă să privească prin ea, dar nu fu în stare să vadă nimic în afara zidurilor casei cu acele ferestre sinistre și goale, de parcă locuitorii fuseseră rași de pe fața pământului.

Trebuia să-și găsească o cameră, dar de această dată se gândi că era mai bine să aleagă un loc îndepărtat, în caz că reușea să salveze familia. Merse până ce găsi o berărie, unde întrebă dacă știa cineva vreun țăran cu o căsuță de închiriat și un cal de vânzare; își lăsase ultimul cal în Tiumen când urcaseră în tren. Întrebarea lui se răspândi iute și în cele din urmă cineva avea un prieten care avea un văr care poate l-ar fi putut ajuta. Vărul prietenului fu chemat și sosi aducând un cal, apoi îl duse pe Dmitri la marginea localității, unde avea o căsuță adăpostită la marginea unei păduri de pini. Convenir asupra unui preț, calul fu priponit, iar Dmitri intră singur, bântuit de gânduri sumbre.

Îi era groază că Tatiana avea să fie lăsată într-un astfel de loc printre astfel de oameni. Trina era una dintre cei care rămăseseră în urmă în tren, așa că nu avea cum să trimită sau să primească scrisori. Soția lui era închisă în spatele acelei baricade înalte, păzită de gărzi înarmate până în dinți, într-un oraș în care nu exista decât ostilitate față de familia ei. Sfârșitul se apropia. Simțea asta în oase. Nu mai avea mult timp la dispoziție ca să găsească un mod de a o salva.

În dimineața următoare, Dmitri călări prin Ekaterinburg ca să-și revină. Orașul se afla pe partea de răsărit a Munților Ural și vedea cicatricele lăsate de minerit pe versanții înalți. Știa că aici se săpa după pietre prețioase: genul de pietre pe care Romanovii le folosiseră odată

la bijuterii şi la ouăle Fabergé fără să se gândească de unde proveneau. Erau câteva clădiri frumoase – biserici, catedrale, teatre şi case particulare, construite în stilul clasic –, dar şi multe uzine care scuipau fum, fabrici de hârtie zgomotoase şi tăbăcării urât mirositoare în care populaţia muncitoare îşi câştiga coaja de pâine. Vosnesenski Prospekt, unde se afla Casa Ipatiev, era strada principală. Dmitri călări pe lângă casă, dar nici măcar de pe cal nu putu să vadă peste baricadă şi nu sesiză nici un semn de viaţă dinăuntru.

Patru case mai jos, o placă de alamă fixată pe un zid semnala consulatul britanic, iar el opri calul. Oare merita să întrebe înăuntru?

Dmitri fu condus într-un hol unde stătu într-un fotoliu de piele în jur de douăzeci de minute până când fu chemat să-l întâlnească pe consul, Sir Thomas Preston. Acesta era un bărbat înalt, distins, în jur de treizeci de ani, cu ochi înguşti care îl scrutară pe Dmitri când acesta intră în încăpere. Dmitri se prezentă ca un fost membru al escortei regale, unul care era foarte îngrijorat de bunăstarea familiei Romanov, şi îl întrebă dacă putea să facă ceva pentru a-i ajuta.

Sir Thomas bătu cu un stilou în masă, privindu-l cu regret.

– În fiecare zi întreb de starea ţarului şi a ţarinei, iar acum am să îi includ şi pe marele duce şi pe ducese, dar probabil nu am mai multe informaţii decât dumneata. În dimineaţa aceasta am primit o delegaţie de la membrii personalului care rămân încă în tren şi nu au unde să meargă, şi încerc să le găsesc cazare – deşi se pare că unii au fost închişi. Informaţiile sunt sumare.

Dmitri era nerăbdător.

– Dar guvernul britanic nu poate face nimic să-i ajute? Sunt rude ale regelui George al V-lea. Sunt indignat de indiferenţa lor.

Sir Thomas îşi strânse buzele înainte să răspundă.

– Auzi veştile de pe Frontul de Apus? Ştii câţi mor în tranşee? Mi-e teamă că sunt preocupaţi cu alte chestiuni la Londra.

Lui Dmitri îi veni să urle de neputinţă, în schimb îşi îngropă faţa în mâini şi inspiră adânc.

– Îţi înţeleg pe deplin îngrijorarea, continuă Sir Thomas, vorbind încet acum. Şi eu sunt profund îngrijorat de evoluţiile recente şi dacă aş putea ajuta la orice încercare de a elibera familia fără să fiu direct răspunzător, atunci poţi fi sigur că aş face-o.

Dmitri ridică privirea, uimit. În sfârșit, un oficial părea dispus să ajute.

– Colegii mei și cu mine am pregătit multe planuri, dar fără succes. Problema stă în eliberarea atâtor persoane în același timp, printre care și un băiat care nu poate să meargă. Și am numărat zece posturi de gardă în afara casei în care stau acum. Ar fi nevoie de zeci de oameni bine înarmați numai ca să scoatem familia din oraș, darămite să-i mai și ducem pe teritoriu sigur.

– Într-adevăr, fu de acord Sir Thomas. Să fie clar: guvernul britanic nu va ajuta în nici o calitate oficială. Însă am vorbit cu câțiva negustori britanici care fac schimburi regulate în această regiune și care duc mărfuri înapoi în Londra, și am discutat trasee care ar putea fi folosite în cazul unei acțiuni de salvare. Ei știu cum să treacă de blocada navală germană. Poate ar trebui să vă pun în legătură.

– Ați face asta?

Dmitri era uluit. Simpatia lui Sir Thomas contrasta complet cu dezinteresul rece pe care îl întâlnise la ambasada britanică din Sankt-Petersburg.

– De ce ați avea încredere în mine?

Sir Thomas zâmbi.

– Consider că mă pricep destul de bine să judec oamenii după mulți ani în slujba asta. Ai riscat să te identifici drept un membru al escortei regale. Aș fi putut să chem sovietul local și să pun să fii arestat. Vei vedea că în oraș sunt foarte militanți, așa că ai grijă să nu-ți trădezi intențiile.

Un secretar aduse o tavă cu ceai și Sir Thomas îi oferi lui Dmitri o ceașcă. Nu mâncase și nu băuse nimic de seara trecută, iar ceaiul îi încălzi gâtul, făcându-l să se relaxeze puțin.

– Sunteți atât de aproape de Casa Ipatiev... Mă întreb dacă știți pe cineva care intră și iese și ar putea fi dispus să trimită mesaje de la mine?

Sir Thomas scutură încet din cap.

– Mă tem că nu. Niște măicuțe îi aduc familiei ouă și smântână o dată pe săptămână, dar coșurile lor sunt verificate cu foarte multă atenție. Iar cateva femei merg să facă curat din când în când, dar sunt recrutate prin sovietul local și mă îndoiesc că ai să găsești vreo

simpatizantă a Romanovilor printre ele. E puţin probabil ca părintele Storojev, preotul care îi vizitează ca să le ţină slujbele ortodoxe, să rişte să cadă în dizgraţia bolşevicilor. Iar altfel, singurii lor vizitatori sunt Gărzile Roşii. Am încercat să le trimit un bilet de bun venit ţarului şi ţarinei, dar am fost refuzat. Îmi pare rău.

Dmitri era demoralizat. Cum avea să le aranjeze salvarea, dacă nu putea să comunice cu Tatiana? Cum avea să reziste fără corespondenţa lor zilnică? Deja îi era dor de scrisorile ei, îi era dor să cunoască micile detalii ale vieţii ei. Repetau o altă piesă de teatru? Cum progresa cu făcutul pâinii? Acestea erau paiele subţiri de care se prinsese ca să nu o ia razna, iar fără ele, simţea că se îneacă într-o mare întinsă de deznădejde.

Capitolul 28

EKATERINBURG, RUSIA
iunie 1918

Dmitri găsi scuze să treacă pe lângă Casa Ipatiev de mai multe ori pe zi și treptat își dădu seama care era rutina familiei. Romanovilor li se permitea să facă mișcare în grădină timp de o jumătate de oră la unsprezece dimineața și apoi din nou între trei și patru după-amiaza. Într-o dimineață, când gărzile nu păreau să fie atente, Dmitri își apropie ochiul de gaura din gardul de lemn și fu în stare să le zărească pe fete jucând tenis fără plasă. Tatiana purta o rochie gri-deschis cu o eșarfă purpurie cu ciucuri în jurul umerilor. Tânjea să o strige, dar nu îndrăzni. Deși vremea se încălzise, mama și fratele ei nu erau afară. Țarul Nicolae mergea grăbit în susul și în josul curții pustii, cufundat în gânduri, iar Tatiana încerca să le convingă pe surorile sale să se concentreze asupra jocului, străduindu-se să le ridice moralul.

Deodată, un instinct o făcu să se întoarcă și să se uite direct prin gaura din scândură. Se uită cu atenție o secundă, iar el clipi. Îi putea vedea ochiul? Oare avea să-și dea seama că era el? Dmitri scoase repede o bucățică de hârtie din buzunar și scrise: *„Je t'adore. D.M."*, o făcu ghemotoc și o înfipse în gaură. Apoi plecă balansându-și brațele și se ascunse pe o stradă lăturalnică. Jumătate de oră mai târziu, când trecu din nou pe acolo, fu bucuros să observe că hârtia nu mai era. Să dea Domnul să o fi luat Tatiana și nu una dintre gărzi.

Se întoarse în după-amiaza aceea la patru și jumătate, după ce Romanovii fuseseră duși înapoi înăuntru după mișcarea de după-amiază, și văzu că în gaură era iar un ghemotoc de hârtie. După ce verifică să nu se uite nimeni, îl luă și îl băgă în buzunar. Nu îndrăzni să-l deschidă până ce nu ajunse la câteva străzi distanță. Cu degetele tremurânde, despături hârtia și citi, cu scrisul înclinat inconfundabil al Tatianei, cuvintele: „Cu toții fac față cât de bine pot, dar mie mi-e dor de tine din tot sufletul. O mie de binecuvântări asupra ta, fiindcă ne-ai urmat și fiindcă îmi dai tărie știindu-te atât de aproape. Te ador acum și totdeauna".

Un suspin țâșni din pieptul lui Dmitri, și se strădui să-l înăbușe. Soția lui frumoasă și eterică știa că se afla acolo și încă îl iubea. Era ca un punct de lumină într-un tunel lung și întunecat. Trebuiau să aibă grijă să nu folosească prea des gaura din scândură ca metodă de comunicare, pentru că dacă aveau să fie prinși, gărzile o puteau pedepsi, iar acea cale avea să le fie închisă. Îi explică acest lucru în biletul pe care îl lăsă în dimineața următoare, și când nu găsi nici un răspuns, presupuse că ea înțelesese.

Dmitri se înveseli nespus fiindcă acum îi putea scrie Tatianei. Trecu pe la Sir Thomas Preston din nou în săptămâna aceea și îi spuse că avea un mod de a comunica cu Romanovii.

– Bun, încuviință Sir Thomas. Va fi de ajutor. Și eu am o veste care poate sau nu să fie de interes. Unul dintre funcționarii mei cunoaște un țăran, un bărbat pe nume Tolmaciov, a cărui fiică este una dintre menajerele de la Casa Ipatiev. Îmi spune că Tolmaciov nu îi iubește pe bolșevici, care le-au impus țăranilor tot felul de legi lipsite de noimă. Mă gândeam că merită știut.

Dmitri se arătă numaidecât interesat.

– Îmi veți da indicații cum să ajung la ferma sa?

Sir Thomas sorbi din ceai.

– Cred că ar fi mai bine să te prezinte omul meu. Săptămâna viitoare cândva. Stabilim noi.

Discutară despre schimbările masive impuse asupra societății ruse de noua putere – planurile de colectivizare a industriei, drepturile sporite ale muncitorilor –, însă fură de acord că efectul imediat era o creștere a prețurilor la alimente și o situație mai dificilă ca oricând

pentru săraci. Sir Thomas întrebă cum se descurca familia lui Dmitri, iar Dmitri se jenă când îi răspunse:

– Tatăl meu a fost arestat la scurt timp după Revoluţie şi a murit în închisoare iarna trecută. Mama şi surorile mele vor să le vizitez, dar eu nu am... mi s-a părut greşit să-i părăsesc pe Romanovi. Nu ştiu cum să mă mai împart, zise el roşind. Oricum nu puteam să ajung la înmormântarea tatei fiindcă am fost izolaţi în Tobolsk până la dezgheţ. Iar acum, se pare că e mai multă nevoie de mine aici decât acasă în Lozovotka... Măcar de-ar fi mai aproape. Mă simt teribil de vinovat de fiecare dată când scriu şi îmi amân iarăşi vizita.

Sir Thomas îl privi gânditor, apoi întrebă:

– De care dintre marile ducese eşti îndrăgostit?

Dmitri fu atât de uimit, încât vărsă ceaiul în farfuriuţă şi i se scurse pe cracul pantalonilor.

Sir Thomas râse.

– Eram sigur! Haide, care dintre fete?

– Tatiana, şopti Dmitri, după ce ezită o clipă. Şi ea mă iubeşte.

– Ar fi cazul, având în vedere sacrificiile pe care le faci pentru ea. Ei bine, o să fac tot ce pot să vă ajut.

Dmitri se duse la ferma lui Piotr Tolmaciov împreună cu un bărbat de la consulat pe nume Henderson. Ţăranul lucra pe un câmp de grâu. Când îi văzu făcându-i cu mâna se strecură printre tulpinile înalte până la gard.

– Ai auzit ultimele ordine de la Moscova? întrebă el, continuând o conversaţie pe care se pare că o avusese cu Henderson la ultima lor întâlnire. Trebuie să dau tot surplusul de grâu, de care nu am nevoie imediat, la un comisariat care o să-l distribuie după merit. Cei care fac muncă manuală grea vor primi cel mai mult, iar cei care nu fac muncă fizică abia dacă vor primi ceva. Asta înseamnă că aceia ca dumneata vor rămâne nemâncaţi, îi spuse lui Henderson, uitându-se la Dmitri cu coada ochiului.

– Sună complet nefuncţional, zise Henderson înţelegător.

Îl prezentă pe Dmitri şi discutară o vreme despre noul sistem economic pe care bolşevicii aveau de gând să-l impună la nivel naţional, cu norme stricte pentru fiecare produs.

Dmitri nu auzise toate detaliile noilor planuri şi fu îngrozit de cât de iute era făcută fărâme structura socială a ţării pe care o iubea. O parte din el accepta că aristocraţia, din care făcuse şi el parte, nu îşi avea locul în secolul al douăzecilea. Ca o familie privilegiată să deţină pământul şi toate roadele sale numai prin naştere, iar ca aceia mai puţin norocoşi în ce priveşte familia să fie nevoiţi să muncească ore în şir pământul şi să mai şi plătească impozite pentru el era o cale sigură către rebeliune. Dar alternativa pe care o propuneau bolşevicii părea copilăros de simplistă. Dacă pământul era deţinut în comun, cum aveau să-i facă pe toţi să muncească la fel? Cine avea să facă investiţiile necesare pentru a reconstrui şi renova instalaţiile, aşa cum făcuse tatăl său pe moşia lor?

Chipul ţăranului era roşu de la soare, dar ochii săi erau de un albastru limpede, iar părul scurt, de un gri-argintiu.

– Dacă mi-aş permite, m-aş muta în sud, în Crimeea, pe care bolşevicii n-au fost în stare să o ia, zise el. Familia nevesti-mii e de acolo şi pământul e bun de lucrat. Orele de lumină în plus înseamnă că au două recolte pe an, nu una, ca noi. În Ekaterinburg noi, ţăranii, zicem mersi dacă ne acoperim costurile. Nu ştiu de unde o să fac rost de „surplus" să-l dau statului.

Dmitri aşteptă până când se ivi o pauză în conversaţie, apoi îndrăzni:

– Am auzit că fiica dumitale lucrează în Casa Ipatiev. Îţi spune ceva despre starea de spirit a familiei imperiale? Îmi închipui că le este foarte teamă.

Ţăranul scutură din cap.

– Şocant, nu-i aşa? Dacă bolşevicii au dovezi că ţarul şi ţarina au trădat, să le arate şi să îi judece în faţa instanţei. Dacă nu, de ce nu le dau drumul să trăiască în exil? Elena, fiică-mea, îmi spune că sunt o familie fermecătoare care e recunoscătoare pentru cel mai mic serviciu. Îi pare rău pentru ei.

– Elena e aici astăzi? întrebă Dmitri, privind în jur.

– Acolo e, vede de porci.

Arătă cu braţul în direcţia unui şopron la câteva sute de metri.

Continuară să discute, dar Dmitri stătu cu ochii pe şopron până când ieşi o fată care ducea o găleată. Era prea departe ca să-şi dea

seama cum arăta, dar părea înaltă şi subţire. Ea se îndreptă în direcţia lor şi pe măsură ce se apropia, Dmitri văzu că avea părul şaten şi lung până la umăr. Deodată începu să i se formeze un plan în minte. Era o nebunie? Oare avea să funcţioneze? În timp ce Henderson şi ţăranul îşi continuau discuţia, el încercă să se gândească la tot.

– De câţi bani aveţi nevoie să vă mutaţi în Crimeea? îl întrebă deodată pe ţăran, întrerupându-le discuţia.

Tolmaciov rămase nedumerit.

– De ce întrebi?

– Spune o cifră, insistă Dmitri, iar ţăranul se gândi o clipă, apoi menţionă suma de două mii de ruble.

Dmitri continuă:

– Dacă îţi dau două mii de ruble, vrei să o rogi pe fiica dumitale să ne ajute să comunicăm cu Romanovii? Încercăm să-i ducem în străinătate, şi avem nevoie de cineva care are acces la casă.

Ţăranul deveni imediat bănuitor.

– Cine eşti? De unde ştiu eu că nu eşti spion bolşevic?

– Pot garanta eu pentru el, spuse Henderson încet, iar Dmitri îi făcu un semn scurt de mulţumire.

– Păi, bănuiesc că aş putea să mă gândesc. Ce vreţi să facă? Să ducă şi să aducă scrisori?

– Nu chiar, răspunse Dmitri. Mai întâi, am nevoie să afli zilele în care va lucra săptămânile următoare. Poţi să faci asta pentru mine?

– Două mii, ziceţi. Bani gheaţă?

– Bani gheaţă.

– Se pare că om putea lucra împreună, prietene.

Bărbatul îi strânse mâna lui Dmitri, iar acesta văzu o sclipire de speranţă în ochii lui, speranţa că va putea ieşi dintr-o viaţă tot mai grea. Poate avea să funcţioneze. *Trebuia* să funcţioneze.

Dmitri se întoarse în oraş să-l întâlnească pe Thomas Preston.

– Trebuie să vorbesc cu unul dintre negustorii dumneavoastră despre cel mai sigur drum de a ieşi din Rusia. Există cineva în Ekaterinburg?

Preston făcu ochii mari.

– Ai un plan?

– Lucrez la asta.

– Cel mai bun ar fi Henry Armistead. Să-i dau un telefon. Ridică receptorul şi îi spuse secretarei de la celălalt capăt al firului să-l sune pe Armistead, apoi închise şi continuă: Între noi fie vorba, el a făcut parte dintr-un plan de salvare a familiei din Tobolsk. Trebuiau să pornească pe fluviul Enisei spre coasta de nord, apoi să se îndrepte spre Murmansk pe un vas de marfă din Norvegia arctică. Schema a trebuit anulată când au fost mutaţi la Ekaterinburg, dar poate reuşeşte să aranjeze ceva asemănător aici, dacă îi poţi scoate din casă.

Dmitri vorbi grăbit:

– Vă rog să-l chemaţi să vină cât mai repede.

Sună telefonul, după ce fusese stabilită legătura, iar Sir Thomas vorbi cu bărbatul de la celălalt capăt al firului, spunând că avea o livrare importantă de făcut pe traseul spre Murmansk despre care mai vorbiseră. Se lăsă tăcerea.

– Nu puteţi mai repede? întrebă el. Până atunci poate să se piardă ocazia... Ei, foarte bine. Şi faceţi dumneavoastră aranjamentele? 13 iulie atunci.

Dmitri se descurajă. Asta însemna peste trei săptămâni. Pe de altă parte, astfel avea timp să aranjeze toate detaliile. Avea multe de stabilit. Când plecă de la consulat, se duse la oficiul de telegrafie din oraş şi îi trimise o telegramă mamei sale. SCUZE TREBURI URGENTE MĂ REŢIN STOP POŢI TRIMITE DOUĂ MII RUBLE SĂ ÎNCHEIEM ACORDUL STOP SPER TOTUL BINE STOP VIN ÎN VIZITĂ CURÂND STOP FIUL TĂU.

Apoi îi trimise o telegramă lui Malevici: MARFA GATA ÎN EKATERINBURG 13 IULIE STOP VINO SĂPTĂMÂNA DINAINTE CU DOUĂZECI DE *YELKA* STOP.

Molizii – *yelka* – erau cei mai mari şi mai solizi copaci din pădurile în care luptaseră în timpul războiului, şi uneori îi comparaseră pe cei mai vajnici soldaţi cu ei; era sigur că Malevici avea să înţeleagă.

Stând ca pe jar, se duse înapoi la căsuţa unde stătea ca să stabilească totul în cel mai mic detaliu. În sfârşit făcea ceva. Simţea că întârziase deja prea mult şi că aceasta avea să fie ultima lui şansă.

Capitolul 29

LACUL AKANABEE, STATUL NEW YORK
septembrie 2016

Odată cu începutul lui septembrie, vremea la lac rămase foarte caldă și însorită, dar începu să adie o briză răcoroasă. Kitty căpătă un bronz puternic, în timp ce părul ei șaten avea șuvițe blonde. Își îndreptă atenția asupra reconstruirii debarcaderului, cumpărând scânduri noi de lemn și desfăcându-l pe cel vechi pentru a-l construi din nou de la zero. Întotdeauna îi plăcuse tâmplăria: senzația lemnului care capitula sub dinții fierăstrăului, plăcerea îmbinărilor care se prindeau la fix, netezimea lemnului după șlefuire. După ce debarcaderul fu gata, ducea acolo un scaun pliant la începutul serii, lua o sticlă de vin și citea cărțile pe care i le împrumutase Vera Quigley, stând afară până când lumina începea să scadă și ciripitul păsărilor de zi făcea loc țipetelor păsărilor de noapte.

Curând, Kitty fu absorbită de povestea vieții Romanovilor în primii ani ai secolului al douăzecilea, când erau cea mai bogată familie de pe planetă. Citi despre hemofilia lui Alexei și despre dependența tot mai mare a mamei sale de Rasputin, vindecătorul și misticul siberian; apoi despre suspiciunea care se crease în jurul lor în timpul Primului Război Mondial și despre furia față de stilul lor de viață opulent în timp ce foametea se răspândise în țară, care au dus la Revoluția din 1917. Cartea prezenta soarta familiei în captivitate, mai întâi acasă, în Palatul Alexandru din Sankt-Petersburg, apoi la Casa Guvernatorului

din Tobolsk, Siberia, și în cele din urmă în Casa Ipatiev din Ekaterinburg, la est de Munții Ural. Exista o hartă pe care Kitty vedea munții întinși de la nord la sud prin centrul Rusiei, ca o șiră a spinării noduroasă. Citi că, treptat, condițiile se înrăutățiră pentru familie, pe măsură ce Lenin și Troțki puneau mâna pe partea de vest a țării: rațiile le fuseseră reduse, multe dintre obiectele lor personale fuseseră furate, iar gărzile îi tratau cu o tot mai mare lipsă de respect, obligându-i să sune un clopoțel când voiau să folosească toaleta și limitându-le timpul petrecut afară, în curte. Era foarte departe de luxul extravagant cu care erau obișnuiți.

Vera Quigley promisese că avea să trimită o primă parte a traducerii într-o săptămână, iar Kitty se duse la cafeneaua din satul de vacanță ca să-și verifice e-mailurile. Le ignoră pe cele de la Tom – „Kitty, te rog, TE IUBESC", „Trebuie să vorbim!", „Te mai întorci vreodată?". Curând avea să poată să-i răspundă, dar nu acum. Prietenilor îngrijorați le trimise un mesaj scurt în care le spuse că era plecată pe timpul verii într-un loc fără Wi-Fi, dar că avea să ia legătura cu ei la întoarcere. Așa cum sperase, avea un e-mail de la Vera cu un fișier atașat, pe care îl descărcă și îl deschise. Părea că Vera tradusese deja jumătate din jurnal și îi scria că era atât de prinsă de proiect, încât uita și să mănânce. Era convinsă că era un jurnal autentic, scris de Marea Ducesă Tatiana. Deși Romanovii vorbiseră întotdeauna în engleză în particular, gărzile bolșevice insistau să vorbească numai în rusă, și presupunea că din acest motiv și jurnalele lor erau în rusă. Scria că se simțea extrem de privilegiată că fusese aleasă de Kitty să-l traducă.

Jurnalul începea în februarie 1918 și continua până în iulie același an. Kitty se uită la primele însemnări, în care Tatiana scria despre o piesă de teatru intitulată *Ursul*, pe care o repeta împreună cu surorile sale, și pe care o jucaseră pentru părinții lor în seara de 23 februarie. Uneori părea o adolescentă: „Nu mă puteam opri din chicotit când Olga a început să recite replicile Mariei, în loc de ale ei. Asta a stricat cumva toată atmosfera dramatică". Kitty căută pe internet și află că Tatiana împlinise douăzeci și unu de ani în timp ce era în captivitate, deci nu era un copil. Apoi căută imagini cu Tatiana pe Google și fu uluită să vadă că existau sute de fotografii cu ea: purtând un costum de marinar pe iahtul regal *Standart*, în ținută formală de curte în 1913, în uniforma

de soră medicală în 1915. Romanovilor le plăceau în mod evident fotografiile, fiindcă existau imagini cu ei în tot felul de locuri, şi se găseau online chiar şi câteva filme de amatori, puţin cam neclare. Kitty se uită la unul care îi prezenta pe cei cinci copii defilând într-o grădină în ordinea înălţimii, ca membrii familiei Von Trapp din *Sunetul muzicii*, iar fetele purtau rochii albe şi pălării de paie cu boruri largi legate cu panglici.

Tatiana zâmbea rareori, observă Kitty. Părea mai rezervată decât ceilalţi, cu un aer de regină, şi era de departe cea mai frumoasă, cu chipul ei în formă de inimă, privirea pătrunzătoare şi părul şaten şi moale care îi curgea în cascade pe umeri. Părea incredibil că jurnalul găsit pe fundul valizei cu fotografiile de familie îi aparţinuse acestei femei. O făcea pe Kitty să simtă că exista o legătură între ele. „Cine eşti?" se întrebă ea, privind lung imaginea alb-negru a unei femei care murise cu o sută de ani în urmă.

Când ajunse la cabană, citi traducerea Verei pe laptop. Unele însemnări se refereau la oameni pe care nu îi cunoştea:

22 martie, vineri

I-am scris mătuşii Ella în Perm. Avem nişte amintiri atât de fericite de la petrecerile la care ne ducea, dar privind în urmă, eram crude şi nerafinate, ca nişte verişoare de la ţară. Ne îngrămădeam una în alta fără să ştim cum să vorbim cu nimeni, iar ceilalţi oaspeţi ne evitau, nesiguri cum să se prezinte. Mă rog ca Ella să fie bine, sănătoasă, şi bunica, şi toţi ceilalţi. Mi-e tare dor de ei toţi. Suntem captivi deja de mai bine de un an, iar soarta noastră e în mâinile Domnului. Rămân plină de speranţă, deşi se pare că viitorul nostru nu va fi în Rusia. Cred că pot fi fericită oriunde atât timp cât M este cu mine.

Cine era M? se întrebă Kitty. Sora ei, Maria? Şi din care parte a familiei era mătuşa Ella? Însemnarea se încheia astfel:

La 8 dimineaţa am mers la obedniţă, *iar după cină am avut vecernia şi apoi spovedania în salon. Am mai citit din* Anna Karenina *înainte de culcare şi tot îmi vine să o scutur ca lumea! Vronski nu o merita.*

Kitty râse. Și ea gândise deseori la fel despre eroina naivă din romanul clasic al lui Tolstoi. Pe măsură ce citea, avea senzația că Tatiana era încă o persoană copilăroasă, dar care se simțea în același timp responsabilă pentru cei din jurul său. Și, deși nu spunea asta, Kitty simțea că era îngrijorată.

O săptămână mai târziu sosi altă bucată tradusă de Vera, acoperind lunile aprilie și mai 1918.

8 aprilie, duminică

Papa *e supărat fiindcă o nouă directivă a Gărzilor Roșii le interzice lui și lui Alexei să-și poarte epoleții. E ridicol, pentru că nu ne poate vedea nimeni, acum că nu ni se îngăduie să ieșim. Am încercat să-mi arăt compătimirea, dar* papa *nu discută niciodată despre situația noastră. Poate că vorbește cu mama, dar cu mine sigur nu. Olga e cufundată în depresie, iar Maria și Anastasia par să nu înțeleagă situația în care ne aflăm, fiindcă se ceartă și se joacă și se ceartă iar, fără să țină seamă că gărzile se uită sau nu. Mama și Alexei sunt obsedați de simptomele lor, și eu înțeleg că fără lucruri care să te distragă e ușor să nu te gândești la altceva, dar mi-aș dori să încerce. Iartă-mi irascibilitatea în seara asta, dragă jurnalule. Sper că se va evapora peste noapte și mâine-dimineață mă voi trezi cu sufletul plin de compasiune pură.*

În primele zile din mai, Tatiana descrise călătoria complicată pe care fuseseră nevoiți să o facă de la Tobolsk la Ekaterinburg. Părea să fi durat o săptămână, ceea ce o miră pe Kitty, pentru că potrivit cărții Verei, distanța era doar de vreo patru sute optzeci de kilometri.

Fiecare zgâlțâitură a trăsurii îl face pe Alexei să suspine de durere. Știu că birjarul aude și face tot posibilul să evite cele mai mari gropi, dar drumul e într-o stare proastă în perioada asta a anului, chiar după dezgheț. Sper că a fost mai ușor pentru mama, papa *și Maria, când pământul încă era bocnă. Măcar de-am fi putut călători cu ei.*

Scria despre bucuria pe care o simțise când se reîntâlnise cu familia în Ekaterinburg și descria locul în care erau cazați:

OTMA [o notă a Verei îi explică faptul că acesta era un acronim pe care îl foloseau fetele pentru a se referi la toate patru] *împart o cameră cu tapet cu flori și un covor în stil oriental. Încă nu avem paturi, dar dormim pe podea peste hainele făcute grămadă... După-amiază am stat jumătate de oră în grădină, unde sunt tufe frumoase de liliac și caprifoi. A fost păcat să ne întoarcem în casă, unde aerul e închis și căldura zăpușitoare. Niște măicuțe ne-au trimis ouă și smântână ca să-l întremeze pe Alexei, și e încurajator să știm că există oameni buni în acest oraș, care se gândesc la noi.*

La 19 mai era o însemnare ciudată despre un ochi în gard. Vera scrise că tradusese textul literal, dar că se întreba dacă nu cumva era vorba de o metaforă obscură, poate religioasă, cu care nu era familiarizată:

Nu știu ce m-a făcut să-l observ, pentru că eram la un metru și ceva, dar am văzut o sclipire care mi-a atras atenția. Mai întâi am crezut că am vedenii, apoi am presupus că e un copil, fiindcă era la nivelul pieptului meu, dar ceva din felul în care mă urmărea îmi părea cunoscut. Iar apoi am făcut descoperirea aceea minunată!

Însemnarea se încheia acolo, și Kitty se trezi la fel de perplexă precum Vera. Care era descoperirea? Era frustrant să citești un jurnal vechi de nouăzeci și opt de ani. Într-o clipă începea să simtă că ajungea să o cunoască pe Tatiana, iar apoi câte o referință evazivă o făcea să-și dea seama că nu știa aproape nimic.

14 iunie, joi

Papa *a rămas fără tutun, drept urmare, e irascibil. M-am dus să discut cu Anton, una dintre gărzi, să întreb dacă se poate găsi puțin, și mi-a cerut cel mai obscen lucru pe care l-am auzit vreodată. Dacă l-ar auzi M, l-ar omorî pe loc.*

Iarăși misteriosul M, și părea să fie un bărbat. Nu știa nimic despre identitatea lui și presupuse că Tatiana îi ascundea numele în caz că gărzile cereau să-i citească jurnalul.

Kitty știa din una dintre cărțile Verei că fetele își cususeră bijuteriile în tivurile și căptușelile hainelor, pentru a le proteja de furturile gărzilor, dar nu se vorbea despre așa ceva în jurnal. Își închipui că nu era deloc confortabil să te așezi când purtai haine cu bijuterii în cusături.

Probabil Romanovii fuseseră înspăimântați în timpul acelor luni în care așteptau să afle care avea să le fie soarta, însă jurnalul se concentra asupra rutinei zilnice formate din mese, rugăciuni, mișcare și citit. Era o viață liniștită.

Când sosi ultima parte a traducerii, Kitty trecu, macabru, direct la ultima însemnare. Era datată duminică, 14 iulie, iar tonul era sumbru.

Părintele Storojev a venit azi să țină o slujbă împreună cu diaconul Buimirov. Am fost bucuroși să-l vedem, fiindcă a trecut mult timp de când nu ne-am mai împărtășit. A cântat „Cu Sfinții odihnește" [Vera introdusese o notă spunând că aceasta era rugăciunea ortodoxă pentru cei adormiți] *și, simțind cât de potrivite erau cuvintele: „odihnește, Hristoase, sufletele adormiților robilor Tăi, unde nu este durere, nici întristare, nici suspin, ci viață fără de sfârșit", am căzut cu toții în genunchi – în afară de Alexei, desigur, care nu se poate ridica de pe scaun.*

Nici unul dintre noi nu a răspuns la liturghie, dar la sfârșit ne-am dus să sărutăm crucea, iar mama și papa *s-au împărtășit. Când a plecat Storojev, i-am șoptit „mulțumesc". Nu pot spune de ce, dar am senzația că nu îl vom mai vedea niciodată.*

După aceea, Tatiana copiase câteva cuvinte despre care Vera menționase că îi aparțineau unui sfânt rus, Ioan din Kronstadt: „Durerea ta e de nedescris, durerea Mântuitorului din Grădina Ghetsimani pentru păcatele lumii e de nemăsurat, puneți-vă durerea lângă a Lui, iar acolo veți găsi mângâiere".

Potrivit cărților de istorie, nici unul dintre ei nu știa că mai aveau de trăit doar câteva zile, însă ceva din tonul acestei însemnări o făcu pe Kitty să se întrebe dacă Tatiana nu avea cumva o presimțire.

Capitolul 30

EKATERINBURG, RUSIA
26 iunie 1918

Dmitri munci fără oprire în următoarele trei săptămâni pentru a-şi pune planurile în mişcare. Rezervă camere pentru cei douăzeci de bărbaţi pe care spera să-i aducă Malevici cu el. Cazarea tuturor în acelaşi loc ar fi stârnit bănuieli, aşa că alese clădiri împrăştiate prin oraş şi rezervă câte două sau trei camere în fiecare. Henry Armistead avea să stea cu Sir Thomas Preston, cum mai făcuse şi alte dăţi.

Când sosiră cele două mii de ruble de la mama lui Dmitri, luă banii şi se duse în vizită la ţăran, Piotr Tolmaciov. Se aşezară la masa din bucătărie, unde un câine ciobănesc se freca de coapsa lui Dmitri, încercând să îi intre în graţii, după ce el aşeză săculeţul cu bani pe masă şi îl deschise la gură.

– Ce vreau eu, spuse el, este ca fiica dumitale să-mi ofere un plan al interiorului casei: unde trăieşte familia şi unde sunt aşezate gărzile. Trebuie să ştim totul despre aranjamentele de pază.

Ţăranul rămase transfigurat la vederea bancnotelor şi încuviinţă din cap.

– Nici o problemă, prietene.

– Apoi vreau să facă schimb cu Tatiana, a doua fiică a Romanovilor, doar pentru o noapte.

– Ce *vrei*?

Dmitri continuă liniştit:

– Trebuie să vorbim cu cineva din familie pentru a înțelege planurile, iar Tatiana are firea cea mai practică. În plus, fiica dumitale îi seamănă la înălțime, conformație, ten și culoarea părului.

Obrajii țăranului se înroșiră:

– Dacă o prind, o execută.

Dmitri scutură din cap.

– Nu o va prinde nimeni. Familia imperială va fi avertizată și o va înconjura ca să treacă neobservată. Își va schimba hainele cu Tatiana și apoi se va schimba la loc a doua zi dimineață. E doar pentru o noapte. Pentru asta, eu îi ofer familiei dumitale șansa unei vieți noi, zise el arătând spre săculeț.

– Dar poate nu vor vrea să vină femeile de la curățenie două zile la rând, protestă țăranul.

– Am observat că femeile lucrează mereu două dimineți la rând și ne vom schimba planurile în așa fel încât să ne potrivim cu programul lor. Îți garantez că fiica dumitale va petrece numai o noapte acolo. Ai cuvântul meu.

Țăranul lăsă cotul pe masă, cu mâna la gură, în timp ce cumpănea.

– Nu pot să-ți dau un răspuns acum, zise el în cele din urmă. Trebuie să discut cu nevasta și cu fiica mea.

– Ai grijă, prietene. Cu cât știu mai mulți oameni, cu atât e mai probabil ca secretul să fie dezvăluit, și dacă nu putem duce la bun sfârșit planul, nu îți pot da banii. Închise săculețul la gură și se ridică. O să mă întorc poimâine, când sunt sigur că vei avea mai multe întrebări.

În timp ce se îndrepta călare spre casa lui, Dmitri fu copleșit de vinovăție. Știa că era greșit ceea ce plănuia; știa că avea să fie blestemat pentru totdeauna dacă nu avea să funcționeze, dar Tatiana nu putea rămâne în casă în timp ce oamenii lui Malevici aveau s-o ia cu asalt. Avea să o elibereze înainte de raid. Cu puțin noroc, toți aveau să fie eliberați teferi: Romanovii aveau să fie scoși din Rusia în siguranță, fata țăranului, Elena, avea să se întoarcă acasă nebănuită, iar Tolmaciov avea să-și primească banii și să se mute în Crimeea. Însă el avea să își ia precauțiile de a o scoate pe Tatiana de acolo, în caz că gărzile deschideau focul în timpul operațiunii de salvare. Dumnezeu să îl ierte.

*

Când Dmitri se întoarse la fermă două zile mai târziu, soția și fiica lui Tolmaciov li se alăturară la masa din bucătărie.

– Am să vă spun ce știu despre casă, se învoi Elena, dar nu văd cum aș putea trece drept Marea Ducesă Tatiana. Nu semăn deloc cu ea.

Într-adevăr era o fată destul de banală, cu fața durdulie, însă înălțimea și culoarea părului erau ce trebuia.

– Te-ar surprinde să afli cât de puțin ne uităm la chipul cuiva când îl cunoaștem, îi spuse Dmitri. Ne formăm o impresie, iar după aceea aruncăm o privire în cameră, vedem numărul potrivit de siluete și nu ne mai gândim la asta. Atât timp cât nu intri în vorbă direct cu gărzile, vor crede că ești Tatiana, fiindcă nu le va trece prin minte să gândească altceva.

– Dar celelalte femei își vor da seama. Toate mă cunosc.

– Poți avea încredere în ele? întrebă Dmitri. Sau ar putea Tatiana să iasă separat la sfârșitul dimineții?

– Poate mă ajută prietena mea, Svetlana, zise ea gânditoare. Amândouă ne-am atașat de fetele Romanov.

– Ai să-i atragi moartea fiică-mii, șuieră nevasta.

Era o femeie solidă, iar Dmitri își dădu seama că Elena avea să arate exact ca ea peste douăzeci de ani.

– Vreau să știi că sunt împotriva acestui lucru.

– Taci, îi zise bărbatul. Pentru bărbatul ăsta garantează consulatul britanic. Eu am încredere în el.

Dmitri se jenă de încrederea țăranului și trecu repede mai departe.

– Putem discuta despre casă?

Elena îi spuse că familia locuia la primul etaj și îi desenă un plan al camerelor. Îi arătă unde luau masa gărzile, unde se afla capela și desenă o hartă a fiecărei intrări.

– Există o ușă care duce drept la subsol chiar aici, arătă ea. Unele dintre gărzi dorm acolo.

Dmitri se uită la schița ei și puse întrebări până când simți că își poate imagina fiecare coridor și ușă.

– Cu cât timp înainte știi în ce zile mergi la curățenie? întrebă el.

– Doar câteva zile, spuse ea. În general cam o dată pe săptămână, deși datele exacte variază. Următoarele zile vor fi luni, opt, și marți, nouă iulie.

Dmitri încuviinţă din cap.

– Iar apoi ar putea fi cincisprezece şi şaisprezece?

– Nu ştiu încă.

– Mai vorbim. Îţi mulţumesc din tot sufletul pentru această informaţie.

Malevici şi „molizii" săi sosiră pe 10 iulie şi se întâlniră la casa unde stătea Dmitri. După ce se salutară şi Dmitri le împărţi câte o duşcă de votcă de contrabandă pe care o cumpărase de la proprietarul casei, se aşezară ca să studieze planul Casei Ipatiev şi să audă câţi oameni stăteau de pază şi la ce oră se schimbau gărzile. Se aflau mai puţine gărzi de serviciu între unu şi cinci dimineaţa, aşa că se puseră de acord să organizeze raidul între acele ore. Planul era să ucidă gărzile de la exterior imediat, înainte ca soldaţii să poată da semnalul şi să-i trezească pe camarazii lor dinăuntru. Acest lucru era mai dificil, fiindcă se impusese o oră de stingere în oraş şi toţi cetăţenii trebuiau să stea în case după ora opt seara, însă deocamdată nu era aplicată cu strictеţe.

– Le tragem la cap, sugeră Malevici. Spui că posturile santinelelor sunt cam de şase metri înălţime şi că noi vom fi de partea cealaltă a străzii principale? E suficient de aproape, zic.

Cu toţii ştiau că era riscant. Existau multe feluri în care planul putea eşua, dar discutară la nesfârşit despre acesta, explorând fiecare posibilitate, până când ajunse să pară cât de infailibil putea fi aşa ceva. Dmitri avea încredere oarbă în Malevici, iar bărbaţii pe care acesta îi adusese erau foste gărzi imperiale, mult mai bine instruiţi decât soldaţii de rând. Simţi un fior de entuziasm la gândul acţiunii iminente. În sfârşit, avea să facă ceva după şaptesprezece luni fără roade în care privise de pe margine. În sfârşit, Tatiana avea să fie liberă.

Nimeni, în afară de Tolmaciov, soţia şi fiica acestuia, nu ştia despre planul său de a o elibera pe Tatiana din casă. Lui Dmitri îi era prea ruşine să îl împărtăşească cu Malevici sau Sir Thomas. Nu exista nici un avantaj strategic; era doar planul lui egoist de a o feri de rele.

Dmitri vizită consulatul britanic la fiecare câteva zile, şi Sir Thomas îi confirmă că Henry Armistead încă plănuia să sosească pe 13 şi că fusese de acord să-i ajute. Pe măsură ce se apropie ziua respectivă,

Elena confirmă că avea să lucreze pe 15 și pe 16, iar Dmitri îl rugă pe Sir Thomas să-i spună lui Armistead că marfa avea să fie gata de expediere în zorii zilei de 16.

Apoi îi scrise un bilet Tatianei pentru a o avertiza cu privire la ce avea să se întâmple. „Avem nevoie de ajutorul tău să plănuim salvarea. Luni, o slujnică va schimba hainele cu tine în timp ce lucrează în casă, iar tu trebuie să pleci cu celelalte slujnice și să o lași să-ți ia locul. Nu te teme. O să te aștept afară." Abia când scrise acest mesaj își dădu seama ce risc uriaș o ruga să-și asume. Ce avea să se întâmple dacă era descoperită încercând să iasă? Dacă una dintre gărzi intercepta biletul? Însă reuși să se convingă că era mai sigur afară decât în interiorul Casei Ipatiev în timpul operațiunii de salvare.

Trecu pe lângă casă vineri, pe 12, în timp ce fetele se aflau în curte, și se uită prin gaura din gard. Când fu sigur că Tatiana îl zărise, introduse biletul în gaură, astfel încât să iasă doar puțin pe partea cealaltă, apoi plecă. Se întoarse când ajunse la colțul străzii și văzu că hârtia dispăruse deja. De acum nu mai era cale de întoarcere.

Capitolul 31

EKATERINBURG, RUSIA
13–15 iulie 1918

Sâmbătă, 13 iulie, Dmitri se duse la consulat după-amiază sperând să-l întâlnească pe Henry Armistead, însă acolo i se spuse că încă nu sosise.

– Nu-ţi face griji, îl linişti Sir Thomas. Am telefonat şi mi s-a spus că a plecat ieri, aşa că ar trebui să ajungă aici la căderea nopţii. Vino mâine.

A doua zi încă nu se ştia nimic despre el, şi nici nu apăruse. Probabil Armistead fusese întârziat pe drum. Dmitri simţea că avea să explodeze de încordare. Îşi trecu degetele prin păr şi abia observă când îşi smulse o şuviţă. Durerea era bine-venită ca să-i distragă atenţia.

Se întâlni cu Malevici devreme în seara de duminică pentru a discuta opţiunile.

– Cred că ar trebui să mergem înainte. Aranjamentele sunt făcute, toţi oamenii sunt aici, zise Dmitri. Cu cât aşteptăm mai mult, cu atât sunt mai multe şanse să li se întâmple ceva.

Malevici era ferm împotriva acestei idei.

– Nu are rost să-i eliberăm pe Romanovi fără o strategie de a-i scoate din ţară. Nu pot să ia nici un tren fără să-i raporteze muncitorii de la căile ferate. E mult prea departe să o ia pe pământ. Avem nevoie de ajutorul lui Armistead.

Dmitri trebui să accepte că avea dreptate, dar fu cuprins de panică la gândul că trebuia să aștepte. Orice s-ar fi putut întâmpla într-o săptămână.

După întâlnirea lor, Dmitri încercă să-l sune pe Sir Thomas din nou, dar nu se știa nimic de negustor, iar Sir Thomas nu îi putea explica absența. Încercă să-l liniștească pe Dmitri, care era tot mai tulburat.

– Nu m-a dezamăgit niciodată. Sunt sigur că va fi aici mâine.

Dmitri nu îi explică de ce era atât de agitat. Sir Thomas nu știa că în ziua următoare Elena avea să meargă în Casa Ipatiev și să facă schimb cu Tatiana. Oare Dmitri trebuia să o oprească? Sau trebuia să aibă încredere că domnul Armistead avea să sosească și că planul putea să meargă mai departe?

Acasă, Dmitri rămase treaz până târziu, mângâind absent vesta pe care i-o tricotase Tatiana, frământându-se și gândindu-se la ce opțiuni avea, până când creierul i se făcu terci. Încă mai avea timp să se ducă la ferma lui Tolmaciov și să-i spună Elenei că planul se amâna până săptămâna următoare – dar șovăi fiindcă îi era atât de dor de Tatiana. Numărase orele până când avea să o poată ține în brațe, iar o săptămână părea o întârziere imposibil de lungă.

În cele din urmă, decise că Elena trebuia să meargă și să facă schimbul. Dacă Armistead nu avea să sosească, avea să fie doar un test pentru săptămâna următoare, dându-i lui Dmitri ocazia să o informeze pe Tatiana cu privire la planurile lor, astfel încât familia să se poată adăposti când avea să înceapă operațiunea de salvare. Se convinse că avea sens ceea ce își dorea.

În dimineața următoare, Dmitri privi grupul de menajere care se îndrepta spre Casa Ipatiev la ora 8, cu Elena printre ele. Se duse călare în oraș, încercând să-și potolească agitația fără margini. Aceasta era clipa când totul putea merge prost. La ora unsprezece întrebă la consulat și i se spuse că domnul Armistead tot nu apăruse, așa că se uită în curte și o văzu pe Tatiana plimbându-se cu surorile ei. Avea să facă ceea ce îi ceruse? Probabil era îngrozită. La ora douăsprezece, se așeză la un colț de stradă la doar câteva case distanță, pe Vosnesenski Prospekt, și își consultă ceasul de buzunar, purtând o haină veche și o șapcă de muncitor în fabrică.

Porţile se deschiseră şi un grup de femei ieşi afară grămadă. Dmitri mijì ochii ca să distingă fiecare siluetă în parte, dar nu o zări nici pe Tatiana, nici pe Elena. Inima îi bătea să-i spargă pieptul.

Femeile porniră pe drum, apoi se deschise poarta şi mai ieşiră două, braţ la braţ. Dmitri o recunoscu de îndată: cum de nu-şi dădeau seama gărzile? Mergea altfel decât celelalte femei. Chiar şi purtând boneta simplă şi rochia modestă a unei fiice de ţăran, se vedea că era o mare ducesă. Simţea că avea să leşine, atât de puternic era amestecul de entuziasm şi groază care îi fierbea în sânge.

Nici una dintre gărzile de la poartă nu se uită de două ori la ea, iar Tatiana merse mai departe pe drum ţinând-o de braţ pe altă slujnică, probabil prietena Elenei, Svetlana. Abia când ea ridică privirea şi îl văzu, Dmitri îşi dădu seama că era îngrozită. Era un lucru extraordinar de curajos, dar Dmitri nu se îndoise nici o clipă că avea să reuşească. Când se apropie, o luă de braţ şi îi mulţumi Svetlanei, care şopti: „Baftă! Ne vedem mâine". Tatiana tremura din tot corpul când Dmitri o duse după colţ şi apoi înaintară pe stradă, până la locul unde era priponit calul său.

– Mi-e teamă că nu avem o şa laterală, se scuză el, sugrumat de emoţie.

– E în regulă, spuse ea încet, şi urcă, ajustându-şi fustele.

Dmitri urcă în spatele ei, se uită în urmă la casă, apoi porniră fără alte cuvinte.

Tatiana era liberă! Lui Dmitri îi tresălta inima de bucurie în timp ce stătea înconjurând-o cu braţele ca să ţină calul de dârlogi. Era acolo, cu el, nu mai era închisă! Îi simţea căldura pielii, iar părul care îi flutura în vânt îi mângâia faţa. În urma lor, drumul era gol, în afară de câţiva ţărani călare; nu se vedeau nici maşinile, nici camioanele conduse de Gărzile Roşii. Reuşiseră să scape cu bine!

În casă, Tatiana încă tremura când el o cuprinse cu braţele şi o ţinu strâns. Îi desfăcu boneta şi o mângâie în timp ce ea se agăţa de el.

– Of, Dmitri! strigă ea. De ce ai făcut asta? Ce se va întâmpla cu familia dacă gărzile descoperă că lipsesc?

Dmitri o lămuri că aştepta să sosească un negustor în ziua aceea, şi că sperau să-i scoată familia din captivitate chiar în acea noapte. Dacă

nu, avea să se întoarcă acasă în dimineața următoare, iar planul avea să fie dus la capăt într-o altă zi.

Ea ascultă cu atenție, făcând ochii mari.

– Dar cum o să-i salvezi? Cine o să-l care pe Alexei? Unde o să mergem?

El îi spuse că aceste detalii fuseseră stabilite de oamenii săi, servitori loiali din garda imperială din Sankt-Petersburg.

– Iar eu trebuie să stau aici la noapte? Cu tine? întrebă ea privind în jur.

– Da. Eu trebuie să plec în după-amiaza asta să mă întâlnesc cu negustorul și dacă operațiunea are loc la noapte, am să mă alătur oamenilor mei, dar am să mă întorc la tine imediat cu vești. Aici ai să fii în siguranță. E un loc foarte izolat.

Ea avu nevoie de timp să asimileze totul și se lăsă pe un scaun, așezându-și palmele pe masă ca să nu-i mai tremure.

– E mai bine că faceți asta acum. Nu am vrut să te avertizez într-un bilet, dar cu toții simțim că sfârșitul e aproape. Lipsa de respect cu care ne tratează gărzile noi, impertinența lor... Suntem o problemă nedorită pentru Gărzile Roșii. Ne poartă ranchiună pentru mâncarea pe care o mâncăm, pentru oamenii de care e nevoie ca să ne țină captivi.

– Crezi că au de gând să vă mute din nou?

Ea scutură din cap.

– Poate. Nu știu...

– Ești în siguranță, Tatiana.

Îngenunche la picioarele ei și își sprijini coatele în poala ei.

– Ai încredere în mine. N-o să permit să ți se întâmple nimic acum – ție sau familiei tale.

Ea îl mângâie pe păr.

– Soțul meu, zise ea, cu glasul sugrumat de dragoste. Sunt atât de binecuvântată.

Dmitri avea ceva de mâncare în bucătărie, dar ea spuse că era prea îngrijorată ca să ia mai mult de o ceașcă de ceai. Se mutară pe canapea și se ținură în brațe, discutând despre tot ce se întâmplase în timpul lunilor pe care le petrecuseră separat, despre cele mai mari clipe de disperare, despre euforia ei amestecată cu frică de când îi citise biletul și își dăduse seama că el avea un plan pentru a-i elibera.

– Au mai existat şi alte planuri, îi spuse el, explicându-i strategia lui Iacovlev de a-i duce la Omsk şi planul lui Henry Armistead de a-i duce la Murmansk. Ne ajută consulul britanic, zise el, iar acest lucru păru să o liniştească puţin.

Schimbară sărutări lungi şi pătimaşe în după-amiaza aceea. Camera alăturată era un dormitor, însă Dmitri nici nu îndrăzni să viseze să încerce să facă dragoste cu ea. Urma să aibă suficient timp pentru asta în noua lor viaţă. Deocamdată, era un lux să-i audă glasul, să-i guste buzele, să simtă pielea catifelată a obrazului ei lângă al lui şi să o strângă în braţe, în sfârşit în siguranţă. Îşi lipiră frunţile una de alta şi de data asta amândoi fură în stare să-şi citească gândurile, fiindcă gândeau exact acelaşi lucru.

Timpul părea să se dilate, ca un vis, dar apoi Dmitri îşi consultă ceasul de buzunar şi îşi dădu seama că era aproape cinci.

– Trebuie să merg la consulat să văd dacă a sosit Armistead. Orice s-ar întâmpla, mă întorc peste o oră, făgădui el. Încuie uşa în urma mea şi nu deschide până nu-mi auzi vocea.

– Te rog să te grăbeşti, se rugă ea, iar el conveni, cu mâna pe inimă.

– Odihneşte-te acum, scumpa mea, îi zise el cu un ultim sărut lung. La noapte s-ar putea să nu dormim prea mult.

Când ajunse la consulat, Dmitri fu întâmpinat de Sir Thomas, foarte smerit. Malevici se afla deja acolo şi părea abătut.

– Tocmai am primit veşti de la Armistead, îi spuse Sir Thomas. A făcut tot posibilul să vină spre Ekaterinburg, dar soldaţii blochează toate drumurile de acces. Cu siguranţă, ai auzit de înaintarea Legiunilor Cehe prin Siberia. Ultimele veşti spun că sunt la nici 160 de kilometri distanţă.

Dmitri era consternat.

– Armistead nu ne poate lăsa la greu, nu acum. Când vine?

– Nu înţelegi? Poate nu trebuie să vină, dacă cehii eliberează Ekaterinburgul. Îi învinge pe bolşevici peste tot şi au format un guvern provizoriu la Omsk. În sfârşit, o Armată Albă eficientă îi ţine la respect pe Roşii.

Acest lucru nu îi potoli deloc panica lui Dmitri.

– Dar bolșevicii o să-i mute pe Romanovi până ajung cehii. N-o să lase niciodată Armata Albă să pună mâna pe așa un premiu.

Sir Thomas fu de acord că era o probabilitate, dar făcu o sugestie.

– Când se apropie mai mult, oamenii tăi pot intra în contact și pot aranja predarea familiei într-un loc sigur... Știu că e îngrijorător, dar e singura cale de urmat.

Dmitri începu să se plimbe de colo colo.

– Nu putem continua operațiunea de salvare în noaptea asta? Gărzile Roșii o să se încrânceneze cu cât se apropie mai mult Albii. Se poate întâmpla orice!

Malevici interveni:

– Dar unde să se ducă familia? Nu ai unde să-i ții în siguranță în oraș și drumurile sunt blocate peste tot în jur. Așteaptă o săptămână, cel mult două. Dacă e vreo încercare să-i mute, putem interveni... Se poate dovedi mai ușor să-i luăm de pe drum decât dintr-o casă foarte bine păzită.

Dmitri își mușcă buza. Voia ca salvarea să continue în seara aceea, dar numai fiindcă nu putea suporta să o lase pe Tatiana să se întoarcă în casă acum că era în siguranță.

– Viețile lor sunt puse în pericol. Nu pot să stau și să aștept.

Malevici îl bătu pe umăr.

– O să stăm de veghe și o să acționăm dacă e nevoie. Nu te teme, Malama. Ține-te tare.

Lui Dmitri aproape îi dădeau lacrimile în timp ce călărea înapoi spre casă la asfințit. Știa că nimic din ceea ce ar fi putut spune nu avea să o convingă pe Tatiana să-și părăsească familia. Trebuia dusă devreme în dimineața următoare pentru a intra în casă odată cu celelalte menajere. Nu suporta gândul că trebuia să-și ia încă o dată rămas-bun de la ea, fără să știe când avea să o mai strângă în brațe. Oh, măcar dacă ar fi ales să rămână...

Apropiindu-se călare pe cărarea care ducea la casă, văzu de departe că ușa din față era deschisă. Ce făcea Tatiana? Îi spusese să nu deschidă nimănui. Pe măsură ce se apropie, văzu că fusese spartă și că era agățată de balamale în bucăți fărâmate. Cu frica în suflet, Dmitri sări de pe cal și se duse în grabă înăuntru.

– Tatiana!

Îi strigă numele și fugi dintr-o încăpere în alta, orbit de panică. Un scaun stătea răsturnat în sufragerie, dar ea nu era acolo. Se mai uită o dată, căutând în dulapuri, după draperii. Săculețul cu bani încă era sub pat, așa că jaful ieșea din discuție. Apoi căută în privată și în pâlcul de copaci din apropiere, cu o apăsare atât de dureroasă în piept, încât se împleticea.

– Ta-ti-ana! strigă el din toți rărunchii, și începu iarăși căutarea în caz că ratase ceva.

Unde era? Cum putea pur și simplu să dispară? Aproape de un crâng, se vedeau urme de copite în pământ și posibile semne de încăierare. Sări pe cal și porni în direcția aceea, dar când ajunse la o bifurcație a drumului, nu văzu nici o urmă care să indice încotro ar fi luat-o călăreții. Urla de durere, ca un posedat, când alese o direcție și o porni într-acolo, în noaptea care se lăsa peste el.

Capitolul 32

EKATERINBURG, RUSIA
15–16 iulie 1918

Când Dmitri se putu liniști suficient cât să gândească limpede, își dădu seama că îi urmăriseră unul sau mai mulți oameni călare, până la casă. El se uitase după Gărzile Roșii într-o mașină sau un camion – mijlocul lor normal de transport – și fusese atât de extaziat că o strângea iar în brațe pe Tatiana, încât atenția lui profesională cedase în cel mai important moment. Urmăritorii probabil așteptaseră până când el plecase de acasă, apoi puseseră mâna pe ea. Asta însemna că era deja înapoi la Casa Ipatiev? Nu avea să-și dea seama până la ora unsprezece în dimineața următoare, când fetele ieșeau să facă mișcare în curte.

Ce le stârnise suspiciunea gărzilor? Poate una dintre slujnice le spusese despre impostoarea dintre ele. Poate că Elena intrase în panică și le spusese chiar ea. Acum ce avea să i se întâmple? Oare să fie deja la fermă, asigurându-și libertatea cu o trădare?

Hotărî să nu-i deranjeze pe țăran și pe nevasta lui cu aceste vești și porni călare spre Casa Ipatiev, ținându-se departe de priviri, pe drumuri și cărări lăturalnice. Era trecut de ora opt, așadar, interdicția de circulație era activă, iar singurele semne de viață erau gărzile de noapte care stăteau în posturile lor. Se îndreptă către casa unde stătea Malevici, o rugă pe proprietară să-l cheme și îi spuse cu glas tremurat ce făcuse.

– Trebuie să luăm imediat casa cu asalt, insistă el.

Își dădea seama că Malevici era îngrozit de ce îi spusese, deși își ascundea emoțiile în spatele unei măști profesionale de soldat.

– Dacă s-a întors în casă, poți fi sigur că au dublat paza pregătindu-se de un atac în noaptea asta. Și rămâne faptul că nu avem unde să ducem familia. Noaptea e un sfetnic bun, hai să ne consultăm cu Sir Thomas mâine. Poate el va putea face cercetări prin canalele oficiale.

– Nu înțelegi, Malevici! Lui Dmitri aproape îi dădeau lacrimile. Poate o s-o omoare la noapte.

– Cred că încep să înțeleg, zise el blând, punând un braț în jurul umerilor prietenului său. Ar fi trebuit să-mi spui mai demult. Nu mi-am dat seama că ești îndrăgostit de ea.

– Mai mult decât atât... mult mai mult decât atât... șopti Dmitri, cu ochii în lacrimi.

– Vino atunci. Am să vin călare cu tine prin oraș și la periferie. Am să vin cu puști.

Luară la rând străzile, una câte una, călărind la trap și oprindu-se să privească și să asculte de fiecare dată când treceau pe lângă clădiri oficiale, ascunzându-se când vedeau soldați. Rămânea lumină până aproape de miezul nopții, dar după căderea nopții căutarea deveni lipsită de speranță.

– Dacă n-au luat-o Gărzile Roșii? Cine mai știa de planul nostru? întrebă Malevici.

– Numai țăranul, Tolmaciov, și soția și fiică-sa, și prietena fetei, Svetlana.

Mintea lui Dmitri căuta febril printre posibilități. Oare soția lui Malevici i-ar fi denunțat ca să-și apere fiica? Dar atunci ei nu aveau să primească banii, iar fiică-sa poate avea să fie închisă oricum, așa că varianta aceasta nu avea sens. Nu credea că Svetlana îi trădase, după modul în care o condusese cu grijă pe Tatiana din casă – dar poate că o făcuse.

– Hai să mergem la tine acasă și s-o pornim din nou pe urmele lor, sugeră Malevici, iar Dmitri fu recunoscător că exista un plan.

Se simțea copleșit.

Când se apropie, se rugă pentru un miracol: să intre și să o găsească pe Tatiana stând pe canapea cu o explicație plauzibilă pentru absența ei. Își ținu răsuflarea când descălecară și fugi înăuntru, dar

acolo nu era decât o tăcere cu ecou, absenţa femeii care îi umplea toate gândurile când stătea treaz, care fusese acolo în carne şi oase, cu doar câteva ore înainte.

– Nu e straniu, se gândi Malevici, că dacă au luat-o Gărzile Roşii, nu v-au arestat pe amândoi?

– Poate erau doar câţiva şi se temeau să nu fiu mai puternic.

– Dar în cazul ăsta, ai zice că s-ar întoarce cu întăriri, spuse el aşezându-se. Poate nu au fost Gărzile Roşii până la urmă. Poate a auzit ceva Armata Albă şi au trimis un grup în recunoaştere care s-o ia.

Dmitri simţi o rază de speranţă.

– Crezi că e posibil? Dar cum să fi ştiut că e aici?

– Nu ştiu – poate ţăranul a spus cuiva. Am să mă duc să iau legătura cu ei mâine. Sunt conduşi de amiralul Kolceak. Ţi-l aminteşti din război?

Dmitri scutură din cap.

– E un om bun. Am să întreb dacă e la ei Marea Ducesă, şi am să cooperez cu ei la salvarea şi predarea celorlalţi Romanovi. Tu stai aici, fii cu ochii pe Casa Ipatiev şi vezi dacă Sir Thomas poate pune presiune pe Gărzile Roşii... Dar acum cred că ar trebui să încercăm să dormim puţin, Malama. Eu aleg canapeaua.

Fu nevoie de multă muncă de convingere, însă în cele din urmă Dmitri se duse în dormitor şi se aruncă pe pat complet îmbrăcat. Cum stătea întins, cu ochii deschişi, observă ceva ieşind de sub un dulap ca şi cum fusese aruncat acolo. Se ridică să-l scoată şi văzu că era un caiet umplut cu scrisul impecabil al Tatianei. Era jurnalul ei. Probabil îl adusese cu ea, ascuns în haine. Voia să-l ţină ferit de gărzi? Avea de gând să i-l dea?

Scrisese duminică ultima dată, în urmă cu puţin mai mult de douăzeci şi patru de ore. Nu fu în stare să-i citească vorbele, dar duse caietul la nas şi îi mirosi paginile. Îi era atât de frică pentru ea.

Malevici porni de cum se crăpă de ziuă ca să dea de cartierul general al Armatei Albe, despre care auzise că se afla în Kamensk, la vreo sută şaizeci de kilometri distanţă. La fel ca Dmitri, era un călăreţ priceput şi ar fi ajuns într-o zi, făgăduind să trimită la consulat o telegramă cu veşti.

Dmitri ieşi să cerceteze urmele de copite pe care le zărise în seara precedentă. Părea că fuseseră numai doi sau, cel mult, trei bărbaţi, însă tot nu găsea vreo urmă după bifurcaţia din drum. La opt, ieşi în oraş şi privi de la distanţă cum slujnicele intrau în Casa Ipatiev, cu una mai puţin decât ieri. Apoi se duse să-l cheme pe Sir Thomas şi mărturisi ruşinat că o salvase pe Tatiana şi apoi o pierduse din nou.

Sir Thomas avea o expresie severă pe chip.

– Deci, crezi că fata ţăranului e încă înăuntru?

– O să-mi dau seama când ies afară la mişcare la ora unsprezece.

– Ce-o să facă? Vai de mine, ce încurcătură! Am să trimit imediat o cerere de garantare a siguranţei Romanovilor şi am să fac cercetări în rândul contactelor mele din oraş. Dacă fata nu iese cu celelalte slujnice, trebuie să te duci să le spui părinţilor ei. Mă tem că nu va fi o sarcină prea plăcută. Iar apoi aşteptăm veşti.

Dmitri rămase la consulat toată dimineaţa, privind casa de la o fereastră de la etaj. Refuză orice i se oferi de mâncat şi de băut; chiar şi o gură de ceai îl făcea să simtă că se îneca. Nu vedea nici un semn de viaţă la ferestrele acoperite, dar la ora unsprezece ieşiră în curte cinci siluete, iar el o luă la fugă pe scări în jos şi ieşi pe drum. Se duse în grabă după colţul Casei Ipatiev şi se aplecă să privească prin gaura din gard, cu nervii întinşi. Îşi dădu seama că silueta înaltă şi subţire îmbrăcată în rochia Tatianei era fata ţăranului cu mult înainte să întoarcă capul. Toţi membrii familiei păreau încordaţi şi speriaţi, umblând aiurea prin curte fără să vorbească, iar Nicolae se plimba încolo şi încoace, ca de obicei. Numai câinii dădeau dovadă de exuberanţa lor obişnuită.

Dmitri îşi dori să-i poată trimite un mesaj Elenei, spunându-i că avea să fie salvată curând. Măcar de ar fi vorbit cu Svetlana în dimineaţa aceea. Măcar de n-ar fi făcut un lucru atât de ticălos de la bun început.

Aştepta la colţ când slujnicele părăsiră casa la ora douăsprezece, iar Svetlana veni în grabă la el, palidă de îngrijorare.

– Unde e Tatiana? Elena nu ştie ce să facă. Cum să plece dacă nu schimbă iar locurile?

– Ştiu, îmi pare rău. Facem tot posibilul. Nu spune nimic nimănui, iar prietena ta va fi eliberată curând.

Promisiunea lui îi părea falsă chiar şi lui însuşi şi înţelese că Svetlana nu era liniştită.

După aceea se duse călare la ferma lui Tolmaciov și îi spuse omului și nevestei sale ce se întâmplase.

– *Svoloci!* Soția îi trase o palmă puternică peste față. Ne-ai promis că o să fie în siguranță, zise ea începând să plângă. N-o să te iert niciodată dacă...

Dmitri îi explică rapid planul lor de a-i elibera pe Romanovi și de a-i preda Armatei Albe.

– Trebuie să ajungă în orice clipă de-acum, făgădui el. Am să vă țin la curent. Partea bună e că nici una dintre gărzi nu bănuiește schimbul și familia se preface în continuare. Elena e perfect în siguranță deocamdată.

– Cred că-i e atât de frică, zise țăranul încet. Garantezi că o să se sfârșească curând?

– Vă dau cuvântul meu, le spuse el.

Într-un fel sau altul, avea să se sfârșească.

Înainte să plece, așeză săculețul cu cele două mii de ruble pe podeaua bucătăriei lor. Femeia îl lovi cu piciorul.

– La ce bun banii tăi fără fata noastră? Te-ai gândit la asta? Sau pentru dumneata nu e o persoană, ci doar un corp pe care poți să-l cumperi? Îmi faci scârbă.

Dmitri lăsă capul în jos, nefericit. Și lui își făcea scârbă.

Dmitri se întoarse la consulat în după-amiaza aceea, iar Sir Thomas îl lăsă să stea la fereastră ca să țină sub observație Casa Ipatiev. Măcar simțea că face ceva, oricât de inutil ar fi fost. Familia ieși să facă mișcare la ora trei, dar Elena nu era cu ei, ceea ce îl făcu pe Dmitri să intre din nou în panică. Unde era? Îi fusese dezvăluită identitatea? Observă niște mașini venind și plecând, dar nu fu sigur dacă erau mai multe ca de obicei, și nu putea zări nici un pasager. Sângele îi bubuia în vene și se plimba încoace și încolo, neputând să stea locului.

– Du-te acasă înainte de stingere, îi spuse Sir Thomas la ora șapte. N-are nici un rost să stai aici. Vom avea mai multe informații de dimineață.

Reticent, Dmitri se întoarse acasă, sperând din nou că Tatiana ar fi găsit drumul înapoi printr-o minune. Dar nu era așa. Plânse când atinse locul de pe canapea unde stătuse ea și ascultă liniștea din jurul

său. După două nopți aproape nedormite, reuși să atipească totuși câteva ore, dar se trezi sufocat de groază. Ce făcuse? Oare stricase totul cu nechibzuința lui? Dacă da, nu avea să mai poată trăi cu sine.

Porni spre consulat imediat ce se încheie interdicția de circulație de dimineață, și fu întâmpinat de Sir Thomas, care părea livid și îngrijorat.

– Stai jos, Malama, îi ordonă el. Am vești în care sunt de părere că ne putem încrede.

Dmitri simți cum i se taie picioarele și se prăbuși pe scaun.

– Vești proaste?

– Mi-e teamă că da. Se spune că țarul Nicolae a fost împușcat mortal de Gărzile Roșii noaptea trecută.

Capitolul 33

EKATERINBURG, RUSIA
17 iulie 1918

Dmitri nu putea respira. Ţarul său, comandantul său suprem, fusese executat. Primul gând fu că era vina lui fiindcă o scosese pe Tatiana din casă. Cum avea să mai trăiască? Tatiana sigur avea să-l considere responsabil.

– Iar ceilalţi? întrebă el cu glasul răguşit.

– Se aude că restul membrilor familiei ar fi fost mutaţi altundeva, într-un loc sigur, spuse Sir Thomas, cu o expresie gravă.

– Mutaţi unde?

– O sursă mi-a spus că s-au dus la Verkoturie, dar nu am nici o confirmare. Repet, nu ştiu sigur, dar localnicii au auzit agitaţie în jurul orei trei dimineaţa, şi s-a raportat că mai multe automobile ar fi plecat din faţa casei.

Dmitri sări în picioare.

– Mă duc la Verkoturie azi. Trebuie să fac ceva.

– E la aproape 320 de kilometri nord.

– Am să telefonez când ajung.

– Ah, da. Iar amicul tău Malevici a trimis o telegramă de dimineaţă. S-a întâlnit cu Kolceak, comandantul Armatei Albe, dar spune că nici unul dintre oamenii lor nu ştie nimic despre unde s-ar afla Tatiana.

Asta fu o lovitură. Însemna că Tatiana era reținută aproape cu siguranță de Gărzile Roșii. Trebuia să ajungă la Verkoturie cât de curând era omenește posibil.

Dmitri știa că Tatiana avea să fie foarte afectată de pierderea tatălui său. Măcar dacă ar fi putut s-o strângă în brațe și s-o consoleze. El abia avusese timp să-și plângă tatăl, dar dacă ar fi găsit-o, ar fi încercat s-o ajute să-și revină după această pierdere șocantă.

Dmitri călări zi și noapte fără să se odihnească, sosind în Verkoturie la prânz în ziua de 18 iulie. Era un orășel mic pe râul Tura, cu clădiri istorice și o catedrală frumoasă. Nu avea mai mult de două sute de case, înșirate de-a lungul unei străzi principale și pe o jumătate de duzină de uliță lăturalnice. Trebuia să fie în stare să găsească familia cu ușurință într-un astfel de loc. Dar după ce străbătu fiecare stradă în sus și în jos, nu văzu nici o casă cu gărzi postate afară. Oriunde s-ar fi aflat, sigur trebuiau să fie și gărzi. Bătu la ușa unei mănăstiri de maici și o întrebă pe măicuța bătrână care răspunse dacă sosise cineva în oraș în ultima zi, dar ea răspunse:

– Numai dumneata, domnule.

Dmitri petrecu după-amiaza făcând turul împrejurimilor orașului, cu gândurile învălmășite, întrebându-se dacă nu se aflau cumva în vreo clădire izolată pe undeva. Să fie adevărat că Nicolae fusese asasinat fără proces, fără vreo șansă să se apere? Ce fel de oameni erau acești noi conducători?

Când se lăsă seara, luă o cameră la singurul hotel din zonă și întrebă dacă putea folosi telefonul, dar când vorbi cu Sir Thomas, singurele vești fură că familia părea să fi fost transportată din Casa Ipatiev în camioane, nu trăsuri – încă un semn al lipsei de respect cu care erau tratați acum. Sursa lui Sir Thomas era o femeie din partea locului, care văzuse camioanele plecând între trei și patru dimineața. Poate că se mișcau încet și grupul încă nu sosise la Verkoturie. Dmitri nu își aminti să fi văzut vreun camion pe drum, dar poate le depășise când se opriseră pe timpul nopții.

— Am să continui căutarea mâine, zise Dmitri.

Era singurul lucru la care se putea gândi. Trebuia să-și facă de lucru sau înnebunea de-a binelea.

O săptămână mai târziu, Dmitri se întoarse la Ekaterinburg, de neconsolat, după ce scotocise fiecare bucățică de țară dintre Ekaterinburg și Verkoturie fără să dea de urma Romanovilor. Descoperise că în oraș avuseseră loc schimbări drastice de când plecase el: sosise Armata Albă, alungându-i pe bolșevici, iar în aer era o atmosferă de sărbătoare. La clădiri atârnau steaguri și pe străzi se găseau flori călcate în picioare acolo unde localnicii le aruncaseră în calea armatei eliberatoare.

– E ca și cum am ieși dintr-o peșteră uriașă la lumina zilei, îi spuse Sir Thomas lui Dmitri. Nu trebuie să ne mai ploconim în fața nesuferiților din Gărzile Roșii.

– Dar se știe ceva despre familia imperială?

– Deocamdată nimic. Crește presiunea internațională asupra bolșevicilor să-i predea. Regele Alfonso al Spaniei și regele Christian al Danemarcei întreprind acțiuni diplomatice. Bănuiesc că vom afla foarte curând unde se află.

Dmitri se întoarse cu spatele. Fiecare clipă era tortură curată în timp ce el specula ce se întâmplase cu Tatiana. Se ruga să nu fi fost pedepsită că încercase să scape. Cu siguranță nu ar fi făcut așa ceva. Era atât de tânără, atât de luminoasă...

– Casa Ipatiev e abandonată, îi spuse Sir Thomas. Nimeni nu păzește porțile și curioșii se plimbă înăuntru.

Dmitri privi pe fereastră.

– Poate există vreun indiciu despre locul unde au plecat. Mă duc să mă uit.

Traversă strada în grabă și se alătură unui grup care intra pe poarta principală. Cunoștea topografia casei din harta pe care o desenase Elena, și se duse la primul etaj, apoi porni spre dormitorul pe care îl împărțiseră cele patru fete. Lumina soarelui trecea estompată prin ferestrele date cu var, iar aerul era stătut și acru. Cele patru paturi de campanie, cu cearșafurile mototolite, erau la locul lor. Pe podea se aflau obiecte disparate: o periuță de dinți, o carte de rugăciuni, un ac și ață. Luă cartea de rugăciuni și văzu numele Mariei înăuntru. Probabil o uitase. O țărancă de vârsta a doua smulse un tablou cu Maica Domnului de pe perete și îl strânse la piept ca pe un premiu. Dmitri

căută printre celelalte obiecte întinse pe jos, dar nu găsi nimic care să indice unde s-ar fi dus familia. Singurul lucru evident era că plecaseră pe fugă. Părea straniu şi greşit să se afle în dormitorul fetelor.

Camera următoare era dormitorul ţarului şi al ţarinei, cu patul lui Alexei la picioarele patului lor, şi aceleaşi obiecte personale împrăştiate: Biblii, fotografii cu sfinţi, câteva piese de domino din porţelan. Pe podea se afla cartea *Povestiri după Shakespeare*, pe care Tatiana amintise că i-o citea lui Alexei. Dmitri merse prin camerele ocupate de doctorul lui Alexei şi de camerista Alexandrei, prin sufrageria în care familia mânca în jurul unei mese mici, sculptate din lemn de stejar, prin baia şi toaleta pe care erau obligaţi să le împartă cu toţii. Era atât de înghesuit şi lipsit de confort, încât nu suporta să se gândească la faptul că Tatiana locuise acolo. Posturile gărzilor erau legate prin cabluri cu clopoţei, clopoţei despre care Tatiana îi spusese că membrii familiei erau obligaţi să-i sune când voiau să meargă la toaletă. Era intolerabil ca funcţiile corpului familiei regale să fi fost monitorizate atât de atent.

În casă, atmosfera era atât de sumbră, încât îţi dădea fiori. Coborî în grabă pe scări ca să se uite pe la parter, unde îşi petrecuseră timpul gărzile. Nici o hârtie sau telegramă nu oferea vreun indiciu despre soarta familiei; sertarele erau goale, de pe pereţi fuseseră scoase înştiinţările. Ieşi în curte şi trecu de colţul casei ca să caute uşa spre subsol, dar aceasta era ferecată. O zgâlţâi puţin, dar uşa nu cedă.

Era bine să se afle iar la aer curat. Dmitri simţea că se sufocă. Unde erau Romanovii? Unde era Tatiana? „Casa obiectivului special" nu oferea nici un indiciu.

Câteva zile mai târziu, Malevici sosi la cabană şi îl salută pe Dmitri cu o îmbrăţişare de urs.

– Arăţi groaznic, prietene. N-ai dormit? Pfiu... zise el strâmbând din nas. Văd că nici nu te-ai spălat.

Dmitri nu îşi aducea aminte când se spălase ultima oară.

– Nu ştiu ce să fac cu mine, spuse el scuturând din cap. Am căutat peste tot. Cum să dispară în neant?

– O să-i găsim, făgădui Malevici. Am auzit că s-ar putea să fie de partea cealaltă a munţilor Ural, poate în Perm. Se aude că un tren încuiat ar fi plecat din Ekaterinburg devreme în ziua de 17 şi pun pariu

că au fost în el. Armata Albă se îndreaptă în direcţia aceea. Nu vrei să vii cu noi?

Dmitri clipi cu putere.

– Dar dacă Tatiana vine să mă caute aici? Nu pot să risc să o pierd.

– Lăsăm vorbă cu planurile noastre la Sir Thomas. El îţi va spune dacă Tatiana s-a întors în Ekaterinburg.

Malevici îl strânse de umăr.

– Eşti un mare soldat, un om curajos. Cel mai bun lucru pe care îl poţi face pentru Romanovi e să le eliberezi ţara de flagelul bolşevic şi s-o transformi în patria pe care o cunoaştem şi o iubim.

Făcu o pauză, după care adăugă:

– Ştii că asta te-ar ruga Tatiana să faci.

– Dar dacă familia e găsită în timp ce eu sunt blocat luptând pe undeva?

– Când vor fi găsiţi, mă aştept că vei lua primul cal şi vei porni într-un nor de praf, fără să te opreşti până nu ajungi la ei.

Dmitri încuviinţă, cu un nod mare în gât care-l împiedica să vorbească. Avea să plece cu Maleviçi; era mai bine decât să nu facă nimic. Numai făcându-şi de lucru putea să ţină la distanţă senzaţia groaznică de condamnare care ameninţa să-l cuprindă cu totul.

Capitolul 34

LACUL AKANABEE, STATUL NEW YORK
sfârșitul lui septembrie 2016

Era o zi înăbușitoare, dar Kitty tremura pe marginea lacului de lângă cabană, citind despre uciderea Romanovilor în noaptea de 16 spre 17 iulie 1918. Relatarea se baza pe o declarație dată de Iurovski, călăul-șef, așa că era cât se poate de aproape de adevăr.

Era în jur de ora unu și jumătate când Eugen Botkin, medicul familiei, fu trezit de Iurovski. Acesta spuse că situația este instabilă având în vedere că armata cehă se apropie și că Romanovii trebuie treziți și trebuie să li se spună să coboare la subsol pentru siguranța lor până ce pot fi mutați altundeva.

Familia petrecu patruzeci de minute ca să se îmbrace: Nicolae și Alexei în tunicile lor de soldați, iar Alexandra și fetele în bluze și fuste albe. În mâini aveau genți mici și păreau calmi. Nicolae se întoarse către servitori și remarcă: „Măcar se pare că plecăm de aici". Când Alexandra întrebă cum rămânea cu obiectele lor personale, Iurovski o asigură că totul avea să fie împachetat și expediat.

Kitty știa că fusese o alarmă falsă când crezuseră că aveau să fie mutați cu câteva zile în urmă, așa că poate nu erau siguri dacă și de data aceasta avea să fie la fel.

La 2.15 dimineața, Iurovski conduse grupul format din zece persoane pe scara întunecată până la parter și apoi în curte. Nicolae îl purta pe Alexei în brațe. O altă ușă ducea la un subsol, după ce parcurgeau douăzeci și trei de trepte, iar ei fură conduși într-o cameră goală cu un bec fără abajur care atârna din tavan.

Alexandra ceru imediat scaune: nu putea sta în picioare prea mult din cauza sciaticii, iar Alexei era prea slăbit și nu putea sta deloc. Fură aduse două scaune, iar Iurovski le spuse fetelor și servitorilor să stea în spatele țarului și țarinei, aproape ca și cum i-ar fi așezat pentru o fotografie. Spuse că un camion avea să vină să-i ducă într-un loc sigur, apoi îi lăsă singuri ca să verifice aranjamentele.

Probabil le era somn, gândi Kitty, după ce fuseseră treziți din pat. Nici unul dintre ei nu părea neobișnuit de alarmat. Oare șușotiseră între ei? Poate speculaseră care avea să fie următoarea lor destinație.

În camera vecină, gărzile stăteau și beau votcă și își verificau emoționați pușcile. Camionul Fiat pe care îl comandase Iurovski trase în curte și, după ce îl verifică, la 2.45 îi conduse pe complicii săi în camera în care așteptau Romanovii. Aceștia fură alarmați la vederea unor chipuri necunoscute, dar auzind camionul afară, probabil își închipuiră că plecarea lor era iminentă. Nicolae întrebă: „Acum ce o să faceți?"

Iurovski scoase o foaie de hârtie și începu să citească: „În virtutea faptului că rudele dumitale din Europa continuă să atace Rusia sovietică, prezidiul sovietului regional, îndeplinind voința Revoluției, a decretat că fostul țar Nicolae Romanov, vinovat de nenumărate crime sângeroase împotriva poporului, este condamnat la moarte prin împușcare..."

Kitty încercă să-și închipuie teroarea și confuzia din încăpere. Nimeni nu s-ar fi așteptat la așa ceva, chiar și după toate acele luni de captivitate. Ce fel de națiune își poate executa monarhul fără proces?

Nicolae se întoarse să se uite la familia sa. Potrivit unui raport, acesta strigă: „Cum? Cum?" înainte ca Iurovski să scoată pistolul și să-l împuște în piept de la mică distanță. Țarul căzu imediat, ucis pe loc. Femeile își făcură cruce în timp ce gărzile începură să tragă, fiecare la

ţinta sa desemnată. Un glonţ tras în capul Alexandrei îi zbură o parte din craniu. Alexei rămase rigid din pricina şocului, aşezat pe scaun, impregnat cu sângele tatălui său, incapabil să încerce să se salveze. Surorile sale căzură la pământ, unde rămaseră uluite şi gemând de durere. Bijuteriile pe care şi le cususeră în rochii deviaseră gloanţele, aşa că erau grav rănite, dar nu fatal. Unele încercară să se târască la adăpost, dar nu aveai unde să te ascunzi în acea cameră goală.

Aerul se umplu de fum, făcând imposibil să vezi, iar gărzile intrară în panică. Începură să înjunghie violent cu baionetele ca să-şi termine victimele, transformând scena într-o baie de sânge. Unele dintre fete murmurau rugăciuni, altele ţipau. Glonţ după glonţ fu tras în micul Alexei. Tatiana fu împuşcată în ceafă în timp ce ea şi Olga se înghesuiră într-un colţ, iar creierii ei împroşcară faţa Olgăi. Anastasia supravieţui mai mult decât celelalte şi imploră să fie lăsată în viaţă, dar fu ucisă de lovituri frenetice de baionetă.

Era un mod nespus de îngrozitor de a muri. Kitty se gândi la ultima însemnare din jurnalul Tatianei: deşi era pesimistă, nu ar fi putut prevedea nicicând o asemenea barbarie, teroarea pe care probabil o simţiseră, agonia rănilor făcute cu baioneta.

Îi tremura mâna, aşa că lăsă jos cartea. Se simţea lipicioasă şi aproape mirosea ceaţa înecăcioasă de sânge şi praf de puşcă. Deodată se ridică şi alergă în lac, înaintând până departe şi apoi cufundându-se în adâncuri. Apa era revigorantă, iar Kitty simţi cum îi amelioră pulsaţiile dureroase din tâmple. Se întoarse să plutească pe spate sub soarele alb şi fierbinte.

Oare Dmitri era acolo când Romanovii fuseseră ucişi? Dacă da, nu avusese ce să facă pentru a-i opri? Se gândi la romanele lui, căutând indicii privind firea străbunicului său. Era vizibil elocvent, foarte romantic şi predispus la melancolie. Ea îşi dădu seama că în romanele sale se regăsea o temă recurentă privind o nedreptate groaznică pe care ar fi săvârşit-o în trecut şi care îi umbreşte vieţile personajelor sale. Oare Dmitri era bântuit de un păcat pe care îl săvârşise? Kitty îşi dorea cu disperare ca străbunicul ei să fi fost un erou, dar dacă era complice la crimă? Ar fi fost îngrozitor să afle că strămoşul său fusese implicat în asasinarea cumplită a unor oameni nevinovaţi.

Când ieși din apă, Kitty își răsuci părul într-o coadă de cal și stoarse apa din el, apoi se așeză și citi despre încercările de mântuială ale lui Iurovski de a scăpa de cadavre:

Departe, în provincia izolată, când gărzile dezbrăcară membrii familiei de haine, găsiră o seamă de bijuterii neprețuite cusute în tivurile și căptușelile acestora. Țarina avea șiraguri de perle fine într-o curea din jurul taliei... Cadavrele stăteau întinse, îmbibate cu sânge, cu membrele în poziții ciudate, pe pământul mlăștinos. Iurovski le ordonă oamenilor săi să le arunce într-un puț minier vechi, unde spera să poată fi ascunse, dar curând se dovedi că acesta era prea puțin adânc. Oamenii săi udară cadavrele cu cazane întregi de acid sulfuric, iar aerul se umplu cu mirosul cărnii arse, dar Iurovski nu își dăduse seama că acidul nu avea să dizolve dinții și oasele. Cuprins de disperare, aruncă niște grenade de mână în puț, sperând că acesta avea să se prăbușească și să acopere cadavrele, însă acestea nu explodară cum trebuie într-un spațiu atât de închis. În cele din urmă, înțelese că avea să fie nevoit să scoată cadavrele și să le îngroape altundeva înainte ca localnicii bănuitori să nu dea peste acea scenă îngrozitoare...

Kitty citi că atunci când mormintele fură descoperite în cele din urmă în anul 1979, erau o harababură de oase și dinți amestecați și cercetătorii avură nevoie de mult timp pentru a-i identifica. La vremea aceea, controversa dacă toți membrii familiei Romanov pieriseră dura deja de peste șase decenii, o dezbatere alimentată de faptul că dovezile fuseseră contaminate de oamenii de știință care le manipulaseră de-a lungul anilor, și că Anastasia și Alexei se aflau în morminte separate la o oarecare distanță. Abia în 2008 testele ADN au dovedit că toți cei cinci copii Romanov, părinții lor și trei servitori ai casei fuseseră masacrați. Cercetătorii luaseră o mostră de ADN de la prințul Philip al Marii Britanii, soțul reginei, care era o rudă apropiată în viață a familiei Romanov, spre comparație.

Kitty închise cartea și se ridică în picioare. Trebuia să meargă în oraș înainte să se închidă magazinele fiindcă rămăsese fără vin. Cantitatea pe care o consuma o luase pe nepregătite în timpul ședерii sale, până când ajunse să termine câte o sticlă de Chardonnay californian

destul de plăcut în fiecare seară. Răcorit în apa de sub debarcader, aluneca pe gât ca limonada după o zi lungă petrecută la soare. Niciodată nu suferea de mahmureală, așa că presupuse că organismul ei nu avea probleme cu asemenea cantități. Toată lumea știa că directivele guvernului erau ridicol de precaute.

La supermarket, hotărî să cumpere o ladă de vin – douăsprezece sticle în total – pentru a evita să se întoarcă atât de des.

– Dați o petrecere diseară? întrebă fata de la casă, iar Kitty zâmbi și răspunse:

– Da, cam așa ceva.

În primele ore ale dimineții, Kitty se trezi brusc dintr-un coșmar. Tot ce ținea minte din el era prezența unui lucru întunecat și rău într-o casă în care era închisă, posibil captivă, deși nu își văzuse niciodată paznicii.

Rămase întinsă, cu inima bătându-i cu putere, încercând să-și obișnuiască ochii cu întunericul, când deodată deveni conștientă de o mișcare ușoară în colțul îndepărtat al cabanei. Era îngrozită. Se ridică în capul oaselor și căută o cutie de chibrituri. Acum nu mai auzea alte sunete decât cele pe care le făcea ea, dar tot simțea că în cameră se mai afla ceva. Îi trecu prin minte că putea fi fantoma lui Dmitri, dar apoi se scutură. „Prostuțo! Nu există fantome." Aprinse un chibrit, dar mâna îi tremura atât de tare, încât nu putu face fitilul lămpii să se aprindă, și trebui să mai scapere un băț.

O lumină tremurândă se întinse în cameră, iar Kitty se uită în colțul în care fusese convinsă că auzise un zgomot: doar lemn gol. Se ridică în picioare, cu spatele la perete, privind în jur și ascultând cu atenție. Era acoperită cu o peliculă de transpirație, mâna încă îi tremura, așa că lumina lămpii se mișca și se legăna.

Deodată, cu colțul ochiului, văzu ceva venind spre ea. Strigă și aproape scăpă din mână lampa, cuprinsă de panică, până ce înțelese că era o molie albă și mare, atrasă de lumină. Aripile îi fluturară și se lovi de sticla lămpii. Deodată, Kitty înțelese că acesta fusese sunetul pe care îl auzise mai devreme în întuneric; probabil molia se lovise de un geam.

„Prostuțo!" șopti ea, încă șocată. Se duse în partea cealaltă a camerei și deschise ușa cabanei, așezând lampa pe pridvor astfel încât molia

să urmeze lumina. Aerul nopții era răcoros și ieși desculță până la marginea apei, simțind cum transpirația i se evaporă de pe piele. Era doar o felie de lună printre miile de stele îndepărtate pe un cer negru precum cerneala, iar apa și copacii erau complet nemișcați. O bufniță strigă, spărgând tăcerea.

Deodată, se auzi un foșnet între copacii dintr-o parte a cabanei, iar teroarea reveni. Kitty se duse în grabă până la capătul debarcaderului, gata să sară în apă dacă un animal sălbatic avea să iasă dintre copaci. Ce creaturi puteau fi acolo? Cel mai probabil era o căprioară, își spuse ea. Probabil nu existau urși sau lupi pe lângă lac – sau poate că da?

Se ghemui la capătul debarcaderului, scrutând pădurea, atentă la orice alt foșnet. Distanța până la ușa cabanei îi părea enormă. Putea să o atace ceva în timp ce traversa acel spațiu. Inima îi bătea cu putere. Dacă avea să fie ucisă de un animal sălbatic aici, la kilometri distanță de orice alt loc? Avea să moară singură, în dureri și groază. Spera că măcar avea să fie rapid, spre deosebire de moartea înfiorătoare a Romanovilor.

O cuprinse o stare de spirit morbidă când se ghemui sub cerul scânteietor. Ce diferență avea să facă moartea ei? Lui Tom i-ar fi fost dor de ea. La fel și câtorva prieteni. Dar ea nu lăsase nici o urmă în lume. Romanovii aveau locul lor în istorie, Dmitri lăsase în urmă romanele și descendenții săi, dar ea nu avusese nici un copil, nu realizase nimic notabil. Nu se mai simțise niciodată atât de neînsemnată ca în acea clipă.

De ce nu scrisese o carte până acum? Vara aceasta la lac ar fi fost momentul ideal, însă nu așternuse un singur cuvânt. Scrisul era muncă serioasă și, deși se putea forța să o facă atunci când i se ofereau bani și avea un termen de respectat, nu își închipuia cum trudeau autorii sute de ore fără să fie plătiți, cu slaba speranță de a fi publicați într-o bună zi. Poate că pur și simplu nu era suficient de bună. Poate că cei care aveau cu adevărat har simțeau că nu au de ales decât să scrie.

Dar dacă nu era scriitoare, atunci ce era? Ce talente avea? Se gândi că mama ei își dorise ca ea să fi studiat dreptul și se cutremură. Asta nu ar fi funcționat niciodată. Alesese jurnalismul fiindcă la engleză fusese cea mai bună în școală, nu din vreo dorință arzătoare să comunice adevărul sau din oricare dintre acele motive valoroase pe care le

au jurnaliştii adevăraţi. Poate că era pur şi simplu leneşă, cum spusese întotdeauna mama ei. Bună de nimic. Inutilă.

Presupun că la asta se referă cu „noaptea lungă şi întunecată a sufletului", se gândi ea după ce inima încetase să-i mai bubuie. Nu se mai auzise nici un foşnet dintre copaci, aşa că spera că făptura care se aflase acolo trecuse mai departe. Hotărî să o ia la fugă până la cabană, să trântească uşa şi să se târască înapoi în pat.

Când se ridică, lemnul debarcaderului era neted şi sigur sub tălpile ei.

Capitolul 35

MUNŢII URAL, RUSIA
septembrie–decembrie 1918

În fiecare noapte când stătea întins în sacul de dormit pe pământul tare, Dmitri se chinuia gândindu-se la teroarea pe care probabil o simţise Tatiana când uşa casei fusese doborâtă, la strigăte, la felul aspru în care poate se purtaseră cu ea. Încă era în stare de şoc din cauza dispariţiei sale.

Malevici era convins că membrii familiei erau reţinuţi pe teritoriul bolşevic la vest de munţi, iar Dmitri se ruga să aibă dreptate şi ca Tatiana să fie cu ei, însă i se făcea rău când îşi imagina scenarii alternative.

În timpul zilei, disciplina vieţii militare îl ţinea ocupat: se trezeau la o oră stabilită, vedeau de cai, luau micul dejun şi apoi strângeau tabăra, înainte să pornească mai departe peste Munţii Ural în căutarea Armatei Roşii. Terenul era abrupt şi dur şi deja se simţea mirosul iernii în aer. Dacă nu ajungeau de partea cealaltă a lanţului uriaş înainte de prima ninsoare, puteau fi izolaţi luni în şir fără mâncare sau adăpost, astfel încât călăreau din zori şi până târziu după lăsarea serii. Dmitri îşi făcea datoria ameţit – călărind în recunoaştere, cercetând hărţi, dând ordine oamenilor săi –, însă tot timpul dispariţia şocantă a Tatianei îi chinuia conştiinţa.

Într-o seară sosi în tabără un nou-venit, iar Dmitri fu uluit să vadă un chip cunoscut din Tobolsk:

– Vasili Iacovlev! Ce Dumnezeu faci aici?

Iacovlev sări de pe cal şi veni să-l salute pe Dmitri.

– Nu puteam suporta să văd ce fac bolşevicii cu poporul nostru. Armata Roşie e un cuib de viespi, de suspiciune şi trădări. Dacă rămâneam, probabil aş fi fost executat până acum. Aşa că am trecut de partea celor în cauza cărora cred şi lupt pentru Albi.

Dmitri îl privi cu suspiciune. Tabăra lor nu era străină de spioni şi cu toţii fuseseră avertizaţi să dea dovadă de precauţie în privinţa informaţiilor pe care le dădeau mai departe. Însă acest om îi fusese odinioară un fel de prieten – şi poate avea veşti despre Romanovi. Dmitri îi turnă o cafea şi îl invită să se aşeze, prezentându-l lui Malevici.

– Data trecută când ne-am văzut, încercai să salvezi familia regală deviindu-le trenul spre Omsk. Ce nu a mers? întrebă el.

Iacovlev scutură din cap cu tristeţe.

– Am făcut tot ce mi-a stat în putinţă, dar muncitorii de la căile ferate primeau ordine direct de la Moscova şi problema mi-a scăpat din mâini. Regret amarnic că am dat greş, mai ales fiindcă se spune că de acum au fost toţi ucişi.

Dmitri se făcu alb la faţă şi rămase nemişcat.

– Ce-ai spus?

– Se zvoneşte că nu doar Nicolae a fost împuşcat în Casa Ipatiev...

Iacovlev păru surprins de reacţia şocată a lui Dmitri.

– Doar repet ce am auzit, atenţie. N-am fost acolo.

Malevici se alătură şi el.

– Şi eu am auzit acelaşi zvon, dar nu-mi vine să cred. Guvernul ăsta ar pierde simpatia tuturor susţinătorilor săi şi ar fi condamnat în lumea întreagă. Poate Nicolae e mort – chiar şi asta stă sub semnul îndoielii, dat fiind că nu au prezentat cadavrul –, dar sunt convins că vom descoperi restul familiei în drumul nostru spre Moscova.

Dmitri se ridică în picioare şi se scuză în faţa grupului, împleticindu-se până în pădurea de la marginea taberei. După ce ieşi din raza lor vizuală, se aplecă şi vomită, iar gustul amar al bilei îi arse gâtlejul. „Nu pot fi morţi. Pur şi simplu nu pot fi." Dacă erau, atunci eşuase complet. Era direct responsabil de soarta fetei ţăranului, Elena. Toate încercările lui de a salva familia fuseseră de mântuială. Era posibil ca

el să fie de vină pentru moartea lor fiindcă gărzile intraseră în panică după ce își dăduseră seama că Tatiana scăpase.

Malevici apăru în spatele lui și îi așeză un braț în jurul umerilor.

– Nu-l asculta. Ține-te tare.

Dmitri ridică privirea deznădăjduit:

– Dacă descopăr că Tatiana a murit, nu o să mai pot trăi.

Malevici vorbi tăios:

– Mai întâi, eu pur și simplu nu cred că bolșevicii sunt atât de proști, încât să-i omoare pe toți. Și chiar dacă i-ar fi ucis pe cei din Casa Ipatiev, n-ai nici o dovadă că Tatiana se afla acolo. Eu cred cu tărie că se află undeva și că te așteaptă să o găsești. Îi ești dator să o cauți în continuare.

Dmitri se întoarse și își izbi fruntea de un copac.

– Mi-e atât de dor de ea. Nu pot îndura agonia asta.

Își trase capul în spate și se lovi din nou, iar Malevici îl prinse de umeri.

– Poți și ai să înduri, zise el cu fermitate. Închipuie-ți că te privește și procedează cum și-ar dori ea să o faci.

Dmitri simți logica din cuvintele lui Malevici, iar acestea îi dădură forța să se adune. Într-o zi, dacă avea să o găsească pe Tatiana, ea îl va întreba ce făcuse în perioada aceasta, iar el spera să poată spune că se purtase curajos. Făgădui că nu avea să renunțe niciodată să o caute până ce nu avea să o găsească, oriunde s-ar fi aflat ea.

La început, avântul în bătălie fu de partea Armatei Albe. Cu ajutorul armelor furnizate de guvernul britanic și cu o bandă de recruți din mai multe facțiuni diferite care erau dezamăgiți de bolșevici, oamenii amiralului Kolceak mărșăluiră fără ezitare spre Moscova. Pe drum eliberară sate de sub controlul bolșevic, salvară prizonieri și răsturnară reformele socialiste care fuseseră impuse. Moralul Armatei Albe suferi o lovitură în noiembrie când britanicii își retraseră sprijinul după ce semnară un armistițiu cu Germania, însă continuară să înainteze și în curând trupele lui Kolceak ajunseră la Volga, la doar o sută șaizeci de kilometri est de Moscova.

Între timp se așternuse un strat gros de zăpadă, iar temperaturile scădeau în fiecare zi. Oamenii încetară să se mai spele fiindcă

dezbrăcarea pe un asemenea frig însemna o cale sigură de a degera. Rechiziționară alimente pentru bărbați și cai de la fermele pe lângă care treceau. Lui Dmitri îi era rușine că îi priva pe localnici de proviziile pentru iarnă, dar nu aveau de ales, dacă voiau să elibereze țara de lunaticii care puseseră stăpânire pe ea.

În decembrie divizia lui Dmitri fu trimisă mai departe în sud, în orașul Țaritîn, de o importanță strategică, pe care Armata Roșie refuza să îl abandoneze; acolo purtară lupte crâncene. Armata a Zecea Sovietică pe care o înfruntau avea de două ori mai mulți oameni, zeci de mitraliere și amplasamente de artilerie, însă părea că Armata Albă intra pe furiș în suburbii, câștigând orașul stradă după stradă. Dmitri lua câțiva oameni cu el în misiuni zilnice de recunoaștere pentru a verifica unde se aflau tunurile înainte de fiecare asalt. Trebuiau să-și păstreze cumpătul pe acel teren ostil, însă instruirea lui superlativă fu mai puternică. Știa că era mai capabil decât acești adversari bolșevici care puteau să scuipe afirmații socialiste, însă nu aveau deloc habar de tactică militară. Nu putea să dureze mult până să-i facă să se retragă.

La 1 ianuarie 1919, Armata Albă lansă un atac major asupra orașului Țaritîn. În două săptămâni avansaseră în așa fel încât să formeze un semicerc în jurul orașului și părea că victoria avea să fie a lor. Într-o după-amiază, oamenii lui Dmitri se aflau într-o clădire înaltă de birouri aproape de centrul orașului, plănuindu-și următoarea mișcare, când începu să plouă cu proiectile. El se duse în fugă pe acoperiș și, privind prin binoclu, își dădu seama că erau înconjurați și depășiți cu mult numeric de trupele Armatei Roșii, care apăruseră parcă de nicăieri. Nu se mai vedea nici un alt grup al Armatei Albe. Îi comandă unui mic grup de oameni să iasă din clădire și să se ducă după ajutoare, însă când se uită de sus văzu că aceștia fură împușcați în stradă ca niște mistreți la o vânătoare de la țară.

În timp ce ofițerii discutau ce să facă, un proiectil intră printr-un colț al încăperii, umplându-i de moloz. Când se lăsă praful, Dmitri văzu că Malevici era prins sub dărâmături. Era inconștient, iar chipul îi era alb de la praful de tencuială. Dmitri se ghemui să asculte dacă mai respira, însă nu auzi nimic.

Muncind frenetic, dădu la o parte dărâmăturile, implorându-l:

– Malevici, trezește-te! Deschide ochii, respiră, omule!

După ce ridică o bucată masivă de zid, fu întâmpinat de o priveliştе înfiorătoare: Malevici fusese tăiat în două de forţa exploziei, iar partea de sus a corpului fusese separată de partea de jos. Intestinele îi curgeau din trunchi, în timp ce picioarele zdrobite erau îndreptate în cealaltă direcţie. Dmitri scoase un urlet ascuţit, fără a reuşi să se stăpânească. Tot corpul îi tremura de repulsie. Se întoarse, incapabil să privească intestinele alunecoase şi expresia goală de pe chipul dragului său prieten. „Nu, Doamne! Te rog! Cum poţi face aşa ceva? De ce?"

Ar fi trebuit să încerce să-l tragă de acolo şi să aranjeze o înmormântare creştinească, însă acum încăperea era goală. Nu mai era nimeni care să-l ajute. Sunetul proiectilelor se îndepărta, dar mirosul de sânge şi fum încă umplea aerul. Lui Dmitri îi ţiuiau urechile şi tremura de şoc în timp ce se plimba prin cameră de colo colo. În cele din urmă decise că singurul lucru pe care îl putea face era să-l acopere pe Malevici acolo unde căzuse. Făcu asta, şoptind o rugăciune ca Dumnezeu să aibă milă de sufletul lui, fiindcă permisese ca trupul lui să fie măcelărit într-un asemenea hal.

Când Dmitri se duse în cele din urmă să-şi caute oamenii, îşi dădu seama că luptele se mutaseră la câteva străzi distanţă. Se ascunse în praguri de case, ducându-se înapoi spre locul de întâlnire de unde porniseră în dimineaţa aceea. Nimeni nu se afla acolo. Se îndreptă spre tabăra din pădure unde dormiseră noaptea precedentă. Mare parte din ea era intactă, caii erau încă priponiţi, iar saci de dormit părăsiţi pe pământ, dar nu se vedea nici un om. Îşi ridică raniţa, care conţinea cele mai valoroase posesiuni ale sale: jurnalul Tatianei şi vesta pe care i-o tricotase ea.

Dmitri îşi găsi calul, umplu o gamelă cu apă, apoi plecă să-şi găsească trupele, dar peste tot unde ajungea găsea mormane de morţi. Fusese un măcel total. Încercă timp de mai multe ore, însă nu găsi pe nimeni căruia să-i raporteze şi nici un grup de supravieţuitori care să numere mai mult de doi-trei oameni. Unitatea sa părea că se evaporase.

Se trezi la marginea oraşului, călărind spre depărtări printr-o pădure de conifere acoperită cu zăpadă. „Ar trebui să mă întorc", gândi el. „Asta e dezertare." Dar nu se întoarse. Galopă până la căderea nopţii, înviorat doar de gurile de apă pe care le sorbea din gamelă. Când îl cuprinse oboseala, luă o cameră într-un han ieftin, unde fu

chinuit de ploşniţe de pat şi traumatizat de vise prea vii despre trupul sfâşiat în două al prietenului său cel mai bun.

În dimineaţa următoare, la micul dejun, o văzu pe proprietăreasă citind un ziar cu un titlu despre Romanovi, aşa că o rugă să i-l împrumute. Relatarea spunea că amiralul Kolceak împuternicise un bărbat pe nume Sokolov, un procuror local din Ekaterinburg, să conducă o investigaţie privind soarta familiei regale, şi se pare că acesta găsise câteva rămăşiţe arse lângă un puţ de mină de lângă Ekaterinburg: bucăţi de haine, o pereche de ochelari vechi şi câteva bijuterii care aparţinuseră familiei. Printre rămăşiţele cele mai înspăimântătoare se numărau un deget retezat şi cadavrul unui câine mic. Lui Dmitri i se făcu rău. Familia nu ar fi lăsat niciodată vreunul dintre câini în urmă dacă ar fi putut să-i ia. Fusese biata Ortipo? Şi al cui era degetul?

Articolul continua cu afirmaţia reînnoită a guvernului bolşevic că, deşi Nicolae fusese executat, familia era în siguranţă. Spunea că aceştia erau cazaţi în oraşul Perm. Inima lui Dmitri tresări. Nu avea deloc încredere în acest guvern, dar de ce să amintească de Perm, dacă nu ar fi existat o fărâmă de adevăr? Mătuşa Tatianei, Ella, locuia în Perm, aşa că poate stăteau cu ea. Oh, Doamne, spera să fie aşa.

Până acolo în nord erau cel puţin o sută şaizeci de kilometri, prea mult să meargă călare, dar dacă se schimba în haine ţărăneşti, putea să ia trenul fără să trezească suspiciuni. Hotărât, se duse să întrebe de mersul trenurilor.

Capitolul 36

PERM, RUSIA
primăvara lui 1919

Era periculos să călătorești într-o țară aflată în plin război civil, mai ales când abia dezertaseși din armată. Dmitri rămase în tren și nu se lăsă atras în nici una dintre discuțiile aprinse dintre ceilalți pasageri, atât în favoarea, cât și împotriva bolșevicilor.

Perm se afla în mâinile Armatei Albe. Era improbabil să îl recunoască cineva din acest grup din nord, însă Dmitri rămase vigilent. Se cază sub un nume fals, cumpără un cal și începu să meargă prin oraș, străbătând stradă după stradă, așa cum făcuse în Verkoturie. Aici se găseau fabrici de muniție bine păzite, dar nu văzu nici o casă particulară păzită de gărzi. Începu să facă cercetări discrete, întrebând dacă îi văzuse cineva sosind pe Romanovi, dar fu demoralizat de răspunsul degajat: „Sunt morți cu toții, amice". Nimănui nu părea să îi pese. De la un proprietar de cafenea auzi că mătușa Tatianei, Ella, și unchiul ei, Mihail, împreună cu alți câțiva membri ai familiei, fuseseră executați de bolșevici, însă tot refuza să creadă că aceștia i-ar fi putut ucide pe tânărul țarevici și pe ducese. Erau niște copii! Își făcea de lucru în timpul zilei, iar noaptea bea până își pierdea cunoștința pentru a îneca visele înfiorătoare cu Tatiana luată cu forța de niște bărbați înarmați cu topoare și cu Malevici tăiat în două.

*

În primăvara lui 1919, situația războiului civil se întorsese clar împotriva Armatei Albe: amiralul Kolceak capitulă în fața bolșevicilor în luna mai și fu executat pe loc. Teritoriile pentru care luptaseră din greu fuseseră capturate din nou. Ajutoarele internaționale se sfârșeau, iar Armata Roșie înainta din nou spre Ural.

După ce termină căutările în Perm, Dmitri luă un tren spre sud chiar înainte ca Armata Roșie să ajungă în oraș. Un tânăr care călătorea singur avea să trezească suspiciuni, iar el nu voia să fie reținut de vreun soviet local, răspunzând la întrebări despre locul de unde venea. Avea de gând să își viziteze în sfârșit mama și surorile în Lozovatka, oraș aflat sub conducere ucraineană, dar pe drum auzi de la alt pasager că bunica Tatianei, Maria Feodorovna, și alte rude de-ale ei stăteau la Palatul Livadia din Crimeea, așa că hotărî să meargă mai întâi acolo. Dacă Tatiana reușise să scape de cei care o prinseseră, acolo s-ar fi îndreptat. Întotdeauna îi plăcuse Livadia.

Era miezul verii și căldura era cumplită când ajunse la luxosul Palat Livadia din granit alb al Romanovilor și îl găsi părăsit, în afară de câțiva servitori.

– Unde este împărăteasa văduvă? întrebă el o servitoare care răspunse la ușă.

– Au fost salvați în urmă cu câteva săptămâni de un vapor trimis de regele George al V-lea al Angliei. Cu toții au fost foarte ușurați.

– Erau și vreunii dintre copiii țarului Nicolae cu ei? întrebă ținându-și răsuflarea.

– Nu, nu am auzit nimic de ei. Se spune că ar fi fost uciși, dar Maria Feodorovna refuză să creadă. Spune că nimeni nu ar fi atât de lipsit de inimă... Arătați cam palid, domnule. Vreți să vă așezați o clipă?

Aceasta era încă o dezamăgire cruntă pentru Dmitri. Undeva în întinderea marelui hinterland rus se afla soția lui, femeia pe care o iubea mai mult decât pe oricine pe lume, dar acum nu mai știa unde să o caute sau dacă era măcar în viață. Poate îl aștepta, disperată ca el să o găsească, iar el se simțea inutil și neputincios că nu avea habar unde să caute.

Dmitri îi trimise o telegramă mamei sale spunând că avea să o viziteze în luna aceea, apoi mai petrecu o săptămână rătăcind pe moșia de la Livadia, sperând în zadar că Tatiana avea să sosească. Membrii

personalului îl primiră când el îi lămuri că fusese un membru al escortei regale și îi oferiră de mâncare și de băut de parcă ar fi fost un oaspete de onoare. Încercă să și-o închipuie pe Tatiana plimbându-se pe lângă fântânile din curtea arabă; jucând crochet pe gazonul îngrijit cu vedere la mare; înotând în apele albastre și limpezi; luând cina pe terasa în aer liber; spălându-se în băile din marmură albă. Toate acestea îl făceau să simtă o legătură cu ea. Acesta era un loc pe care ea îl îndrăgise, și el înțelegea de ce, dar îl făcea și să pună în contrast stilul de viață luxos pe care ea îl dusese cu realitățile vieții pentru țăranii Rusiei, ceea ce el văzuse în anul care trecuse. În Livadia, luxul era luat ca atare: picturile cu rame aurite extravagante, tacâmurile din argint, mobila bogat sculptată – totul părea scump. Țăranul de rând abia trăia de pe o zi pe alta cu rădăcinoase și pâine tare, neavând mare lucru în afară de hainele de pe el. Era o inegalitate care trebuia corectată, dar Dmitri detesta metodele bolșevicilor.

Spre sfârșitul săptămânii, tocmai când se pregătea să plece, primi o telegramă de la un vecin de-ai mamei sale: REGRET MAMA DUMITALE MURIT ÎN APRILIE STOP A AUZIT CĂ AI FOST UCIS LA ȚARIȚÎN STOP SURORILE TALE PLECAT LA CONSTANTINOPOL STOP. Urma o adresă din Turcia.

Un urlet ieși din plămânii lui Dmitri: „Nu!" Goni prin parc până la malul mării, urlând tot drumul. Sunetul părea să reverbereze în golf și doi pescăruși își luară zborul de pe o margine de stâncă. Dmitri căzu în genunchi, cu fruntea la pământ, și începu să-și smulgă părul.

Măcar dacă ar fi luat legătura cu mama lui de îndată ce plecase din Țarițîn. Ar fi trebuit să meargă în vizită imediat după ce murise tatăl său. O dezamăgise, așa cum o dezamăgise și pe Tatiana. Era ca și cum Dumnezeu își întorsese fața de la el și se alegea praful de tot ce atingea. Era un soț și un fiu ratat. Nu merita să mai trăiască.

Valurile loveau țărmul într-un ritm uniform, dându-i o idee. Avea să înoate în mare și să înainteze mai departe și mai departe până ce puterile aveau să-l lase și avea să alunece sub valuri. Astfel, punea în cele din urmă capăt chinurilor.

Își scoase cămașa, cizmele și pantalonii și păși în apă. Trupul său nu avea să fie găsit vreodată în întinderea Mării Negre. Surorile sale aveau să continue să creadă că murise la Țarițîn, și asta avea să audă și Tatiana dacă încerca să-l caute.

Gândul acela îl opri. Dacă avea să-i iasă trupul la mal? Nu suporta ca Tatiana să se gândească la el ca la un laș.

Se așeză pe prundiș, plângând cu suspine. Nu. Pedeapsa lui era să trăiască cu rușinea faptelor sale. Avea să fie torturat de vinovăție tot restul vieții, dar măcar putea încerca să le împace pe surorile sale – și poate, într-o zi, pe Tatiana.

Dmitri rămase în Crimeea să lupte în ultimele bătălii inutile ale Armatei Albe împotriva bolșevicilor, sub conducerea generalului Wrangel. La începutul lui 1920 urcă pe unul dintre ultimele vase care duceau refugiații în sud, la Constantinopol, și se îndreptă spre casa surorilor sale. Acestea fură uluite să îl vadă, și urmară zile lungi în care își povestiră tot ce se petrecuse în anii de când nu se mai văzuseră. Dmitri plânse când le povesti despre Tatiana; plânse și mai mult când Valerina îi povesti despre moartea tatălui său în custodia bolșevicilor. Bănuiau, dar nu puteau dovedi că fusese executat.

– Mama nu și-a mai revenit cu totul, explică Valerina. I-a slăbit inima tot mai tare și nu mai putea face nici un efort fără să riște să leșine. Când am aflat că ai fost ucis în luptă, parcă a renunțat să mai trăiască.

– E numai vina mea... începu Dmitri.

– Nu mai spune asta niciodată, îl întrerupse Valerina, luându-i mâna și strângând-o cu putere. Din ce mi-ai spus, tot ce-ai făcut a fost din dragoste. Nu cred că Dumnezeu o să vadă asta cu ochi răi.

Dmitri scutură din cap.

– Cum să trăiesc cu câte rele am făcut?

Valerina avea răspunsul:

– Te vei da jos din pat în fiecare dimineață și vei merge mai departe, oră după oră, zi după zi, și treptat va deveni mai ușor. Soțul Verei îți va da de lucru în afacerea lui cu covoare și poți locui cu noi. Trebuie să le scrii tuturor rudelor Tatianei, oriunde s-ar putea afla, și, dacă scapă de bolșevici, va ști unde să te găsească. Dar între timp trebuie să strângi din dinți și să trăiești mai departe, fiindcă orice altceva ar fi groaznic de crud față de surorile tale, care te iubesc și care abia te-au regăsit.

Dmitri ridică mâna Valerinei la buze și o sărută cu tandrețe.

– O să încerc, șopti el, abia rostind cuvintele.

Capitolul 37

LACUL AKANABEE, STATUL NEW YORK
sfârșitul lui septembrie 2016

La câteva zile după înfiorătoarea experiență nocturnă, Kitty planta niște flori pe o bucată de pământ de lângă cabană când auzi o mașină târându-se pe drum. Când se apropie, îl recunoscu pe Jeff de la satul de vacanță, însoțit de un bărbat mai în vârstă.

– 'Neața, Kitty, strigă Jeff. Ce mai faci?

– Mi-e cald! strigă ea, jenată de petele întunecate de transpirație de pe tricoul său.

Când bărbații coborâră din mașină, văzu că Jeff căra un colet FedEx de mărimea unei perne.

– Acesta e bunicul meu, îl prezentă pe bătrân, care își duse mâna la pălăria de paie în semn de salut. Îl duc acasă și m-am gândit să trec să-ți aduc asta... zise el dându-i pachetul.

Kitty îl luă, surprinsă.

– Doamne, ce-o fi?

Adresa de pe etichetă arăta că venea de la Marion, menajera ei din Londra. Punga era deschisă în partea de sus, iar ea se uită înăuntru și văzu cardiganul ei lung și gros, de culoare verde oliv, numai bun pentru vreme rece.

– Mulțumesc că l-ai adus.

– Bunicul meu voia să vadă ce ai făcut cu cabana. Sper că nu te superi.

– Nu, sigur că nu. Plimbați-vă în voie.

Bătrânul se uita roată prin curte.

– Ce plantezi? întrebă el.

– Echinaceea mov, hortensii și niște rudbeckia galbenă, îi spuse ea.

Ceruse sfatul celor de la Centrul pentru Grădinărit din Indian Lake cu privire la ce plante puteau supraviețui peste iarnă. Bătrânul dădu din cap aprobator.

– Ultima dată când am fost aici trebuie să fi fost când am găsit trupul străbunicului tău, comentă bătrânul.

– A murit aici?

Kitty era uluită.

– Da. Am venit să văd ce mai face după ce vânzătoarea de la magazin mi-a zis că nu-l mai văzuse de câteva săptămâni. L-am găsit întins pe pământ, înghețat bocnă, cu câinele păzindu-i trupul. Aproape mort de foame era câinele ăla. O făptură minunată. L-am luat acasă, zise el zâmbind. Copiilor le-a plăcut la nebunie.

– Deci, l-ați cunoscut pe Dmitri? Cum era?

– Păi, nu prea am trecut mai departe de dat bună ziua și de făcut comentarii despre vreme. După ce a murit, am încercat din răsputeri să găsim vreo rudă, dar în zadar, așa că eu și nevastă-mea am fost la înmormântare să-i aducem un omagiu.

– Avea o fiică, Marta, care era bunica mea, și un fiu, Nikolai. Mă întreb de ce nu i-ați putut găsi.

Oare se îndepărtase de ei? Cu cât Kitty afla mai multe despre Dmitri, cu atât își dădea seama cât de puțin știa.

– Bănuiesc că au pierdut contactul de-a lungul timpului. Sigur, asta era pe vremea dinainte de internet. Acum poți găsi cam pe oricine...

După ce Jeff și bunicul său plecară, Kitty intră în cabană să deschidă pachetul. Pe lângă cardiganul lung, mai era cămașa de noapte groasă, cea pe care o purta când se cuibărea în fața televizorului în serile de iarnă, un teanc de scrisori care veniseră pe numele ei, un roman nou al unuia dintre scriitorii ei preferați și un baton mare de ciocolată Galaxy. Marion strânsese toate acestea pentru ea?

Deschise ciocolata și ciuguli un pătrățel în timp ce frunzări scrisorile: o vedere de la o prietenă din Costa Rica, un extras de cont, câteva facturi, câteva invitații la piese de teatru – și o scrisoare cu un bilet de

la Marion la exterior: „Bună, Kitty, n-am putut să mint când Tom m-a întrebat dacă știu unde e cabana ta. Am refuzat să-i dau adresa, dar am promis să trimit pachetul acesta și să-ți spun că îi e foarte dor de tine. Am avut o discuție lungă zilele trecute și îmi pare rău pentru el. E un om de treabă".

Kitty era iritată. Oamenii întotdeauna credeau că Tom era de treabă. Asta însemna că dacă exista vreo întrerupere a armoniei normale, se presupunea automat că era vina ei.

„Oricum, îmi cer scuze dacă îmi bag nasul unde nu-mi fierbe oala, dar nu mi s-a părut o idee rea să-ți trimit astea și scrisoarea de la Tom. Sper că ești OK acolo. Marion."

Plicul nu era lipit. Kitty se uită înăuntru și recunoscu scrisul lui Tom. Stomacul i se strânse la gândul să o citească și hotărî că putea aștepta până mai târziu, după ce avea să bea un pahar de vin ca să-și facă curaj.

Se întoarse în grădină și continuă să planteze flori, întrebându-se unde mai exact fusese găsit mort Dmitri. Părea cam înfricoșător faptul că murise acolo.

Mai târziu în aceeași seară, cu o sticlă de Chardonnay alături, Kitty se așeză pe debarcader cu scrisoarea lui Tom într-o mână. Apusul era magnific, roz somon și mov, și o vreme doar îl privi. Pe măsură ce lumina scădea, simțea că privește printr-un filtru sepia care se întuneca de la un minut la altul. Luă lampa cu gaz, își mai turnă un pahar, apoi începu să citească.

Salut, Kitty,

Aici a venit toamna, cu zile ploioase și seri răcoroase, și m-am temut că o să răcești acolo în munții Adirondacks. E greu să-mi dau seama din garderoba ta, dar aș zice că ți-ai luat doar haine de vară. Dacă vrei să-ți mai trimit ceva, spune-mi.

Dacă mi-ai citit e-mailurile (și sper că așa e), știi că merg la consiliere de șase săptămâni deja.

Kitty făcu ochii mari de uimire. Tom nu păruse niciodată genul care să meargă la terapie. Surprizele aveau să se țină lanț. Luă o gură mare de vin înainte să citească mai departe.

Nu am crezut niciodată că am să fac așa ceva, dar e un proces fascinant care mă ajută să înțeleg de ce am făcut un lucru atât de stupid și distructiv cum a fost să mă culc cu Karren Bayliss. S-a întâmplat doar de patru ori și se terminase deja cu mult timp înainte să găsești mesajele, dar evident că e de patru ori prea mult. Nu există scuze, desigur, dar mă simțeam cam abătut când nu am primit acea promovare la lucru și mi s-a părut că erai dezamăgită de mine.

Kitty se încruntă. Nu își amintea la ce promovare se referea.

Știu că nu te interesează munca mea și cred că practic m-am vândut establishmentului, dar dacă aș fi schimbat departamentul ar fi însemnat să-mi asum un rol mai creativ. Mi-ar plăcea să mă implic în ceva care să aibă legătură cu muzica, deși n-o să fiu niciodată un Bruce Springsteen. Oricum, m-am înscris la o agenție ca să încerc să găsesc alt loc de muncă și am câteva interviuri în perioada următoare.

Așadar, orgoliul meu rănit a fost un motiv pentru acea infidelitate stupidă. E jenant cât de precis bifez criteriile crizei vârstei mijlocii: mă apropii de patruzeci de ani, am câteva kilograme în plus, sunt nemulțumit la muncă și mă simt singur fiindcă tu și cu mine am încetat să mai comunicăm la un moment dat și mi-e dor să fim apropiați. Nu o să te plictisesc cu termenul terapeutic pentru acest gen de fenomen. Sunt doar scârbit de mine că sunt un clișeu, și cel mai mult că te-am rănit pe tine, persoana care înseamnă cel mai mult pentru mine în lumea asta.

Kitty tremură, deși era o seară călduță, și își umplu din nou paharul. Tom lua în mod evident foarte în serios toată treaba cu terapia, studiind-o ca și cum era unul dintre examenele lui de contabilitate.

Terapeuta mea crede că mi-am lăsat în mod subconștient telefonul într-un loc unde să-l găsești în ziua aceea. Ar vrea să avem o ședință împreună, dar i-am explicat că ești de cealaltă parte a Atlanticului și

că nu-mi răspunzi la e-mailuri. Sincer, aș prefera să-mi tragi o palmă, să țipi la mine și să-mi spargi laptopul decât să dispari săptămâni în șir fără să dai un semn de viață. E îngrozitor să fiu cel care primește tratamentul de gheață și să nu știu când am să te mai văd din nou.

Parcă a trecut o veșnicie de când am discutat ultima oară, discutat de-adevăratelea, despre orice. Încerc să-mi dau seama cât timp a trecut și cred că a început după ce au murit părinții tăi. Eram căsătoriți abia de un an și mă așteptam să adormi plângând în fiecare seară, să ai crize în timpul zilei, să bei prea mult și să mănânci prea puțin. În schimb, ce-ai făcut? Ai cumpărat casa aia mare și dărăpănată din Tottenham și ți-ai petrecut fiecare oră de veghe renovând-o: reconstruind, redecorând, utilând o bucătărie nouă, punând gresie în baie, mai mult sau mai puțin de una singură. Energia ta era înspăimântătoare, dar nu ai vorbit nici măcar o dată despre mama sau despre tatăl tău, și, dacă eu aduceam vorba despre ei, plecai din cameră. De atunci mi s-a părut că nu am voie să ating subiecte sensibile, și după o vreme am încetat să mai încerc – iar acum ne-am îndepărtat unul de celălalt.

Kitty își amintea perioada respectivă. Casa pe care o renova avea putregai uscat peste tot, cabluri vechi de secole și instalații precare, însă fusese mulțumită că avea ce să o distragă. Recunoștea de bunăvoie că făcuse față decesului părinților ei muncind. Se gândi la polițista care venise la ușă cu vestea accidentului în lanț de pe o autostradă din Spania. Kitty se simțise amorțită în avionul spre Malaga. Tom fusese nevoit să identifice cadavrele, fiindcă ea pur și simplu nu fusese în stare s-o facă. Era ca și cum ar fi fost anesteziată în primele săptămâni și abia simțea ceva, dar când începuse cu adevărat să simtă, durerea fusese insuportabilă. Ar fi putut să o distrugă. Așa că luase casa aceea din Tottenham, cu atât de multe probleme, încât ar fi fost mai ușor să o demoleze și să o reconstruiască de la zero.

Care era problema în a-ți distrage atenția de la durere? Ea îi făcuse față: asta conta de fapt.

Deodată cotul lui Kitty lovi sticla de vin, care se răsturnă și căzu în lac. Dădu pe gât vinul care rămăsese în pahar, apoi se ridică să ia altă sticlă din cabană înainte să citească restul scrisorii.

Să nu crezi că încerc să te învinovățesc pentru infidelitatea mea. Sunt un nemernic terminat și mă urăsc pentru ce am făcut. Vreau să știi că am să fac orice trebuie pentru a mă revanșa și pentru a transforma căsnicia noastră în relația frumoasă, plină de iubire și veselie pe care o aveam. Spune-mi ce vrei, și asta am să fac. Pur și simplu, nu pot să fiu fericit fără tine, Kitty.

Sper că ai parte de o vară minunată acolo. Contactează-mă când ești gata să discutăm și ori vin eu la tine, ori putem să ne întâlnim într-un loc la alegerea ta și să vedem cum stăm. Doar te rog să nu te îndoiești vreodată de cât de mult te iubesc și cât de mult regret ce am făcut.

Tom al tău xxx

De acum se făcuse întuneric beznă și liliecii zburau pe deasupra capului, în timp ce broaștele orăcăiau o simfonie nocturnă. Kitty mai bău un pahar de vin și începu brusc să plângă. „Pentru ce plâng?" se întrebă, și nu avu nici un răspuns, însă deja nu se mai putea abține. Luă scrisoarea și o strânse cu putere la piept, plângând ca un copil, abandonându-se cu totul lacrimilor. În adâncul ei se găsea un loc dureros și spera că accesul de plâns avea să îl disloce, dar când se întoarse la cabană și se băgă în pat îmbrăcată complet, tot mai era acolo.

Capitolul 38

ISTANBUL
1922

Dmitri petrecu următorii doi ani abia târându-se, ursuz și detestându-se pe sine, căutând deseori eliberarea de gândurile și imaginile care îl torturau pe fundul unei sticle de *arak*. Timpul petrecut cu Tatiana îi părea un vis îndepărtat, un basm dintr-o viață anterioară în care abia își amintea că fusese cândva fericit. Îi era greu să se afle în preajma surorii sale, Vera, cu cei doi copii adorabili ai săi și cu soțul atent, fiindcă îi amintea de ceea ce ar fi putut avea. În schimb, își petrecea serile cu Valerina, o femeie isteață și creativă, care nu își găsise până la urmă un soț, dar care își ocupa timpul pictând tablouri fermecătoare cu peisajele turcești.

Într-o dimineață din martie 1922, Valerina veni în grabă în biroul lui să-i arate un articol, doar câteva paragrafe, de pe prima pagină a ziarului.

– O femeie dintr-un azil din Berlin susține că e Marea Ducesă Anastasia, strigă ea.

Dmitri apucă ziarul. Nu exista nici o fotografie și nici detalii despre unde se aflase din 1918 încoace, dar el era în culmea fericirii.

– Dacă e Anastasia, atunci poate știe unde sunt și ceilalți – unde e Tatiana. Și, cu siguranță, dacă Tatiana e în viață și citește același articol, atunci va veni la Berlin ca să se reîntâlnească cu sora ei.

În ziar scria că femeia respectivă își pierduse memoria, dar Dmitri era sigur că putea să o ajute să-și recapete amintirile. El vorbise cu Anastasia de câteva ori la Sankt-Petersburg și, fără îndoială, l-ar fi recunoscut. Pentru prima dată după mulți ani, existau vești bune și își permise să se entuziasmeze – deși era un entuziasm tivit cu neliniște, fiindcă exista și posibilitatea ca Anastasia să fie purtătoarea unor vești proaste.

Demisionă de la firma de covoare, scuzându-se față de soțul Verei, își pregăti o valiză mică din piele maro și cumpără un bilet la Orient Express până la München, apoi alt bilet pentru a călători mai departe la Berlin. În tren își dori să poată merge mai repede. Abia aștepta să o vadă pe Anastasia, abia aștepta să audă ce avea de spus.

I se părea straniu să ajungă într-o țară pe ai cărei soldați încercase să-i ucidă cu doar șase ani în urmă. Știa doar câteva cuvinte în germană și îi fu greu să se facă înțeles când ceru indicații până la Azilul Dalldorf, amintit în articolul de ziar.

Era o clădire mare, cu trei etaje, din gresie acoperită cu iederă pe fațadă, ridicată într-o grădină îngrijită și întinsă. Dmitri se duse la ușa din față, bătu și i se adresă în engleză femeii respectabile care îi deschise:

– Aș putea să o văd pe Marea Ducesă Anastasia? Sunt un prieten vechi al familiei, din Rusia.

Femeia răspunse în germană, iar el nu prinse decât cuvântul „Anastasia", dar din gesturile ei, parcă îi cerea să plece. Încercă să-i vorbească în franceză, dar avu parte de aceeași reacție.

– *Trebuie* să o văd pe Anastasia, repetă el, privind în sus pe scara de piatră din fundal, întrebându-se unde era fata.

Putea goni cu ușurință pe lângă această femeie, dar nu ar fi știut pe unde s-o ia după aceea.

Veni un doctor care vorbea puțină franceză și el îi explică lui Dmitri:

– Fosta noastră pacientă, cunoscută drept Anna Ceaikovski, s-a mutat din azil și locuiește cu un emigrant rus pe nume baronul von Kleist.

Dmitri întrebă dacă avea adresa, dar doctorul îi spuse că ar fi fost neprofesionist din partea lui să i-o dea, deși adăugă:

– Sugerez să întrebați prin zonă.

– Dar unde să întreb?

Doctorul se încruntă și zise:

– Încercați la cafenelele din Charlottenburg, unde sunt mai mulți ruși decât germani. Noroc, amice.

Totul era o luptă pe acest pământ străin. Tramvaiele înaintau pe linii electrificate, dar nici unul nu avea numele de Charlottenburg scris în față, iar când Dmitri ceru indicații, găsi puține persoane care să-l înțeleagă. În cele din urmă, o femeie îl trimise la un tramvai galben strălucitor și îi spuse să întrebe de Prager Platz.

Începea să se lase întunericul când vatmanul strigă că ajunseseră la Prager Platz, iar Dmitri coborî într-o piațetă aglomerată cu un spațiu verde în mijloc. Peste tot în jur, firme electrice viu colorate erau iluminate în fața cafenelelor și a restaurantelor. Toată lumea părea că se grăbește.

Dmitri alese cea mai aglomerată cafenea, Prager Diele, și auzi imediat un grup de bărbați conversând cu glas tare în rusă.

– Mă scuzați... îi întrerupse el, dar știe cineva unde locuiește baronul von Kleist?

– Altul care o caută pe Anastasia.

Un bărbat cu o eșarfă violet în jurul gâtului își dădu ochii peste cap la camarazii săi, apoi se întoarse spre Dmitri.

– N-o să vă lase s-o vedeți. Baronul e extrem de protector. Dar am un prieten care a vorbit cu ea cât era la azil și jură că nu e ea. Nici măcar nu vorbește rusește, pentru numele lui Dumnezeu!

Dmitri se posomorî.

– Nu?

Își pusese prea multe speranțe în această întâlnire, plin de optimism că poate în curând avea să-și găsească soția. Ce fraier era!

– Vino să bei un pahar cu noi. Eu sunt Boris.

Bărbatul turnă o măsură generoasă de vin rubiniu într-un pahar și i-l întinse lui Dmitri.

– Presupun că tocmai ai ajuns în Berlin.

Dmitri încuviință din cap și acceptă vinul, simțindu-se devastat. Bărbații își traseră scaunele mai aproape ca să-i facă loc.

– Oricum, continuă el, aș vrea s-o văd și eu. Am cunoscut-o pe Anastasia în Sankt-Petersburg când...

Boris ridică o mână să-l oprească.

– Prima regulă aici e să ai grijă să nu te identifici drept monarhist. Ţine-ţi gura. Sunt mulţi spioni bolşevici în oraş şi nu ştii niciodată cu cine vorbeşti, mai ales după câteva pahare de vin bun de Burgundia.

– Mulţumesc. Apreciez sfatul dumitale.

Dmitri se prezentă şi află numele celorlalţi patru bărbaţi de la masă, toţi ruşi. Îşi dădu seama după accentele lor că doi erau din zona Sankt-Petersburg, unul din Moscova, doi din Siberia, dar nu întrebă de unde veneau. Ei îi umplură din nou paharul, iar când sticla se goli, Dmitri o cumpără pe următoarea.

Spre miezul nopţii, când lui Dmitri i se împleticea limba şi i se învârtea capul, Boris îl duse la un bloc din apropiere şi îl prezentă proprietăresei, care avea din fericire un apartament mic disponibil. Înainte să plece, Boris îi strecură o bucată de hârtie în mână.

– Adresa pe care o voiai, şopti el. Dar nu-ţi face speranţe.

În dimineaţa următoare, după ce Dmitri îşi ţinu capul sub un jet de apă rece ca să-şi vindece o durere surdă de cap şi după ce luă un mic dejun sătios la o cafenea, constând dintr-un cârnat şi varză murată, porni să găsească apartamentul baronului von Kleist. Biletul lui Boris spunea că era la etajul patru pe Nettelbeckstrasse numărul 9, şi găsi clădirea cu ajutorul unei hărţi stradale împrumutate de la proprietăreasă.

Sună la uşă şi când deschise un majordom în costum negru, Dmitri spuse:

– Mă întreb dacă aş putea să o văd pe Anna Ceaikovski? Spuneţi-i că sunt cornet Malama.

Stomacul i se crispă de agitaţie. Avea să afle adevărul despre ce se întâmplase cu Tatiana?

– Îmi pare rău, domnule. Nu se simte bine şi nu primeşte pe nimeni.

– Dacă îi scriu un bilet, i-l veţi da? întrebă el, iar majordomul acceptă ridicând uşor din umeri.

Dmitri mâzgăli un mesaj pe loc, spunând că era încântat să audă că Anastasia era în viaţă şi că se întreba dacă avea veşti despre ceilalţi. Mai spuse că ar fi bucuros să o ajute cu orice i-ar fi fost de folos şi semnă biletul „Malama".

– Am să aştept în parcul de peste drum în caz că se răzgândeşte şi vrea să mă vadă, explică el.

Se plimbă încolo şi-ncoace, verificându-şi ceasul de buzunar, privind în sus la ferestrele apartamentului baronului. Oare avea să se uite afară să vadă dacă era el?

O oră mai târziu, când văzu că nu primeşte nici un răspuns, sună încă o dată la numărul 9.

– Mi-a citit biletul? întrebă el.

– După cum spuneam, mi-e teamă că nu primeşte pe nimeni, repetă majordomul, fără nici o expresie pe chip.

Dmitri se simţi zdrobit. Ajunsese atât de departe şi investise atâta speranţă în această întâlnire, încât era de nesuportat să fi ajuns într-un impas. Nu mai avea ce să facă, aşa că se opri la o cafenea de pe stradă ca să-şi aline dezamăgirea cu un pahar de votcă.

Capitolul 39

BERLIN
1922

Dmitri petrecu ore lungi în cafeneaua de lângă locuința baronului von Kleist, urmărind ușa în caz că femeia care pretindea că era Anastasia ar fi ieșit, dar nu se vedea nici urmă de ea. Într-o dimineață în timp ce aștepta, găsi un exemplar dintr-un ziar rusesc care se numea *Rul* – „Cârma" – lăsat pe o masă și îl frunzări. Publicat la Berlin, scria despre chestiuni de interes pentru comunitatea rusă din oraș. Doar dintr-o citire în diagonală, Dmitri înțelese că existau numeroase facțiuni: erau promonarhiștii, bolșevicii și constituțional-democrații, care credeau că Rusia ar trebui să intre în epoca modernă cu alegeri libere. Albii îi acuzau pe bolșevici că erau evrei care căutau dominația globală, și dezbăteau cea mai bună modalitate de a scoate Rusia din ghearele lor, în timp ce spionii Cheka, poliția secretă, se infiltrau printre ei, iar asasinatele nu erau ceva neobișnuit. Înțelegea de ce Boris îl sfătuise să-și țină gura.

Dmitri economisise niște bani cât lucrase în Constantinopol, dar trebuia să câștige mai mult ca să se întrețină, iar ziarul îi dădu o idee. Cumpără un caiet și scrise un articol despre ultima luare de poziție a generalului Wrangel în Crimeea și despre evacuarea ultimelor rămășițe ale Armatei Albe din Sevastopol la 14 noiembrie 1920. Bolșevicii îi executaseră pe cei pe care îi capturaseră legându-i de mâini și de picioare și aruncându-i peste bord în Marea Neagră.

Dmitri văzuse multe cadavre legate fedeleş în apă, cu ochii bulbucaţi grotesc, în timpul călătoriei spre Constantinopol. Când termină, se duse la sediul ziarului *Rul* şi se aşeză la un birou în timp ce redactorul, un bărbat pe nume Burţev, îi citi textul.

– Scrii bine, îi spuse Burţev, şi nu am mai văzut o relatare atât de convingătoare a evacuării finale. Am să te plătesc cu 5 000 de mărci pentru articolul acesta.

Suna bine.

– Pot să mai scriu pentru dumneavoastră? întrebă Dmitri.

– Sigur. Dacă îmi plac articolele dumitale, o să te plătesc. Dar ia-ţi o maşină de scris mai întâi.

Dmitri cumpără o maşină de scris la mâna a doua şi învăţă singur să bată cu două degete. Studie fiecare număr din *Rul*, precum şi ziarul rival, *Golos Rossii* – „Vocea Rusiei" –, care era condus de un bărbat care fusese ministrul agriculturii în guvernul din martie-octombrie 1917. Lui Burţev îi plăcea cum lucra Dmitri şi începu să îi dea teme de articole, pe care Dmitri îl rugă să le publice cu numele de familie Iacovlevici, astfel încât să nu poată fi identificat; acasă, toţi îl ştiau de Malama.

Fu trimis să intervieveze muzicieni şi coregrafi, scriitori şi artişti, personalităţi care fuseseră vizibile în Rusia, dar care se chinuiau să găsească de lucru în acest oraş modern. Mulţi trăiau în sărăcie, cheltuindu-şi banii pe care reuşiseră să-i aducă în această călătorie. Unii aveau slujbe mediocre doar ca să-şi hrănească familiile: conţii serveau ca ospătari, prinţesele erau secretare. Dmitri scrise despre atracţiile Berlinului prin ochii unui emigrant, descriind bărbaţii care se îmbrăcau în femei ca să lucreze în spectacole de cabaret, prostituatele slăbănoage cu obrajii supţi şi ochii bântuiţi, vânzătorii ambulanţi cu mărfuri care păreau prea bune să fie adevărate şi care se stricau la prima utilizare.

Treptat începu să aibă încredere în Burţev şi îl întrebă dacă putea scrie un articol despre Anna Ceaikovski. Îi spuse că o cunoscuse pe Anastasia în Sankt-Petersburg. Oare redactorul putea aranja un interviu?

Burţev îl privi gânditor.

– Toate cererile mele de interviuri cu domnişoara Ceaikovski au fost refuzate, dar aud că prinţesa Irina de Hesse, sora ţarinei Alexandra, soseşte în oraş să o viziteze pe fată. Ai întâlnit-o vreodată?

Dmitri trebui să spună că nu, nu o cunoscuse.

– Dar pot să-i spun că eşti un prieten de familie?

Dmitri încuviinţă.

– Cu siguranţă.

– O să întreb dacă vrea să vorbească cu tine după ce se întâlneşte cu fata. Probabil o să scoţi ceva din asta.

Oarecum spre mirarea lui Dmitri, prinţesa Irina de Hesse fu de acord să o intervieveze, rugându-l să vină în apartamentul ei de la Adlon, cel mai luxos hotel din oraş. Se îmbrăcă atent, lustruindu-şi pantofii şi mergând la frizerie ca să fie tuns şi bărbierit cu grijă.

Când sosi, Dmitri fu nevoit să aştepte mai bine de o oră în holul somptuos al hotelului, cu coloane pătrate din marmură şi cu o fântână cu apă care ţâşnea din trompa unui elefant din piatră.

În cele din urmă, fu condus în apartamentul prinţesei Irina pe care o găsi stând la fereastră şi bând ceai. Era o femeie voinică, trecută de cincizeci de ani, cu părul castaniu înspicat, iar trăsăturile sale germanice erau foarte asemănătoare cu ale Alexandrei. Dmitri fu copleşit o clipă: era mătuşa Tatianei! Îi scrisese cu doi ani în urmă rugând-o să-i dea de veste dacă afla ceva despre familie, dar nu primise nici un răspuns.

– Te rog, ia loc. Îi făcu semn să se aşeze pe un fotoliu şi începu să vorbească: Presupun că vrei să auzi cum a decurs întâlnirea cu domnişoara Ceaikovski, şi trebuie să-ţi spun că mă tem că nu este Anastasia. Nu există asemănare cu nepoata mea. Poziţia ochilor şi structura oaselor nu sunt tocmai potrivite.

– Când le-aţi văzut ultima dată pe marile ducese? întrebă Dmitri, scriind în carnet în încercarea de a-şi ascunde dezamăgirea.

– Recunosc că au trecut nouă ani, dar Alexandra îmi trimitea fotografii până când au fost luaţi în *captivitate* – rosti cuvântul dezgustată – şi sunt destul de sigură. Fata asta e nepoliticoasă şi nechibzuită, într-un fel în care nepoatele mele n-ar fi fost niciodată, ba mai mult, nu vorbeşte rusa. Nici măcar un cuvânt.

– Cum a explicat asta? întrebă Dmitri.

– Baronul von Kleist mi-a spus că a suferit un fel de traumă care a făcut-o să-şi piardă memoria, şi odată cu ea şi limba maternă.

– Ce fel de traumă?

Dmitri se înroși, iar pulsul i se acceleră.

– Presupun că se referă la asasinarea familiei sale, zise ea luând o gură de ceai.

– Credeți că au murit?

Dmitri își ținu răsuflarea.

– Știu din surse foarte credibile că au murit cu toții în Casa Ipatiev de mâna Gărzilor Roșii.

Dmitri deschise gura să vorbească, dar în schimb din gât îi ieși un suspin. Prințesa Irina privi uimită cum el încerca să-și recapete stăpânirea de sine.

– I-ai cunoscut personal? întrebă ea.

El încuviință din cap, neputând să vorbească, apoi reuși să spună:

– Am fost un prieten bun al Marii Ducese Tatiana.

Prințesa îl privi cu ochii mijiți.

– Dumneata ești Malama?

El încuviință.

– Alexandra avea o părere foarte bună despre tine.

Dmitri își acoperă fața cu palmele.

– Hai, hai. Revino-ți, omule.

Prințesa sună dintr-un clopoțel și ceru un coniac, care fu adus repede de un servitor în uniformă. Dmitri luă o gură și simți cum îi arde gâtul.

– V-ați pierdut complet speranța? întrebă el cu vocea gâtuită.

– Mă tem că da. Dacă sora mea ar fi în viață, ar fi găsit un mod să-mi dea de știre în ultimii patru ani. Ar fi putut ruga pe cineva să trimită un bilet. Nimeni din familie nu a auzit nimic: mama și sora lui Nicolae din Danemarca, familia din Anglia – nimeni nu știe mai mult decât știu și eu. Suntem cu toții furioși din pricina lui Bertie, desigur. I-ar fi putut aduce cu ușurință în Londra în 1917, dar i s-a făcut frică. E așa un laș. Și-a făcut griji despre cine avea să-i sprijine, despre cum ar fi funcționat întâietatea – Dumnezeu știe ce i-a trecut prin capul acela egoist, dar concluzia e că sora mea a murit.

– Presupuneți ce e mai rău doar fiindcă nu aveți nici o veste; nu ați auzit asta de la cei din Ekaterinburg, nu-i așa? întrebă Dmitri, agățându-se de un fir de păr.

– Am primit o scrisoare de la consulul britanic Sir Thomas Preston. A vorbit cu mulţi localnici, inclusiv cu domnul Sokolov, care a fugit în străinătate şi încă pregăteşte raportul pe care a fost angajat să-l întocmească de liderul Armatei Albe. Cred că va fi publicat într-un an sau aşa ceva.

Îi oferi lui Dmitri încă un coniac, însă el scutură din cap.

– Îmi veţi spune, vă rog, dacă mai aflaţi vreo veste despre Tatiana sau despre familie? o rugă el.

– Sigur că da, zise ea cu o expresie înţelegătoare. Dar nu trebuie să trăieşti în trecut. Vezi-ţi de viitor. E o tragedie groaznică, dar eşti încă tânăr şi o să-ţi revii. Eu, pe de altă parte, o să-i plâng până în ziua în care o să mor.

Dmitri plecă de la hotel strângând carnetul în mâini, intră în primul bar şi comandă o votcă. În ciuda a ceea ce îi spusese prinţesa Irina, jură că până când cineva nu avea să-i ofere dovada absolută că Tatiana era moartă, nu avea să-şi piardă speranţa. Niciodată.

Capitolul 40

Dmitri trimise articolul despre întâlnirea prinţesei Irina cu Anna Ceaikovski şi acesta fu publicat în *Rul.* O săptămână mai târziu, primiră o scrisoare de la Olga, sora ţarului Nicolae din Danemarca, în care spunea că nu era de acord cu Irina şi credea că Anna chiar e nepoata ei Anastasia. Controversa îl făcu pe Dmitri să fie şi mai hotărât să o întâlnească pe fată, dar indiferent ce căi ar fi urmat, nu reuşi să treacă de uşile grele din stejar ale apartamentului baronului von Kleist.

Dmitri îşi petrecu zilele scriind articole, şi serile în cafenelele din Charlottenburg, bând cu numeroşii emigranţi ruşi. Se plângeau unii altora de Berlin, numindu-l un oraş mercantil în care totul era de vânzare, cu reclame stridente peste tot şi prostituate care se dădeau la trecători la fiecare colţ de stradă. De obicei, câte un tovarăş de pahar ajungea să plângă de dorul Mamei Rusii după ce dădea pe gât câteva sticle.

Într-o seară, Dmitri era cu un grup care începuse să se dea în stambă şi să spargă pahare de podea, când îi scoaseră portarii din local. Camarazii lui Dmitri o luară spre alt bar din apropiere, dar el se aşeză pe iarbă în mijlocul Prager Platz pentru a lăsa aerul rece al nopţii să-i limpezească gândurile. O fată care lucra la cafenea veni în fugă spre el.

– Ţi-ai uitat carnetul, zise ea în rusă.

Avea toate notiţele de la un interviu din ziua aceea, şi fu uşurat să vadă că nu îl pierduse.

– Mulţumesc. Mi-ai salvat viaţa, spuse el melodramatic.

– Te-am mai văzut pe aici, nu-i aşa? Eu mă numesc Rosa, zise ea întinzându-i mâna.

În timp ce dădea mâna cu ea, Dmitri observă că avea un piept foarte plin pentru o fată atât de minionă, și că avea ochi frumoși și părul scurt și închis la culoare.

– Ai o tunsoare de băiat, remarcă el.

Nu o remarcase când le adusese băuturile la masă, dar de aproape era cu siguranță atrăgătoare. Ea râse.

– Mă tund la frizer. E mai ieftin decât la coafor. Ești scriitor?

Vorbea rusa fluent, dar cu accent german, ceea ce suna ciudat.

– Scriu articole pentru *Rul*, zise el, apoi adăugă: Lucrez și la un roman.

Nu știa de ce spusese asta, însă orice rus alb din Berlin părea că scrie un roman, iar asta avea ceva romantic.

– Despre ce e romanul dumitale? întrebă ea, așezându-se pe iarbă lângă el.

– Este despre iubire, desigur. O poveste măreață de dragoste care se întinde pe decenii și continente, dar care în cele din urmă e sortită nefericirii.

Era într-o dispoziție sentimentală, gândindu-se la Tatiana.

– Dar de ce nu poate avea un final fericit?

– Pentru că toate poveștile de dragoste se termină cu nefericire, zise el, la fel ca toate războaiele.

Nu era suficient de beat, fiindcă devenea tot mai deprimat.

– Poți să mai aduci o sticlă de vin de la bar? Am bani.

– Nu, spuse ea cu fermitate, dar mi s-a terminat tura, așa că o să-mi iau haina și o să te duc acasă. Unde locuiești?

Dmitri cântări propunerea. Deodată părea o idee convingătoare să-și găsească alinarea în brațele unei femei, să-și așeze capul pe pieptul acela voluminos și să inspire mirosul de femeie. Nu mai făcuse dragoste cu o femeie de când o cunoscuse pe Tatiana în 1914 și se simțea vinovat numai gândindu-se la asta... dar tot era tentant.

O lăsă pe Rosa să-l ajute să se ridice și să-l țină de braț până la apartamentul său, care se afla nu departe. Ea îl ajută când bâjbâi cu cheile, apoi îl susținu când urcară scările.

Oare am să fiu în stare să fac sex? se întrebă Dmitri, cu puțin timp înainte să cadă lat.

Când Dmitri se trezi în dimineața următoare, întoarse capul să vadă dacă Rosa era lângă el. Nu era, dar patul fusese făcut bine, cu cearșafurile băgate sub saltea, iar el stătea întins sub cuvertură, îmbrăcat doar în lenjeria de corp. De obicei nu-și făcea patul de la o zi la alta, alunecând pur și simplu în golul pe care îl formase trupul său în noaptea precedentă. Iar celălalt lucru ciudat era că nu își amintea să se fi dezbrăcat. Oare Rosa îi scosese hainele? Dădu roată cu privirea în cameră și le văzu împăturite pe spătarul unui scaun.

Pe noptieră se afla un pahar cu apă și o sticluță cu aspirină pulbere de la Bayer. Vederea acestora îl irită, dar luă o gură de apă oricum, având gura uscată și răsuflarea urât mirositoare.

Se urni din pat, își trase un halat pe el și se duse în firida din bucătăria mică. Lăsase chiuveta plină cu vase murdare, dar acum erau spălate și puse la locul lor, iar suprafețele sclipeau de curățenie. Iritarea îi crescu. În sufragerie, totul era curat și ordonat, dar nu era nici urmă de fată. Cum îndrăznea să vină în casa lui și să-i facă curat fără să i se dea voie!

Puse pe foc un ibric de cafea și apoi se duse la baie să se spele și să se bărbierească. Acolo nu făcuse curat. Cada avea o dungă gri unsuroasă, iar chiuveta era murdară și plină de peri. Încă era nervos și, în timp ce își făcea toaleta, se gândi să treacă pe la cafenea să o certe pe Rosa că îi făcuse curat. Abia când se gândi ce cuvinte avea să folosească își dădu seama cât de stupid ar fi sunat și începu să râdă pe înfundate.

Carnetul stătea pe masa de lângă mașina de scris – slavă Domnului că nu se pierduse –, iar Dmitri se așeză cu o ceașcă de cafea să citească notițele din ziua precedentă. Deodată își aminti că îi spusese Rosei că scria un roman. De ce nu? Începuse recent să citească din nou romane, împrumutându-le de la librăria Rodina, unde se găseau cărți în limba rusă. Multe volume scrise de emigranți erau lamentări vanitoase, cu intrigă și caracterizări slăbuțe; era sigur că s-ar fi descurcat mai bine.

Se duse la brutăria locală să cumpere câteva pateuri calde, apoi se întoarse să le mănânce alături de o altă ceașcă de cafea, și începu să noteze idei pentru romanul său: un băiat și o fată se întâlnesc în anii adolescenței și se îndrăgostesc, dar sunt despărțiți de războiul civil când familiile lor sunt trimise în părți opuse ale Rusiei; apoi avea să scrie despre căutarea îndelungată a băiatului pentru a o găsi. Tatiana îi

ocupa toate gândurile şi hotărî să încerce să definească efectele iubirii asupra trupului şi sufletului. Găsi că prima scenă îi era clară în minte: băiatul, căruia avea să-i spună Mihail, o vede pe fată – Valerina, după sora lui iubită – cum cade de pe bicicletă şi încearcă disperată să nu plângă de durere după ce şi-a julit palmele şi genunchii. În acea clipă, Mihail simte începuturile empatiei, practic o înţelegere a emoţiilor altei persoane, primul pas care va duce la iubire. Începu să scrie, iar cuvintele îi curseră din condei, aducând cu sine senzaţia de linişte.

Două seri mai târziu, se întoarse la cafeneaua unde lucra Rosa şi o întrebă dacă ar vrea să ia cina cu el în seara ei liberă.

– Ei, *desigur* că aş vrea, răspunse ea, dându-şi ochii peste cap de parcă nu înţelegea ce îi luase atât timp.

Capitolul 41

Dmitri o văzuse pe Rosa doar în uniforma ei strâmtă alb cu negru de chelneriță, așa că fu oarecum surprins când ea veni la cină purtând propriile haine destul de excentrice. Rochia ei cu model galben și mov era cu câteva măsuri mai mare, ca și cum ar fi împrumutat-o din dulapul bunicii și apoi și-ar fi încins o curea peste șolduri ca să nu-i cadă. Purta șiraguri de mărgele multicolore în jurul gâtului și mai multe brățări care zăngăneau când mișca brațul, iar pe cap avea o pălărie clopot pe care era aplicată o floare mov tricotată. Când se uită mai îndeaproape, văzu că în interiorul florii se găsea o albină tricotată. Era ca o parodie a stilului flapper purtat în cluburile mai scumpe din Charlottenburg, dar cumva se potrivea. În timp ce vorbeau, rochia îi alunecă și îi dezvălui pielea albă ca laptele a umărului ei, iar ea o ignoră o vreme înainte să o ridice la loc făcându-i cu ochiul.

Luară cina într-un restaurant cu prețuri medii, iar el comandă friptură pentru amândoi, urmată de un *apfeltorte* destul de bun. Rosa îl întrebă despre viața lui din Rusia, dar el nu avea chef să discute despre asta, așa că o chestionă el. Născută la țară, întotdeauna își dorise să dea sunetul vacilor din fața ferestrei de la dormitor pe traficul și aglomerația orașului. Se mutase la Berlin când avea optsprezece ani și împărțea un apartament mic cu alte trei fete, una dintre ele fiind verișoara ei, o dansatoare. Acum avea douăzeci și unu de ani și îi plăcea să danseze, să mănânce mâncare bună și să cunoască oameni noi. Mai ales oameni.

– Deci, îți place ce lucrezi? întrebă Dmitri.

Ea strâmbă din nas.

– Deocamdată. Bacşişurile sunt bune, dar unii clienţi sunt nepoliticoşi. Mă privesc de sus pentru ce slujbă am fără să ştie nimic despre mine. Aş putea să fiu o balerină sau o savantă, o artistă sau o căutătoare de perle, dar ei nu văd dincolo de uniformă ce creier magnific şi ce personalitate vibrantă am.

Dădu din braţe dramatic, precum un animator de la cabaret care anunţă vedeta serii.

Dmitri râse.

– Spune-mi atunci, ce eşti?

Ea lăsă capul într-o parte şi se gândi înainte să răspundă.

– Încă nu ştiu sigur, dar îmi place să am grijă de oameni. Vreau să am zeci de bebeluşi într-o bună zi; *sute* de bebeluşi.

– Sper sincer că o să-ţi poţi îndeplini ambiţia.

– Cel puţin pot să mă distrez încercând, râse ea.

Dmitri se minună de libertatea vieţii acestei femei, atât de diferită de cea a femeilor din Rusia. Putea face ce voia, putea spune ce simţea fără teama represiunii. Era revigorant.

După cină se plimbară prin Charlottenburg, despre care îi spuse că acum germanii îl numeau Charlottengrad, din cauza numărului mare de imigranţi ruşi.

– Cum ai învăţat să vorbeşti rusa atât de fluent? întrebă Dmitri, fiindcă aceasta era limba în care conversau, deşi ea uneori trecea la engleză la jumătatea propoziţiei, dacă nu ştia un cuvânt.

– Am învăţat pe parcurs. Ai să vezi că sunt tare vorbăreaţă. Unii oameni cruzi ar zice că e greu să-mi închizi gura.

– Ai vrea să vii la mine acasă? întrebă el.

– Sună minu-u-naat, răspunse ea în engleză, lungind vocalele cu un zâmbet larg.

Curând după ce urcară pe scări, se dezbrăcau unul pe celălalt şi săreau în patul lui Dmitri. Rosa făcea dragoste cu entuziasm şi cu pricepere, întorcându-l pe spate ca să poată sta ea deasupra. Era limpede că nu era virgină, iar apoi Dmitri o întrebă destul de nepoliticos despre foştii ei iubiţi.

– A fost unul singur înaintea ta, zise ea. Şi el era rus. Mi-a plăcut de el, dar într-o zi a dispărut şi peste câteva săptămâni am primit o

vedere din Paris. A scris că i se părea că spionii bolșevici îl urmăreau și a trebuit să fugă. Nu știu dacă era adevărat sau nu.

– Nu ai vrut să te duci după el la Paris?

– Nu mi-a cerut, zise ea pe un ton scăzut, iar lui Dmitri i se făcu milă de ea.

– Îmi cer scuze în numele compatriotului meu, spuse el. A fost un fraier să te piardă.

Ea se întoarse și îl sărută pe gură, un sărut grăbit care îl emoționă profund.

A doua zi, în timp ce el lucra la roman, Rosa se duse la piață și cumpără niște carne ieftină și legume din care făcu o cratiță de tocană delicioasă. Mâncară câte un castron la prânz, cu bucăți mari de pâine, și înainte să plece să înceapă tura la cafenea îi făcu și în baie curat. Fredona în timp ce muncea, așa că Dmitri nu simți nevoia să o oprească; sau cel puțin când acest gând îi trecu prin minte, fu în stare să îl respingă.

– Ne vedem mai târziu? întrebă ea în timp ce își punea haina.

Un clopoțel sună alarma în mintea lui Dmitri. Nu voia să simtă vreo obligație față de ea. Dar în același timp era un suflet vesel și era plăcut să o aibă în preajmă. În plus, nu prea putea s-o refuze după toate câte făcuse pentru el.

– Vin să te iau după ce ieși din tură, spuse el, sărutând-o de rămas-bun.

De îndată ce se închise ușa, se întoarse la romanul său.

Nu după mult timp, Dmitri și Rosa ajunseră să doarmă împreună de trei sau patru ori pe săptămână. În seara în care era liberă, Rosei îi plăcea să îl ia la clubul de noapte Eldorado, care se deschisese în Charlottenburg la începutul anului. Verișoara ei lucra acolo, așa că de obicei puteau găsi o masă bună de la care să privească dansatorii travestiți, stripteuzele și numerele de comedie burlescă. Rosa se ridica deseori și dansa pe micul ring, iar Dmitri râdea privind-o în rochiile ei supradimensionate, ca o fetiță care se joacă de-a adulții. Ea imita vedetele de cinema fluturând cochet tivul rochiei, rotunjindu-și gura pentru a părea șocată de propria îndrăzneală.

Berlinul nu putea fi mai diferit de înalta societate din Sankt-Petersburg, cu regulile sale implacabile şi formalismul strict. Dmitri nu credea să fi văzut vreun bărbat homosexual în Rusia – poate că nu existau; poate că nu stătea în caracterul naţional –, dar aici erau peste tot. Se simţea uşor stânjenit în preajma lor, neştiind prea bine cum să vorbească cu ei astfel încât să le dea de înţeles că nu era disponibil. Deseori o lua pe Rosa pe după talie ca să fie de două ori sigur că pricepeau mesajul.

Uneori, după ce făcea dragoste cu Rosa, Dmitri stătea treaz şi se simţea vinovat din pricina aventurii sale. Era un bărbat însurat; nu trebuia să fie în pat cu altă femeie. Cum putea fi fericit când soţia lui era dispărută? Dar nu încăpea îndoială că, dacă Tatiana avea să apară într-o zi, i-ar fi explicat liniştit situaţia Rosei şi i-ar fi cerut iertare fiindcă îi dăduse speranţe. Nu ar fi avut nici o ezitare să aleagă între ele.

Dmitri îl întreba deseori pe Burţev, redactorul său, dacă mai apăruseră veşti despre Anna Ceaikovski. Auzi că ar fi părăsit apartamentul baronului von Kleist la un moment dat în toamnă şi că s-ar fi întors la spital cu o serie de afecţiuni care necesitau tratament medical. De data asta nu la Azilul Dalldorf, ci la Spitalul Westend din Charlottenburg, nu departe de apartamentul său.

Într-o seară, o întrebă pe Rosa dacă auzise vreun client de la cafenea vorbind despre Anna, iar ea răspunse îndată:

– Nu, dar prietena mea Klara este infirmieră la Westend. Îmi spune că Anna Ceaikovski e foarte timidă şi abia dacă vorbeşte cu cineva. Are un braţ foarte infectat.

Dmitri se uită lung la ea, cu ochii mari de entuziasm.

– Crezi că prietena ta m-ar putea ajuta să intru în spital să o văd? Poţi să întrebi?

Rosa păru uimită de ardoarea cu care vorbise el.

– Da, sigur, o întreb mâine dacă înseamnă atât de mult pentru tine.

– Mulţumesc.

Îi strânse mâna mai tare decât avusese intenţia, iar ea tresări.

Capitolul 42

BERLIN
ianuarie 1923

Reieși că prietena Rosei, Klara, nu voia să-l ajute pe Dmitri să se strecoare în spital să le spioneze pacienta celebră.

– Ar putea-o costa slujba, explică Rosa.

– Am să mă asigur că nu va fi așa. Te rog – trebuie să o convingi, spuse Dmitri, care era hotărât. Nu vrei să mai încerci?

Când Klara mai refuză o dată să-l ajute, Dmitri se enervă și aruncă pe jos carnetul.

– Nu prea îți e prietenă, nu-i așa? De ce nu face ce o rogi?

Rosa îl privi cu luare-aminte.

– Asta nu-i doar despre articolul pe care vrei să-l scrii pentru *Rul*, nu-i așa? Ai cunoscut-o pe Marea Ducesă Anastasia în Rusia?

Dmitri nu putea vorbi despre acea parte a vieții sale.

– Puțin, zise el, întorcându-se într-o parte. Doar puțin.

După aceea, Rosa reuși cumva să o convingă pe Klara. Dmitri nu întrebă cum. Aranjară să se întâlnească cu ea într-o zi la prânz, la o intrare laterală a spitalului uriaș și întins, cu acoperișul său de țiglă roșie și cu turnuri înalte. Ea avea să-i dea salopeta unui îngrijitor, o mătură și un făraș, și avea să-l îndrume spre curte. De acolo putea intra și putea mătura în jurul patului din rezerva Annei Ceaikovski, dar dacă ea intra în panică și începea să strige, așa cum făcea uneori la

vederea străinilor, el trebuia să pretindă că intrase singur și nu trebuia să pomenească numele Klarei.

În drum spre spital, Rosa pălăvrăgi despre chestiuni de zi cu zi – iubita secretă a șefului ei, o rețetă nouă de ruladă din carne tocată – și de data aceasta conversația ei îl enerva, întrerupându-i fluxul gândurilor. Trecuseră aproape cinci ani de când nu o văzuse pe Anastasia, dar era sigur că avea să o recunoască imediat, chiar dacă obrajii aceia rotunzi de fetiță s-ar fi subțiat, iar buclele lungi ar fi fost scurtate. Oamenii au o esență, ceva în privirea lor care îi face ușor de recunoscut.

Dacă era ea? S-ar fi simțit obligat să întrebe ce se întâmplase cu restul familiei, cu Tatiana. De parcă i-ar fi citit gândurile, Rosa remarcă:

– Se pare că nu vorbește deloc rusa și doar puțină engleză. Crezi că poți conversa cu ea în germană? Ai făcut progrese mari.

– Parcă prietena ta Klara nu voia să vorbesc cu ea.

– Dar dacă e ea, sunt sigur că o să vorbiți.

Rosa părea tristă, dar el nu avea timp să se întrebe de ce înainte să ajungă la clădirea spitalului și să urmeze indicațiile Klarei, mergând pe o alee lăturalnică până la intrarea muncitorilor.

Ea își făcu apariția la ora stabilită, aducând o salopetă și o mătură. Dmitri îi mulțumi.

– Te aștept aici, promise Rosa în timp ce el se grăbi să intre.

Se simți straniu de liniștit după ce intră în spital, gata să o întâlnească pe femeia pentru care plecase din Constantinopol și călătorise până la Berlin. Klara îi arătă un coridor și îi spuse să urce pe prima scară la stânga, până la etajul al doilea, apoi să intre în a patra cameră pe dreapta. Îi mulțumi și plecă, ducând mătura și fărașul în mână.

Ezită în fața ușii, adunându-și curajul, apoi o împinse și văzu o pacientă tânără întinsă pe perne, cu ochii închiși. Nu se uită la ea din prima, dar când o privi, inima îi tresări. *Putea* fi ea. Putea. Obrajii îi ardeau.

Mătură mai întâi în cealaltă parte a încăperii, în jurul ferestrei care dădea spre acoperișurile orașului. Când se întoarse să mătură sub pat, Anna Ceaikovski deschise deodată ochii. Avea părul scurt și castaniu, ochii albaștri, o gură lată și un nas lung. Cu siguranță, semăna. Inima începu să-i bată mai tare.

– Pot să mătur sub patul dumneavoastră, doamnă? întrebă el în germană, iar ea încuviință.

– Te cunosc? întrebă ea, privindu-l la treabă.

– Poate, răspunse el. Credeți că da?

Ea oftă.

– Oh, nu-mi dau seama. Văd atâția oameni din trecut și nu mi-i amintesc deloc. Sunteți rus, nu-i așa? Păreți rus.

– Da, sunt. Suntem mulți în Berlin.

– Mi-ai cunoscut familia? Familia Romanov, adică?

Glasul ei era mai grav decât al Anastasiei, dar asta s-ar fi putut întâmpla cu vârsta.

– Da, și am fost îngrozit când am citit speculațiile că ar fi fost uciși. Dar dacă dumneavoastră ați scăpat, atunci poate și unii dintre ceilalți au supraviețuit?

Acesta era momentul. Acum avea să știe. Își ținu răsuflarea.

– Nu cred, zise ea. Toți au fost măcelăriți. Măcelăriți cu brutalitate. Cu excepția mea.

– Deci, vă amintiți câte ceva acum? Am auzit că ați uitat...

– Îmi amintesc frânturi de scene, chipurile oamenilor, dar nimic nu se leagă. Totul e o nebuloasă.

Își șterse fruntea cu dosul palmei. Celălalt braț era foarte bandajat.

– Și Tatiana? A fost ucisă?

– Da, am văzut cum a murit Tatiana.

Dmitri tresări și se opri din măturat, incapabil să respire pentru o clipă.

– Când s-a întors la Casa Ipatiev? întrebă el. În noaptea dinainte să fie ucisă?

Anna ezită o clipă înainte să răspundă, confuză:

– Dar nu a plecat deloc. Nici unul dintre noi nu putea să mai iasă după ce am ajuns acolo în primăvară. Nu mai puteam merge nici la biserică.

Lui Dmitri i se urcă sângele la cap, făcându-l să se simtă amețit. Aceasta nu era Anastasia, ci o impostoare. Ca să fie sigur, întrebă:

– Ce s-a întâmplat cu Elena, servitoarea?

– Nu știu despre cine vorbești. Oricum, cine ești? De ce ești aici? întrebă ea, intrând în panică.

– Sunt un om de serviciu. Nu vă faceți griji. Mi-am terminat treaba. Vă las acum.

Se duse în grabă la uşă şi ieşi pe coridor, unde se sprijini de un perete ca să inspire adânc. Dacă ar fi fost cu adevărat Anastasia, şi-ar fi amintit că una dintre servitoare îi luase locul surorii sale în penultima noapte pe care o petrecuseră în Casa Ipatiev. Era furios pe Anna Ceaikovski fiindcă se prefăcea, dar furia lui nu rezistă mult. Era o biată făptură, cu nervii slăbiţi şi fragilă, evident bolnavă psihic.

Era extrem de dezamăgit. Dacă ar fi fost Anastasia, el ar fi putut afla ce se petrecuse în ultimele douăzeci şi patru de ore ale familiei, poate chiar ar fi aflat ce s-a întâmplat cu Tatiana. Dar acum era din nou la început, fără nici o pistă. Venise la Berlin degeaba... Deşi bănuia că nu era cu totul adevărat. Călătoria fusese valoroasă prin prisma faptului că îl făcuse să înceapă să scrie. Când era cufundat în romanul său, îşi găsea liniştea care îi lipsise la Constantinopol.

După ce îşi reveni, făcu cale întoarsă pe scări în jos până la intrarea laterală, îşi dădu jos salopeta şi o lăsă într-un colţ, lângă mătură. Deschise uşa să iasă şi, cumva, când o văzu pe Rosa cea credincioasă aşteptându-l în paltonul roşu de lână şi cu pălăria de fetru, i se umplură ochii de lacrimi. Măcar de-ar fi putut-o iubi aşa cum merita să fie iubită.

– Era ea? întrebă Rosa, frecându-şi palmele şi bătând din picioare să alunge frigul pătrunzător.

El scutură din cap şi îşi şterse ochii cu dosul palmei.

– Acum ai de gând să-mi spui despre ce au fost toate astea? întrebă ea. Cred că mi-eşti dator, nu?

Dmitri şi Rosa merseră la prima cafenea şi se aşezară la o masă din colţ. Comandară ciocolată fierbinte şi o felie de tort Pădurea Neagră cu frişcă pe care să o împartă. Afară începea să ningă, iar vârtejurile uşoare de fulgi care se învolburau în faţa ferestrei îi făceau pe trecători să-şi ridice gulerele şi să-şi tragă în jos borurile de la pălării. Rosa era neobişnuit de tăcută, suflând în ciocolata fierbinte ca să o răcească în timp ce aştepta ca el să vorbească.

– Am fost în garda imperială din Sankt-Petersburg, îi spuse el, şi m-am îndrăgostit de Tatiana, a doua fiică a ţarului. Şi ea s-a îndrăgostit de mine şi în 1916 ne-am căsătorit în secret.

Rosa rămase cu gura căscată şi făcu ochii mari de uimire.

– Înțelegi de ce nu ți-am spus mai devreme... asta m-ar fi făcut o țintă pentru spionii bolșevici. Pe hârtie, căsătoria mă face eligibil pentru tronul Rusiei, așa că, dacă s-ar ști, ar vrea să mă elimine.

– *Vrei* tronul Rusiei? întrebă ea, vizibil uluită.

– Nu, sigur că nu. Dar vreau cu disperare să aflu ce s-a întâmplat cu Tatiana, și de asta eram atât de dornic să o întâlnesc pe Anna Ceaikovski.

– Dar soția ta probabil a murit, zise Rosa. Cum să fi supraviețuit? Unde să fie? Înțeleg că e greu să renunți la speranță, dar cu siguranță nu există nici o șansă să se fi întâmplat așa.

Dmitri se supără.

– De fapt, am motive să sper. Nu se afla în Casa Ipatiev în noaptea dinainte ca familia să dispară.

Îi explică Rosei ce se întâmplase, iar ea îl ascultă cu atenție.

– Dar dacă ar fi în viață, ar fi luat legătura cu familia până acum. Prințesa Irina, Marea Ducesă Olga... Ar fi încercat să te găsească.

– Putea să se fi întâmplat orice, o repezi Dmitri. Nu înțelegi cât de periculoși sunt bolșevicii, chiar și în străinătate. Chiar acum două săptămâni un văr îndepărtat de-al Romanovilor a fost împușcat mortal în apartamentul său din Paris.

Rosa oftă. Tortul stătea neatins între ei.

– Deci, îmi spui că o să aștepți să afli ce s-a întâmplat cu Tatiana înainte să te însori din nou? Nu credeai că am dreptul să știu asta, de vreme ce suntem amanți de patru luni, aproape cinci?

– A trecut atât de mult timp? întrebă Dmitri, apoi își dădu imediat seama după expresia ei rănită că nu spusese ceea ce trebuia. Vreau doar să spun că mi se pare atât de proaspăt și nou. Îmi place să fiu cu tine, Rosa. Ne simțim bine.

– Dar ești însurat. Mulțumesc că mi-ai spus în cele din urmă.

În drum spre casă, Dmitri își dădu seama că ea încerca să se scuture de proasta dispoziție, spunându-i o anecdotă despre fratele unei fete de la cafenea, dar el nu asculta. Era extrem de dezamăgit că Anna Ceaikovski nu era Anastasia. Însemna că ajunsese într-o altă fundătură.

În seara aceea, după ce făcură dragoste, Rosa șopti: „Te iubesc". Dmitri îngheță, incapabil să-i răspundă la fel, fie și cu dezinvoltură. În schimb îi întoarse capul spre al lui și o sărută tandru, sperând că avea să fie suficient.

După aceea, rămase treaz, gândindu-se la Tatiana: la vocea ei, la zâmbetul ei, la felul cum se mişca. Inima lui era încă atât de plină de ea, încât nu avea loc să iubească pe altcineva. Nu voia să o piardă pe Rosa, care îi oferea bucurie şi râsete şi alinare feminină, dar ar fi fost o minciună să-i spună că o iubea.

Capitolul 43

LACUL AKANABEE, STATUL NEW YORK
sfârșitul lui septembrie 2016

În zilele după ce citi scrisoarea lui Tom, Kitty intră în depresie. Simțea cum se instalează și nu încercă să-i reziste, deoarece își dădea seama că se pregătea de ceva timp. În plus, se potrivea cu vremea. Deși zilele erau calde încă, simțea sfârșitul verii, cu o adiere tăioasă seara și frunze care se făceau galben-maronii și cădeau ușor din copaci. O făcea să-și dea seama că timpul petrecut acolo se apropia de sfârșit, peste două săptămâni și ceva avea să zboare înapoi acasă.

Conținutul scrisorii lui Tom i se învârtejea în minte în timp ce lucra în grădina pe care o crease. Ar fi fost de ajutor dacă l-ar fi lăsat să o consoleze după ce îi muriseră părinții? Ea alesese singura cale care îi părea ușoară: își găsise de lucru. Enormitatea pierderii fusese pur și simplu prea greu de suportat. Acum părinții ei îi umpleau gândurile în timp ce săpa pământul.

Tatăl ei fusese un bărbat tăcut, rezervat, cu un caracter statornic și sincer. Îi plăcea faptul că o tratase în felul în care ar fi tratat un fiu: trimițând-o să urce pe scări ca să ajute cu burlanele, învățând-o tâmplărie, presupunând că poate schimba o priză de la o vârstă fragedă. Ea își dădea seama când era mândru de ea după un zâmbet tainic și o privire îndepărtată în ochii lui. Deși rareori vorbeau despre sentimente, ea simțise întotdeauna că el îi era aliat. Își aminti o noapte dinaintea unui examen când ea avusese un atac de panică de proporții care o

făcuse să tremure convulsiv şi să-i vină să vomite. Tatăl ei o luase de mână şi o dusese în grădina din spate, unde scoase două şezlonguri. Stătură unul lângă altul în întuneric în timp ce el îi arăta constelaţiile de deasupra lor – Ursa Mare şi Ursa Mică, Andromeda şi Pegas – până ce ea se linişti suficient cât să adoarmă.

Relaţia cu mama ei fusese mult mai volatilă. Toată presiunea pe care o pusese asupra lui Kitty să reuşească însemnase că nu fuseseră apropiate în anii dificili ai adolescenţei. Mama ei făcea prea mare caz de sănătatea lui Kitty, de finanţele şi de alegerile ei vestimentare, precum şi de notele la examene. După ce plecase de acasă, existaseră momente în care Kitty lăsase robotul să preia telefoanele ei fiindcă nu putea face faţă atacurilor critice ale mamei. Chiar şi acum, privind în urmă, era supărată din cauza presiunii la care fusese supusă, deşi recunoştea că fusese motivată de dragoste.

„Tu ai avut nevoie să fii împinsă de la spate", o auzea spunând pe mama ei. „Tu şi taică-tău. Dacă ar fi după voi, aţi sta amândoi degeaba toată ziua cioplind bucăţi de lemn."

Îi criticase pe iubiţii din adolescenţă ai lui Kitty, dar de Tom îi plăcuse imediat, deşi era un muzician care se străduia să-şi facă un nume, ceea ce nu reprezenta ideea ei de carieră respectabilă. Îl lăsa să o tachineze cu privire la standardele ei riguroase într-un fel în care nimeni altcineva nu reuşea. „Să vedem, Elizabeth", zâmbea el, „eşti sigură că aranjamentul acela floral e perfect simetric? Solniţa aceea nu ar trebui să fie câţiva milimetri mai la stânga?" Tom era singura persoană capabilă să o facă să râdă de ea; Kitty îşi amintea sunetul plăcut al râsului ei.

„Ce m-ai sfătui să fac, mami?" întrebă ea în gând, şi ştiu îndată că mama ei i-ar fi spus să se întoarcă la Tom şi să repare lucrurile. „N-o să accept un divorţ în familie", ar fi zis ea. „Mai mare ruşinea!"

Aveau doar cincizeci şi ceva de ani când muriseră după ce un autocar intrase pe contrasens pe o autostradă din Spania. O săptămână mai târziu sosise o carte poştală, debordând de *joie de vivre* de vacanţă; tatăl ei scria despre cât de vinovat se simţise când scosese un homar din acvariul din restaurant, iar mama ei comenta că nuanţa acestuia după ce fusese gătit semăna cu pielea arsă de soare a tatălui ei. La momentul respectiv, Tom o ajuta deja să organizeze înmormântarea. Toate acele decizii groaznice care trebuiau luate: „Ce haine vrei să

porți când vei fi incinerată, mami?" Tom, binecuvântat să fie, se îngrijise de formalitățile proprietății, de golirea și vânzarea casei părintești în care crescuse Kitty, în timp ce ea – ce făcuse ea mai exact? Nu își mai amintea acum, doar că imediat ce intraseră banii, cumpărase casa din Tottenham și se cufundase un an în muncă.

Se trezi vorbind cu părinții ei în timp ce lucra la cabană. Uneori vorbea chiar cu voce tare. „De ce nu mi-a spus nimeni despre Dmitri, mami? L-ai cunoscut pe bunicul tău? Ți-a povestit Marta despre el? Cum era?" Nu avea cine să-i mai răspundă acum. Moartea era prea definitivă; își ratase șansa.

Kitty rămăsese fără plante, așa că se duse la magazinul cu articole de grădinărit să mai cumpere, iar pe drumul de întoarcere se opri la cafeneaua din satul de vacanță. Tom știa că primise coletul și probabil aștepta un răspuns, dar ea nu era sigură ce să-i spună. Poate aveau să-i vină cuvintele de la sine.

Își încărcă laptopul, dar în loc să meargă direct la contul de e-mail, se trezi că o caută pe Karren Bayliss pe Facebook. Singurul motiv pentru care nu o făcuse până acum era că nu îi știuse numele de familie, iar acum că îl știa, era uluită. Imaginea din telefonul lui Tom nu era foarte clară, dar își dădu seama că această Karren semăna foarte bine cu o păpușă gonflabilă: fotografia ei de profil arăta niște sâni uriași ieșiți dintr-un maiou decoltat ca niște hălci de carne pe tejgheaua măcelarului; păr negru cu șuvițe blonde; gene negre lungi de câțiva centimetri; buze botoxate și un bronz fals. Era imposibil să se gândească la o înfățișare mai diferită decât a ei. Ce-o fi fost în mintea lui Tom?

Lui Kitty aproape îi veni să-i trimită un e-mail sarcastic despre lipsa lui de gust, dar nu așa avea să înainteze. Se uită prin căsuța de mesaje și le răspunse câtorva prieteni. Avea un mesaj de la Editura Random House din New York în care se scuzau că îi răspundeau cu întârziere din cauza concediilor. Kitty își aminti că editura din Berlin care îl publicase pe Dmitri se numea Slowo; acest nume apărea pe pagina cu drepturi de autor a cărților sale. Căută Slowo pe Google și află că fusese înființată în Berlin în anul 1920 de un bărbat pe nume Joseph Gessen și că îi mai publicase pe Pușkin, Tolstoi și Nabokov, editând și un ziar de limbă rusă pentru emigranți, *Rul*. Recent avusese loc o

expoziție a editurilor imigranților din Berlin și găsi numele lui Dmitri într-o listă de autori, alături de o scurtă biografie în care scria că fusese ziarist la *Rul.* Cât de ciudat că și ea, și străbunicul ei avuseseră aceeași profesie; poate era ceva genetic.

Kitty căută o vreme până găsi în cele din urmă un articol scris de Dmitri în arhivele *Rul.* Era în rusă, dar folosi Google Translate și înțelese din textul greoi că Dmitri îi luase un interviu prințesei Irina de Hesse la scurt timp după ce aceasta vizitase o fată pe nume Anna Ceaikovski, care pretindea că era Marea Ducesă Anastasia. Asta o nedumeri pe Kitty: articolul era scris in 1923, iar Romanovii fuseseră uciși în 1918. Cum putea spera o impostoare să păcălească membrii familiei cinci ani mai târziu? O căută pe Anna Ceaikovski pe Google și găsi mai multe articole lungi despre ea. Părea că restul familiei Romanov se împărțise în două tabere, unii crezând-o pe fată, alții insistând că nu era Anastasia. În fotografii asemănarea era plauzibilă.

Desigur, își aminti Kitty, în 1923 lumea încă nu cunoștea soarta Romanovilor. Abia în anul următor anchetatorul Armatei Albe, Nikolai Sokolov, publicase raportul în care conchidea că toți membrii familiei fuseseră uciși în Casa Ipatiev. El găsise martori care povestiseră despre subsolul scăldat în sânge, cu pereții ciuruiți de gloanțe și însemnați de lovituri frenetice de baionetă, și făcuse fotografii obiectelor personale găsite într-un puț de mină incendiat. Chiar și după aceea, persistaseră zvonurile că unul sau mai mulți copii ar fi scăpat. Anna Ceaikovski își susținuse povestea, care dusese la procese încheiate abia după moartea ei, când o mostră de ADN dovedise că fusese o muncitoare poloneză pe nume Franziska Schanzkowska. De ce o crezuseră atâția oameni? Kitty își închipui că era din cauză că adevărul – faptul că toți copiii țarului fuseseră măcelăriți – era prea înfiorător ca să poată fi acceptat.

În articolul său, Dmitri părea sigur că Anna Ceaikovski nu era Anastasia și specula asupra motivelor pentru care biata femeie care agoniza într-un pat de spital din Berlin ar fi insistat cu o prefăcătorie atât de bizară. El sugera că probabil se petrecuse ceva îngrozitor în viața ei anterioară, iar acum înlocuia acea amintire asumându-și o identitate nouă. Psihicul este atât de profund și de misterios, încât el bănuia că fata ajunsese să creadă și ea povestea. „Oamenii se pot

convinge să creadă aproape orice", scria el, „după cum am aflat din scrierile domnilor Freud și Jung."

Gândurile lui Kitty se întoarseră din nou la Tom. Ar fi fost mai supărată dacă și-ar fi ales o amantă care semăna cu ea? Asta nu ar fi însemnat că încerca să o înlocuiască? Ce făcea el alegând o tipă care oferea clar sex pe tavă?

Cuvântul „evident" îi veni în minte. Terapeuta îi spusese lui Tom că dorise să fie descoperit când își lăsase telefonul în hol. Alesese pe cineva care arăta evident ca un obiect sexual. Încerca să-i atragă atenția lui Kitty, să o facă să se trezească și să fie atentă. „Ei bine", gândi ea, „i-a ieșit cu siguranță." Dacă i-ar fi scris acum un e-mail, tonul ei ar fi avut aproape sigur o notă sarcastică.

Ce făceau alte cupluri aflate în situația lor? Se certau ca să lămurească situația? Certurile și confruntările nu îi stătuseră niciodată în fire. Poate avea de-a face cu faptul că era singură la părinți. Detesta să nu dețină controlul, dar în același timp realiza că înfrânarea sentimentelor le putea înrăutăți. Despre faptul că ea evita problemele emoționale vorbea Tom în scrisoarea lui. Poate că dacă ar fi fost în stare să-i spună cum se simțea din pricina lui Karren Bayliss, ar fi putut începe o discuție sinceră – dar nu știa cum să înceapă.

„Dragă Tom, Cum ai *putut*?" Asta nu îi stătea în fire. Avea să lase asta pentru o altă zi, după ce avea să-și găsească cuvintele.

În seara aceea se uită peste romanele lui Dmitri. Primul, publicat în 1924, nu avea nici o dedicație, dar *Exilul* era „Pentru Nikolai", iar *Lovitura de cizmă* era „Pentru Marta", bunica ei. Ultimele două romane, publicate în America în anii '40, erau „Pentru Rosa", însă pe paginile cu mulțumiri își exprima recunoștința față de Alfred A. Knopf pentru că avusese încredere în el, îi mulțumea familiei sale pentru sprijinul său și Irenei Markova, traducătoarea lui în engleză, pentru talentul ei. Se întoarse la primul lui roman și se gândi că era păcat că Irena Markova nu îl tradusese și pe acela, fiindcă era o lectură atât de bolovănoasă. Chiar și într-o traducere slabă, descrierea primei iubiri era copleșitoare. Dmitri descria senzația de plenitudine ce vine când ai o altă minte cu care să faci schimb de idei, din bucuria secretă de a privi o altă persoană în partea cealaltă a unei încăperi aglomerate și de a ști

exact la ce se gândeşte în acel moment anume, miracolul unui partener care te cunoaşte mai bine decât te cunoşti tu însuţi.

O expresie îi rămase în minte: Mihail vorbeşte despre cât de mult îi plac „imperfecţiunile intime" ale Valerinei – o aluniţă minusculă după ureche, felul în care îşi rodea colţurile unghiilor când era agitată. Lui Kitty îi veni în minte o imagine cu Tom încercând să-şi ascundă colăceii de pe talie trăgându-şi cămaşa afară din pantaloni câţiva centimetri, de parcă ar fi fost un bluzon; îşi sugea burta şi examina efectul în oglindă, neştiind că ea îl privea. Asta o făcu să zâmbească. Iar apoi se gândi la felul cum fredona cântece pop din anii '90 cu voce ascuţită şi falsă. Chipul i se întinse într-un zâmbet larg. Nu încăpea îndoială că încă îl mai iubea.

Oare îşi puteau salva căsnicia? Ea spera din toată inima că da.

Capitolul 44

BERLIN
1924

Când Dmitri venise în Berlin, era un oraş în care puteai trăi ieftin, dar în 1923 preţurile explodară atunci când decizia guvernului de a tipări mai mulţi bani declanşase hiperinflaţia. O franzelă care costa 163 de mărci în 1922 se vindea cu 200 de milioane de mărci în noiembrie 1923, iar salariile nu puteau ţine pasul. Dmitri fu obligat să-i ceară familiei sale din Constantinopol să-i trimită bani, ceea ce i se părea umilitor. Ar fi plecat de tot din Germania dacă o editură din Berlin nu s-ar fi oferit să îi publice romanul.

Burţev, redactorul de la *Rul*, dăduse manuscrisul lui Dmitri Edituri Slowo, care făcea parte din aceeaşi companie. Spre surprinderea lui Dmitri, acesta fu acceptat, iar în primăvara lui 1924 fu publicat volumul *Iubire fără sfârşit*, care avu parte de o primire moderată. Dmitri fu invitat să citească la librăria Rodina, şi multe ziare ale emigranţilor ruşi publicară cronici favorabile. Un prieten de-ai proprietarului librăriei îi ceru acordul să traducă romanul în germană, iar o altă femeie îi scrise ca să întrebe dacă îl poate traduce în engleză. Dmitri era reticent, fiindcă simţea că era un roman chintesenţial rusesc, care avea să fie imposibil de tradus, dar avea nevoie de bani, aşa că fu de acord.

De-a lungul procesului de publicare, avu sentimente ambivalente. I se părea jenant să expună publicului sentimentele intime ale personajelor sale – care erau în esenţă ale sale. Ar fi preferat să rămână

anonim, dar Rosa era peste măsură de încântată de succesul lui. Îi recomanda romanul tuturor clienților din cafenea, și intra deseori în librării ca să îl mute într-o poziție mai vizibilă.

Când fu publicată ediția germană a *Iubirii fără sfârșit*, el îi oferi un exemplar, dar ea nu îi spuse niciodată dacă îl citise. Punându-se în pielea ei, ar fi fost greu să citească despre iubirea lui pentru o altă femeie. Probabil ghicea că era despre Tatiana. Poate își propusese nici să nu îl citească, dar tot îl ajuta să-l promoveze și cei mai mulți dintre cunoscuții lor bănuiau că era despre Rosa.

Începură să fie invitați în saloane literare, iar Rosa era depășită intelectual în conversațiile despre artă și literatură, dar toată lumea o plăcea pentru firea ei deschisă și prietenoasă și îi admira simțul modei atât de neobișnuit. Ea își cumpăra hainele de la talcioc și alegea voit culori neasortate, cum ar fi verde lămâie și mov, roz aprins și portocaliu, atunci când își compunea ținutele. Dmitri îi descria aspectul ca „o explozie la fabrica de confecții". Nu avea nimic artificial în ea, și asta era revigorant într-un oraș în care atâția oameni își ascundeau adevărata natură, mai ales în rândul comunității ruse.

Curând Rosa își făcu mult mai mulți prieteni în cercurile literare din Berlin decât Dmitri și îi invita la apartamentul lor ca să bea șnaps și să asculte poezii citite cu voce tare. El o privea uneori și se minuna de capacitatea ei de a reține numele copiilor prietenilor și detaliile mărunte ale vieților acestora. Le făcea complimente oamenilor pentru felul în care scriau și râdea la poantele lor, făcându-i să se simtă bine în pielea lor.

Într-o seară, la un salon din vara lui 1924, Burțev îi spuse lui Dmitri că procurorul Nikolai Sokolov de la Ekaterinburg își publicase în sfârșit raportul despre soarta Romanovilor.

– Se pare că Sokolov a scăpat de Armata Roșie fugind prin Siberia cu o ladă de obiecte pe care le-a găsit în puțul de mină din Ekaterinburg, explică redactorul. În anii de intervenție, le-a luat interviuri emigranților și membrilor familiei Romanov, luându-și o puzderie de notițe, până când s-a simțit pregătit să-și prezinte concluziile în fața lumii.

Lui Dmitri îi tremurau mâinile. Își așeză paharul pe un pian aflat în apropiere.

– Iar concluzia lui, fără îndoială, este că au pierit cu toții.

– Asta e părerea lui.

– Dar tot nu cred că a găsit cadavrele, nu-i așa?

– Face afirmația cam înfiorătoare că ar fi fost tăiate în bucăți, dizolvate în acid sulfuric și apoi incendiate.

Burțev se strâmbă de scârbă, iar lui Dmitri i se făcu rău de la stomac. Se sprijini de pian ca să nu se prăbușească.

– Ai o copie a raportului?

– Ți-o aduc mâine la apartament.

Raportul conținea fotografii ale obiectelor pe care Sokolov le scosese din Rusia în acea ladă notorie. Dmitri știa de unele dintre ele din rapoartele de presă din 1919, dar se uită la imagini căutând un indiciu că rămășițele Tatianei se găseau în puțul de mină. Era catarama de la centura țarului, un cercel cu perlă în genul celor pe care îi purta întotdeauna țarina Alexandra, câteva catarame de la pantofii marilor ducese – dar nu genul pe care îi purtase Tatiana ultima dată când o văzuse, Dmitri era sigur, ochelarii și dinții falși ai medicului familiei, care murise împreună cu ei, câteva icoane, o insignă cu pietre prețioase și acel grotesc deget uman retezat. Pe fundul puțului fusese găsit și cadavrul unui câine, iar Dmitri se cutremură la gândul că putea fi al lui Ortipo.

Rosa sosi în timp ce Dmitri și Burțev discutau despre raport și începu să pregătească masa. Dmitri își dădu seama că se străduia să audă ce se spunea, dar el nu o incluse în conversație. Asta nu avea de-a face cu ea.

Burțev îl întrebă pe Dmitri dacă voia să scrie un articol despre raportul lui Sokolov, iar el fu de acord. Știa deja ce avea să scrie: că în lipsa cadavrelor, nu puteau exista dovezi definitive că Romanovii muriseră; că încă exista posibilitatea ca adulții să fi fost uciși, iar copiii închiși pe undeva. Din Rusia începeau să apară informații despre lagărele înființate de bolșevici: locuri groaznice, în care prizonierii erau bătuți, înfometați și torturați cu regularitate. Spera ca Tatiana și frații ei să nu fie ținuți într-un asemenea loc, ci că erau împreună, în arest la domiciliu într-un loc decent. Când guvernul avea să fie dat jos de la putere, iar exilații aveau să se întoarcă în patria lor, copiii Romanovilor aveau să fie găsiți și eliberați.

Articolul său fu publicat câteva luni mai târziu, iar Rosa îl citi, însă nu făcu nici un comentariu.

Într-o seară din noiembrie 1924, Dmitri și Rosa merseră la clubul Eldorado împreună cu câțiva prieteni ruși. În timp ce Rosa dansa în stilul său inimitabil, Dmitri stătea de vorbă cu amicii săi despre scriitorii ruși care se întorceau în Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, cum era cunoscută acum, tentați de propuneri făcute de guvernul comunist. Alexei Tolstoi tocmai își anunțase plecarea la Moscova, Andrei Belîi se întorsese deja, iar Boris Pasternak, un susținător al regimului, nici măcar nu plecase.

– Nu am încredere în ei, zise Dmitri. Îmi iubesc patria la fel ca orice rus, dar n-am să mă întorc până când bolșevicii nu sunt înlăturați de la putere. Procesele ridicole și lagărele inumane demonstrează adevărata natură a conducerii și cred că scriitorii greșesc atunci când aprobă implicit așa ceva.

Prietenii săi erau de acord.

– Ai auzit despre pușcăria din insulele Solovki? O pedeapsă favorită acolo e tortura cu țânțari în care leagă omul dezbrăcat de un stâlp în mijlocul unui roi de insecte. E o barbarie.

Fură întrerupți de o agitație pe ringul de dans, iar când Dmitri se ridică să se uite, o văzu pe Rosa întinsă pe podea. Se duse în grabă la ea.

– Ce s-a întâmplat? întrebă el, îngenunchind lângă ea.

Avea ochii închiși, dar o auzea murmurând.

– S-a prăbușit din senin, spuse cineva.

Directorul se apropie cu doi dintre portari.

– Hai să o ducem într-o cameră unde să-și revină, sugeră el.

Unul din ei o ridică pe Rosa și o duse după o perdea, într-o cameră cu o canapea de catifea roșie pătată și cam atât. Ea deschise ochii imediat ce fu întinsă pe canapea.

– Dmitri? Unde sunt?

– În club. Ai leșinat, îi zise el, strângându-i mâna. Cum te simți?

– Sunt bine. Doar puțin ametită.

– Vă rog să chemați un doctor, îi ceru Dmitri directorului. Am să plătesc.

În timp ce aşteptau să vină medicul, Rosa se odihni cu ochii închişi, iar Dmitri se uită prin încăpere. Bănuia că aici veneau angajatele cu clienţii preferaţi pentru „tratament special" în schimbul unor bacşişuri generoase. Pe un perete se afla o oglindă pătată de nicotină, iar pe un alt perete un tablou cu o reproducere a unei ciobăniţe goale.

Când sosi medicul, îi luă pulsul Rosei, îi ascultă inima la stetoscop, apoi îi puse o serie de întrebări într-o germană rapidă, pe care Dmitri nu o putea urmări. O împunse uşor în jurul burţii şi dădu din cap ca pentru sine.

– Ce credeţi că e? întrebă Dmitri.

Medicul termină consultaţia înainte să răspundă.

– Soţia dumneavoastră e însărcinată, domnule. Felicitări.

Rosa scoase un strigăt scurt şi îşi acoperi gura cu mâna. Dmitri se uită la ea.

– Sunteţi sigur?

– Da, simt partea de sus a uterului. După părerea mea, sarcina are mai bine de douăsprezece săptămâni.

Rosa încă ţinea o mână la gură, dar Dmitri văzu în ochii ei că era încântată şi îi zâmbi liniştitor, deşi era complet şocat. Prima lui reacţie fu panica: nu putea avea un copil cu Rosa; atunci avea să fie legat de ea. Tatiana ar fi fost răvăşită dacă l-ar fi găsit şi ar fi descoperit că avea un copil cu o altă femeie. Poate ar fi divorţat de el. Dar ce putea face? Nu avea nici un cuvânt de spus în toate astea.

Dmitri urmă doctorul afară ca să-l plătească. În timp ce număra bancnotele, medicul zise:

– Soţia dumneavoastră trebuie să se odihnească şi să mănânce bine. Gata cu cluburile de noapte.

– Nu e soţia mea. Eu sunt deja însurat, aşa că e o situaţie cam delicată...

Doctorul îi aruncă o privire aspră, neprietenoasă.

– Aţi cam intrat în belea, domnule. Sper că vă veţi comporta decent.

Ruşinat, Dmitri chemă un taxi să o ducă acasă pe Rosa.

– Nu e ciudat? exclamă ea stând pe bancheta din spate, cu braţul lui Dmitri în jurul său. Habar n-aveam. Doar mi s-a părut că m-am îngrăşat puţin. Crezi că o să fie fată sau băiat?

Dmitri ridică din umeri.

– N-am idee.

– Aş prefera să fie băiat ca să fie ca tine când creşte mare.

Părea agitată. Întotdeauna vorbea prea mult când era agitată.

– Dacă doctorul are dreptate că are douăsprezece săptămâni, atunci o să sosească la anul în luna mai. Ar fi grozav – exact la timp pentru vară. Nu te superi, nu, dragul meu?

– Încă sunt şocat, recunoscu el.

– Da, şi eu. Nu credeam că ne-am asumat vreun risc.

Dmitri se retrăgea de obicei când Rosa era în perioada fertilă a ciclului menstrual.

– Şi n-am observat că mi-a întârziat menstruaţia. Dar acum, că s-a întâmplat... o să dureze ceva până te obişnuieşti, dar crezi că o să fii fericit?

– Dă-mi puţin timp să mă obişnuiesc cu ideea, zise Dmitri, dar o strânse liniştitor de umeri.

– O să avem nevoie de un apartament mai mare, continuă ea. Nu imediat, dar fiul nostru o să aibă nevoie de un dormitor al lui...

Dmitri râse.

– Eşti convinsă că e băiat, deşi nu ştiai nimic de existenţa lui până acum câteva ore!

– Da, fu ea de acord. E ciudat, dar sunt convinsă.

Când ajunseră la apartament, o ajută să urce în pat, apoi se aşeză lângă ea şi stinse lumina. În întuneric, Rosa întrebă timid:

– Dmitri, am putea să ne căsătorim înainte să vină copilul, te rog? Ar însemna atât de mult... Şi ai mei o să întrebe...

– Nu pot, îi spuse el blând. Sunt deja însurat.

– Da, cu o stafie, zise ea cu tristeţe. Cum pot să concurez vreodată cu aşa ceva?

Capitolul 45

BERLIN
1925

Bebeluşul fu un băiat sănătos, cu părul blond nisipiu, ochi albaştri şi structura osoasă rusă. Semăna remarcabil de mult cu tatăl lui Dmitri.

– Cum ai vrea să-i spui? întrebă Rosa, neputând să-şi ia ochii de la el în timp ce sugea lacom la pieptul ei.

Ea înflorea, avea bujori în obraji, iar părul scurt îi strălucea. Dmitri îşi făcuse griji că nici unul din ei nu avea să ştie ce să facă cu un bebeluş, dar Rosa avea un instinct matern infailibil. Era atât de calmă, încât copilul încetă să mai plângă de îndată ce îl strânse la piept.

– Îmi place numele de Nikolai, zise el. Ţie?

– Nikolai e minunat! exclamă ea. Adică după ţarul vostru?

– Nu, ţarul nostru a fost un idiot. Doar îmi place felul în care se rostogolesc silabele pe limbă. Ni-ko-lai.

Rosa găsise un pătuţ pentru băiat şi îi aranjase lucrurile în colţul dormitorului. Cânta în timp ce îl legăna să adoarmă, sau îi schimba scutecul, sau se juca cu el pe covor; era evident că era fericită. Renunţase să îl mai roage pe Dmitri să se însoare cu ea, dar insistă numai ca el să-i cumpere un inel ca oamenii să creadă că sunt căsătoriţi, iar el fu de acord cu asta.

După naştere, el avusese de gând să-şi ia maşina de scris la o cafenea din colţ ca să lucreze neîntrerupt, dar constată că îi plăcea să fie acasă, cu gânguritul lor în cealaltă cameră şi cu mirosul prânzului

clocotind pe plită. Rosa avea grijă să nu-l deranjeze când lucra: în afara faptului că scria în continuare articole pentru *Rul*, începuse un roman nou.

La fel ca prima sa carte, *Exilul* avea elemente autobiografice: personajul principal era bântuit de un lucru groaznic pe care îl săvârșise în trecut, înainte să fie alungat din țara sa natală, și trăia un simulacru de viață ascunsă, neputând să uite. Dmitri analiză experiența de a fi străin într-un loc străin, cu o cultură foarte diferită de a sa, și conchise că era o experiență eliberatoare în multe privințe. În Berlin se putea reinventa în afara regulilor stricte ale societății ruse. Dacă tatăl său ar mai fi fost în viață, el nu ar fi putut deveni vreodată scriitor; de la el s-ar fi așteptat să urmeze o carieră militară până sus de tot, strângând medalii pe parcurs. Și totuși, încă simțea senzația de dislocare, de parcă ducea viața altcuiva. Faptul că nu vorbea germana fluent îl enerva; cumva nu reușea să se obișnuiască cu ritmul sacadat al limbii. Iar relația lui cu Rosa încă îi părea temporară; ea era cineva care să-i țină de urât până când se întorcea Tatiana. Chiar și cu bebelușul nu era în stare să se dezbare de această senzație, deși știa că era nedrept față de Rosa.

Ei nu avea nimic să-i reproșeze. În multe privințe era soția perfectă: veselă, afectuoasă și iertătoare. Cerea puțin de la el: un acoperiș deasupra capului, bani de mâncare și cam atât. Când o vizitau mama și sora ei, el era politicos și primitor, deși dezaprobarea lor față de el era viscerală.

– De ce mă iubești? o întrebă odată pe Rosa. Chiar nu înțelegea.

– Pentru că ai nevoie de mine, răspunse ea. Pentru că vreau să încerc să te fac fericit.

– N-o să meargă, îi zise el. Melancolia e starea sufletului rus.

Și totuși, Rosa îl putea face să râdă, aproape împotriva voinței lui. Când se întorcea de la cumpărături, de obicei avea de povestit vreun incident mărunt cu care să-l amuze: o gospodină care freca viguros treptele din fața casei, apoi o pasăre se găinăța pe ele cu un pleoscăit uriaș tocmai când femeia dădea să intre în casă; un vatman prost dispus care nu știa că îi lipise cineva un afiș pe spate, pe care scria: „N-am mai făcut baie din 1917".

Nu mai ieșeau în oraș seara, pentru că nu-și puteau permite o *Kinderhüter*, ca să nu mai vorbim de prețul alcoolului în cafenele și cluburi de noapte, dar Dmitri își turna câte o votcă acasă. Uneori invitau prietenii la cină, dar în general citeau cărți sau ascultau radioul. Nu era nefericit. Noaptea făceau deseori dragoste. Rosa avea un entuziasm remarcabil față de sex și un talent să-l excite chiar și atunci când se simțea epuizat. Degetele reci, atingerea buzelor ei, sânii ei voluptuoși apăsați pe pielea lui, toate astea aveau un efect miraculos asupra libidoului său. Ea îl convinsese că avea să fie imposibil să rămână gravidă din nou cât timp îl alăpta pe micul Nikolai, așa că amândoi rămaseră uluiți când aflară că se înșelase, când bebelușul avea doar șapte luni. Doctorul le confirmă că urma să nască încă o dată anul următor.

– N-ar fi drăguț să avem un apartament mai mare, în care copiii să aibă camera lor? oftă Rosa.

Nu îl bătea la cap – niciodată nu îl bătea la cap –, dar el știa că era o cerere rezonabilă. Îi ceru editorului un avans pentru următorul roman și reuși să plătească depozitul pentru un apartament cu trei camere aflat nu prea departe, în care se mutară cu puțin timp înainte să se nască o fetiță în vara lui 1926.

– Îi pot spune Marta? îl rugă Rosa. Întotdeauna mi-am dorit o fată pe care s-o cheme Marta.

– Sigur, răspunse Dmitri, cu glasul ușor răgușit. Marta e un nume frumos.

Forța sentimentelor sale când se uita la fetița lui îl uluia: o combinație de dorință de a proteja și o uimire totală față de feminitatea ei înnăscută. Chiar și când era nou-născută își ținea mâinile delicat, ca o balerină, și îl privea cu o adorație inocentă. Cum reușiseră să facă un copil atât de frumos? Uneori chiar i se părea că semăna cu Tatiana – deși așa ceva era, desigur, imposibil.

– Bună, micuțo, șopti el, iar ea îi apucă degetul într-un pumn surprinzător de puternic.

Nikolai începuse să se tărască și îl enerva apucându-i hârtiile, răsturnând cești, căzând și smiorcăindu-se, deși în mod cert nu avea cum să se rănească. În secret, Dmitri recunoștea pentru sine că o iubea mai mult pe fiica sa. Nikolai era neîndemânatic și cerea atenție, amintindu-i lui Dmitri de cum fusese el în copilărie, în timp ce Marta părea

plină de grație și sigură pe sine, complet opusul său. Când îi spunea așa ceva Rosei, ea râdea și îl mustra:

– Sunt bebeluși! N-ai cum să-ți dai seama de pe acum de caracterul lor.

În vara lui 1927, apăru *Exilul* și se dovedi mai controversat decât *Iubire fără sfârșit*, stârnind dezbateri aprinse despre modul cum vedea Dmitri viața în exil. Discuția fu preluată de presa germană când se publică traducerea, ceea ce duse la și mai multe vânzări. Cartea fu retipărită și pentru prima oară avură ceva bani de cheltuială. Dmitri îi dădu bani Rosei ca să-și cumpere haine noi ei și copiilor, iar într-o zi de vară merseră într-o excursie de o zi la țară, cu mâncare pentru un picnic pe care Rosa o împachetase cu grijă într-un coș de nuiele.

Privindu-i pe copii jucându-se pe iarbă, bucurându-se pe deplin de moment, și uitându-se la Rosa cum fredona în timp ce tăia bucăți mari de pâine și brânză pe care le servi cu bere și cârnați, Dmitri se simți cel mai aproape de fericire de cât ajunsese vreodată. Cercetă senzația, suspicios din pricina ei, simțind că nu o merita. Cum rămânea cu Tatiana? Cum rămânea cu felul în care o dezamăgise?

Rosa îi dădu mâncarea, apoi sări în picioare, luă câte un copil sub fiecare braț și începu să îi învârtă. Nikolai și Marta țipau și râdeau, și Dmitri se trezi brusc că râde și el. Încă era o senzație necunoscută pentru el, dar devenea mai ușor de fiecare dată.

În tren, pe drumul de întoarcere, în timp ce copiii le dormeau în poală, Rosa îi puse o întrebare la care se gândise evident de ceva timp:

– Te-ai întoarce în Rusia, dacă ar fi dați jos comuniștii?

El se încruntă.

– Asta n-o să se întâmple în timpul vieții mele. Sunt prea adânc înfipți.

Își dădu seama după expresia ei dezamăgită că nu acesta era răspunsul pe care îl dorise.

– Dar dacă ar cădea? Ce s-ar întâmpla cu mine și cu copiii tăi?

– Rosa, o să am grijă de tine întotdeauna. Îți promit. N-ai de ce să te temi.

Ea se juca cu inelul de pe deget, vrând să spună mai mult, în schimb se întoarse cu un oftat aproape imperceptibil să se uite pe fereastră. Deodată, Dmitri văzu situația din punctul ei de vedere și înțelese că o

trata groaznic. Ea îl iubea, îi făcuse doi copii, iar el încă nu îi era devotat întru totul. Nu era corect.

– Oriunde aș merge, voi trei veniți cu mine. Voi sunteți familia mea, spuse el, și o spuse cu sinceritate.

Rosa zâmbi larg și se aplecă să-l sărute, atentă, fără să trezească bebelușii. În sinea lui, Dmitri se simțea incomod. Dacă Tatiana se întorcea? Dar apoi o voce zise: „Dar dacă nu se întoarce?" El își făcuse viața lui, chiar dacă mai mult de nevoie decât de voie, iar acum trebuia să se țină de ea.

Capitolul 46

LACUL AKANABEE, STATUL NEW YORK
1 octombrie 2016

30 septembrie fu o zi caldă și însorită, dar peste noapte sosi un front rece, iar Kitty se trezi cu o dimineață răcoroasă și înnorată pe 1 octombrie, aproape ca și cum vremea ar fi urmat calendarul. Credea că fusese destul de meticuloasă la reparații, dar tot intra frigul în mod misterios, făcând-o să se încălzească mai greu când ieșea din dușul rece. Cum supraviețuise Dmitri aici iarna? Probabil fusese foarte zdravăn.

Oare Rosa locuise cu el? Oare copiii îl vizitau? Aflase câteva lucruri despre viața lui la Berlin, dar aproape nimic despre ceea ce făcuseră în America, în afara datei la care sosiseră: iunie 1934.

Kitty se duse la Indian Lake după mâncare și pe drum se opri la cafeneaua din satul de vacanță.

– Doar două săptămâni până închidem pe timp de iarnă, îi zise Jeff. Ești prima mea clientă azi și nu mă aștept să vină prea mulți.

– Eu stau până pe paisprezece, îi zise Kitty. Dar o să mă întorc la anul. Când deschizi iar?

– De Paște. Posibil să mai ningă, dar mai sunt câteva suflete zdravene care se aventurează pe-aici.

Kitty băgă laptopul în priză și sorbi din cafea. Cercetările ei despre Dmitri ajunseseră într-o fundătură, așa că hotărî să vadă ce putea găsi despre Rosa Liebermann pe site-ul de genealogie. Imediat află că locuise în zona Albany după ce sosise în State, că fusese implicată în Asociația

Părinţilor şi Profesorilor de la liceu şi că făcuse voluntariat la spital. Mama şi sora ei veniseră din Germania în 1936 şi locuiseră în apropiere. Ea bănuia că Dmitri şi Rosa descoperiseră lacul Akanabee când locuiau în Albany. Oare erau genul de oameni cărora le plăceau ieşirile în natură?

Şi-l aminti pe Bob spunând că el nu văzuse niciodată pe cineva cu Dmitri: nici femeie, nici copii. Şi mai era misterul despre motivul pentru care nimeni nu reuşise să ia legătura cu copiii la moartea lui. Oare divorţaseră, iar copiii luaseră partea mamei? Kitty căută, dar nu găsi nici o înregistrare a vreunui divorţ.

Era mai uşor să găsească informaţii despre străunchiul ei Nikolai, care se mutase în California la vârsta de treizeci de ani şi se angajase la o întreprindere viticolă din Sonoma Valley. Se căsătorise cu o fată din California, dar nu avuseseră copii, iar Kitty fu şocată să afle că murise în 1970, înainte să se nască ea. Avea doar patruzeci şi cinci de ani. Kitty şi-o amintea vag pe bunica Marta spunându-i cât de apropiaţi fuseseră când erau copii şi cât de dor îi era de el când pleca. Obişnuiau să stea de vorbă când Marta venea la ei ca să-i lase pe mama şi pe tatăl lui Kitty să iasă în oraş seara. Kitty se strecura în patul bunicii sale dimineaţa, mirosind izul familiar şi bătrânicios de pudră de talc şi zgâindu-se la dinţii ei din paharul aflat lângă pat.

Marta se mutase în Marea Britanie la sfârşitul anilor '50, iar Kitty presupuse că venise din dragoste pentru un bărbat, fiindcă se căsătorise cu un afacerist din Sheffield. Mama lui Kitty, Elizabeth, se născuse în 1960, fusese singură la părinţi şi o avusese pe Kitty în 1981. Aşa că familia era răspândită geografic, dar ea nu înţelegea de ce poliţia nu reuşise să-i găsească după ce Dmitri murise în 1986. Nu avea o agendă cu adrese, pentru numele lui Dumnezeu?

Kitty îi mai ceru lui Jeff o cafea şi deschise dosarul de e-mailuri. Apăru fluxul obişnuit de mesaje, unul după altul. Tom, Tom, prieteni, spam, Tom, Amber, Tom... Random House New York. Kitty deschise mesajul de la Editura Random House.

Stimată doamnă Fisher,

Mă tem că aici nu au mai rămas redactori care să-l fi cunoscut pe străbunicul dumneavoastră Dmitri Iacovlevici, dar înţeleg că a fost un

autor foarte apreciat și de succes al Editurii Knopf din anii 1930 până în anii 1970. Stagiarul meu a găsit în arhive câteva dintre manuscrisele sale vechi și, dacă doriți să le primiți, ne-ar face plăcere să vi le trimitem.

Eu nu am citit încă nici una dintre cărțile lui, dar am de gând să încerc În lumina palidă a zorilor *și* Spre asfințit *cât de repede îmi voi face timp. Vă informez că nu prea există cerere de reeditare a romanelor din anii 1940, decât în circumstanțe speciale, dar am să le abordez cu o minte deschisă.*

Vă mulțumesc mult pentru că ați luat legătura cu noi.

Toate cele bune,

Rebecca Wicks

Era frumos să simtă că munca lui Dmitri era apreciată, deși contemporanii lui trecuseră mai departe. Ar fi vrut să vadă acele manuscrise, dar nu se putu hotărî unde să ceară să-i fie trimise. Putea să dea adresa din Crouch End, în Londra, dar dacă nu avea să mai locuiască vreodată acolo? Începu să se panicheze când se gândi cum ar fi să închirieze un apartament, să-și găsească o slujbă și să reia viața ei de adult de la zero. Nu asta voia.

Deodată începu să-i scrie un e-mail lui Tom, cuvintele curgeau de la sine în timp ce degetele îi goneau pe tastatură:

Dragă Tom,

Am citit scrisoarea ta și am reflectat, dar trebuie să-ți spun că ultimul lucru din lume pe care vreau să-l fac e să stau într-un cabinet sordid cu vreo terapeută servilă care să ne spună ce nu merge în relația noastră! Știai când te-ai însurat cu mine că tind să evit confruntările emoționale; asta face parte din cine sunt și nu am să mă schimb.

În orice caz, cum de am ajuns cu discuția la neajunsurile mele? Tu ești cel care a călcat strâmb și și-a băgat-o în călimara alteia. Aș vrea să întorc discuția la tine și să te întreb mai întâi de toate dacă vrei o căsnicie deschisă. Dacă nu, cum poți să mă convingi că nu ai să mai faci asta vreodată, fie cu domnișoara Karren Bayliss, fie cu alta? Dacă

ratezi o promovare la altă slujbă? Dacă ajungi chiar să fii dat afară? Nu știu cum merge treaba, dar poate ai urzit vreun plan la ședințele tale de terapie. (Te rog să mă scutești de tonul de terapeut când îmi răspunzi.)

Mă întorc la Londra peste vreo două săptămâni și presupun că ar trebui să ne vedem să discutăm. Încă nu mă prea simt pregătită să te văd, dar...

Se opri. Mesajul acesta era cu totul greșit. Nu mai simțea mânie față de Tom. Simțea că trebuia să fie un fel de mustrare în prima ei comunicare, dar nu așa. Știa că atunci când îl va vedea, avea să-și dorească să fugă drept în brațele lui. Tânjea să stea de vorbă cu el, să discute de-adevărat, cum o făceau odinioară. Avea atâtea să-i spună. Dar cu ce să înceapă? Salvă mesajul în dosarul de schițe și decise să se întoarcă la el mai târziu, poate după ce se întorcea de la magazin.

La supermarket mai luă o ladă de Chardonnay. Fata de la casă nu mai comentă, doar o scană cu buzele strânse. În drum spre casă, vinul alb o ademenea pe Kitty: avea nevoie de o doză de anestezic lichid, așa că se duse direct la cabană, duse cumpărăturile înăuntru și deschise sticla. Deja se simțea mai bine când auzi gâlgâitul lichidului auriu învârtindu-se în paharul ei preferat. Peste lac, asfințitul părea mai viu ca oricând, ca un fel de hiperrealitate intensificată. Se așeză pe debarcader să privească, ascultând păsările și broaștele cum se potoleau ca niște jucării mecanice odată cu scăderea luminii. Se simțea cu totul prezentă în clipa pe care o trăia, dar parcă era o turistă în viața altcuiva – a lui Dmitri, poate – mai degrabă decât protagonistă a propriei vieți.

Capitolul 47

BERLIN
1930

Într-o zi, Rosa aduse acasă o revistă pentru femei cu titlul de *Das Blass der Hausfrau*, în care apăruse un articol despre numeroasele persoane răspândite prin Europa care pretindeau că erau membri pierduți ai familiei Romanov. Acum erau zeci de astfel de oameni, însă revista îi prezenta pe concurenții principali, arătând fotografiile câtorva dintre ei. Dmitri auzise că există astfel de persoane, dar nici una dintre poveștile lor nu i se păruse suficient de convingătoare încât să o urmărească. Acum că Rosa deschise revista în fața lui, cu o privire întrebătoare, se opri să se uite, poposind asupra textului în germană.

• Michelle Anches, care afirma că este Tatiana, spunea că fugise din Rusia prin Siberia în 1925 și că ajunsese la Paris, unde își luase un mic apartament. După ce îi scrisese mamei țarului Nicolae în Danemarca, anunțând-o că se pregătea să se ducă s-o viziteze, fusese împușcată în apartamentul ei, prietenii săi dând vina pe poliția secretă bolșevică. Dmitri nu se îndoia că fusese ucisă de Cheka, dar uitându-se la fotografie, în mod clar nu era Tatiana: fața îi era mai lată, bărbia mai ascuțită, privirea nu atât de inteligentă.

• Marga Boodts spunea că însuși Kaizerul Wilhelm al II-lea al Germaniei o recunoscuse drept Olga când sosise în acea țară după o călătorie lungă prin estul Rusiei și China. Dăduse interviuri multor

jurnaliști despre un soldat curajos din Gărzile Roșii care o salvase din Casa Ipatiev, dar povestea era caraghioasă, fiindcă nu semăna nici pe departe cu Olga.

• Nadejda Vasilieva fusese arestată în anul 1920 în timp ce încerca să fugă din Siberia în China, iar acum era internată într-un azil de nebuni din URSS, de unde le scria regulat monarhilor din Europa susținând că era Anastasia. Avea un chip ascuțit și părea mult mai în vârstă decât ar fi fost Anastasia, așa că Dmitri trecu mai departe.

• Evgheni Nicolaevici Ivanov, care locuia cu un preot paroh în Polonia, pretindea că era Alexei și povestea cum fusese ajutat să fugă din Rusia de un cazac bătrân. Dmitri se opri asupra poveștii lui pentru că fotografia semăna cu Alexei și se părea că suferea de hemofilie, spre deosebire de majoritatea celorlalți pretendenți. Putea fi adevărat? Să călătorească în Polonia să-l întâlnească? Nu se putea abține să nu creadă că ar fi fost o călătorie zadarnică. Povestea lui cumva nu se lega.

Articolul îl făcu pe Dmitri să se întrebe ce putea face Tatiana să-și anunțe existența dacă reușea vreodată să iasă din Rusia. Cel mai probabil s-ar duce la vreuna dintre rudele sale, dar dacă acestea nu o recunoșteau sau nu erau sigure? Ea nu ar ști unde să-l caute, dar el era sigur că și după doisprezece ani ar fi recunoscut-o într-o clipă. Acum ar avea treizeci și trei de ani; poate ar avea riduri în colțul ochilor și poate părul ei ar avea șuvițe cărunte. Oare trupul ei subțire s-ar fi îngroșat? Nu contează; ar recunoaște-o oriunde.

Gândindu-se la ea, îl cuprinse o tristețe apăsătoare și se întoarse să se uite pe fereastră. Rosa aduse o ceașcă de cafea și se așeză lângă el, cu mâna pe brațul lui.

– De ce pretind oamenii că sunt din familia Romanov? întrebă ea. Asta îi face să se simtă importanți? Speră că într-o zi o să stea pe tronul Rusiei?

Dmitri ridică din umeri.

– Se spune că țarul Nicolae ar fi păstrat sume uriașe de bani în bănci din străinătate și că un pretendent norocos ar putea avea acces la fondurile acelea. Sunt multe motive să încerci, dar, cinstit vorbind, cu toții par niște biete făpturi care se luptă cu sănătatea lor mintală.

Rosa îl strânse de picior.

– Trebuie să-ţi fie greu... Dar am adus revista fiindcă am crezut că vrei să vezi... Am făcut ce trebuie?

– E în regulă, zise el scuturând capul ca pentru a alunga amintirea.

Nikolai şi Marta stăteau pe podea jucându-se de-a vânzătorii. Nikolai puse un singur cartof în coşul Martei şi zise:

– Face douăzeci de mărci şi nu vă dau mai mulţi, pentru că nici măcar nu vă plac cartofii.

Marta îi dădu înapoi cartoful spunând:

– E prea scump. Cred că am să cumpăr de altundeva azi.

Dmitri şi Rosa râseră, dar era un subiect sensibil. Economia germană iar avea probleme; Marea Criză care lovise America în anul precedent provocase şomaj în masă şi falimente în toată lumea. La fiecare colţ de stradă din Berlin găseai câte o femeie în zdrenţe care cerşea un pfennig sau doi ca să le dea de mâncare copiilor. Bărbaţii se trezeau în zori să stea la coadă pentru munci grele prost plătite. Dmitri mai câştiga încă suficient de pe urma articolelor din *Rul*, la care se adăugau banii din drepturile de autor pentru cărţile sale, cât să cumpere alimente şi să plătească chiria, dar nu exista surplus şi ştia că Rosa se tocmea cu cei mai buni când cumpăra de mâncare. În orice caz, era dulce-amărui să o audă pe fata lor de patru ani făcând acelaşi lucru.

Pentru cineva care lucra ca jurnalist, reflectă Dmitri, eşuase de două ori să recunoască apocalipsa politică iminentă înainte ca aceasta să devină evidentă. În Rusia, fusese conştient de nemulţumirile faţă de monarhie şi ştia că revoluţia plutea în aer, dar lovitura de stat din noiembrie condusă de Lenin şi Troţki se ivise parcă din senin. La fel şi în Berlin, ştia că bărbaţii în cămăşi brune, cunoscuţi drept *Sturmabteilung*, provocau încăierări de stradă şi atacau pe oricine nu susţinea un partid minor şi marginal cunoscut, drept Naţional-Socialiştii, însă fu uluit când acelaşi partid minoritar câştigă optsprezece la sută din voturi la alegerile din 1930.

Burţev îl rugă să scrie un articol pentru *Rul* despre afirmaţia Naţional-Socialiştilor că de fapt comunismul ar face parte dintr-o conspiraţie evreiască internaţională, iar lui Dmitri îi fu extrem de uşor să demonteze acea idee, prezentând-o ca pe o prostie. În Rusia, mişcarea bolşevică locală căpătase forţă datorită săracilor nemulţumiţi, indiferent

de religie. Troțki poate era evreu, dar Lenin și noul conducător, Stalin, nu. Cine se presupunea că organiza această conspirație evreiască? Asta nu avea sens, iar el adoptă un ton usturător în critica sa.

Rosa se îngrijoră când citi articolul lui.

– Poate ar fi bine să nu atragem atenția asupra noastră. Poți fi acuzat că ești părtinitor, de vreme ce eu sunt evreică.

Dmitri nu se gândise niciodată la religia Rosei, pentru că ea nu era practicantă, iar copiii lor nu erau crescuți în nici o credință anume. El hotărâse de mult că religia organizată era o absurditate, iar ea era de acord cu el.

– Nu îmi pot tempera opiniile jurnalistice din cauza circumstanțelor noastre personale, răspunse el. Cineva trebuie să se ridice și să arate cu degetul pericolele acestui nou crez.

Rosa era însă îngrijorată.

– Adolf Hitler câștigă rapid susținători pentru că redă mândria germană. Are nevoie de țapi ispășitori pentru relele economice, iar evreii și comuniștii sunt ținte facile.

– Asta e ridicol! Chiar el arată a evreu! Poate există câțiva cămătari evrei lipsiți de scrupule, dar nu poate să dea vina pe o rasă întreagă.

Dmitri își dădu seama curând cât de lipsit de viziune fusese pe măsură ce peisajul politic se schimbă rapid, iar încăierările de stradă transformară câteva cartiere ale Berlinului în câmpuri de luptă. *Sturmabteilung* în cămăși brune și așa-numitul Tineret Hitlerist, băieți tineri în *leiderhosen* care preamăreau mesajul partidului despre puritatea rasei, ajunseseră deodată să fie peste tot. Fiii vecinilor, care păruseră înainte niște băieți de treabă, se transformaseră în golani care mârâiau plini de ură.

Dmitri nu își dădu seama că Rosa devenise ținta acestei uri până când fiul lor Nikolai nu îl întrebă la cină într-o seară:

– *Papa*, ce înseamnă *hure*?

Rosa țâțâi și încercă să-l facă să tacă, roșind în obraji.

– Unde ai auzit cuvântul ăsta? întrebă Dmitri.

– Mama i l-a spus doamnei Brandt.

Rosa scutură din cap și îi făcu semn lui Dmitri că avea să-i povestească mai târziu, apoi zise:

– Mama a greşit când a folosit acel cuvânt şi tu trebuie să-l uiţi şi să nu-l repeţi niciodată.

Mai târziu îi povesti lui Dmitri că doamna Brandt o scuipase în faţă şi-i spusese „jidancă împuţită" în timp ce se întorcea acasă de la măcelărie, ţinându-i pe copii de mână.

– Mi-am pierdut cumpătul, zise ea, şi am strigat: „Măcar maică-mea n-a fost o *hure*". Iar apoi mi-am adus aminte de copii şi de urechile lor mari.

– De unde ştie că eşti evreică? întrebă Dmitri.

Rosa folosea numele lui de familie, Iacovlevici, iar tenul ei închis la culoare părea mai degrabă sud-european decât evreiesc.

Ea ridică din umeri.

– Nu ştiu. Lumea vorbeşte. Soră-mea şi-a pierdut slujba şi e sigură că-i din cauză că e evreică, deşi şeful ei n-a spus nimic.

– Trebuie să-mi spui dacă se mai întâmplă, insistă Dmitri. Nu am să accept aşa ceva.

Resimţea dureros gândul că Rosa era supusă unui asemenea tratament. Ea era un om bun, care nu făcea niciodată rău cuiva; din contră, se dădea peste cap să-i ajute pe alţii. Mergea la cumpărături pentru o vecină în vârstă care nu se mai putea deplasa şi avea deseori grijă de copiii unei prietene ca ea să poată merge la lucru, ducându-se la apartamentul ei pentru a nu-l deranja pe Dmitri.

Dar într-o duminică după-amiază, când Dmitri ieşi cu familia la grădina zoologică, deveni tot mai conştient de faptul că oamenii şuşoteau şi îi arătau cu degetul. Rosa îi ignora, iar pe copii nu îi interesa decât să-l vadă pe Sammy, uriaşul elefant de mare, la ora mesei. Pe măsură ce ziua trecea, nervii lui Dmitri începură să se facă arşice, aşa că atunci când un bărbat se apropie şi îi spuse Rosei: „Ăştia de teapa voastră n-au ce căuta aici", Dmitri îşi luă avânt şi îi trase un pumn dureros în figură. Se auzi un trosnet şi ţâşni sângele. Copiii începură să plângă, iar el ştiu că nu ar fi trebuit să o facă, dar în acelaşi timp se bucura că acţionase, mândru că la aproape patruzeci de ani încă mai putea da o asemenea lovitură.

Rosa îi împinse la o parte înainte să apară repercusiuni.

– Nu ajută la nimic, şopti ea. Am descoperit că cel mai bine e să-i ignori.

Dmitri nu putea ignora însă această nouă mişcare care îi transformase iubita pacifistă într-un paria. Îl scârbea şi decise să se răzbune ca scriitor, pregătind un roman despre acest subiect. Pasămite avea să fie despre ascensiunea bolşevismului într-un sat anume din Rusia, şi despre felul în care îi afecta pe oamenii de rând care trăiseră până atunci în armonie – dar avea să fie de fapt despre ceea ce se petrecea pe scena naţională germană. În timp ce scria, ideile îi curgeau şi simţea în vârful degetelor că aceasta urma să fie cea mai importantă carte pe care avea s-o scrie vreodată. Voia să aibă o calitate mitică, dar în acelaşi timp să le arate cititorilor smintelile unui sistem care considera că un grup rasial e mai presus de altul.

Romanul său fu publicat în februarie 1933, la doar două săptămâni după numirea lui Hitler în funcţia de cancelar, cu titlul *Lovitura de cizmă*, o aluzie evidentă la cizmele pe care le purtau *Sturmabteilung*. Mai multe ziare îi luară interviuri lui Dmitri, iar el afirma public întotdeauna că volumul era despre ascensiunea bolşevismului în Rusia, nu despre nazismul din Germania, dar adăuga că, dacă oamenii voiau să facă paralele, era dreptul lor.

Aproape peste noapte, gradul de hărţuire cu care se confrunta Rosa pe strada lor crescu până când i se făcu frică să mai iasă din casă. Îl trimitea pe Dmitri să cumpere mâncare şi dacă scotea copiii în parc la aer curat, Dmitri trebuia să îi însoţească. Nu era un bărbat foarte înalt, dar învăţase cum să se descurce în timpul instrucţiei din garda imperială. Ca răspuns la tachinări, se pregătea şi îl privea pe agresor drept în ochi, într-un mod care nu lăsa loc de îndoială că era gata de luptă, iar celălalt se retrăgea invariabil.

– Nu putem să trăim aşa. Poate ar trebui să mergem să stăm lângă mama la ţară, sugeră Rosa.

– O să se întâmple la fel şi la ţară, spuse Dmitri mâhnit. *Mein Führer* încurajează antisemitismul şi toată lumea vrea să-i intre în graţii.

Într-o seară, se întoarseră din oraş şi găsiră uşa apartamentului spartă. Se uitară înăuntru şi văzură un haos al distrugerii. Fuseseră rupte pagini din cărţile lui Dmitri şi împrăştiate pe podea ca nişte frunze moarte. Hainele erau aruncate pe jos şi fusese golită o pungă de făină peste ele. Animalele de jucărie ale lui Nikolai şi păpuşile Martei aveau braţele şi picioarele smulse. Maşina de scris a lui Dmitri fusese

făcută bucăți, iar carnetul său cu reportaje furat. Ceștile și farfuriile erau sparte, mobila, răsturnată. Dmitri se duse în dormitor și fu ușurat să vadă că nu deschiseseră geamantanul de piele maro în care ținea jurnalul Tatianei. Nu ar fi suportat să i se întâmple ceva.

Când se întoarse în camera din față, copiii erau în lacrimi, iar Rosa se lăsase în genunchi ca să-i liniștească.

– Cine a făcut asta? întrebă Marta printre lacrimi, iar Rosa o strânse în brațe înainte să răspundă: „Oamenii răi".

Lui Nikolai îi tremura buza. Dmitri se uită la toți trei strânși unul în altul în mijlocul acelui dezastru și simți un val de emoție primordială. Nu suporta ca familia lui să fie supărată, nu suporta să-i vadă că suferă. Și înțelese că, deși încă se agăța de amintirea sublimei iubiri pe care o trăise cu Tatiana, și acest sentiment era un fel de iubire tot atât de autentic. Și-ar fi dat viața ca să apere aceste trei suflete.

Atmosfera din Berlin, de șușoteli și intimidări, neîncredere și trădare, îi amintea limpede de Sankt-Petersburgul anului 1917. Pe vremea aceea fusese prea încet ca să reacționeze. Dacă ar fi aranjat să-i salveze pe Romanovi când se aflau în arest la domiciliu la Sankt-Petersburg, la doar câteva sute de kilometri de siguranța Danemarcei, astăzi ei ar fi fost în viață. În schimb, ezitase, cu consecințe tragice. De data aceasta era hotărât să nu mai amâne nimic.

Mai târziu, după ce copiii adormiră, îi zise Rosei:

– Trebuie să plecăm din Germania până când trece nebunia asta.

Ea părea tristă:

– Și unde să mergem? Asta e casa noastră.

– Amândoi vorbim bine engleza, așa că ar trebui să mergem într-o țară în care se vorbește engleză. Nu vreau să merg în Marea Britanie fiindcă nu îi pot ierta că i-au părăsit pe Romanovi. Ce zici de America?

Rosa rămase uimită.

– E atât de departe! Când mi-aș mai vedea familia? Pe mama și pe sora mea?

Sincer, lui Dmitri nu prea îi păsa dacă nu avea să le mai vadă vreodată pe mama și pe sora Rosei, dar sugeră:

– Pot să vină și ele, dacă vrei.

– O să ne primească în America? Cum se procedează pentru viză?

– Întreb mâine la consulat. Nu pot să-mi văd familia supusă la așa ceva. Îi luă chipul în mâini. E ceva ce nu ți-am spus niciodată, Rosa. Vreau să știi că te iubesc cu adevărat. Tu și copiii sunteți totul pentru mine.

Ea scoase un strigăt scurt, iar bucuria care îi străluci în ochi îl făcu să se simtă vinovat că nu îi spusese niciodată asta. Erau amanți de unsprezece ani, făcuseră doi copii împreună, iar el o făcuse să aștepte tot acest timp ca să audă cuvintele după care tânjea. Nu merita o femeie atât de răbdătoare și de bună ca ea – dar era hotărât să devină cumva demn de iubirea ei.

Capitolul 48

LACUL AKANABEE, STATUL NEW YORK
4 octombrie 2016

Cu doar zece zile înainte să plece din Statele Unite, Kitty se duse la Gloversville să ia carnetul Tatianei de la Vera şi să-i dea înapoi cărţile despre Romanovi pe care le împrumutase. La o ceaşcă de cafea, îi împărtăşi informaţiile pe care le spicuise despre viaţa lui Dmitri după ce părăsise Rusia.

– Presupun că s-a dus la Berlin, fiindcă acela era un punct de întâlnire pentru ruşii albi după războiul civil. Acolo a cunoscut-o pe soţia sa, Rosa, şi au avut doi copii, dar probabil au plecat în 1934 ca să fugă de nazişti, pentru că Rosa era evreică. Dmitri avea patruzeci şi opt de ani când a început al Doilea Război Mondial, aşa că nu a fost înrolat, dar habar n-am cum şi-a câştigat pâinea sau de ce a mai scris doar două romane după ce a venit în America.

Muşcă din fursecul de casă pe care îl aşezase Vera pe o farfurie lângă ea. Era lipicios de la untul de arahide.

Vera nu o putea ajuta.

– Ai zice că în ziua de azi poţi găsi orice vrei să ştii pe internet, dar chiar nu e adevărat.

– Lucraţi la ceva interesant acum?

Kitty avea gura încleiată de unt de arahide, care îi făcea cuvintele să sune neclar.

– Traduc un roman din rusă. E foarte sumbru, deși are merite literare neîndoielnice. Personajele își analizează la nesfârșit motivațiile până când îți vine să strigi: „Hai mai repede, amice!"

Kitty zâmbi, înțelegând la ce se referea.

– Da, la fel sunt și romanele lui Dmitri. Personajele lui sunt paralizate de vină – mai puțin în romanul lui antifascist *Lovitura de cizmă*, în care sunt energizate de furie. Îmi place mai mult introspecția. Mi-aș dori ca mai mulți bărbați să fie introspectivi.

Sigur, asta făcea Tom cu terapeuta: încerca să-și înțeleagă resorturile. Kitty îl admira pentru efort. Cu siguranță, nu era ușor.

Pe drumul de întoarcere, se opri la magazinul de bricolaj din Indian Lake să-i ceară sfatul proprietarului despre cum să-și pregătească pentru iarnă cabana. După ce cheltuise atâția bani și petrecuse atâta timp cu reparațiile, nu voia să se întoarcă primăvara următoare și s-o găsească din nou într-o stare degradată.

– Ați aplicat lacul rezistent la intemperii, zise el, încruntându-se de concentrare, și nu sunt scurgeri pe nicăieri?

– Nu.

– Puteți pune niște obloane sau scânduri peste ferestre, sugeră el. Streșinile sunt suficient de late încât apa de pe acoperiș să nu se scurgă pe pereți?

Kitty încuviință.

– Vreo cinșpe centimetri.

– Și cum sunt scurgerile în jurul cabanei? Ar fi bine să evitați să se strângă apă în jurul fundației.

Ea se încruntă.

– De fapt, e o zonă într-o parte unde se face baltă după ce plouă mult. Ce să fac cu ea?

– Ușor. Săpați un șanț ca s-o lăsați să se scurgă.

Avea sens. Kitty îi mulțumi și se întoarse la cabană ca să înceapă să sape. Cu marginea cazmalei însemnă un canal care ducea în jos de la punctul cel mai adânc al bălții până la malul lacului, la vreo patru metri și jumătate distanță. Pământul era mâlos de la ploaia din urmă cu câteva zile, iar cazmaua îl desprinse foarte ușor, izbind numai în rădăcini de copaci și arboret acoperit cu mușchi.

Avea să-i fie dor de lacul Akanabee. „Poate o să-l aduc aici pe Tom la primăvară", își zise ea, apoi adăugă: „Dacă totul merge bine". Își dorea să-i arate acest loc magic. Poate aveau să închirieze o barcă și să exploreze golfulețele. Asta însemna că îl iertase? Nu se mai gândea deloc la Karren Bayliss, așa că probabil că da.

Deodată cazmaua lovi ceva tare. Presupuse că era o piatră și încercă să sape în jurul ei, dar la treizeci de centimetri distanță obiectul încă era acolo, la vreun metru sub pământ. Dădu la o parte pământul de deasupra și înțelese că lovise cu cazmaua o ladă din lemn de vreo șaizeci de centimetri lățime. Oare Dmitri o îngropase? Poate era un sipet cu comori care conținea moștenirile de familie. Kitty era entuziasmată, întrebându-se dacă era pe cale să rezolve misterul ultimilor ani de viață ai străbunicului său.

Săpă în continuare de-a lungul marginii lăzii care era mai lungă decât se așteptase. Stătea în pantă, așa că fu nevoită să scoată mai mult pământ de lângă partea de sus decât de lângă cealaltă. După ce săpă vreo doi metri de-a lungul lăzii, se auzi un pocnet când cazmaua intră într-un loc cu lemn putred. Folosi lama acesteia pe post de pârghie ca să deschidă un colț al lăzii și se aplecă să se uite înăuntru. Văzu ceva rotund, alb-gălbui. Deodată Kitty țipă înspăimântată când realiză că la ea se uita un craniu de om. Scosese la iveală un sicriu.

Kitty fugi înăuntru, îngrozită în mod irațional, de parcă scheletul ar fi putut s-o urmărească. Tremură când formă numărul secției de poliție și le spuse despre descoperirea ei înfiorătoare.

– O să ajungă cineva într-o oră. Nu atingeți nimic între timp.

Kitty nu suporta să aștepte singură timp de o oră cu un cadavru afară. Îl sună pe mobil pe Bob, îi spuse ce găsise și îl rugă să vină să aștepte împreună cu ea.

– Vin imediat, zise el. Toarnă-ți un pahar de ceva tare.

Ea îi urmă sfatul și își turnă un pahar de Chardonnay, apoi rămase înăuntru, cu inima bătând să-i spargă pieptul, până când auzi barca cu motor a lui Bob apropiindu-se de debarcader zece minute mai târziu.

– E acolo, arătă ea din pridvor, și de îndată ce legă barca, Bob se duse să arunce o privire.

– Măi, să fiu al naibii! strigă el. Sigur, poate să fi fost aici de decenii întregi. Poate e dinaintea lui Dmitri.

– Așa sper. Trag nădejde că n-o să aflăm că străbunicul meu a fost un ucigaș.

Kitty încerca să vorbească degajat, dar era sufocată de îngrijorare. Oare îl găsise pe Dmitri cineva din trecutul său? Avusese loc o încăierare care degenerase și fusese forțat să ascundă dovezile?

Când sosiră polițiștii, împrejmuiră zona cu bandă de plastic și ridicară un cort peste sicriu. Kitty și Bob stăteau pe debarcader bând vin și privind echipa de criminaliști, cu costume de protecție peste haine.

– Probabil n-o să poți sta aici cât timp cercetează, spuse Bob. Ești bine-venită în camera noastră de oaspeți, adăugă arătând spre casa de pe cealaltă parte a apei.

– Mulțumesc, dar probabil o să stau în satul de vacanță. Mă aștept să-mi facă o ofertă bună atât de târziu în timpul sezonului.

Ar fi fost sinistru să doarmă în cabană, chiar și după ce sicriul avea să fie luat. Craniul acela avea să-i bântuie visele.

Un ofițer veni să-i ia o declarație și să-i ceară numărul de telefon mobil.

– Vă puteți muta înapoi peste câteva zile, îi spuse el. Se pare că e acolo de ceva timp. Nu vă faceți griji – nu vă arestăm, râse el.

Kitty și Bob se uitară unul la altul. Li se părea lipsit de respect să glumească. Ea împachetă niște haine, alimente și laptopul într-o geantă de voiaj, apoi se duse în satul de vacanță. Cabana la care o trimiseră avea încălzire și apă caldă și își pregăti o baie fierbinte în seara aceea, prima de care avea parte în câteva luni. Era foarte tulburată de descoperire și nu putea să nu se întrebe cine fusese îngropat la cabana lui Dmitri. Orice explicație la care se putea gândi implica o fărădelege.

Oare Dmitri avusese dușmani? De asta trăia într-un loc atât de izolat? Îl omorâse pe vreunul dintre aceștia în legitimă apărare? Copiii lui știau despre crimă? De asta nu mai păstrau legătura? Telefonul ei zăcea pe masă și și-ar fi dorit să sune pur și simplu acasă și să discute despre asta cu Tom. Nu putea anticipa ce va spune el, dar știa că merita să-i asculte părerea. Îi era teribil de dor de el.

Un lucru era cert: oricine ar fi îngropat un cadavru la cabană nu voia ca moartea aceea să fie descoperită, iar Kitty nu-și putea imagina un motiv nevinovat pentru asta.

Capitolul 49

BROOKLYN
iunie 1934

Când Dmitri le scrise surorilor lui ca să le spună că emigra în America, soţul Verei, Alex, răspunse, întrebându-l dacă nu ar vrea să le reprezinte firma de covoare la New York. Tocmai începuseră să exporte covoare turceşti în America, dar se simţeau exploataţi de agentul pe care îl foloseau, iar Alex ar fi fost încântat dacă Dmitri ar fi preluat acest rol. Cunoştea suficient despre afacere din cei doi ani pe care îi petrecuse lucrând pentru ei la Constantinopol.

Dmitri nu era deloc interesat să fie un importator de covoare, dar urma să aibă nevoie de bani ca să-şi instaleze familia, aşa că părea o soluţie temporară utilă. Nu se aştepta să-şi câştige existenţa scriind articole de ziar pe acest continent nou. Engleza pe care o vorbea era acum mai mult sau mai puţin fluentă, dar când încerca să scrie în engleză, cuvintele nu îi veneau. Putea redacta scrisori de afaceri, dar nu putea gândi imaginativ în altă limbă decât rusa.

El şi Rosa găsiră un apartament în Brooklyn şi înscriseră copiii, care acum aveau opt şi nouă ani, la şcoală, în timp ce Dmitri îşi deschise un birou pentru afacerea cu covoare. Editorul său de la Slowo îi dăduse o scrisoare de recomandare pentru un proprietar de editură din New York, pe nume Alfred A. Knopf, despre care se spunea că îi plăcea literatura rusă şi cea europeană, dar el se simţea agitat când venea vorba să îl abordeze şi tot amâna momentul.

– Dmitri, eu nu m-am îndrăgostit de un vânzător de covoare. M-am îndrăgostit de un scriitor strălucit. Trebuie să fii tu însuți, îl convinse Rosa. În plus, sunt sigură că o să vezi că acest domn Knopf a auzit deja de tine și o să se bucure să te cunoască.

Dmitri nu era convins.

– Ce-o să spună când o să-i zic că nu scriu în engleză?

Ea ridică din umeri.

– Nu știu cum merge treaba în edituri, dar în locul lui, te-aș prezenta unui traducător bun.

Dmitri agoniză scriindu-i o scrisoare lui Alfred Knopf, apoi urmări cutia poștală zile întregi până când sosi un plic cu sigla Knopf.

– Uite! îi arătă Rosei, neputând să-și rețină entuziasmul. Sigla lor are un ogar rusesc. E un semn. E predestinat.

– Deschide scrisoarea, fraiere, râse ea. Vreau să aud ce zice.

– „Domnul Knopf este încântat să vă primească la ora 15 în data de 4 octombrie în biroul său din clădirea Hecksher, de la colțul 57th Street cu Fifth Avenue", citi Dmitri cu voce tare, înainte să o strângă pe Rosa în brațe și s-o învârtă prin cameră.

Clădirea Hecksher era un zgârie-nori modern, aproape ca o catedrală cu turla ascuțită din vârf și cu holul uriaș amenajat în stil art deco. Dmitri își spuse numele unei recepționiste și se așeză simțindu-se ridicol de agitat: dacă i se spunea că nu avea să fie publicat niciodată în State, că romanele lui nu erau suficient de bune pentru cititorii lor sofisticați, că se amăgise crezând că avea talent?

Nu trebui să aștepte nici cinci minute până să fie luat cu liftul și condus în biroul domnului Knopf. Un bărbat scund, brunet, cu o mustață groasă și îmbrăcat într-un costum extrem de elegant veni țopăind din partea cealaltă a camerei și îl strânse într-o îmbrățișare de urs.

– Eu sunt Alfred, zâmbi el larg. Sunt onorat să vă cunosc, domnule. *Lovitura de cizmă* e una dintre cele mai curajoase cărți pe care le-am citit vreodată. Hai, stați jos. Vă pot oferi ceva de băut? Am votcă rusească.

Două ore mai târziu încă discutau despre literatură, istorie, politică și bizareriile firii omenești, și, deși Dmitri privea lumea prin aburul votcii, știa că găsise un spirit înrudit. Amândurora le plăceau Tolstoi și

Gorki, Kuprin şi Bunin; amândoi se temeau de extremele politicii, fie ele de dreapta sau de stânga; amândurora le plăceau câinii.

– Orice hotărăşti să mai scrii, eu vreau să public, zise Alfred înainte ca Dmitri să plece. Spune-mi când eşti gata să trimiţi şi o să-ţi găsesc cel mai bun traducător din New York. Şi dacă vrei un avans, trebuie doar să ceri.

Când Dmitri ieşi în lumina soarelui de seară, fu cuprins de o senzaţie pe care nu o mai simţise de mult timp. Chiar dacă se afla într-o ţară străină, parcă se întorcea acasă.

Dmitri se minună de abilitatea Rosei de a se integra într-un grup social cât ai zice peşte. Sosea de la birou şi găsea bucătăria apartamentului lor din Brooklyn plină de femei care pălăvrăgeau în timp ce copiii lor se jucau în curtea comună de afară.

– Unde le-ai cunoscut pe toate? întrebă el, după ce femeile se îndreptară spre casă.

– Oh, la băcănie, în faţa şcolii, ştii tu... zise ea dând lejer din mână.

Aveau invitaţii la cine la care fiecare venea cu mâncare de acasă, la mese de Ziua Recunoştinţei, la sărbători de Ziua Americii şi grătare de vară, la care copiii erau mereu bine-veniţi. Nu erau oameni pe care Dmitri i-ar fi ales în mod normal să-i fie prieteni, dar aveau suficiente lucruri în comun cât să petreacă o seară agreabilă. O privea deseori pe Rosa cum socializa la câte un eveniment şi se minuna de abilitatea ei de a înflori în această societate nouă, rămânând totuşi ea însăşi. Înaintând în vârstă, nu-şi temperase deloc stilul extravagant; ba chiar hainele ei deveniseră mai colorate în această ţară nouă şi încă avea o tunsoare scurtă, băieţească. Dmitri îi cumpără o maşină de cusut Singer când împlini patruzeci de ani şi ea îşi cusu rochii noi cu viteza fulgerului, făcându-le adesea haine şi prietenelor.

El ştia că Rosei îi era dor de familia ei şi că fusese o despărţire dureroasă să traverseze oceanul spre acest continent nou, dar ea nu se plânsese nici măcar o dată. Nikolai şi Marta învăţau engleza mai repede decât se aşteptaseră, şi vorbeau deja cu accent american. Le plăceau benzile desenate cu Superman şi Flash Gordon şi fiecare avea echipa lui preferată de baseball. Totul ar fi mers perfect, se gândi Dmitri, doar că părea să nu poată să înceapă lucrul la un nou roman. Sentimentele

puternice care îi inspiraseră cărţile anterioare pur şi simplu nu existau. Poate era din cauză că se simţea mulţumit. Oare trebuia să fie nefericit ca să scrie?

În 1936, se mutară în Albany, la peste 200 de kilometri la nord de New York City, unde Dmitri îşi putea permite o casă cu trei dormitoare, cu o grădină spaţioasă proprie, şi în câteva luni Rosa îşi făcu un nou cerc de prieteni. Mama şi sora ei sosiră mai târziu în acelaşi an, Dmitri sprijinindu-le imigrarea, şi se mutară într-o casă nu departe de a lor. Nikolai şi Marta erau încântaţi şi fugeau deseori în vizită la bunica, din motive pe care Dmitri nu le putea înţelege. El o găsea rece şi neprietenoasă, dar copiii păreau să o adore.

Uneori Dmitri se oprea şi îşi privea copiii şi se întreba cine erau. Când fuseseră mici, îi fusese uşor să vadă ce îi motiva, fiindcă aveau emoţiile pe faţă: „Vreau jucăria aia şi se joacă Nikolai cu ea"; „Sunt obosită şi chiar trebuie să dorm, dar vreau să rezist în speranţa că îmi mai spui o poveste". Dar acum, intrând în adolescenţă, deveniseră persoane independente care învăţaseră să spună minciunele, să aibă secrete şi să se revolte împotriva autorităţii lui.

– Zi mersi, taică-meu te-ar fi bătut cu biciul pentru aşa ceva, îi spuse el lui Nikolai, care se smiorcăia după ce încasase o palmă peste cap pentru că folosise un limbaj vulgar.

– Atunci taică-tău a fost un tâmpit! strigă Nikolai printre lacrimi, iar Dmitri nu putu să nu-i admire curajul în timp ce-l lovea drept pedeapsă cu palma peste picioarele goale.

Rosa nu îi lovea niciodată, dar Dmitri ştia că trebuie să-i apere de propria impulsivitate ca să nu intre în belele când aveau să mai crească. Nu i-ar fi bătut niciodată cu biciul, cum îl bătuse tatăl său, dar orice copil trebuia să fie disciplinat ca să ştie unde-i e locul, pentru binele lui.

Invadarea ţărilor vecine de către Hitler şi izbucnirea unui nou război la doar douăzeci şi unu de ani după ultimul îl aruncă brusc pe Dmitri într-o depresie puternică. Nu îi venea să creadă că lumea nu trăsese nişte învăţăminte de pe urma măcelurilor în masă care avuseseră loc în tranşee. Nu înţelegea de ce nici un asasin nu se strecura

pe cordoanele care îl înconjurau pe Führer ca să pună capăt suferinței lumii. Era îngrijorat că nu avea să mai fie în stare să-și întrețină familia dacă blocadele navale aveau să împiedice importul de covoare. Deodată, nu mai văzu nici o bucurie în viața care îi păruse înainte atât de luminoasă; era ca și cum fusese coborât un oblon care făcuse să arate totul întunecat și lipsit de speranță. Oamenii erau intrinsec răi în lumea întreagă, de la Gărzile Roșii care îi măcelăriseră pe Romanovi până la *Sturmabteilung* în cămășile lor brune, care trimiteau evreii și comuniștii să trăiască în ghetouri segregate.

Rosa făcea tot posibilul să îl țină pe linia de plutire, rămânând veselă ca de obicei și cerând nimic altceva decât prezența lui. El se simțea vinovat că fusese un partener atât de prost pentru ea: petrecuse primii zece ani cu ea visând la altă femeie, iar acum nu era decât o povară căreia i se părea greu să se dea jos din pat dimineața. Marta era prea interesată de băieți pentru o fată tânără ca ea și când o închidea în camera ei, ea ieșea pe geam; Nikolai nu rata nici o ocazie să se certe cu el. Tot ce spunea sau făcea era greșit în ceea ce îi privea pe copiii lui.

După ce America intră în război în Europa și în Pacific deopotrivă, Dmitri se cufundă și mai adânc în depresie și încetă să mai meargă la lucru. Nu părea să aibă sens să se ducă, de vreme ce aveau numai livrări ocazionale pe care să le proceseze. Alex continua să îi trimită bani, ceea ce îl făcea pe Dmitri să se simtă inutil – un bărbat adult care nu-și putea întreține propria familie –, dar nu își permitea să-i refuze. Își petrecea zilele cufundat în lectura ziarelor sau ascultând reportaje despre război la radio și deseori nu se obosea să se schimbe de pijama. Era prea bătrân să mai lupte, și nu mai era de folos lumii.

Uneori scotea jurnalul Tatianei din geamantanul maro vechi unde încă îl păstra, cel pe care îl adusese cu el din Istanbul în 1922. Când îi citea descrierea acelor ultime zile în Casa Ipatiev, își amintea încă o dată că nu reușise să o salveze, iar asta îl făcea să se simtă mai inutil ca oricând. Seara bea până își pierdea cunoștința sau i se făcea greață, apoi suferea dimineața următoare. După o noapte de băut în Berlin în zilele de altădată, își simțea doar capul puțin greu, dar acum mahmurelile îl terminau. Un simptom al vârstei.

Până atunci, Dmitri luase trenul spre New York o dată sau de două ori pe an ca să ia prânzul cu Alfred Knopf. Acestea erau întotdeauna

ocazii conviviale la cele mai mari restaurante din oraș – Waldorf, Barbetta, exclusivistul 21 Club –, iar mesele durau de la douăsprezece și jumătate până la patru sau cinci după-amiaza, când deja se consumase o cantitate mare de alcool, iar Dmitri trebuia să se împleticească până la gara Grand Central ca să ia trenul înapoi spre casă. Secretara lui Alfred telefona cu trei săptămâni în avans ca să aranjeze aceste prânzuri, dar când sună în martie 1942 ca să stabilească o dată, Dmitri îi spuse că nu avea să poată veni.

– Domnul Knopf va fi dezamăgit. Ce motiv să îi dau?

– Spune-i doar că nu pot trece cu vederea o asemenea cheltuială într-o vreme în care lumea a luat-o razna. Sunt sigur că o să înțeleagă.

O oră mai târziu, când Alfred sună personal, Dmitri refuză să răspundă. Rosa închise ușa de la bucătărie, dar el o auzi explicând că era deprimat din pricina războiului pentru că îi aducea prea multe amintiri din trecut. Ea promise că avea să-l convingă să dea un telefon și să stabilească o nouă dată pentru prânz atunci când avea să se simtă în stare.

Săptămâna următoare un camion opri în fața casei și un curier bătu la ușă.

– Am un dar de la domnul Knopf, îl auzi Dmitri spunându-i Rosei.

Se ridică să se uite pe geam și văzu un borzoi, un ogar rusesc, exact ca acela din sigla editurii. Era negru cu blana interioară albă și țopăia ca un cățeluș. Îi veni să plângă la gândul că editorului american îi păsa suficient de mult încât să-i trimită un dar atât de potrivit.

Rosa îl chemă, iar el ieși în pridvor și se ghemui să privească puiul. Era un animal frumos, cu ochi inteligenți și un cap mic, cu o blană ca mătasea, iar curba splendidă a coapselor îi dădea acea siluetă celebră. Era mascul, observă el. Puiul îl linse pe față, iar el simți cum o bucățică minusculă din gheața din lăuntrul lui începea să se topească.

– Malevici, zise el. Am să-i spun Malevici.

Dmitri nu era genul de bărbat care să aibă mulți prieteni: Malevici îi fusese cel mai apropiat prieten în timpul primului război, iar Alfred îi era cel mai apropiat în timpul acestuia nou. Îi scrise ca să-și exprime recunoștința eternă și făgădui că în curând avea să se simtă suficient de bine pentru acel prânz.

Darul schimbă multe lucruri: Dmitri trebuia să iasă de două ori pe zi ca să-l scoată pe Malevici la plimbare, iar în timpul acelor plimbări începu să-şi analizeze depresia şi încercă să o înţeleagă. Era un fel de boală, ca rujeola, care îi bloca funcţionarea creierului? De ce venea tot ce era rău în prim-plan, astfel încât activităţile de care se bucurase până atunci nu îi mai făceau nici o plăcere? Care era povara care îi făcea picioarele să se târşâie, care făcea din spălatul pe dinţi sau pieptănat un efort prea mare? Era deznădejdea, înţelese el. Cumva îi fusese ucisă orice speranţă legată de viitor, dar felul necomplicat în care Malevici se bucura de viaţă îi readusese un licăr de lumină.

Începu să scrie un roman despre un bărbat care trece printr-o perioadă de melancolie care se transformă într-o depresie în toată puterea cuvântului şi care îl determină să încerce să se sinucidă. În loc de cățel, personajul lui Dmitri era salvat de secretara lui, o femeie tânără cu o înfăţişare excentrică şi cu o fire veselă, ale cărei gânduri întâmplătoare despre univers fură esenţiale pentru ajustarea conexiunilor defecte din creierul său, astfel încât să poată spera din nou. Secretarei din roman îi dădu numele de Gloria, dar în esenţă, ea era un omagiu adus Rosei.

Capitolul 50

LACUL AKANABEE, STATUL NEW YORK
7 octombrie 2016

La trei zile după descoperirea cadavrului, veni un detectiv să o viziteze pe Kitty în satul de vacanță. Era un bărbat înalt, cu ochi prietenoși. Îl invită să ia loc pe canapeaua înflorată, iar ea se așeză pe un scaun la masa din lemn de pin.

– Trebuie să vă pun niște întrebări legate de străbunicul dumneavoastră, începu el, scoțând un carnet și scotocind prin servietă după un pix.

– Ați identificat cadavrul? îl întrerupse Kitty.

El deschise pixul apăsându-l pe brațul canapelei înainte să răspundă:

– Era o femeie în vârstă de peste șaptezeci de ani când a murit, iar legiștii nu au găsit urme de oase rupte sau răni de glonț. Ei cred că ar fi putut fi îngropată în urmă cu vreo patruzeci de ani, deși nu e o știință exactă.

Se opri să o lase să asimileze cele spuse.

– Străbunicul dumneavoastră a cumpărat cabana în 1956, așa că pare probabil că era proprietarul casei în momentul în care a fost îngropat cadavrul.

– Oh, Doamne!

Deci, Dmitri putea fi responsabil. Era cea mai mare temere a sa.

– Am verificat să vedem dacă putea fi partenera lui, Rosa – străbunica dumneavoastră –, dar se pare că a murit în 1955 și e îngropată într-un cimitir din Albany.

– Deci, el a cumpărat cabana un an mai târziu. Poate că a vrut să fie singur.

Şi-l imagina acolo, copleşit de durere, introspectiv, ducând o viaţă liniştită, însă următoarele cuvinte ale detectivului îi spulberară această imagine.

– Aţi auzit vreodată de o femeie pe nume Irena Markova?

Kitty încuviinţă.

– A fost traducătoarea ultimelor romane ale lui Dmitri. O pomeneşte în secţiunea de mulţumiri.

– Am verificat conturile lui Dmitri şi se pare că a făcut plăţi lunare către Irena Markova din 1948 până în 1975. Sume destul de substanţiale. Nu aţi auzit niciodată nimic despre ea, poate de la mama sau bunica dumneavoastră?

Kitty scutură încurcată din cap.

– Poate că mai făcea şi alte traduceri pentru el. Sau poate îi era secretară.

– Ne-am gândit la asta. Am verificat registrele afacerii cu covoare de import la care a lucrat Dmitri Iacovlevici după sosirea în Statele Unite, dar nu a existat nici o angajată cu numele acesta.

Kitty era uimită.

– A lucrat la o afacere cu covoare de import? N-am ştiut asta până acum.

– S-a retras din activitate în 1951, când a împlinit şaizeci de ani. La vremea aceea era relativ înstărit, fiindcă apăruse ecranizarea romanului său *În lumina palidă a zorilor*, iar el a primit un procent din încasări. Încasările acelea şi ce a câştigat de pe urma continuării, *Spre asfinţit*, i-au oferit o viaţă confortabilă până la sfârşitul zilelor.

Kitty era buimacă. Să se considere jurnalistă? Încercase să afle ceva despre Dmitri toată vara şi nici măcar nu dăduse peste faptul că două dintre romanele lui fuseseră ecranizate. I se păru şi mai uimitor că nimeni nu îi povestise despre el în copilărie. Deseori stătea şi se uita la filme vechi în serile de sâmbătă cu mama, tata şi bunica Marta. De ce nu amintise nici unul dintre ei de legătura familiei cu filmele?

– Văd că sunteţi surprinsă, continuă detectivul, aşa că probabil nu ne veţi putea ajuta să umplem spaţiile goale din povestea de viaţă a Irenei Markova. Ştim că a venit în State din Cehoslovacia în anul 1948

și că s-a stabilit în Albany, dar nu există nici o înregistrare a decesului său în țară. Am luat legătura cu fiica ei vitregă, Hana Markova, care locuiește într-un oraș pe nume Brno – detectivul pronunță „Bărno". Am găsit-o folosind adresa din actele de imigrare ale Irenei, dar ea spune că nu a mai auzit nimic de ea după 1948.

– Credeți că Irena Markova este cea care a fost îngropată la cabana mea?

Era groaznic să se gândească la cadavru ca la o persoană cu un nume, o identitate, cineva cu rude în viață care s-ar fi întristat la auzul veștii morții ei.

– E doar o posibilitate, spuse detectivul. Poate vom reuși să o identificăm pe baza datelor stomatologice sau dacă găsim vreo rudă de sânge care să ne dea o mostră de ADN. Dar ar putea fi cu totul altcineva. Poate e o străină îngropată acolo fără știrea străbunicului dumneavoastră și atunci n-o vom putea identifica niciodată.

Kitty scutură capul uluită.

– Îmi pare rău că nu vă pot fi de ajutor, dar se pare că știți mai multe decât mine despre familia mea. Dmitri deja nu mai păstra legătura cu Marta când a murit și nu am idee de ce.

– Cu asta nu vă pot ajuta, zise detectivul consultându-și notițele. Fiul lui Dmitri, Nikolai, a murit la vârsta de patruzeci și cinci de ani de ciroză hepatică. Marta s-a mutat în Anglia în anul 1958 și nu știm ce a făcut după aceea.

– Ciroză! se alarmă Kitty. Deci, era alcoolic?

– Nu neapărat – dar cred că asta e cea mai frecventă cauză.

„Oh, Doamne, asta înseamnă că am alcoolismul în gene", își dădu seama Kitty. Știa că băuse mult prea mult vara aceea. Trebuia să aibă mai multă grijă.

– Oricum, sunteți liberă să vă mutați înapoi în cabană, zise detectivul.

Se ridică și îi dădu o carte de vizită.

– Sunați-mă dacă vă gândiți la orice ar putea fi relevant.

– Înainte să plecați... ar fi posibil să mă puneți în legătură cu Hana Markova? Mi-ar plăcea tare mult să vorbesc cu ea.

Detectivul îi aruncă o privire tăioasă.

– Nu cred că ar fi potrivit, date fiind circumstanțele, nu credeți?

Abia atunci își dădu seama că poliția chiar îl cerceta pe străbunicul ei pentru crimă. Să fie adevărat? Oare îl judecase greșit în tot acest timp? Poate fusese implicat în asasinarea Romanovilor, iar această femeie, Irena Markova, îl șantaja, amenințând să-l dea în vileag. Poate o omorâse ca s-o reducă la tăcere.

Ar fi fost înfiorător să afle că avea genele unui criminal, dar, într-un fel sau altul, Kitty era hotărâtă să afle adevărul.

Capitolul 51

ALBANY, STATUL NEW YORK
1947

Dmitri fu uluit de succesul celui de-al patrulea roman al său, *În lumina palidă a zorilor*, şi încă şi mai uluit când fură cumpărate drepturile de ecranizare. Nu era romanul său preferat, cu accentul său întunecat despre depresie în contrast cu comedia excentricei şi bizarei Gloria, dar cititorii păreau să se identifice cu volumul. Primi sute de scrisori de la oameni care îi povesteau propriile lupte cu depresia. Copiii plecaseră amândoi la facultate, aşa că Rosa avea timp să răspundă la scrisori pe post de secretară neoficială. Dmitri fu invitat la Hollywood să viziteze studioul cinematografic, dar refuză. Nu simţea nevoia să-şi protejeze munca în acest mediu nou; lasă producătorii să facă cum vor. Când ieşi filmul, recunoscu puţin din el ca fiind al lui, dar cecul substanţial din contul lui bancar era bine-venit.

În lumina palidă a zorilor nu avu succes doar în America, fiind tradus în mai multe limbi europene, iar editorii săi din străinătate cumpărară rapid drepturile pentru continuarea lui, *Spre asfinţit*. În toamna lui 1947, agentul său îl întrebă dacă ar fi dispus să plece într-un turneu de trei săptămâni în şase oraşe din Europa ca să-şi promoveze cărţile. Ar fi vrut ca el să meargă la Londra, Paris, Geneva, Milano, Viena şi Praga, să ţină un discurs în fiecare oraş şi să dea autografe.

Dmitri era reticent.

– Cine mai are bani de cărţi după război?

– Ai fi surprins să vezi cât de mulţi, îi spuse agentul. Mai ales pentru cartea ta, datorită poziţiei antinaziste pe care ai luat-o la începutul anilor 1930.

Dmitri detesta agitaţia şi era jenat de aroganţa de a sta pe o scenă şi a vorbi despre scris de parcă era vreun expert.

– Dar *eşti* un expert! exclamă agentul. Cititorii vor să ştie cum îţi vin ideile, vor să ştie despre procesul de scriere.

Ezitarea lui îl amuza pe Alfred Knopf.

– Nu te obligă nimeni, desigur, dar de ce nu? Tot ce trebuie să faci e să petreci vreo oră în fiecare oraş, unde o să se dea pe lângă tine o mulţime din cei mai înfocaţi admiratori ai tăi.

Dmitri fu de acord în cele din urmă, când îşi dădu seama că ar fi fost uşor să lege un drum la Istanbul să le vadă pe surorile lui. Le vizitase de câteva ori când locuise la Berlin, dar nu le mai văzuse de când se mutase în America.

– Vino cu mine, o rugă pe Rosa. Meritäm o vacanţă.

Ea scutură din cap, simţind un fior, iar Dmitri înţelese ce voia să spună. Mai multe dintre rudele şi vechii ei prieteni muriseră în lagărele de concentrare ale lui Hitler şi, deşi turneul lui nu avea să-l ducă în Germania, ea nu suporta să se întoarcă în Europa. Pentru ea, întreg continentul fusese maculat de antisemitism.

– Ar fi bine să rămân aici în caz că au copiii nevoie de mine, se scuză ea. Nu sunt atât de independenţi pe cât au impresia.

Îi cumpără lui Dmitri câteva costume şi cămăşi elegante, pantofi negri lucioşi, un pardesiu gri-deschis şi o pălărie fedora, şi îl ajută să împacheteze. El simţi o împunsătură în inimă când veni taxiul să-l ducă la gară. Avea să-i fie dor de Rosa. Viaţa era mai bună cu ea în preajmă.

Capitolul 52

LACUL AKANABEE, STATUL NEW YORK
octombrie 2016

De îndată ce plecă detectivul, Kitty luă laptopul și se duse la cafenea să folosească internetul de acolo. Încă o dată era singurul client, și nu se mai servea mâncare, fiindcă goliseră magaziile, pregătindu-se să închidă peste iarnă.

Deschise laptopul, căută *În lumina palidă a zorilor* și apărură imediat rezultatele pentru film. În rolurile principale jucaseră William Holden și Ann Blyth, iar filmul avusese premiera în 1948. O imagine îl prezenta pe el stând pe o stâncă lângă mare, cu o expresie sumbră și serioasă, în timp ce ea poza într-o fustă cu volane și imprimeu tropical, un sutien din coji de nucă de cocos și o pălărie uriașă de soare.

Filmul *Spre asfințit* apăruse în 1950 cu aceiași doi actori în rolurile principale, de data aceasta prezentați în echipament de camping, deși Ann Blyth s-ar fi chinuit să intre într-un cort purtând acea fustă foarte strâmtă cu carouri și acel pulover în nuanțe neasortate de roz țipător, verde limetă și mov. Trebuia să încerce să găsească filmele și să le vadă, deși bănuia că nu ar fi rezistat testului timpului.

Apoi deschise contul de e-mail și tresări când văzu numeroasele mesaje de la Tom. Ar fi trebuit să-i scrie și să sugereze să se întâlnească după ce se întorcea. Îl pedepsise îndeajuns.

Mai întâi, îi scrise editoarei de la Random House, întrebând-o dacă aveau vreo informație despre Irena Markova, traducătoarea

străbunicului ei. O putea lumina cu privire la acele plăți lunare? Apoi intră pe site-ul de genealogie pe care îl folosea și întrebă cum să dea de cineva din Brno, Republica Cehă, dând toate detaliile pe care le avea. Din experiența ei, oamenii de pe forumurile de genealogie făceau mari eforturi să se ajute unii pe alții.

Se lăsă pe spate să-și soarbă cafeaua, întrebându-se dacă mai era ceva ce putea face pentru a afla informații despre Irena Markova. Observă că e-mailul ei către Random House nu se trimitea, ci rămăsese în dosarul de mesaje în curs de expediere, în timp ce rotița în culorile curcubeului se învârtea iar și iar, sugerând că nu funcționa conexiunea. Apăsă butonul „Trimitere/Primire toate" și deodată se schimbă ceva. Se trimise mesajul către Random House, și apoi altul, cel din dosarul de schițe, mesajul furios către Tom.

– Nu! strigă ea, încercând prea târziu să apese ca să-l oprească în timp ce acesta dispărea în eter.

O secundă mai târziu apăru în dosarul cu mesaje trimise. „Oh, Doamne, ce-am făcut?" se gândi Kitty. Acum trebuia să scrie ca să-și ceară scuze pentru sarcasm.

Avionul ei pleca pe 14 octombrie, miercurea următoare, și sosea în Londra în zorii zilei de 15, așa că bănuia că s-ar fi putut întâlni cu Tom în seara aceea. Avea să fie afectată de decalajul de fus orar, totuși. Poate trebuia să stea la o prietenă și să aștepte până la sfârșitul săptămânii.

În timp ce ezita, sosi un e-mail. Era de la Tom și avea titlul: „Dacă nu mă mai iubești, te rog doar să-mi spui..."

Nu era nici un text înăuntru. Ochii i se umplură de lacrimi. Nu era corect să-l pedepsească astfel. Tastă un răspuns scurt: „Sosesc joia viitoare. Ne vedem la 6 seara în foișorul pentru fanfară".

Era un loc din parcul din apropierea casei unde se întâlneau înainte să locuiască împreună. Ea dădea fuga acolo, cu stomacul fremătându-i de entuziasm, disperată să-l vadă iar, deși abia se despărțiseră în dimineața aceea. Deodată, la gândul întâlnirii apropiate, simți același freamăt de anticipare.

Capitolul 53

EUROPA
toamna lui 1947

La sosirea în Londra, Dmitri se simți rușinat să realizeze cât de mult fuseseră protejați americanii de impactul războiului. Acasă nu suferiseră greutăți fizice, dar aici se vedeau gropi uriașe între clădiri, unde rachetele distruseseră casele oamenilor, lăsând străzi întregi ca niște guri cu dinți lipsă. Hotelul din centrul Londrei la care se cazase era părăginit și decolorat, cu electricitate pe care nu te puteai baza și apă caldă strict limitată. Mâncarea era oribilă: tocane unsuroase cu carne de origine necunoscută care îți rămânea între dinți, servită cu niște cartofi fierți fazi. Mirosul de varză umplea holurile. Era bucuros că își adusese propria cafea, deși nu avea același gust amestecată cu laptele praf care i se oferea în loc de lapte proaspăt.

La Paris oamenii mureau de foame. Femeile se vindeau la colț de stradă, în timp ce copii zdrențăroși se agățau de picioarele lor. Când strigau tarifele, Dmitri își dădu seama că ar fi putut solicita serviciile unei prostituate pentru echivalentul a mai puțin de un dolar, dacă ar fi avut chef. În schimb, le întindea bani celor pe lângă care trecea, iar ele mormăiau mulțumiri fără să-i întâlnească privirea. Cine era el să creadă că putea scrie despre depresie? Oamenii aceștia o cunoșteau mult mai bine decât el.

În fiecare oraș ținea câte un discurs în fața mulțimii, de obicei în jur de cincizeci de suflete, apoi le răspundea la întrebări. Ce părere

avea despre filmul *În lumina palidă a zorilor*? „Nu comentez", spunea el stârnind râsul general. *Lovitura de cizmă* fusese într-adevăr o carte antifascistă, așa cum s-a crezut la vremea respectivă? „Aceasta a fost cu siguranță intenția mea", spuse el, „dar sper că poate fi citită ca o diatribă împotriva oricărei forme de control statal opresiv". Cum se simțea când criticii îl comparau cu compatriotul său Vladimir Nabokov? „Nu știam acest lucru, dar aș fi extrem de flatat dacă ar fi adevărat."

Se vindeau câteva exemplare ale cărților sale, apoi era scos de obicei la cină de editorul său local, plus soția acestuia. Dmitri nu se simțise niciodată în largul său discutând cu străinii, în ciuda tuturor lecțiilor pe care le învățase de la Rosa de-a lungul anilor. Se chinuia cu acești editori străini, cu toții vorbind o limbă care nu era cea maternă, discutând despre cărți pe care el nu le citise, și își dorea ca Rosa să fi fost acolo fiindcă ea ar fi făcut conversația să curgă lin.

Partea lui preferată din turneu o reprezentau drumurile lungi cu trenul între orașe, când putea privi pe geam muncitorii de la ferme care strângeau recoltele, sătucuri cu piețe aglomerate și biserici care își pierduseră turlele în război, păduri întinse la poalele versanților unor lanțuri muntoase care aveau deja câte o pojghiță de zăpadă pe culmi, deși era abia începutul lui octombrie. Era vremea contemplării.

Nu mai avea nici o dorință să locuiască în Europa. America îl primise cu brațele deschise și spera ca amestecul etnic și Constituția să împiedice orice partide politice extremiste să preia puterea, așa cum se întâmplase în Rusia și Germania. Observase sentimente antirusești în presă – în principal comentarii privind teritoriile pe care le ocupaseră în haosul de după război și temeri că ideile comuniste s-ar putea răspândi de cealaltă parte a Atlanticului –, însă acestea nu îl îngrijorau pe Dmitri, fiindcă era de acord cu ele. Ura sa față de comunism era mai înverșunată ca oricând.

Era neliniștit din pricina ultimei opriri din turneu, la Praga, deoarece cu un an înainte Partidul Comunist obținuse treizeci și opt la sută din voturi. „Ce era în capul cehilor?" se întreba el. Nu auziseră de simulacrele de procese sovietice și de execuțiile în masă, de lagărele de muncă silnică din Siberia, de poliția secretă care te aresta pentru nimic mai mult decât o privire piezișă într-un moment nepotrivit? De

ce îl invitaseră pe el, un critic cunoscut al regimului sovietic, să țină un discurs acolo? Putea fi o capcană?

Editorul său ceh îl aștepta la gară și păru agitat când luară un taxi spre hotel.

– Vor fi spioni ai Ministerului de Interne la discursul dumneavoastră din seara asta, așa că aș sugera să evitați să discutați politică. Nu vrem să fie arestat un autor american celebru în timp ce se află în grija noastră.

Râse scurt, ca și cum încerca să diminueze importanța subiectului, dar Dmitri văzu privirea speriată din ochii bărbatului și îi aminti de Rusia anului 1917, când nu puteai fi sigur de simpatiile nimănui cu care vorbeai.

– Nu am de gând să discut despre politică, dar în celelalte orașe publicul meu m-a întrebat invariabil ce părere am, zise Dmitri.

– Aici nu vă vor întreba așa ceva, răspunse editorul dând din cap.

Discuția din seara respectivă avu loc la cafeneaua Slavia, un local art deco aflat pe malul râului Vltava, cu vedere către castel. Era celebru ca loc de întâlnire al intelectualilor din Praga, de pildă Franz Kafka și Karel Čapek, dar publicul lui Dmitri păru format dintr-un amestec de studenți îmbrăcați sărăcăcios și doamne în vârstă, dintre care una ținea un cățel în poală. Dmitri spera că acesta nu avea să-l întrerupă schelălăind. Într-o parte a încăperii stăteau doi bărbați îmbrăcați în pardesie lungi și închise la culoare. Din felul ostil în care îl priveau, își dădu seama că erau de la poliția secretă. Amintiri nedorite îl copleșiră și se grăbi să ajungă la pupitru ca să-și înceapă discursul. Avea bilet la trenul spre Istanbul în dimineața următoare și dintr-odată ardea de nerăbdare să se îmbarce.

Vorbi despre literatura rusă care îi modelase gusturile literare, despre modul în care propriile experiențe de viață i se insinuau în scris, despre influența Americii, cu filmele, restaurantele fast-food și reclamele omniprezente care duceau la o cultură a consumului și la o generație de copii care nu mai erau mulțumiți cu viețile pe care le duseseră părinții lor.

Când termină, întrebările începură să curgă. Câte ciorne avea fiecare roman? Se auziră exclamații când răspunse: „Vreo douăzeci". Începuse vreo carte nouă în continuarea la *Spre asfințit*? „Nu încă",

răspunse el, explicând că nu putea scrie la comandă, ci trebuia să aştepte inspiraţia. Bărbaţii în haine închise la culoare stăteau lipsiţi de orice expresie.

După ce i se puse şi ultima întrebare, Dmitri anunţă că avea să dea autografe la o masă din colţ. Un ospătar îi aduse un pahar de vin dulce şi o prăjitură cu frişcă, iar el semnă douăzeci şi una de cărţi – mai multe decât vânduse la oricare dintre celelalte întâlniri ale sale cu cititorii din Europa. Cehilor le plăcea literatura, cugetă el.

Semnase ultima carte, iar Dmitri îşi sorbea vinul, aşteptând să-şi ia rămas-bun de la editor, când o umbră îi acoperi masa.

– Bună, Malama, rosti o voce suavă.

Capitolul 54

PRAGA
octombrie 1947

Lui Dmitri i se făcu pielea de găină. Ridică privirea şi era ea. Tatiana. Chiar ea, după atâtea decenii.

Nu putea vorbi, dar îi dădură lacrimile. Îşi apăsă ochii cu pumnii în încercarea de a le opri.

– Ar trebui să plecăm de aici, zise ea în rusă. Hai cu mine.

Când Dmitri se ridică, genunchii aproape îi cedară. Tatiana îl luă de braţ şi îl conduse pe o stradă lăturalnică până în Oraşul Vechi. Nici unul nu vorbi, dar Dmitri inspiră aerul rece al nopţii adânc în plămâni încercând să se liniştească, ştergându-şi pe furiş ochii. Ea coborî câteva trepte care duceau la uşa de lemn a unui bar aflat într-o pivniţă. Era întuneric şi linişte înăuntru, cu numai alţi trei clienţi. Ocupară o masă dintr-un colţ şi îi cerură chelneriţei să le aducă două pahare cu vin roşu.

– Eşti chiar tu? şopti Dmitri, privindu-i lung chipul. Arăta aproape exact la fel, cu excepţia unei linii adânci între sprâncene şi a unor riduri mici, ca nişte cicatrice simetrice, de o parte şi de alta a gurii. Părul ei lung era prins la ceafă într-un coc de modă veche.

– Am adus ceva ca să fii sigur că sunt eu, zise ea, şi scotoci în buzunar până scoase medalionul cu pietre preţioase pe care îl pusese pe Fabergé să-l facă pentru Ortipo.

– Cum ai putut să crezi că...? începu el, cu inima strânsă.

– Am auzit că au fost multe persoane care au pretins că sunt surorile sau fratele meu şi n-aş fi putut suporta să nu mă crezi.

Glasul el era acelaşi dintotdeauna, catifelat şi grav. El scutură capul uimit.

– Te-aş fi recunoscut oriunde. Nu te-ai schimbat deloc.

– Oh, ba da, zise ea ridicând o sprânceană. Sigur că da. Şi tu la fel. Se uită la chipul lui ridat, la linia părului care se retrăgea, cu un zâmbet afectuos. Cred că eşti mai chipeş ca oricând.

Dmitri simţi cum îi dau lacrimile din nou şi clipi iute. Sosi vinul şi ei ridicară paharele unul către celălalt într-un toast tăcut, apoi băură, iar el fu recunoscător pentru căldura care-i cobora pe gât în jos.

– Ţi-am citit toate cărţile, zise ea. Sunt minunate. Aş fi ştiut că sunt ale tale indiferent ce nume ai fi pus pe copertă.

Volumele fuseseră publicate sub numele de Dmitri Iacovlevici.

– De ce nu ai luat legătura cu mine mai devreme? întrebă el. Puteai să le scrii editorilor mei. Mi-ar fi trimis scrisoarea.

– Am descoperit că eşti scriitor abia înainte de război. Am văzut un articol de ziar, cu o fotografie neclară alături, şi nu mi-a venit să cred. Mi se spusese că ai fost ucis la Ţariţîn în 1919, aşa că şocul meu a fost asemănător cu al tău în seara asta. Am dat fuga să-ţi cumpăr cărţile imediat şi când am citit *Iubire fără sfârşit*... Oftă adânc. A fost ca şi cum sufletul tău îmi vorbea dintre pagini.

– Era o scrisoare de dragoste pentru tine, spuse el. M-am rugat să o citeşti într-o zi.

Chipul Tatianei se lumină.

– Serios?

– Sigur că da. Of, mi-aş dori să-mi fi scris atunci.

Chipul ei se întunecă.

– Anii de sub ocupaţie au fost grei. Germanilor le-aş fi stârnit bănuiala dacă aş fi încercat să-i scriu autorului cărţii *Lovitura de cizmă* la o adresă din New York. Au fost executaţi oameni pentru mai puţin.

Un spasm de durere îi strâmbă gura şi deodată Dmitri nu mai suportă nici o discuţie de complezenţă. O luă de mână şi se uită în ochii ei.

– Eşti bine, Tatiana? E totul în regulă?

Ea râse scurt.

– Nu, nu prea.

Se străduia să se stăpânească, dar chipul o trăda, la fel cum se întâmpla când era mai tânără.

– Dar acum, că te văd pe tine, sunt mai mult decât bine.

Un suflu al iubirii pentru ea îl izbi pe Dmitri dintr-o parte de parcă ar fi fost lovit de un val uriaș în ocean, ca și cum cineva i-ar fi răsturnat scaunul de sub el. Își simțea fața arzând și abia mai putea respira. Dragostea pe care o simțea era la fel de mare și de copleșitoare cum fusese în noaptea în care se căsătoriseră la Sankt-Petersburg, în noaptea în care ea dispăruse din cabana lui din Ekaterinburg. Cum se putea așa ceva, când trecuseră mai bine de treizeci de ani de când se văzuseră ultima oară? Urechile îi țiuiau. Se întrebă dacă nu cumva avea un atac de cord. Apucă paharul cu vin și luă o gură, apoi alta, tânjind ca amețeala să-i potolească emoțiile dezlănțuite.

Tatiana așeză o mână peste a lui și îl întrebă zâmbind:

– Ai vrea să-ți sprijini fruntea de fruntea mea ca să știm fiecare ce gândește celălalt?

El o luă pe după umeri și se aplecă în față până când capetele li se atinseră. Mirosea altfel acum. Nu a iasomie, ci a un parfum mai tare, mai femeiesc. Dmitri fu copleșit de dorință, provocându-i o erecție. Era extraordinar de erotic să stea în acel bar întunecat cu frunțile lipite una de alta.

Și Tatiana părea să simtă la fel, fiindcă întrebă încet:

– Să mergem la tine la hotel?

El încuviință și se ridicară amândoi imediat, lăsând restul de vin pe masă.

Dmitri era agitat când făcu dragoste cu Tatiana pentru prima dată. Se simți rușinat când se dezbrăcă, înfricoșat că avea s-o dezamăgească. Întinse mâna șovăitor, privindu-i chipul ca să distingă semnele că era în regulă ce făcea. Ea era încă subțire, cu picioare lungi și pielea rece, ca a unei păpuși de porțelan, deși mâinile îi erau aspre și roșii, iar unghiile scurte. El o exploră, sărutându-i cicatricile mici de pe brațe și remarcând moliciunea sânilor ei, care erau mai plini decât odinioară. Pielea abdomenului își pierduse fermitatea, iar el bănui că făcuse un copil. Simți împunsătura geloziei. Copilul cui? Între picioarele ei era cald, cu câteva fire cărunte ascunse printre cele cafenii. Își puse capul

pe abdomenul ei și o cercetă cu degetele, în timp ce ea îl mângâia pe spate, respirând adânc, trăgându-l ușor de păr.

Când îi desfăcu în cele din urmă picioarele și intră în ea, senzația fu atât de extraordinar de diferită, încât nu rezistă mult. Cu un țipăt ascuțit, termină, apoi se agăță de ea rușinat. Începu să-și ceară scuze, dar ea îi trase capul spre al ei și îl sărută lung și tandru.

– Soția mea, șopti el când se retrase.

– Dar ai altă soție, zise ea, fără să-l acuze, doar spunând lucrurilor pe nume. Am citit despre ea într-un articol.

– Nu. Eu și Rosa nu ne-am căsătorit, îi explică el. Nu m-aș fi însurat niciodată cât timp exista șansa să fii în viață.

– Biata Rosa, cugetă ea.

– Dar tu?

– Eu m-am măritat, îi răspunse Tatiana. A trebuit. În plus, am crezut că ai murit.

– Unde e soțul tău acum?

Tatiana îi puse un deget pe buze.

– Putem să nu punem întrebările astea? Nu încă. Poate niciodată. Unele lucruri sunt prea dureroase să le reluăm. Putem să ne prefacem că ne-am cunoscut pentru prima oară în seara asta, la cafeneaua Slavia?

Asta îl distruse. Era disperat să știe unde fusese în toți acei ani, ce se întâmplase în noaptea în care dispăruse – și totuși, poate avea dreptate. Cu siguranță, era mai bine să discute altădată.

Ea se ridică să se spele la chiuveta din colțul camerei, iar el văzu că era mai mult decât subțire; coastele și oasele bazinului îi ieșeau în afară ca și cum îi lipsea mâncarea. Își trase instinctiv burta de vârsta a doua pe care o căpătase între timp.

– Ai luat cina? întrebă el. Am putea merge să luăm o cină târzie.

Ea scutură din cap.

– Micul dejun de mâine va fi în regulă.

– Ar trebui să prind trenul spre Istanbul mâine-dimineață să merg să stau cu sora mea, Valerina. Ea și Vera locuiesc acolo. Dar o să telefonez să spun că întârzii.

– Aș vrea să stau puțin cu tine, dacă se poate. A trecut atâta timp...

Își desfăcu părul din agrafe, iar el văzu că îi ajungea aproape până la talie. Îi ședea bine. Tatiana se întoarse să se întindă în brațele lui,

odihnindu-și capul pe pieptul lui, iar el se minună cât de bine se potriveau unul cu altul, ca o pereche de mănuși.

O întrebare i se ivi pe buze, fără ca el să o poată controla:

– A mai supraviețuit cineva? Știi ceva?

– Nu cred. Nu văd cum ar fi putut. Eu am trăit doar datorită ție – și mult timp mi-am dorit să nu se fi întâmplat așa, spuse ea cu voce plată.

Dmitri simți povara vinovăției sale vechi și bine cunoscute.

– Te-am căutat peste tot – în toată Rusia. Când a apărut Anna Ceaikovski la Berlin, susținând că era Anastasia, m-am direct acolo să o văd.

– Și? întrebă ea, fără speranță.

– Cu siguranță, nu era ea.

– Nu te-ai dus să le vezi pe nici una dintre fetele care spuneau că sunt eu?

În glasul ei se simțea o urmă de ironie.

– Am văzut fotografii. Nu semănau deloc.

– Hm! Ce lucru ciudat să faci așa ceva! Tatiana se aplecă să-l sărute pe buze, savurând acest lux, apoi întrebă: Spune-mi despre copiii tăi. Ai doi, nu-i așa? Cum sunt?

Ea își lăsă capul pe pieptul lui să-l asculte în timp ce el i-i descria.

– Au douăzeci și ceva de ani, amândoi sunt la facultate, stau la cămin. Marta e foarte populară și are zeci de iubiți, care o sună la telefon sau vin la ușa noastră la orice oră din zi și din noapte când e acasă. Nikolai e mai singuratic, ca mine. Mă îngrijorează mai mult el...

Nu știa ce să mai spună. Copiii nu i se confesau niciodată, cum făceau cu Rosa. Îi găsea uneori stând la bucătărie și discutând despre prieteni, despre ore, dar schimbau subiectul atunci când intra tatăl lor. El nu avea ușurința Rosei de a-i face să se deschidă.

– Am și un borzoi, adăugă el. Un animal superb pe nume Malevici.

– După amicul tău din armată, își aminti ea.

Dmitri se cutremură, amintindu-și ce i se întâmplase lui Malevici.

– E o făptură sensibilă, foarte deșteaptă și afectuoasă. Firea lui are ceva care îmi amintește de Ortipo. Nu mai e un cățeluș, dar tot aleargă după păsări, chiar dacă știe că o să zboare în ultima clipă. E un joc pe care-l joacă cu ele. E o făptură fericită.

– Am iubit-o pe Ortipo atât de mult, zise ea cu patimă. Te-ar uimi cât de des mă gândesc la ea, chiar şi acum.

– Cum ai ajuns să ai medalionul ei la tine? întrebă Dmitri, mângâind-o pe păr.

Ea se strânse mai aproape, îngropându-şi faţa în pieptul său, astfel încât el abia îi putu auzi cuvintele:

– În ultimele săptămâni, ne-am cusut bijuteriile în tivurile hainelor. Medalionul era în balenele de la una dintre piesele mele de lenjerie. Am mai fugit cu nişte pietre preţioase, dar a trebuit să le vând de-a lungul anilor ca să mă descurc.

– De ce nu... începu el, dar Tatiana îl amuţi cu un sărut.

Fu un sărut lung, lacom, care îl atinse în adâncul sufletului şi curând făceau dragoste din nou, de data asta pentru mult, mult mai mult timp.

Capitolul 55

LACUL AKANABEE, STATUL NEW YORK
10 octombrie 2016

Rebecca Wicks, editoarea de la Random House, îi scrise lui Kitty un e-mail câteva zile mai târziu, răspunzându-i la întrebarea despre traducătoarea lui Dmitri:

Departamentul nostru contabil are două scrisori la dosar de la străbunicul dumneavoastră referitoare la Irena Markova. În prima, din iulie 1958, ne solicită ca în cazul decesului său să îi plătim doamnei Markova o sumă lunară de 300 $ din contul său de drepturi de autor, și ne dă o adresă din Albany. În a doua, din mai 1975, ne spune că Irena s-a stins de curând și că banii din drepturi de autor trebuie păstrați într-un cont cu dobândă până când unul dintre urmașii lui ia legătura cu noi pentru a-i revendica.

„Asta sunt eu!" gândi Kitty, tresărind. Era ca și cum Dmitri s-ar fi așteptat ca ea să îl descopere într-o bună zi, ca și cum îi întindea o mână din trecut.

Al doilea șoc veni când calculă că Irena Markova murise cu patruzeci și unu de ani în urmă, ceea ce însemna că la cabană chiar putea fi cadavrul ei. Datele se potriveau. Dar de ce ar fi îngropat-o Dmitri acolo? Oare *chiar* o omorâse? Încă mai erau atâtea lucruri pe care nu le știa despre el...

De ce fusese atât de preocupat să o plătească în continuare pe Irena în cazul în care murea el primul? Scenariul şantajului nu ţinea. Kitty se întrebă dacă nu cumva se îndrăgostiseră unul de celălalt după moartea Rosei. Poate asta era, iar Nikolai şi Marta nu îl putuseră ierta. Asta putea explica faptul că se îndepărtaseră unii de alţii.

Dar părea neplauzibil ca bunica pe care şi-o amintea generoasă şi iubitoare de distracţie să fi fost atât de lipsită de inimă cât să rupă legătura cu propriul tată. Probabil avea un motiv mai puternic. Kitty îşi amintea că mama ei spunea că Marta şi Stanley nu prea avuseseră bani după ce afacerea lui Stanley ajunsese pe butuci. De ce nu îi ceruse ajutorul lui Dmitri? Iar apoi îşi zise că poate Dmitri fusese cel care rupsese legătura. Oare asta avea ceva de-a face cu cadavrul găsit la cabana lui? El nu voia să rişte ca ei să afle... Kitty simţea că se învârte în cerc.

Se conectă pe forumul de genealogie şi văzu că existau câteva răspunsuri la întrebarea ei, apoi derulă lista ca să le citească. Câteva menţionau site-uri din Cehia, însă spuneau că ar fi fost de folos doar dacă putea să posteze în cehă. Trebuia să găsească o traducătoare. Un răspuns îi dădu un link către actele de imigrare ale Irenei Markova, unde era menţionată o adresă veche din Brno. Dar apoi, spre sfârşitul listei, găsi o postare în limba engleză, de la o femeie pe nume Hana Markova, care spunea: „Cred că sunt persoana pe care o căutaţi. Sunt fiica vitregă a Irenei Markova, iar săptămâna aceasta am primit un telefon în legătură cu ea de la poliţia statului New York. Lucrez ca interpret la un centru de conferinţe din Brno" – îi dădea numărul de telefon – „şi cel mai sigur mă găsiţi între 12.30 şi 14 după-amiaza".

Kitty era uluită. În cele din urmă, internetul se descurcase mai bine decât sperase ea! Căută pe Google şi află că New York era cu şase ore în urmă faţă de Cehia, ceea ce însemna că trebuia să sune între 6.30 şi 8 dimineaţa. În timp ce îşi făcea bagajele să se mute înapoi la cabană pentru ultimele nopţi pe malul lacului Akanabee, Kitty se asigură că telefonul mobil avea bateria complet încărcată. Probabil avea să fie o discuţie lungă.

Capitolul 56

PRAGA
octombrie 1947

În dimineaţa următoare, Dmitri deschise ochii şi se întoarse să o privească pe Tatiana respirând încet lângă el, cu părul castaniu-roşcat şi mătăsos răsfirat pe pernă ca un evantai. Era cea mai preţioasă clipă a vieţii sale. Se ridică într-un cot să-i cerceteze genele lungi, curba urechii, gâtul zvelt, şi simţi că se sufocă de emoţia dragostei colosale pe care i-o purta.

De parcă îi simţise privirea, ea deschise ochii şi îi zâmbi. În clipa aceea nu exista trecut, viitor, nimic, în afară de ei. Fără un cuvânt, se sărutară, apoi începură să facă dragoste şi fu magnific, împlinirea tuturor năzuinţelor lui Dmitri din 1914 când, la vârsta de douăzeci şi trei de ani, o zărise prima dată pe Tatiana într-un salon de spital.

Se îmbăiară şi se îmbrăcară încet, cu multe săruturi şi dezmierdări. Când ajunseră la parter, hotelul nu mai servea micul dejun, aşa că ieşiră la o cafenea din piaţa Wenceslas şi comandară pâine neagră, mezeluri şi brânzeturi. Se aşezară aproape unul de celălalt, cu genunchii strânşi, şi mâncară.

– Unde e casa ta? întrebă Dmitri, netezind o şuviţă rebelă de pe fruntea Tatianei şi aşezându-i-o după ureche. Îmi permiţi să întreb?

Încă nu-i venea să creadă că era ea, şi o tot atingea, sorbind-o din priviri, ca să fie sigur.

Ea termină de mestecat.

– Nu mai am casă. Asta e ceva ce trebuie să discut cu tine. Am o propunere.

– Orice vrei. Trebuie doar să ceri.

– Am nevoie de bani să închiriez ceva... dar nu vreau să primesc un dar de la tine – deşi ştiu că te-ai oferi fără să clipeşti.

El întindea deja mâna după carnetul de cecuri, dar se opri. Ea continuă:

– Nu ştiu dacă eşti conştient că traducerea primelor tale trei romane în engleză e groaznică: bolovănoasă şi prolixă şi deloc o reflexie corectă a eleganţei şi acurateţei prozei tale în rusă. Voiam să te întreb dacă te-ai gândi să mă angajezi să le retraduc. Ştiu că aş face o treabă mult mai bună.

– Oh, Doamne, sigur că da! Mi-ar plăcea să faci asta, zise Dmitri, entuziasmat de idee.

Ea continuă:

– După ce o să capăt ceva experienţă ca traducătoare, sper că am să găsesc de lucru suficient cât să mă întreţin. Până acum am muncit în agricultură – întinse mâinile aspre să i le arate –, dar mă chinuie spatele şi nu mai pot lucra ore atât de lungi.

El nu suporta gândul ca ea să lucreze pământul, să o doară spatele. Era din familia Romanov, o mare ducesă.

– Tatiana, am o grămadă de bani. Nu trebuie să mai lucrezi vreodată. Te rog să mă laşi să-ţi ofer o sumă regulată sau orice îţi trebuie. Eşti soţia mea, la urma urmei.

Ea se aplecă să îl sărute, apoi îşi trase scaunul astfel încât să fie suficient de aproape ca să îl cuprindă cu braţele, iar el să-i simtă pulsul.

Petrecură ziua plimbându-se prin oraş: traversând celebrul Pod Carol, mărginit de statui în mărime naturală ale unor sfinţi, până la biserica Sf. Nicolae şi Castelul Vechi, cu o atmosferă deosebită, apoi la cimitirul evreiesc cu miile de pietre funerare prăvălite unele peste altele, şi în cele din urmă în maiestuoasa Piaţă Wenceslas. Tatiana vorbea fluent ceha, aşa că Dmitri presupuse că aici locuise până atunci. Poate fusese salvată din Ekaterinburg de cehii din Armata Albă. Domnul să-i aibă în pază, oricine or fi ei. Avea să le fie de-a pururi îndatorat.

Spre seară strânseră lucrurile ei din biroul de bagaje de la gară – o geantă ponosită în care se aflau câteva piese de îmbrăcăminte și exemplarele ei din cărțile lui Dmitri.

– Vrei să rămâi în Praga? întrebă el mai târziu, la cină. Mă tem de ascensiunea Partidului Comunist aici. Parcă ar fi Sankt-Petersburg în 1917, cu lumea care se uită să vadă cine ascultă înainte să deschidă gura să vorbească.

– Știu. Și eu mă tem, dar n-am unde să merg altundeva.

– Ai copii? întrebă el, timid.

– Nu, zise ea iute, fără să-l privească în ochi.

El ezită, convins că îl mințea, dar ea nu continuă.

– Nu vrei să iei legătura cu familia ta? Am întâlnit-o pe mătușa ta Irene la Berlin, și știu că mai ai rude în Danemarca.

Ea se cutremură.

– N-aș suporta să ajung subiect de ziar, să facă o mulțime de străini coadă la ușa mea ca să decidă dacă mă recunosc sau nu. Singura persoană pe care am vrut s-o regăsesc ai fost tu.

Dmitri vorbi fără să gândească.

– Vino în America atunci. O să te ajut.

Chipul i se lumină, apoi fu traversat de un nor.

– N-am de gând să fiu de vină dacă ai părăsi-o pe mama copiilor tăi, Malama.

Imaginea Rosei îi apăru lui Dmitri în minte și se simți izbit de realitatea situației. În ultimele douăzeci și patru de ore, de când o întâlnise pe Tatiana, nu se gândise nici măcar o clipă la ea. Acum, zâmbetul ei luminos, corpul ei generos, firea ei optimistă îi apăreau în minte ca o nălucire. Nu o putea răni vreodată pe Rosa. O iubea prea mult. Cum putuse să o trădeze cu atâta nechibzuință? Ce putea face?

– Îți spun eu ce-o să se întâmple, îi zise Tatiana, în timp ce el ezita. O să vin cu tine în America și o să-ți traduc cărțile într-o engleză bună, dar o să locuiesc singură. Am devenit o persoană solitară de-a lungul anilor și cred că așa mi-ar fi cel mai bine.

Dmitri se încruntă.

– Dar ești soția mea. Vreau să fim iubiți.

Ea îi luă bărbia între degete, îl privi în ochi și zise:

– Da, cred că asta va fi inevitabil.

Capitolul 57

LACUL AKANABEE, STATUL NEW YORK
11 octombrie 2016

În cele câteva zile de când nu mai fusese acolo, temperatura de pe lac parcă scăzuse cu zece grade. Kitty se culcă înfofolită în halatul pufos, cu puloverul verde gros aşezat peste pilotă, dar tot se trezi de mai multe ori tremurând. Alarma de pe telefonul ei era setată la 6.30 dimineaţa şi pentru prima dată prinse răsăritul. Era chiar mai spectaculos decât apusurile, fâşiile de roz flamingo şi nuanţele de mandarină anunţând un soare alb strălucitor. O pasăre neagră cu aripi roşii ţipa „co-ra-lii, co-ra-lii", de parcă îşi căuta iubirea pierdută. Îşi pregăti o ceaşcă de cafea instant şi se duse cu telefonul la capătul debarcaderului, unde semnalul părea să fie cel mai puternic.

Se auziră clicuri şi bâzâituri până când începu să sune telefonul la mii de kilometri în eter. O voce răspunse în cehă, iar Kitty rosti încet şi clar, în engleză:

– Aş putea să vorbesc cu Hana Markova, vă rog?

– Da, sigur, răspunse vocea, cu o umbră de accent american.

În timp ce aştepta să se facă legătura, Kitty se întrebă scurt cât avea să coste apelul, apoi hotărî că asta şi-ar fi dorit Dmitri să facă ea cu banii lui. Şi-ar fi dorit ca ea să-i dovedească nevinovăţia.

O voce se auzi la capătul celălalt al liniei:

– *Ahoj!*

– Sunt Kitty Fisher. Hana Markova?

Vocea trecu la o engleză impecabilă:

– Ei, bună. Kitty! Doamne, chiar vorbesc cu strănepoata lui Dmitri?

Kitty se opri, confuză.

– Da, l-ați cunoscut?

– Nu personal, dar tatăl meu spunea că Irena vorbea deseori despre el. Iar când ea a plecat în 1948, el a fost sigur că s-a dus să-l caute pe Dmitri.

– Cum l-a cunoscut *ea*?

Kitty simți că era foarte înceată, ca și cum Hana era cu câțiva pași în fața ei. Se lăsă liniștea o clipă, iar ea nu-și dădu seama dacă era o întârziere pe linie sau dacă Hana ezita.

– S-au cunoscut în Rusia, în timpul războiului. Primul Război Mondial.

– Dar apoi s-a măritat cu tatăl dumneavoastră?

– Da, așa e.

– Și e mama dumneavoastră vitregă?

– Nu, eu m-am născut după ce a plecat Irena. Mama mea a fost a doua soție a tatei.

Kitty făcu o pauză, dar discuția nu avea rost, dacă nu avea să fie directă.

– V-a spus poliția că un cadavru pe care l-am găsit îngropat lângă cabana lui Dmitri poate fi al ei?

– Da. M-au întrebat dacă știu pe cineva care ar putea să ofere mostre de ADN sau date stomatologice, dar mă tem că nu pot fi de ajutor.

Kitty își alese cuvintele cu atenție.

– Par să creadă că Dmitri a avut de-a face cu moartea ei. Dar, din câte știu despre el, nu pot să cred. De asta am vrut să vă sun, să văd dacă îmi puteți spune mai multe despre ei.

Se auzi un sunet înfundat care putea fi un râset sau un pufnit indignat.

– Ridicol! Nu i-ar fi făcut niciodată rău.

– Au fost amanți?

Hana oftă.

– E o poveste lungă, și nu se cade să fie spusă la telefon. Dar ești strănepoata lui Dmitri și ai dreptul să știi...

Kitty zise impulsiv:

– Ce-ar fi să vin la dumneavoastră? Aş putea să iau avionul săptămâna viitoare.

Hana fu surprinsă.

– Ai veni tocmai din America până la Brno?

– Trebuie să fiu la Londra marţi, dar aş putea să vin vineri.

– Şi nu ştiţi deloc despre ce e vorba? întrebă Hana neîncrezătoare.

– Am poate o bănuială vagă, zise Kitty. Am un jurnal în rusă din 1918. O să-l aduc cu mine.

Capitolul 58

ISTANBUL
septembrie 1948

La două zile după ce se regăsiră, Dmitri şi Tatiana luară trenul spre Istanbul, apoi porniră cu un caic peste Bosfor până la casa surorii lui, Valerina. Aceasta se afla într-o curte împrejmuită de ziduri, înconjurată de o pădure întunecată pe toate părţile, dând spre apa strălucitoare dintr-un punct înalt de observaţie. Dmitri nu îi spusese surorii lui că aducea pe cineva, şi când intră cu Tatiana, Valerina o recunoscu imediat. Făcu ochii mari de uimire şi îşi trase sufletul înainte să îndoaie genunchii şi să facă o reverenţă.

– Nu, te rog, o rugă Tatiana. Nu mai sunt os domnesc. De mulţi ani sunt nevastă de fermier.

– Veniţi, staţi jos, se agită Valerina, arătând spre un fotoliu comod de lângă o fereastră. Probabil sunteţi obosită de pe drum. Am să pregătesc o cameră.

Dmitri se uită la Tatiana, apoi la sora lui, înainte să vorbească:

– Am vrea să împărţim o cameră – dacă eşti de acord.

– Da, sigur... Valerina roşi o clipă, dar îşi reveni iute. Sigur că da. O să pregătesc. Sunteţi bine...

Se opri, neştiind cum să se adreseze musafirei sale.

– Spune-mi Tatiana, te rog. În ultimele decenii am fost cunoscută sub numele de Irena Markova, dar mi-e dor de numele cu care m-am născut.

– Deci, ai fost scoasă din Rusia de bărbaţii din Legiunea Cehă? întrebă Valerina.

– De un bărbat. Da.

Dmitri fu cuprins de gelozie. Cine era acest bărbat? Era oare cel cu care se măritase?

– Nici nu-mi pot închipui prin ce ai trecut, zise Valerina încet. Sunteţi bine-veniţi amândoi la mine în casă oricât aţi vrea să staţi.

Dmitri o luă în braţe.

– Mulţumesc. Ştiam eu că asta vei spune. O să fac cerere pentru paşaport şi viză ca Tatiana să poată veni cu mine în America şi nu ştiu cât va dura, aşa că, dacă am putea să stăm aici între timp...

– Sigur.

Dmitri fu uluit de cât de repede se împrieteniră cele două femei. Poate Tatiana îi spusese că nu avea chef să vorbească despre ce se întâmplase în anii de când se văzuseră ultima oară, dar Valerina scoase în scurt timp cea mai mare a poveştii de la ea, după ce le servi pahar după pahar de cherry dulce, de culoarea chihlimbarului.

– Bărbatul care m-a adus în Cehoslovacia se numeşte Vaclav Markov, zise Tatiana. E un om bun, un soldat ceh, după cum aţi ghicit, şi el m-a scos din Rusia şi m-a adus tocmai în satul unde s-a născut, lângă Brno. Am fost cuprinsă de cea mai mare deznădejde după ce am auzit de soarta familiei mele. Deşi am nădăjduit cu disperare să nu fie adevărat, am simţit încă de la început că trebuia să fie. Cu toţii ştiam că moartea era aproape în ultimele săptămâni. Cred că am acceptat că nu era probabil să supravieţuim după ce am ajuns la casa aia nenorocită din Ekaterinburg – chiar şi micul Alexei.

Se scutură de parcă voia să alunge amintirea.

– I-am scris mamei tale – Tatiana îl privi pe Dmitri – şi am primit un răspuns în care mi-a zis că muriseşi în lupta din Ţariţîn. Şi atunci am renunţat la orice speranţă...

Dmitri era furios pe sine. Măcar de i-ar fi scris mamei sale ca ea să ştie că trăia... Totul ar fi fost diferit.

– Malevici a murit la Ţariţîn, explică el. N-am putut suporta să mai rămân în armată după aceea. Am plecat să te caut.

Tatiana îi aruncă o privire plină de compasiune.

– A trecut atâta timp. Amândoi a trebuit să trăim cu deciziile pe care le-am luat. M-am măritat cu Vaclav, fiindcă era singurul fel în care puteam rămâne în satul acela fără să atrag atenția. Ne-am temut întotdeauna că bolșevicii aveau să mă găsească, așa că am trăit la o fermă fără să deranjăm pe nimeni. Acolo am fost în toți anii ăștia.

– Ai avut copii? întrebă Valerina.

Era întrebarea cu care Dmitri nu se simțise în stare să o preseze după ce ea îi spusese că nu, dar din partea surorii sale părea naturală.

Ochii Tatianei se umplură de lacrimi. Până atunci fusese liniștită, însă acum nu mai putea vorbi. Valerina se ridică, îngenunche la picioarele ei și o luă de mâini.

– Îmi pare foarte rău, zise ea încet.

Lacrimile începură să curgă odată cu vorbele Tatianei.

– Singurul meu fiu, Jaroslav, a fost executat de naziști. S-a întâmplat acum cinci ani, dar parcă a fost ieri.

Dmitri veni să-i înconjoare umerii cu brațele, iar ea își lăsă fața pe talia lui și plânse. El se simțea inutil, mizerabil, fiindcă era incapabil să-i ia durerea.

– A fost prea crud, hohoti ea. După toate celelalte lucruri. Apoi asta.

Valerina și Dmitri își încrucișară privirile. Nu era nimic de spus, așa că rămaseră acolo, ținând-o în brațe pe Tatiana, până ce îi trecu plânsul. Dmitri înțelegea perfect magnitudinea pierderii ei – patria, familia, fiul. Era de neconceput.

– Dar acum te am pe tine.

Ea ridică privirea către el printre genele ude, iar el știu că orice s-ar fi întâmplat, trebuia s-o țină aproape pentru tot restul vieții.

Pașaportul și viza sosiră pe numele de Irena Markova, fiindcă așa se numea în actele ei din Cehoslovacia. Dmitri și Tatiana își luară rămas-bun de la Valerina și zburară împreună la New York la începutul lui decembrie 1948. Fu un zbor lung, chinuitor, cu șase escale între Istanbul și New York, dar mult mai rapid decât cu vaporul. Rosa îl aștepta pe Dmitri de câteva săptămâni bune – lipsise trei luni, în loc de una – și în ciuda câtorva apeluri internaționale scumpe de acasă de la Valerina, știa că era îngrijorată.

El și Tatiana luară trenul de la Grand Central, iar ea se uită pe fereastră la această țară care avea să-i fie noua casă. Cădea o zăpadă fină și iarba sclipea de chiciură, în timp ce copacii goi se clătinau profilându-se pe un cer alb, aproape ca în patria lor, Rusia. Când trenul se apropie de Albany, Dmitri se duse în alt vagon din care să coboare, fiindcă știa că Rosa avea să-l aștepte pe peron. Îi dăduse Tatianei un plic cu bani, instrucțiuni unde să găsească stația de taxiuri și adresa unui hotel bun – și astfel începu viața lui dublă.

Când Dmitri o văzu pe Rosa pe peron, purtând o haină de culoarea zmeurei, cu trei nasturi negri supradimensionați pe partea din față, și o pălăriuță cu două pene negre care ieșeau elegant din ea, simți un val de afecțiune pentru ea. Rosa alergă pe peron și i se aruncă în brațe, iar Dmitri nu se putu abține să nu se uite peste umăr ca să vadă dacă Tatiana îl urmărea. Nu o vedea, așa că o luă în brațe pe Rosa și o sărută pe obraz. Avea să fie greu. Deja se simțea împărțit: pe de o parte se temea că Tatiana nu avea să găsească în siguranță hotelul, că avea să se simtă singură pe cont propriu într-o țară străină, și pe de altă parte, era îngrijorat ca Rosa să nu-i simtă infidelitatea, să nu i-o adulmece pe haine sau să nu i-o simtă în purtare. Întotdeauna se pricepuse să-i citească dispozițiile, iar el nu avea experiență în ce privește înșelătoria.

Acasă, fu întâmpinat de Malevici, un câine bătrân de-acum, cu mustăți sure și articulații artritice, care își păstrase însă entuziasmul de cățelandru. Nu mai putea sări, dar îi linse mâna lui Dmitri și se ținu după el toată seara. Era jumătatea săptămânii, iar copiii erau la facultate, însă Rosa pregătise un festin din felurile lui preferate rusești: borș, colțunași umpluți cu carne și brânză, un *coulibiac* cu somon, orez, spanac și ouă fierte tari, împăturite în foitaj. În timp ce el mânca, Rosa îi dădea ultimele vești: rezultatele la examenele copiilor, un vecin care fusese internat la spital, grijile din pricina mamei sale, care era tot mai slăbită. Dmitri asculta pe jumătate atent, scoțând murmure potrivite și încercând s-o liniștească pe Rosa cu prezența sa calmă, fiindcă ea părea agitată.

– Deci, problemele astea cu firma ești sigură că s-au rezolvat?

Aceasta era scuza pe care Dmitri o folosise pentru întoarcerea sa întârziată. El încuviință vag din cap.

– Mi-aș dori să renunți la slujba asta acum că nu mai avem nevoie de bani.

– Îmi sunt rude, o liniști el. Nu pot să-i las baltă. Dar i-am spus lui Alex că o să renunț în curând și a fost de acord. Trebuie doar să găsesc pe cineva care să-mi ia locul.

Rosa fu încântată.

– Ai idee despre ce o să scrii? Te-a inspirat Europa pentru un nou roman?

– Poate. Încă nu m-am hotărât. După cum știi, nu pot scrie decât în pacea și liniștea casei mele.

După cină se duseră în dormitor, unde el deschise geamantanul și îi dădu cadourile pe care le adusese din Europa: o sticlă din râvnitul parfum Chanel No. 5 de la magazinul parizian al lui Coco Chanel din rue Cambon, o carte de bucate din Viena, scrisă în germană, și o lungime de mătase fină din Milano, un turcoaz iridescent ca aripile unui pescăruș albastru. Le cumpărase cadouri și copiilor, precum și mamei și surorii Rosei, iar ea le admiră și îl lăudă pentru gusturile sale.

Iar apoi veni clipa de care se temea, când Rosa se aplecă să-l sărute și întinse mâna la el între picioare.

– A trecut atâta timp, șopti ea.

El îngheță și dădu să-i spună că era obosit după atâta drum și că trebuia să facă baie, dar penisul îl trădă răspunzându-i la atingere. Rosa îi cunoștea intim trupul; celulele lui păstrau amintirea tuturor deliciilor senzuale din ultimele decenii, și îi fu imposibil să-i reziste. Îi plăcea felul cunoscut în care își folosea mușchii ca să-l țină strâns, îi plăceau locurile în care îl atingea, țipătul scurt pe care îl scotea când juisa. Așa ajunse Dmitri să facă dragoste cu Rosa la doar douăzeci și patru de ore de când făcuse ultima dată dragoste cu Tatiana.

După aceea, în timp ce ea stătea întinsă în brațele lui, Dmitri cunoscu noi abisuri ale vinovăției. Dintre toate lucrurile urâte pe care le făcuse în viață, acesta era cel mai vrednic de dispreț. Le enumeră pe toate în minte: nu își vizitase părinții înainte ca aceștia să moară fiindcă era prea ocupat încercând – și nereușind – să-i salveze pe Romanovi; provocase aproape cu siguranță moartea Elenei, fata de la fermă, prin egoismul său prostesc; făcuse tot posibilul să o salveze pe Tatiana, dar făcând asta, probabil pecetluise soarta familiei sale;

o lăsase pe Rosa să se îndrăgostească de el, chiar dacă iubea altă femeie. Dar acum, această infidelitate uriașă – asta era de neiertat.

În timpul șederii sale la Valerina, ea îl avertizase că nu avea să poată face față vreodată unei aventuri, că avea să-l sfâșie cu totul. Dar cum putea să le rănească pe aceste femei? Nu putea suporta asta. Le iubea pe amândouă în feluri diferite, voia ca amândouă să fie fericite și să facă parte din viața lui.

Rosa părea să nu fie conștientă de neliniștea lui. Își încolăci trupul în jurul lui cu un oftat mulțumit și adormi în brațele lui.

A doua zi, Dmitri plecă de acasă la ora la care s-ar fi dus de obicei la serviciu, deși Rosa îl rugă să se odihnească și să-și revină după schimbarea de fus orar. Merse cu mașina direct la hotelul din centrul orașului unde era instalată Tatiana și se duse în grabă în camera ei, unde o găsi citind lângă fereastră, destul de mulțumită să-l aștepte.

– Rosa e bine? întrebă ea, zâmbind ca și cum era cel mai natural lucru din lume pe care să-l întrebe.

– Da, e bine.

Dmitri nu se simțea în largul lui să vorbească despre Rosa.

– Și tu? Hotelul îți e pe plac?

– E luxul de pe lume. Am luat o cină delicioasă aseară, apoi am stat o oră în cadă, așa că mă simt foarte răsfățată, zise ea zâmbind și întinzându-se ca o pisică.

El se așeză pe pat.

– Tatiana, nu cred că pot face asta. Lipsa asta de sinceritate pare fundamental greșită. Cred că ar trebui să-i spun Rosei că te-am găsit și că trebuie să fim împreună. O să fie devastată, dar măcar n-o s-o mint.

Tatiana scutură hotărâtă din cap.

– Vrei să spui că mai degrabă ai face-o pe Rosa să sufere decât să trăiești cu o conștiință încărcată, spuse ea susținându-i privirea. Dacă nu m-ai fi întâlnit, ai părăsi-o pe Rosa acum?

– Sigur că nu.

– Ei bine, relația noastră nu trebuie să schimbe nimic între voi doi. În locul ei, l-aș păstra pe bărbatul pe care îl iubesc, cu care am crescut doi copii, decât să fiu lăsată pe cont propriu.

Dmitri oftă și strânse din buze.

– O să te obișnuiești. Totul va fi bine.

Tatiana se ridică să-i înconjoare gâtul cu brațele și îi trase capul la piept.

– Mai întâi, trebuie să găsim o locuință.

Pentru moment, Dmitri se resemnă cu situația.

– Putem să mergem la un agent imobiliar în dimineața asta și să alegem una.

Ea scutură din cap.

– E mai bine să nu fim văzuți împreună în oraș. De ce nu alegi tu? Găsește o zonă în care Rosa nu prea merge, dar nu prea îndepărtată ca să nu mă vizitezi ușor. Orice îți place ție e în regulă din partea mea, atât timp cât are un petic de verdeață afară unde să cultiv niște plante. O să te aștept aici.

Părea că se gândise la toate, cugetă Dmitri. Poate femeile înțelegeau mai bine chestiunile acestea. El găsea odioasă toată chestiunea decepției. Cu siguranță, nu îi venea natural.

Urmă instrucțiunile Tatianei și îi găsi o căsuță cu două dormitoare în Buckingham Lake, la o distanță scurtă de mers pe jos de la biroul lui, dar în cealaltă parte a orașului față de casa lor și de zona în care locuiau cele mai multe dintre prietenele Rosei, mama și sora ei. Îi deschise un cont bancar și îl alimentă cu mulți bani pentru ca ea să poată să mobileze casa și să-și cumpere orice haine și obiecte de uz casnic ar fi avut nevoie.

La hotel luară prânzul împreună și discutară despre traducerea *Iubirii fără sfârșit*, pe care ea abia aștepta să o înceapă. Pentru oricine i-ar fi privit din afară, ar fi putut fi doi vechi prieteni. Dar după prânz se duseră în camera ei de hotel și făcură dragoste, încă descoperindu-se unul pe celălalt, copleșiți încă de forța sentimentelor după treizeci de ani în care fuseseră departe unul de altul. Când era în brațele ei, Dmitri nu se gândea nici măcar o dată la Rosa.

El intră pe aleea din fața casei la ora șase, când s-ar fi întors de la birou într-o zi obișnuită, iar Malevici ieși să-l întâmpine schiopătând.

– Ești în regulă? îl întrebă Rosa când el o sărută în semn de salut. Am sunat la birou și au zis că n-ai fost acolo.

Dmitri luă corespondența de pe masa din bucătărie, știind că nu avea să o poată privi în ochi spunându-i o minciună sfruntată.

– Am avut o întâlnire lungă cu un angrosist. M-a scos la prânz.

Deschise un plic, dar se uită la scrisoarea dinăuntru fără să îi acorde atenție, așteptând să vadă dacă Rosa mai avea întrebări.

– La cină avem pui cu sos de smântână, zise ea. Nikolai a sunat că vine acasă vineri seara și că rămâne până duminică. Sper că vine și Marta, dar știi cum e calendarul ei social! O să avem noroc dacă ne strecoară la vreun prânz, râse ea, mândră de fiica ei mondenă.

– Bun. Bine, o să fie frumos.

Dmitri părea să fi scăpat de data asta, dar nu știa deloc să se ascundă. Aici avea să eșueze aranjamentul său: nu se pricepuse niciodată să mintă. Rosa îi crezuse scuza azi, dar data viitoare? Și data de după aceea? Tatiana avea să devină nerăbdătoare dacă nu îl vedea suficient de des? Își dădu seama că Rosa vorbea, iar el nu o asculta, fiindcă îl preocupa problema dragostei sale pentru două femei, nevrând să o rănească pe nici una din ele.

Pentru Dmitri era relativ simplu la nivel practic să o vadă pe Tatiana în timpul săptămânii. Putea pleca de la birou, chipurile la o întâlnire, sau putea folosi timpul când Rosa avea treabă: ea făcea voluntariat la spitalul local, mergea la un curs săptămânal de aranjamente florale și ieșea deseori la cafea cu prietenele ei. La sfârșit de săptămână, putea folosi scuza că scotea câinele la o plimbare lungă, dar planurile îi fură zădărnicite nu doar o dată când Nikolai sau Rosa deciseră să îl însoțească.

Dmitri mergea de obicei acasă la Tatiana cu mașina lui, un Lincoln Continental Cabriolet. Fizic, putea ajunge acolo în zece minute, dar era mai greu să facă trecerea mintală de la o femeie la alta pentru că era un alt bărbat cu fiecare. Cu Tatiana discuta despre literatură, politică și istorie, în timp ce cu Rosa vorbea despre copiii lor și despre cunoștințe comune și râdeau mult. Era complet fermecat de Tatiana, așa cum fusese odinioară – ea era făptura plăsmuirilor lui, marea lui dragoste –, dar uneori când era cu ea se trezea gândindu-se la veselia de nestăpânit a Rosei. Când era acasă cu Rosa și gândurile sale se îndreptau spre Tatiana, roșea din pricina forței sentimentelor sale. Rosa fusese o mamă și o parteneră grozavă, însă nu avea să fie vreodată

sufletul lui pereche; nu avea să-l înțeleagă vreodată pe de-a întregul, fiindcă nu avea rădăcinile lui ruseşti.

Tatiana era altfel față de cum fusese în adolescență. Acum părea puternică şi independentă, mulțumită cu propria companie. Nu îl ruga niciodată să o viziteze mai des, dar se bucura întotdeauna când îl vedea. Nu dădea vreun semn că şi-ar fi făcut prieteni în cartier; părea să ducă o viață solitară când el nu era în preajmă, lucrând la traducerea romanului său ori cultivându-şi grădina. Mobilase casa într-un stil simplu şi funcțional, devotându-şi întreaga energie creatoare creşterii de legume, ierburi şi flori în curticica de şase metri pe şase din spatele casei. Dmitri fu surprins să vadă că acum ştia să gătească.

– Mai ții minte când învățai să faci pâine? întrebă el. Am fost şocat că o mare ducesă trebuie să facă aşa ceva.

– Asta era în Tobolsk...

Glasul i se pierdu şi în ochi îi apăru o privire bântuită. Dmitri ştia că se gândea la familia ei.

– Am jurnalul tău, zise el. Cel pe care l-ai lăsat la casă. Ai vrea să-l vezi?

– Niciodată, se cutremură ea. Nu.

– Şi încă mai am vesta pe care mi-ai împletit-o la Crăciunul acela, îi spuse el, dar îmi e cam fixă peste mijloc.

– Am tricotat o grămadă de atunci, zise ea, şi mi-am făcut singură lâna. Țineam oi.

Din când în când lăsa să-i scape fapte disparate, iar el le strângea, punând piesele în ordine. Încă erau multe lucruri despre care nu voia să vorbească – noaptea în care dispăruse din casă, cum ajunsese în Cehoslovacia, fiul ei mort, Jaroslav –, dar el nu o presa. Sincer, nu era sigur că voia să ştie, cel puțin nu pentru o vreme. Încă mai încerca să-şi găsească echilibrul în această viață stranie pe care şi-o crease.

Capitolul 59

LONDRA
15 octombrie 2016

La Londra cădea burniţa şi cerul era acoperit de nori când Kitty sosi la Heathrow. Tremură şi îşi înfăşură cardiganul verde mai strâns în jurul ei. Nu se vedea nici măcar un strop de soare, doar nori cenuşii de jur împrejur, ca un capac închis deasupra oraşului. Îi era dor de culorile de la lacul Akanabee. Chiar şi pe vreme cruntă, peisajul fusese ca o paletă de nuanţe de roz, mov, verde, roşu, auriu şi toate tonurile de albastru.

Luă trenul spre centrul oraşului, apoi un taxi spre Crouch End, căutând pe fundul valizei după cheile de la casă. Avu un moment de panică: Tom n-o fi schimbat încuietorile, nu? Dacă nu plecase încă la birou şi stătea la masa din bucătărie – sau era la etaj, încă în pat?

Uşa se deschise şi primul lucru pe care îl văzu fu un teanc de scrisori adresate ei, aranjate pe masa din hol. Se simţea de parcă ar fi fost o intrusă. Totul era curat şi ordonat, iar aerul mirosea a soluţie de curăţat lemnul. Era ca şi cum casa fusese nelocuită de când plecase ea.

Se duse în bucătărie şi îşi făcu o ceaşcă de ceai, uitându-se în frigider când scoase laptele. Nu era prea multă mâncare proaspătă, dar congelatorul era plin de semipreparate care o întristară. Bietul Tom.

Moţăi pe canapea câteva ore, apoi începu să despacheteze hainele pe care le luase în America şi să le scoată pe cele pe care avea să le ia la Brno. Pe măsură ce se apropia ora şase, începu să simtă fluturi în

stomac la gândul că avea să-l întâlnească pe Tom, și zâmbi în sinea ei. Aveau să facă dragoste în noaptea aceea?

Ea ajunse în parc mai devreme și rămase în picioare la adăpostul unui stejar, vrând să-l vadă pe Tom în timp ce se apropia de foișor. Chiar și de la distanță își dădu seama că pierduse în greutate. Sacoul îi era larg și uitase să-și ia un pardesiu sau o umbrelă, așa că ploaia îl făcea fleașcă, dar ducea curajos două cafele, precum și servieta lui. Ea simți brusc cât îl iubește.

Când ieși să-l salute, văzu că avea ochii tiviți cu umbre. O clipă amândoi rămaseră reținuți, apoi ea se aplecă să-l sărute pe obraz înainte să ia una dintre cafele.

– Arăți obosit, zise ea. Ești OK?

Ea îi făcuse asta; era vina ei că el era atât de slab și de livid. Iar apoi își aminti ce îi făcuse el culcându-se cu Karren. Deodată părea istorie antică, un lucru care se întâmplase în altă viață.

– Mă bucur să te văd bronzată și frumoasă, Kitty-kat. Se vede că ți-a priit vara pe lac.

– Cabana e superbă. Trebuie să...

Se opri. Încă nu ajunseseră acolo.

Se așezară pe banca din fier forjat din foișor, unde podeaua era plină de pungi de chipsuri Hula-Hoop și de doze de suc Irn-Bru, iar ea luă o gură din cafea: cu lapte de soia. El știa ce îi plăcea.

– Ai avut dreptate, începu ea. A fost mult de muncă. Era acoperită cu plante agățătoare și când am sosit eu era un copac care creștea prin mijlocul treptelor, dar acum am reparat totul. Îi arătă câteva fotografii pe telefon. A trebuit să reconstruiesc de la zero pridvorul și debarcaderul. Tot eu am făcut și leagănul.

– Ce loc frumos! zise el uitându-se pe rând la fotografii. Asta ai făcut toată vara? Ai lucrat la cabană?

– Am aflat și niște lucruri despre străbunicul care mi-a lăsat-o. Sunt multe goluri în povestea lui, dar mă duc mâine în Cehia să mă întâlnesc cu cineva care poate să-mi spună mai multe. Tom păru alarmat, așa că ea adăugă repede: Doar în weekend.

– Te întorci acasă diseară?

Ea nu îl mai auzise niciodată atât de nesigur de sine.

– Mi-am dus bagajele acolo de dimineață. E în regulă?

– *Sigur* că da.

Erau ca niște străini. Kitty decise să renunțe la formalități.

– Îmi pare rău că n-am ținut legătura. Am avut nevoie de spațiu să mă gândesc. Nu doar la noi; a trebuit să încerc să-mi dau seama ce fac cu viața mea, zise ea și râse scurt. Presupun că vreau să-mi găsesc un scop în viață. Alți oameni au copii și asta le dă ceva asupra căruia să se concentreze, dar noi am decis că nu vrem asta. Acum vreau să găsesc o modalitate ca viața mea să însemne ceva. Are sens ce spun?

El asculta cu atenție.

– Dacă vrei să discutăm din nou despre copii, putem face și asta.

– Nu, nu chiar, răspunse ea privindu-l în ochi, încercând să-i citească expresia. Dacă nu cumva vrei tu.

– M-am gândit la asta peste vară, dar mai ales fiindcă, dacă am fi avut copii, n-ai fi putut să mă părăsești trei luni fără să dai un semn de viață. A fost oribil, Kitty. Am simțit că trimit e-mailuri într-o gaură neagră, dar nu mă puteam opri, pentru că asta era singura fărâmă de speranță că aveam să ajung cumva la tine. Mi-ai citit e-mailurile?

Ea scutură vinovată din cap.

– Ți-am citit scrisoarea. Are logică.

Deodată își dori să-l sărute. Părea totuși prea curând.

– Îți mai cauți de lucru?

– Am avut un interviu săptămâna trecută la o companie care strânge fonduri pentru artă și am aflat acum două zile că am obținut postul. Entuziasmul îl făcea să pară ca un copil. Au sediul în Shoreditch, într-o fabrică recondiționată. Îmi place atmosfera și îmi plac oamenii care lucrează acolo.

– Sună grozav! Felicitări! Îi zâmbi larg. Ce trebuie să faci?

El îi descrise postul, iar Kitty se gândi cât de perfect părea ca el să devină un facilitator pentru artiști, un om care avea să-i ajute să-și îndeplinească visurile.

– Ai scris ceva peste vară? întrebă el.

Ea oftă.

– Nici un cuvânt. Încep să cred că nu-s făcută să fiu scriitoare. Sigur, pot să formulez o frază, dar nu e nimic ce aș vrea să spun cu pasiune. De asta las baltă tot ce încep. Străbunicul meu, pe de altă parte...

a fost un romancier celebru la vremea lui. Cărțile lui sunt reflecții puternice asupra trăirilor omenești.

El o privea cu afecțiune.

– N-ai amintit niciodată că ai fi avut un scriitor în familie.

– Nimeni nu mi-a spus. Nu-mi dau seama de ce mama n-a pomenit despre asta niciodată.

– Pare ciudat, dar țin minte că a zis că nu și-a cunoscut bunicii: toți patru au murit înainte să se nască ea...

– Serios? întrebă Kitty încruntându-se ca să-și amintească. Dar nu e adevărat. Dmitri a murit abia în 1986. Se pare că au fost certați. De asta moștenirea lui Dmitri mi-a revenit mie în cele din urmă; n-au putut găsi nici o rudă când a murit.

– De asta te duci în Cehia? Ca să dezlegi misterul? zâmbi el îngăduitor.

– Îți povestesc mai multe la cină. Vrei să mergem să mâncăm? Sunt lihnită de foame.

Se duseră pe jos până la restaurantul lor preferat, un bistro franțuzesc micuț aflat la două străzi de casă, și mai întâi îi spuse ce aflase despre Dmitri Iacovlevici. Comandară ca de obicei – supă franțuzească de ceapă, mâncare de carne cu ardei și o sticlă de vin de Burgundia – și nu se opriră deloc din vorbit pe tot parcursul mesei. Aveau atâtea să-și spună.

– Dacă ai hotărât că nu vrei să mai scrii, atunci ce vrei să faci? întrebă Tom.

– Nu știu. N-am ajuns atât de departe.

– Dacă vrei să investești în altă proprietate, putem să strângem ușor banii garantând cu casa.

Kitty strâmbă din nas.

– Nu știu. E stresant, și sunt probleme obositoare. În plus, nu sunt sigură că piața o ia în direcția bună. E posibil să se apropie iar o prăbușire a pieței.

Tom o privea cu ochii mijiți.

– Mai arată-mi o dată fotografiile cu cabana.

Ea îi dădu telefonul, iar el le mai văzu o dată. Ea făcuse cadre de ansamblu de la capătul debarcaderului, precum și câteva în plan apropiat cu scările și balustrada care ducea la pridvor.

– Știu ce ar trebui să te faci, zise el, dându-i înapoi telefonul. Tâmplar.

Ea deschise gura ca să obiecteze, apoi se opri. Îi plăcea să lucreze cu lemnul.

– Dar cum o să-mi câștig existența din asta?

– Asta ține de tine. Poți să-ți faci un site și să distribui pliante în care să spui că faci rafturi de cărți și dulapuri la comandă... sau ai putea să creezi propria mobilă personalizată. De ce nu?

Ea se încruntă.

– Ar trebui să-mi schimb uneltele. Am deja niște contacte la depozitul de lemn din Kentish Town. Poate aș putea să construiesc o magazie la capătul grădinii pe care s-o folosesc drept atelier.

Tom o lăsă să gândească cu voce tare, încuviințând și încurajând-o. Ea fu cuprinsă de cea mai stranie senzație văzând cum toate piesele se îmbinau perfect. Parcă era ceva predestinat. Acesta era unul dintre lucrurile extraordinare la o relație apropiată: era posibil ca partenerul tău să te cunoască mai bine decât te cunoști tu.

– Mama n-ar fi fost de acord, zise ea. Ea a vrut să mă fac avocată.

– Poate, dar cel mai mult își dorea să fii fericită.

Kitty știa că asta era adevărat și îi plăcea că și Tom știa asta. El îi oferea continuitate în viață acum că devenise singurul membru al familiei sale. Băuse două pahare de vin și era gata să-și mai toarne unul când se opri, amintindu-și de fratele bunicii ei, Nikolai, și de ciroza lui. Nici Tom nu mai voia, așa că astupară sticla și o luară acasă.

Când ajunseră în hol, ea îl apucă de gulerul de la sacou și îl trase spre ea pentru sărutul pe care voia să i-l dea de câteva ore.

– Îmi pare rău, șopti ea, și vru să spună că îi părea rău că îl lăsase singur toată vara.

El nu răspunse, prea ocupat să-i ridice puloverul peste cap. Ea îi desfăcu pantalonii, își ridică fusta și își dădu chiloții la o parte, apoi se ridică pe vârfuri și îi înconjură talia cu un picior pentru ca el s-o poată penetra. „Acum", se gândi ea, „acum sunt în sfârșit acasă."

Capitolul 60

ALBANY, STATUL NEW YORK
1955

Viaţa dublă a lui Dmitri continuă timp de şapte ani şi nici una din femeile pe care le iubea nu îi făcu probleme. Tatiana părea să nu-i ia niciodată în nume de rău faptul că îşi petrecea cele mai multe sfârşituri de săptămână şi sărbători cu familia şi că uneori nu o vedea zile în şir; Rosa nu îi punea niciodată întrebări despre locurile în care se ducea, acceptând orice scuză găsea el pentru a justifica o absenţă de câteva ore. Când se întorcea acasă de la Tatiana se oprea deseori la o bere ca să-şi limpezească mintea. Vinovăţia devenise un tovarăş cunoscut, dar el tot mai credea că nu avusese de ales: nu putea s-o părăsească pe Rosa, femeia care îşi împletise soarta cu a lui şi care îi adusese atâta fericire, dar în acelaşi timp nu putea rezista magnetismului puternic al legăturii sale de decenii cu Tatiana.

În timpul acelor şapte ani, cei doi copii ai lui se căsătoriră. Nikolai nu adusese niciodată vreo iubită acasă, iar când se apropie de treizeci de ani începură să-şi facă griji din cauza lui, până când la un sfârşit de săptămână le prezentă o fată din California pe nume Pattie, cu picioare lungi şi pielea sărutată de soare, şi anunţă că erau logodiţi. Întreaga familie zbură la Santa Barbara pentru nunta care avu loc în biserica din oraşul natal al lui Pattie, urmată de o petrecere la clubul elegant de pe plajă deţinut de părinţii ei. La început, Dmitri şi Rosa fură uluiţi de cocktailurile cu şampanie, de palmierii crescuţi în jurul

unei piscine turcoaz şi de oaspeţii extravaganţi care purtau bijuterii ostentative, dar curând Rosa circula printre ei şi se împrietenea cu noile ei rude prin alianţă. Purta o rochie trandafirie fără umeri, cu o eşarfă mov de satin şi o pălăriuţă decorată cu flori proaspete roz şi mov, şi, după părerea lui Dmitri, era cea mai bine îmbrăcată femeie de la petrecere.

Marta îşi adusese unul dintre numeroşii ei iubiţi ca „plus unu": un englez auster, care chelea prematur, pe nume Stanley, care avea o companie care fabrica tacâmuri de argint. Avea un accent straniu de undeva din nordul Angliei, iar lui Dmitri îi fu greu să înţeleagă ce spunea. După o vreme deveni ciudat să-l tot roage să repete, aşa că dădea din cap şi zâmbea vag de fiecare dată când erau obligaţi să facă puţină conversaţie. Marta cu siguranţă nu avea asemenea dificultăţi, deoarece la câteva săptămâni după nunta din Santa Barbara, Stanley veni să-i ceară permisiunea lui Dmitri să o ia de nevastă.

Dmitri ezită.

– Sigur, e decizia fiicei mele, dar sper că nu ai de gând să o duci în Anglia. Soţiei mele şi mie ne-ar fi tare dor de ea.

– Na, am să stau aici o vreme, promise Stanley. America-i piaţa tacâmurilor cu cea mai mare creştere şi probabil o să ne stabilim lângă Albany.

– Şi crezi că o să-i poţi oferi confort fiicei mele şi copiilor pe care poate îi veţi avea cu ce câştigi din afacerea asta?

Stanley se lansă într-un discurs despre marje de profit şi creşterea potenţială a companiei, iar Dmitri încetă să se mai concentreze. Nu era sigur ce vedea Marta la acest bărbat, care nu arăta deloc ieşit din comun, dar poate că îi plăcea faptul că era străin. Când discută mai târziu cu Rosa, ea îi spuse că el o trata pe Marta ca pe o prinţesă, dar Dmitri nu vedea cum. În orice caz, căsătoria avu loc la o biserică din Albany, urmată de o recepţie pentru optzeci de oaspeţi într-un restaurant elegant. După masă, cântă o trupă de swing şi toată lumea se strânse pe micul ring de dans. Dmitri şi Rosa se strânseră în braţe şi se legănară în ritmul acela necunoscut.

– Ne-am făcut datoria de părinţi, zâmbi ea. Acum abia aştept să devin bunică.

Lui Dmitri nici nu îi trecuse așa ceva prin minte, iar când se gândi la asta se întristă că nu putuse avea un copil cu Tatiana. Descendența lui directă avea să continue în viitor, dar a lui Nicolae și a Alexandrei, nu.

Chiar după nunta Martei, câinele lui Dmitri, Malevici, se îmbolnăvi. Burta i se umflă și se vedea că are dureri, apăsându-și capul de perete și schelălăind. Fu chemat un veterinar, care le zise că ficatul încetase să-i mai funcționeze și că nu avea ce-i face. Dmitri îi ținu capul lui Malevici în palme, privindu-l în ochii aceia maro încrezători, în timp ce veterinarul îi administra injecția fatală. După ce câinele încetă să mai respire, îl înconjură cu brațele și îi plânse în blană. Mintea i se umplu de imaginile tuturor prietenilor pe care îi pierduse, ale părinților lui, ale familiei Tatianei. Se gândi la lagărele de concentrare unde mulți prieteni germani muriseră; la lagărele de muncă silnică din Siberia. De ce era viața atât de necontenit de brutală, numai provocare după provocare? De ce răul triumfa atât de des?

O vreme păru că pierderea lui Malevici, câinele care îi alinase depresia la începutul războiului, avea să-l întoarcă pe Dmitri într-un alt episod de anvergură. Vechile simptome se întoarseră: o senzație de inutilitate, convingerea că nu avea sens să se dea jos din pat, sau să se îmbrace, sau să se bărbierească. Audierile subcomitetului senatorului Joe McCarthy pentru stârpirea comunismului începuseră să ia natura represivă a ideologiei căreia i se opuneau, iar Dmitri se temu că avea să fie forțat să părăsească America, țara care îi devenise cămin. Se ducea la Tatiana de două sau trei ori pe săptămână, dar era taciturn și prost dispus. Când ea încerca să-l facă să vorbească despre ce îl supăra, el mormăia să-l lase în pace, iar ea se retrăgea, nepregătită pentru această nouă latură a lui.

Dar Rosa știa ce să facă. La vreo lună după moartea lui Malevici, Dmitri veni acasă și găsi un pui de borzoi împleticindu-se pe podeaua din bucătărie, pe picioruşele lui nesigure. Sări la el, lingându-i palma întinsă, dornic să-și facă prieteni. Blana puiului era albă cu pete maro și avea doar câteva săptămâni. El o privi întrebător pe Rosa.

– E fetiță, zâmbi ea. Dar încă nu e învățată în casă, așa că o să avem ceva de tras!

El se ghemui şi o lăsă să-l lingă pe faţă în timp ce o mângâia pe blana mătăsoasă.

– Să-i spunem Trina, zise el. Arată ca o Trina.

În mintea lui se gândea la camerista doamnelor care ducea mesaje între el şi Tatiana când ea fusese în arest la domiciliu.

Tatiana fu fermecată când o cunoscu pe Trina şi se bucură de numele ales de Dmitri.

– Mă întreb ce s-a întâmplat cu Trina, cugetă ea. Sper că şi-a găsit un soţ bun.

Dmitri nu vru să-i spună că era puţin probabil. Cei mai mulţi dintre servitorii Romanovilor fuseseră băgaţi la închisoare şi unii fuseseră executaţi de regimul bolşevic.

Într-o zi însorită de septembrie, când Rosa îi spusese că avea să rămână în oraş până la cină, el şi Tatiana se duseră până la lacuri ca s-o scoată pe Trina la o plimbare lungă. Dmitri se opri într-un loc izolat pe malul lacului Akanabee, iar Trina fugi în apă, plăcându-i instinctiv. Nu obosi deloc înotând după beţele pe care i le aruncau, aducându-le înapoi şi udându-i pe amândoi când îşi scutura apa din blană. Râseră când îşi amintiră de eforturile eşuate de a o dresa pe Ortipo la Sankt-Petersburg; această Trina părea fie mai inteligentă, fie pur şi simplu mai ascultătoare decât fusese vreodată Ortipo.

Soarele apusese deja când Dmitri o lăsă pe Tatiana acasă şi conduse spre casa lui, cu fruntea roşie de la soare. Întârziase la cină şi speră că Rosa nu avea să se supere.

– Scuză-mă, draga mea, strigă el când intră pe uşa de la bucătărie. Am plimbat-o pe Trina şi am pierdut noţiunea timpului.

Rosa stătea la masă, cu capul în mâini, iar el îşi dădu seama că plânsese.

– Ce s-a întâmplat? întrebă el alarmat.

Rosa nu plângea niciodată.

Ea trase adânc aer în piept.

– Am găsit un nodul la sân acum câteva săptămâni. N-am vrut să te îngrijorez fiindcă eram sigură că nu-i nimic grav, dar azi am fost la doctor şi a spus că am cancer la sân. Trebuie să încep tratamentul imediat.

Dmitri se așeză greoi pe un scaun, cu răsuflarea tăiată.

– Trebuia să-mi spui.

– Erai în depresie. N-am vrut să te mai încarc și cu asta. Dar acum am nevoie să fii puternic, Dmitri. E OK?

El se ridică să o îmbrățișeze, având grijă să nu-i atingă sânii. Era curios care era atins de cancer, dar nu întrebă.

– Sigur că da. Cum ai putut să te îndoiești de asta?

Ea își lăsă capul pe brațul lui, cu ochii închiși, și nu răspunse.

Două zile mai târziu, Dmitri o însoți pe Rosa la medicul care o trata, dr. Eisenberg. Era un bărbat chel cu pistrui pe tot capul lucios și purta ochelari groși, cu rame negre, un costum închis la culoare și cravată. Se purta ca un afacerist.

– Recomand o mastectomie radicală a sânului stâng, conform procedurii standard. Vom îndepărta tot țesutul mamar, ganglionii limfatici și o parte din mușchiul peretelui pieptului. Asta ar trebui să îndepărteze toate celulele canceroase, dar ca o precauție vom continua cu o cură de radioterapie, pe care o vom începe imediat ce rana se va fi vindecat suficient. Tonul său suna de parcă ar fi citit dintr-un manual. Ridică privirea. Aveți întrebări?

– Da, spuse Dmitri. Când o operați? Și cât timp va sta Rosa în spital?

– Am programat-o pentru lunea viitoare și mă aștept să rămână la noi cel puțin o săptămână.

– Iar radioterapia? Asta cât ar dura?

– Douăsprezece săptămâni e perioada standard.

Dmitri numără în minte.

– Deci, ar putea fi vindecată până de Crăciun?

Doctorul oftă, aproape imperceptibil.

– Nu vorbim despre vindecare, domnule... – își consultă notițele – Iacovlevici. Vorbim despre remisie. Și mă tem că e puțin cam optimist să spunem la Crăciun.

El vorbi în continuare, iar Dmitri îl ascultă cu atenție, agățându-se de orice părea optimist și memorând expresiile ca să o liniștească pe Rosa cu ele mai târziu, ca să se liniștească singur: „tehnologie de ultimă generație", „terapie de vârf", „și mamei mele i-aș recomanda același lucru".

În seara aceea le telefonară lui Nikolai şi Martei ca să le dea vestea, pe rând, şi amândoi insistară că aveau să vină acasă să ajute la îngrijirea mamei lor.

Rosa protestă puţin, dar cedă cu un zâmbet. Îşi voia copiii aproape. Primul gând al lui Dmitri fu că avea să-i fie greu să mai iasă s-o vadă pe Tatiana cu ei în casă, dar imediat i se făcu ruşine. Acela nu era deloc cel mai important lucru.

Operaţia dură şase ore, iar Dmitri fu şocat să vadă cât de bolnavă părea Rosa când se trezi după aceea, cu pieptul bandajat ca o mumie egipteană şi cu tuburi de dren care-i ieşeau din trunchi. Îşi consuma toată energia vorbind, iar el îi scoase afară pe copii după o jumătate de oră, dându-şi seama că ea trebuia să se odihnească. Păşind pe coridorul de spital cu miros de antiseptic, Dmitri privea ţevile prăfuite de deasupra capului, luminile puternice, vopseaua scorojită de pe pereţi şi ştiu că aveau să-i devină foarte cunoscute în următoarele luni.

În seara aceea fură invitaţi cu toţii la cină la mama şi sora Rosei, dar Dmitri protestă, spunând că îl durea capul, şi se duse în schimb la Tatiana. Ea îl luă în braţe şi îşi trecu degetele reci prin părul lui, masându-i scalpul.

– Am luat o carte despre cancer de la bibliotecă, îi spuse ea. E important să mănânce multă mâncare bună ca să-şi păstreze forţele. Tratamentul cu raze are şanse mari de reuşită, dar o s-o slăbească mult.

Cumva părea natural ca Tatiana să-l aline în timpul bolii Rosei, ajutându-l să fie tare acasă. Nu dăduse niciodată dovadă de gelozie faţă de Rosa; în schimb, era curioasă în privinţa ei, voia să vadă fotografii cu ea, întreba ce îi place şi ce nu îi place, se interesa de hobby-urile ei şi de munca ei de voluntariat. O dată îi spuse că în alte circumstanţe i-ar fi plăcut să fie prietena Rosei. Era un gând ciudat, dar Dmitri îşi închipui că s-ar fi înţeles bine. Rosa se înţelegea bine cu oricine.

De-a lungul săptămânilor şi lunilor de tratament, Dmitri rămase pozitiv în faţa Rosei şi a copiilor, dar îşi putea exprima temerile când mergea la Tatiana. Uneori plângea când îi descria arsurile agonizante pe care le provocau radiaţiile pe pielea Rosei ca o rană vie. Deseori vorbea despre cât de îngrijorat era de efectele adverse: oboseala, incapacitatea de a mai gusta mâncarea, respiraţia chinuită a Rosei

când reușea în cele din urmă să adoarmă, și propria lui senzație de neputință că nu prea avea ce face. Ea slăbise atât de mult, încât hainele cădeau de pe ea, așa că el îi cumpără altele noi, din materiale vaporoase și moi, îmbrăcăminte care putea fi trasă pe corp fără a-i agrava rănile. Nu suporta să o privească atunci când se schimba sau se îmbăia; nu suporta să vadă cicatricea care rămăsese acolo unde fusese sânul ei. Îi iubise sânii fermi, bine proporționați.

– O să treacă, îi zise Tatiana. Viața merge mai departe.

În zorii anului 1955, părea că Rosa stătea mai mult la spital decât acasă. Lucrurile se tot înrăutățeau. Era atât de obosită, încât abia se mai putea da jos din pat; analizele de sânge îi ieșeau prost; se prăbușise cu un cheag de sânge în plămâni. Într-o zi, când Dmitri veni în vizită, ea îl strânse deodată de mână.

– E ceva ce trebuie să-ți spun și vreau să asculți. Nu putea să-și ridice capul de pe pernă, dar îi căută privirea, forțându-l să se uite în ochii ei înainte să continue. După ce n-o să mai fiu, nu vreau să te simți vinovat pentru nimic. Știu că te torturează tot felul de lucruri care n-au fost niciodată vina ta, dar să nu te simți vreodată vinovat din cauza noastră. Te rog să mă crezi când spun că am iubit viața noastră împreună. Ai fost un soț bun – chiar dacă nu ne-am căsătorit, zâmbi ea scurt.

Lacrimile începură să se adune în ochii lui Dmitri.

– Rosa, te rog să nu vorbești așa. Vreau să te lupți cu chestia asta și să te faci bine. Nu trebuie să renunți. Avem nevoie de tine.

Ea îi căută mâna.

– Nu cred că o să învingă boala asta, iubirea mea. Sunt prea obosită și încep să nu mai pot. Dar nu suport gândul că o să te simți groaznic după ce n-o să mai fiu. Trase adânc aer în piept, făcând un zgomot ca un hârâit în gât, apoi zise: Dmitri, știu că ai găsit-o. Știu că ai găsit-o pe Tatiana. Și după ce n-o să mai fiu, vreau să fiți împreună, și vreau să fiți amândoi fericiți. Îmi promiți că așa va fi?

Un suspin îi ieși din gât și lacrimile începură să-i curgă. Voia să spună „iartă-mă", dar nu putea să articuleze cuvintele.

– Promite-mi, insistă Rosa, înfigându-i unghiile în palmă, iar el încuviință ușor din cap.

Capitolul 61

ALBANY, STATUL NEW YORK
1955

În jurul orei zece, într-o seară de februarie, o asistentă sună să-i spună lui Dmitri că Rosa era foarte slăbită şi probabil nu avea să reziste peste noapte. Nikolai şi Marta se urcară în maşină şi le luară pe mama şi pe sora Rosei, apoi merseră la spital. Rosa nu mai era conştientă, ci stătea întinsă cu gura deschisă, chinuindu-se să respire ca un peşte întins pe malul râului. Cu toţii vorbiră cu ea, îi spuseră că erau acolo şi că o iubeau, dar ea nu avu nici o reacţie. Era plecată prea departe în călătoria spre următorul loc. Se aduseră scaune, se oferiră cești de cafea, iar ei rămaseră cu ea până ce respiraţiile îi deveniră mai slabe şi tot mai rare.

Dmitri se apropie de capul Rosei, şoptindu-i la ureche, udându-i buzele crăpate cu un burete umed, aşa cum învăţase să facă după rundele de vărsături. Simţea cum îl cuprinde panica la gândul unei vieţi fără ea, dar în acelaşi timp nu suporta ca ea să mai sufere. Trebuia să fie puternic în seara asta de dragul copiilor. Marta plângea, iar Nikolai era alb la faţă. Cumva aveau să treacă prin asta.

– Ar trebui să-i scoateţi verigheta de pe deget acum, îl sfătui o asistentă. E mai greu s-o faceţi după ce s-a stins.

Mama şi sora Rosei se uitară urât la el când îi scoase inelul de aur şi îl băgă în buzunar. Amândouă ştiau, deşi copiii habar nu aveau, că nu existase vreodată o nuntă.

Când veni sfârșitul, nici unul dintre ei nu recunoscu momentul fiindcă respirațiile ei erau deja la o distanță foarte mare una de alta. Ascultară, abia mișcând vreun mușchi, urmărindu-i gâtul pentru cea mai vagă mișcare, dar după câteva minute fără nici un semn, mama Rosei hohoti: „S-a stins". O asistentă veni să confirme și înregistră ora decesul la 3.20 dimineața.

Dmitri ar fi vrut să fie singur cu ea, să-i șoptească ultimele mesaje de iubire, dar nu putu; acum le aparținea tuturor, nu doar lui. Avea ochii uscați, era șocat și extraordinar de obosit. Nu reuși să-și înăbușe un căscat, iar sora Rosei scutură din cap și țâțâi din buze.

Nu după mult timp, asistenta veni să le spună că trebuia mutat cadavrul: asta era Rosa acum – un cadavru. Se târâră cu toții la mașină, iar Dmitri le lăsă pe drum pe mama și pe sora Rosei, apoi îi duse pe Nikolai și Marta acasă. Erau extenuați și se duseră în camerele lor să doarmă, dar Dmitri se așeză la masa din bucătărie, cu capul în mâini, copleșit de durere. Nu suporta vidul, golul terifiant pe care îl lăsase Rosa în univers. Voia să plângă, dar în același timp îi era frică de plâns, fiindcă l-ar fi dărâmat cu totul.

Dintr-un impuls de moment, se ridică și ieși pe ușa din spate, închizând-o încet în urma lui. Urcă în mașină, ieși de pe alee și se duse în cealaltă parte a orașului, acasă la Tatiana, bătându-i la ușă la cinci dimineața. Ea răspunse, îmbrăcată într-un halat lung de satin și frecându-se la ochi pentru a-și alunga somnul.

– Nu mai e, zise el, cu un nod în gât. Trebuia să te văd.

Ea îl trase înăuntru și îl ținu strâns în brațe câteva minute.

– Aduc niște votcă, zise ea. Stai jos.

El își dădu jos sacoul, își slăbi nodul de la cravată, care părea deodată că îl sufocă, și își scoase pantofii.

– Pentru Rosa, toastă Tatiana, dându-i un shot de votcă.

În timp ce Dmitri bea, auzi o bătaie în ușă.

– Cine poate fi? întrebă ea. Sper că nu ți-am trezit vecinii.

Tatiana ridică din umeri și se duse să vadă. El auzi o voce în hol – „Unde dracu' e?" –, apoi Marta dădu buzna în cameră, cu fața roșie de plâns.

– Nenorocitule, cum ai putut? Mama nici nu s-a răcit încă!

Luă un pahar de votcă de pe masă și-l aruncă în fața lui Dmitri.

Ce putea spune? Luă o batistă din buzunar să-şi şteargă obrazul.

Tatiana îşi recăpătă prezenţa de spirit.

– Tu trebuie să fii Marta, zise ea. Eu sunt o veche prietenă de-a tatălui tău, din Rusia. Te rog să stai jos.

– N-ai să vezi! Nu primesc ospitalitatea unei curve! strigă Marta.

– Marta! o certă Dmitri.

Era prea obosit, prea stors ca să se ocupe de asta.

Marta era isterică, scuipând cuvintele.

– Eu şi Nikolai te-am urmărit cu maşina mea pentru că am bănuit că o să te duci la femeia ailaltă. Oh, da, ştim de o grămadă de timp: toate plimbările alea lungi cu cățelul, toate treburile tale misterioase şi întâlnirile fictive. Am avertizat-o pe mama că aveai pe cineva, dar nu accepta nici un cuvânt împotriva ta. În tot timpul în care ea se lupta cu cancerul tu veneai aici... Mă gândeam doar că o să ai decenţa să nu vii în noaptea asta. N-ai nici un pic de respect?

– Ia ceva de băut, o rugă Tatiana. Eşti surmenată. Nu ştii detaliile, dar îţi vom explica dacă stai jos. Mă duc să-l chem pe fratele tău înăuntru...

– Cred că glumeşti, urlă Marta. Să stau de vorbă? În casa ta? Sincer, nu vreau să vă mai văd vreodată pe nici unul din voi.

Se întoarse să plece.

– Marta, aşteaptă! strigă Dmitri, şi se ridică să se ducă după ea, simţindu-se complet neputincios.

Tatiana îşi lăsă o mână pe braţul lui.

– Las-o. Poţi să-i explici mâine după ce a dormit puţin şi s-a mai liniştit. Vorbeşte cu amândoi. Nu-mi pasă ce explicaţie le dai. E alegerea ta.

Câteva ore mai târziu, Dmitri se duse acasă. Se aştepta să-i găsească pe copii la bucătărie luând micul dejun, dar nu era nici unul acolo. Trina scâncea şi îi împungea piciorul cu capul, disperată să fie scoasă afară ca să-şi golească vezica, şi la fel de nerăbdătoare să primească micul dejun. Pe masă se afla un bilet scurt în care scria că Marta şi Nikolai plecaseră să stea acasă la bunica lor. El oftă, închipuindu-şi demitizarea lui, care probabil se petrecea acolo, la masa de dimineaţă.

Totul avea să iasă la lumină acum. Cum putea să discute cu fiul sau cu fiica lui când soacra şi cumnata lui erau acolo?

Dădu telefoanele necesare ca să le spună prietenilor despre moartea Rosei şi vorbi cu un domn de la pompe funebre ca să organizeze înmormântarea, apoi sună acasă la soacra lui să-i consulte cu privire la dată. Nici Nikolai, nici Marta nu doriră să vină la telefon, iar Dmitri nu ştia ce să facă, în afară de a conduce prin oraş şi de a insista. Tatiana sugeră să le scrie, şi asta făcu: „Trebuie să fim uniţi ca să trecem peste această pierdere îngrozitoare", scrise el. „După înmormântare, am să vă spun tot ce vreţi să ştiţi despre lunga mea prietenie cu Tatiana. Fiţi siguri că nu e ceea ce vă închipuiţi."

Îngrijorarea faţă de dezbinarea dintre el şi copii îl făcu să nu o mai plângă pe Rosa. Făcu toate lucrurile din inerţie, comandă flori, alese un sicriu şi stabili imnurile care aveau să fie cântate la slujbă, cu doar câteva telefoane scurte la casa soacrei ca să întrebe ce dorinţe aveau şi ei. În ziua înmormântării se duseră separat la biserică, iar când Dmitri păşi înăuntru, observă că fiul şi fiica lui, partenerii lor şi familia Rosei ocupaseră primul rând, forţându-l să stea cu un rând mai în spate. După slujbă, se strânseră unul în altul la groapă, nelăsându-i loc, privindu-l doar cu ochii roşii şi acuzatori când preotul o numi pe Rosa „soţie şi mamă iubită". După expresiile lor batjocoritoare, bănui că lui Nikolai şi Martei li se spusese că nu se căsătorise niciodată cu mama lor: încă un păcat care trebuia explicat.

Dmitri o întrebă în gând pe Rosa: „Ce să fac?" Ea ar fi ştiut cum să rezolve situaţia, aşa cum ştiuse să aplaneze fiecare ceartă în familie de-a lungul anilor, dar nu primi nici un răspuns, fiindcă ea era în pământul rece.

În seara aceea telefonă, iar Nikolai răspunse.

– Nu vrei să ne vedem, fiule? îl imploră el. Trebuie să vorbim. Te rog să mă laşi să-ţi explic...

– Nu-mi pasă de viaţa ta, tată, zise el obosit. Nimic n-o s-o aducă înapoi pe mama. Nu pot să ies în seara asta, pentru că eu şi Pattie o să plecăm în California dimineaţă şi aş vrea să-mi petrec seara cu bunica.

– Dar sora ta? E acolo?

– Marta şi Stanley s-au întors acasă. Aş lăsa-o să se calmeze o vreme în locul tău. A afectat-o cam tare.

Dmitri nu se putu abține să nu încerce, totuși. În ziua de după înmormântare se duse acasă la Marta cu caseta de bijuterii a Rosei. Stanley deschise ușa, dar refuză să-l lase să intre.

– Te rog, îl imploră Dmitri. E fiica mea.

Stanley era de neclintit.

– Mi-a spus niște povești de groază despre copilăria ei, cum îi băteai pe amândoi și, ca să fiu sincer, mă mir că nu te-a renegat până acum. Și-a ținut sentimentele pentru sine, fiindcă n-a vrut s-o rănească pe maică-sa, dar acum spune că vrea doar s-o lași în pace.

Dmitri fu surprins de acuzație. Nu toată lumea își lovea copiii?

– Sunt primul care recunoaște că n-am fost un tată grozav, dar sigur merit o șansă să pot explica, nu? Spune-i Martei că mama ei știa despre relația mea cu Tatiana – a știut întotdeauna.

– Nu cred că asta o să ajute, totuși, zise Stanley încrucișându-și brațele. Nu-i de folos nici că te-ai dus s-o vezi înainte ca Rosa să se răcească, atunci când copiii tăi aveau nevoie de tine.

– Credeam că dorm!

Nu avea sens să se certe cu acest bărbat îndărătnic, care părea să-și fi asumat rolul de protector al Martei. Dmitri îl rugă să-i permită să o vadă, dar Stanley era de neclintit.

În cele din urmă, îi dădu caseta cu bijuterii.

– Îi dai măcar asta fiicei mele? Să ia ce vrea și să-i trimită restul nevestei lui Nikolai.

Stanley o puse sub braț.

– Știu că mai sunt lucruri pe care le vrea din casă. Poate nu stai pe-acolo când vine după ele. Mâine după-masă, poate?

– Tot ce vrea poate să aibă, fu de acord Dmitri, și își respectă cuvântul dat, ducându-se să petreacă ziua cu Tatiana.

La întoarcere, se uită prin jur, încercând să vadă ce lipsea: câteva ornamente ici și colo, un tablou, câteva obiecte din bucătărie. Nu observă decât mult mai târziu că Marta luase geamantanul vechi din piele maro în care ținea jurnalul Tatianei. Rosa începuse să țină fotografiile de familie acolo, fără să-și dea seama de importanța jurnalului de pe fund, fără să-și dea seama că geamantanul data dintr-o vreme dinainte ca el s-o cunoască, de când încă o căuta pe Tatiana. Dacă l-ar fi cerut înapoi, n-ar fi făcut decât să pună paie pe foc, așa că o lăsă baltă.

Speră că Nikolai avea să poată să intervină pe lângă sora lui și îl sună în California într-o seară, dar Pattie răspunse și zise că era prea beat ca să vină la telefon. Își făcea griji din cauza băuturii, dar bănuia că era modul lui de a face față durerii. Pattie promise că avea să discute cu Marta data viitoare când aveau să vorbească, dar nu părea prea optimistă.

Dmitri și Tatiana discutară deseori despre această înstrăinare, dar nu putură găsi nici o soluție. Când veneau zilele de naștere ale copiilor lui, trimitea cecuri de câte o mie de dolari, pe care se bucura să le vadă încasate. Le scrise să le spună că avea de gând să vândă casa, care era prea mare pentru el, și îi întrebă dacă voiau vreo piesă de mobilier, dar nu primi nici un răspuns. Într-adevăr, nu suporta să mai trăiască acolo fără căldura Rosei. În zilele de odinioară, cu toții gravitau spre camera în care se afla ea, fie că gătea, călca sau cosea lângă o fereastră luminoasă. Ea fusese centrul casei, dar acum aceasta era doar o serie de camere fără nici un punct luminos.

Se mută în casa Tatianei, dar grădina ei nu era suficient de mare pentru Trina, o cățea vioaie care avea nevoie de multă mișcare. Într-o zi, când se plimbau pe malul lacului Akanabee, văzură o cabană de vânzare, iar Dmitri și-o dori imediat. Locul era superb, în cel mai îndepărtat capăt al lacului, fără alte proprietăți în apropiere. Se duse la agentul imobiliar și o cumpără cu banii jos chiar în după-amiaza aceea. Erau doar patru pereți și un acoperiș, dar el angajă un tâmplar care să construiască un pridvor acoperit și un doc care să iasă în lac; se conectă la un puț de pe deal și puse să fie instalată o fosă septică și construită o baie. Tatiana alese un pat, o masă, o canapea și un fotoliu, un covor gros și perdele, tablouri pentru pereți. O sobă mare dădea suficientă căldură cât să gătească, să încălzească apă și să mențină interiorul la o temperatură confortabilă. Iar Dmitri cumpără o undiță, având de gând să pescuiască de la capătul docului.

– Ăsta e echivalentul ciliciului? întrebă Tatiana în timp ce se îmbăia cu apă călduță într-o dimineață friguroasă de toamnă. Sper că nu încerci să faci penitență pentru păcatele tale venind aici.

– Nu, scutură el din cap. Vreau ca viața mea să fie mai simplă. Am șaizeci și patru de ani și m-am săturat de alți oameni – în afară de tine, desigur.

– Nu sunt sigură că aș putea să stau aici tot anul, râse Tatiana. E frumos, dar am să-mi păstrez căsuța pentru lunile în care gângăniile umplu aerul și mă chinuie cu înțepăturile lor, și pentru iarnă, când e imposibil să te încălzești.

Dmitri le scrise copiilor ca să le dea noua adresă, iar de Crăciun Pattie îi trimise o felicitare. Telefonă de la casa Tatianei ca să-i mulțumească și să întrebe dacă avea vești.

– Marta e însărcinată, îi spuse ea. Trebuie să nască în aprilie.

Dmitri fu mișcat.

– Poate cu sosirea micuțului o să fie un moment bun să încerc să fac pace.

Pattie ezită.

– Am încercat, dar ea pur și simplu refuză să vorbească despre tine. Are un singur lucru în cap: mama ei a fost o sfântă, iar tu, un păcătos. Sincer, nu cred că Stanley o ajută.

Dmitri oftă.

– Iar voi? întrebă el. Tu și Nikolai sunteți fericiți?

– Încă suferă după pierderea Rosei. Nu știu cum să-l fac să-și revină, mărturisi Pattie, dar o să încerc în continuare.

– Spune-i că încă are un tată și că sunt aici în caz că are vreodată nevoie de mine.

Dmitri nu avu ce sfat să-i dea fiindcă realiză că abia dacă îl cunoștea pe fiul său adult, nu vedea prea multe asemănări între el și băiețelul pe care îl crescuse. Nu se gândi să-i dea sfatul care îl ajuta pe el să îndure propria durere: singurătate, plimbări lungi și frumusețea naturii.

În februarie 1956, la prima aniversare a morții Rosei, Dmitri le scrise scrisori din suflet celor doi copii. Își descrise propria educație strictă din Rusia și își ceru scuze că fusese un tată distant din punct de vedere emoțional. Încercase să fie altfel, dar cumva influențele din copilărie erau prea adânc înrădăcinate și se trezise purtându-se în feluri care-i aminteau de tatăl său, pentru care îi părea rău din tot sufletul. Le spuse despre pierderile pe care le suferise în timpul Războiului Civil rus, inclusiv dispariția soției sale, Tatiana, și despre crizele de depresie cu care se confruntase de atunci. Încercă să le explice mâhnirea lui când fusese nevoit să-și părăsească țara. Nu părea că avea să se mai

poată întoarce acum că regimul comunist era atât de bine împământenit. Era chiar posibil ca Rusia și America să se arunce în aer una pe cealaltă cu bombele lor atomice mortale.

Le spuse că el și Rosa se iubiseră cu afecțiune și fuseseră parteneri buni unul pentru celălalt timp de peste treizeci de ani. Și le spuse că ea știuse de la început că el era deja însurat cu Tatiana și acceptase situația, chiar le dorise fericirea după ce ea nu avea să mai fie. În sfârșit, în scrisoarea lui către Marta, scrise: „Știu că am dat greș ca părinte, dar am făcut tot posibilul. Sper din tot sufletul că îmi vei permite să-mi cunosc nepotul pe care îl porți în pântec. Te rog să știi că te iubesc mult și că voi fi întotdeauna aici dacă avea nevoie de mine".

De la Nikolai nu primi nici un răspuns. Scrisoarea Martei era ruptă în bucățele mici și trimisă înapoi în plicul original marcat, cu scrisul lui Stanley, „Retur la expeditor".

Capitolul 62

BRNO, REPUBLICA CEHĂ
16 octombrie 2016

În timp ce stătea în Aeroportul Stansted așteptând zborul spre Brno, Kitty ascultă toate mesajele vocale care îi umpluseră telefonul. Cele mai multe erau mesaje cu rugăminți de la Tom, lăsate la începutul verii, și mai era unul lung, din inimă, de la prietena ei, Amber.

Kitty, îmi pare atât de rău că ai aflat despre căderea în dizgrație a lui Tom în felul în care ai făcut-o și îmi doresc să-ți fi spus de la bun început. A fost doar o întâmplare că i-am văzut împreună într-un bar din gara Kings Cross când o luam pe mama de la tren. Era evident că erau mai mult decât prieteni, așa că m-am dus la Tom și am țipat la el. În apărarea lui, a fost rușinat de moarte, a spus că a făcut o greșeală uriașă și m-a rugat să nu-ți spun. A promis că îi pune punct – de fapt, i-a spus femeii în fața mea că n-o să se mai poată vedea cu ea. Ea a ridicat din umeri și n-a părut prea afectată, așa că nu e ca și cum ar fi fost vreo mare iubire. I-am spus lui Tom că o să-l urmăresc cu ochi de șoim, că trebuie să-și rezolve problemele singur și că dacă mai calcă strâmb, te sun mai repede decât poate el să-și încheie șiretul. Dar, în retrospectivă, ar fi trebuit să-ți spun oricum. Noi, fetele, ar trebui să fim unite. Îmi pare rău că am greșit. Doar că n-am vrut să suferi. Te rog, sună-mă, Kitty.

Începu îmbarcarea pentru zborul ei exact în momentul acela, așa că îi dădu repede un SMS lui Amber: „Sunt o fraieră și nu merit o prietenă ca tine. Mă duc la Brno câteva zile. Trebuie să cauți pe Google cum se pronunță corect, eu așa am făcut. Te sun și-ți zic tot când mă întorc".

Se așeză în avion și tocmai voia să-și închidă telefonul pentru decolare când primi un mesaj înapoi: „Te iubesc. Așa a fost și va fi întotdeauna. Dă-mi SMS cu ora la care aterizezi și te iau de la aeroport".

Era după-amiază târziu când Kitty sosi în Brno și luă autobuzul spre centrul orașului, apoi un taxi până la adresa pe care i-o dăduse Hana Markova. Mașina trase în fața unei case în stil vechi, din cărămidă, care se deschidea drept în stradă. Când Kitty bătu la ușă, aceasta fu deschisă larg de o femeie cu oase mari, care purta un șorț și părea să aibă cincizeci și ceva de ani, chiar șaizeci. Avea tenul rumen și ochii albaștri scânteietori, iar părul șaten scurt îi era înspicat.

– Intră, intră, strigă ea, pășind în spate ca s-o lase pe Kitty să treacă.

Îi făcu semn spre o bucătărie lambrisată cu lemn de stejar, cu ferestre care dădeau spre un loc de joacă pentru copii. Kitty se așeză la o masă de stejar cu blatul marcat de pârliturile mai multor generații.

– Mă simt de parcă am fi rude, zise Hana, dar nu prea pot să-mi dau seama ce relație ar fi. Bun venit la mine acasă!

Puse ibricul pe foc să fiarbă apă și scoase o farfurie cu prăjitură de mere, deși Kitty simțea ceva aromat în cuptor, probabil cina.

– E foarte frumos din partea dumneavoastră să mă invitați, zise ea. Misterele vieții lui Dmitri mi-au intrat sub piele și sunt disperată să aflu adevărul. Totul a început când am găsit asta la cabană.

Întinse pandantivul oval pe care îl purta la gât.

– Un bijutier mi-a spus că e Fabergé.

– Dă-mi-l să mă uit mai de aproape.

Kitty scoase lanțul, iar Hana îl ținu la fereastră ca să cerceteze inscripțiile de pe spate la cea mai bună lumină.

– Știi ce scrie aici? întrebă ea.

– Mi s-a spus că e marca fabricantului.

– Nu, deasupra. Scrie „Ortipo".

Kitty nu se lumină mai mult.

– Ce înseamnă asta?

– Ortipo a fost buldogul francez pe care i l-a dat străbunicul tău Marii Ducese Tatiana în 1914, la scurt timp după ce s-au cunoscut. Ea îl îngrijea într-un spital militar din Sankt-Petersburg. Bijuteria pe care o porți e un medalion de cățel ridicol de scump, zise ea dându-i-l înapoi și zâmbind. Frumos, nu-i așa?

– Uau! Și Dmitri a fost iubitul ei?

Kitty făcu ochii mari.

Hana zâmbi.

– Au fost îndrăgostiți, da. Dar n-au fost iubiți în sensul fizic pe care îl înțelegem eu și cu tine astăzi.

– Deci, de-asta avea jurnalul Tatianei.

Kitty deschise poșeta, scoase jurnalul din plicul antișoc în care îl protejase și i-l dădu Hanei.

– Am pus pe cineva să-l traducă în engleză, dacă vreți să vedeți traducerea.

– Nu, e în regulă. Știu rusă.

Hana răsfoi paginile, apoi verifică data de pe ultima pagină: 14 iulie 1918.

– Eu am jurnalul pe care l-a scris imediat după asta. Scrisul, stilul de așezare a datelor deasupra textului, totul e la fel.

Kitty era nedumerită.

– Dar a murit la două zile după ce a scris asta. A mai scris alt jurnal în ultimele ei zile?

Hana îi oferi o felie de prăjitură, dar Kitty scutură din cap, complet captivată de poveste.

– Iată adevărul pentru care ai zburat până aici: Tatiana nu a murit în Casa Ipatiev. Dmitri a ajutat-o să scape.

Lui Kitty îi trecu prin minte să se întrebe dacă nu cumva era în vizită la o persoană nebună. Existaseră o mulțime de teorii ale conspirației despre Romanovi, cu zeci de impostori care se iviseră de-a lungul deceniilor, dar cercetătorii dovediseră categoric că muriseră cu toții.

– Cu siguranță, nu-i posibil așa ceva! Am citit că legiștii au dovedit numărul exact al persoanelor care au fost în morminte, iar înălțimile și vârstele lor se potrivesc. Au comparat mostrele din oase cu persoane care au ADN de Romanov, inclusiv cu prințul Philip al nostru. Cum pot să dea greș atâtea dovezi științifice?

Hana încuviință din cap. Știa toate aceste lucruri.

– Dacă ai citit despre cercetări, știi cât de mult au fost contaminate mostrele de-a lungul anilor. Ce nu vor cercetătorii să recunoască e că au tot găsit ADN care nu se potrivea și l-au ascuns sub covor, hotărând că probabil aparținea cuiva care lucrase la unul dintre laboratoarele care manipulaseră materialul. Dar nu era așa. A mai fost o fată acolo, de aceeași înălțime ca Tatiana, o localnică de la o fermă, a cărei dispariție nu a fost suficient de importantă cât să fie cercetată de poliție în acele vremuri tulburi. Ea luase locul Tatianei pe 15 iulie, și ea a fost cea care a murit în măcelul oribil din noaptea de 16. Tatiana a supraviețuit.

Kitty nu înțelegea.

– Deci, dacă a salvat-o Dmitri... unde s-a dus?

– Lasă-mă să-ți citesc povestea din jurnalul Tatianei. Tatăl meu l-a găsit într-un sertar la mult timp după ce ea a plecat. E tulburător, dar ești descendenta directă a lui Dmitri și meriți să știi.

Se duse la o comodă și scoase un caiet jerpelit dintr-un sertar. Era subțirel, spre deosebire de cel gros, legat în piele, pe care îl găsise Kitty în cutia cu fotografiile de familie, dar scrisul dinăuntru era exact la fel.

Hana începu. Deși traducea din rusă în engleză, vorbi fără ezitări. Se vedea că era ceva ce mai citise de multe ori.

Capitolul 63

UN CORT LA EST DE EKATERINBURG
iulie 1918

L-am rugat pe Vaclav să-mi găsească un creion şi un caiet fiindcă în trecut mi-a fost de ajutor să ţin un jurnal ca să-mi pun gândurile în ordine. Cumva trebuie să-mi umplu orele până când am să părăsesc lumea aceasta şi poate ar trebui să pun totul pe hârtie ca istoricii din viitor să ştie ce s-a întâmplat cu ultima şi cea mai nefericită dintre marile ducese Romanov.

Pare incredibil că acum nu mai mult de cinci zile mama, papa, *OTMA şi Alexei erau cu toţii împreună la acea slujbă emoţionantă ţinută de părintele Storojev, la care a spus rugăciunea pentru morţi. Măcar de-am fi luat otravă în noaptea aceea şi am fi murit unii în braţele altora, ar fi fost un sfârşit mai bun. Nu cred că vreunul dintre noi mai avea speranţă: gărzile erau prea lipsite de respect, purtarea lor faţă de noi prea aspră ca să credem că avea să ni se permită un exil demn şi liniştit. Dar apoi a venit biletul acela de la Malama duminică după-amiază şi pentru scurt timp ne-a revenit speranţa.*

15 iulie, luni

Papa *şi-a făcut griji din pricina mea când a fost să plec din casă în timp ce slujnica mi-a luat locul, dar a avut încredere în Malama. Cu toţii am avut. Era o fată drăguţă, pe nume Elena, şi era groaznic*

de agitată când și-a dat jos bluza, fusta și basmaua și le-a schimbat cu rochia mea, în timp ce Olga și Maria stăteau de pază la ușă. I-am mulțumit pentru loialitate și am promis că o să ne vedem de dimineață. Când am ieșit cu cealaltă fată, prietena Elenei, l-am văzut pe Anton, cel mai scârbos dintre gardieni, uitându-se la noi și am ținut capul în jos, jucându-mă cu mânecile, așteptând să simt o mână pe umăr din clipă în clipă. Deodată eram pe stradă și părea atât de luminoasă și de deschisă, încât am fost orbită de lumină. Nu știam unde să mă duc, dar fata m-a condus la un colț de stradă, și acolo era iubitul meu Malama și zâmbea. Vai, ce bucurie în acel moment, când toate fricile mi-au fost alungate pentru moment! Am mers călare la o cabană pe care o închiriase el și ne-am îmbrățișat și am vorbit, și am vorbit, și ne-am îmbrățișat, și a fost frumos. L-am iubit mai mult ca oricând în după-amiaza aceea. Sacrificii precum acela pe care îl făcuse el pentru mine nu pot fi răsplătite niciodată.

Nu voiam să plece de la cabană în seara aceea – poate că aveam o premoniție a ceea ce avea să se întâmple –, dar el avea încredere în planul lui de a ne salva pe toți. Așa că am zăvorât ușa și cât am așteptat, m-am uitat prin jur la puținele lucruri pe care le avea Malama. Hainele lui de schimb, pâinea și brânza insuficiente din bucătărie, praful și peria de dinți, și le-am iubit fiindcă erau ale lui. Of, aș da orice să sar înapoi în acele clipe, în ultimele clipe de inocență.

Am auzit cai apropiindu-se și ușa zornăind și am fugit să mă ascund în șifonier. De ce acolo? A fost primul gând care mi-a trecut prin minte. Nu aveai unde altundeva. Înspăimântată, am ascultat cum ușa a fost dărâmată cu lovituri de topor, și apoi s-au auzit voci de bărbat în casă. S-a deschis ușa șifonierului și când am văzut fața ciupită de vărsat a lui Anton gardianul, am știut că eram condamnată. M-a tras de păr ca să mă scoată din șifonier și mi-a scuipat în față, spunându-mi prostitutka *și tot felul de cuvinte oribile. I-am ordonat să-mi dea drumul, iar el m-a pălmuit și apoi m-a trântit la pământ. Nu-i păsa dacă mă răneam, nu îl interesa ce ar fi spus tata. „V-am urmărit până aici, pe tine și pe gagiul tău", a zis el. „Chiar ați crezut că puteți să scăpați? Voi, ăștia din familia regală credeți că sunteți mai presus de lege."*

Mi-a legat o cârpă murdară la gură ca să nu strig după ajutor și mi-a strâns cu ceva mâinile la spate. Când m-a pus pe spatele calului său, am presupus că ne întorceam la Casa Ipatiev. În momentul acela nu m-am temut pentru mine, ci pentru ce aveau să-i facă lui Malama dacă îl prindeau. Cei doi bărbați care călăreau alături de noi nu mă priveau. Se pare că ascultau de Anton. Presupun că e din cauză că e un bătăuș și că le e frică de el.

Când s-au oprit caii, nu eram în fața casei pe care o cunoșteam, ci a unei șandramale murdare. Anton m-a tras de pe cal și m-a împins tare în spate ca să mă bage înăuntru cu forța. Nu era nimeni pe stradă, nicăieri unde să fug. Cocioaba era luminată slab, dar am văzut că erau două camere cu niște saltele din paie pe podea și cam atât. Anton m-a împins într-una dintre camere și a închis ușa, iar eu am rămas acolo tremurând, complet șocată. Malama avea să se întoarcă la cabană curând. Ce avea să facă atunci când avea să vadă că nu mai eram acolo? Cum avea să descopere unde mă aflam? Măcar de-ar fi fost timp să-i scriu un bilet, să-i dau un indiciu – dar totul s-a întâmplat pe neașteptate.

Auzeam bărbații bând în camera vecină, glasurile lor devenind tot mai aspre, și m-am întrebat când avea să sosească Iurovski, comandantul gărzilor. Aveam să fac apel la el să mă dea înapoi familiei imediat. Când Anton a deschis ușa a râs cu adevărat malefic, și am simțit cât de mult mă disprețuia. Toate momentele acelea în care vorbisem de sus și îl mustrasem sădiseră o ură profundă și acum voia răzbunare. M-a lovit tare peste față, răsturnându-mă pe spate pe pat, apoi a căzut peste mine, mi-a sfâșiat hainele și m-a violat. Durerea a fost de nedescris, mirosul lui rânced cu totul respingător, dar cel mai rău a fost gândul la Malama, soțul meu, și la ce avea să simtă dacă ar fi aflat vreodată că scumpa lui soție nu mai era pură. Nu suport ideea să afle vreodată.

16 iulie, marți

În timp ce Anton dormea m-am ridicat pe furiș și am încercat ușa, dar era încuiată și nu existau ferestre. Simțeam sânge între picioare unde mă sfâșiase și o durere surdă în burtă, ca și cum stricase ceva în adâncul meu. Vedeam după o rază de lumină de sub ușă că afară se iveau zorii și m-am îngrijorat de moarte gândindu-mă la biata Elena, menajera. Dacă nu mă puteam întoarce la casă în dimineața aceea, ea

avea să rămână blocată acolo, iar familia mea avea să fie îngrozită din cauza siguranței mele. De ce nu mă dusese Anton acolo? Iurovski știa că fugisem? Oricât de neînțelegător era față de suferința noastră, nu-mi venea să cred că fusese de acord cu acest atac brutal. Anton probabil plănuise totul singur și convinsese doi camarazi să-l ajute.

Am decis că atunci când avea să se trezească, aveam să fiu drăguță, să mă prefac că îmi place de el, și să încerc să-l conving că n-o să spun nimănui dacă mă duce înapoi acasă. Reușisem să-mi dau jos cârpa de la gură, deși încă aveam mâinile legate și imediat ce s-a trezit am vorbit frumos, folosind termeni afectuoși. Încercările mele nu l-au convins nici măcar o clipă, însă. M-a violat iar și apoi m-a legat strâns, și de mâini și de picioare, înainte să plece. În cocioabă s-a lăsat liniștea. M-am rostogolit până la ușă și am împins-o cu umărul, dar nu s-a clintit. Știam că Malama probabil mă căuta și nu suportam să mă gândesc la suferința lui. Ce avea să facă? Unde avea să se ducă?

Am încercat tot ce mi-a trecut prin minte ca să mă eliberez în acele ore lungi, trăgând și răsucindu-mi gleznele și încheieturile mâinilor până când mi-a dat sângele. Eram chinuită de o sete sălbatică și când am ațipit, am visat lacuri răcoroase și limpezi de munte și m-am trezit chiar mai însetată ca înainte. Lumina scăzuse și acum era iarăși noapte, fără vreo fărâmă de lumină care să vină de afară. Anton și prietenii lui s-au întors și am realizat că asta era casa în care dormeau.

Era beat când a dat buzna înăuntru, legănând o lanternă care m-a făcut să clipesc. Iar apoi a rostit cuvintele cele mai pline de ură din lume: „Toți ai tăi au murit și e vina ta. Încercând să scapi le-ai semnat condamnările la moarte, iar în noaptea asta au fost executați. Cum te face asta să te simți?"

Mi-a smuls cârpa de la gură, vrând să-mi audă reacția, iar eu am urlat din toți rărunchii cât de tare am putut și nu m-am oprit din strigat decât atunci când Anton m-a lovit tare peste cap și m-a făcut să-mi pierd cunoștința.

17 iulie, miercuri

A doua zi când m-am trezit, Anton îmi adusese un pahar cu apă, dar eu l-am răsturnat. Nu voiam să iau nimic de la el.

– Azi o să facem o călătorie scurtă, a zis el. Mă gândeam că vrei să vezi unde a murit familia ta înainte să li te alături.

Şi poate părea ciudat, dar asta m-a liniştit. L-am crezut când mi-a spus că muriseră cu toţii şi tot ce voiam era să fiu alături de ei în lumea de apoi, cu cât mai repede, cu atât mai bine.

– Trebuie să te porţi cum îţi spun eu când ajungem la casă, a spus el, sau te aduc înapoi aici şi te ţin de sclavă să te folosesc cum am eu chef. Ţine minte asta.

M-a înfăşurat într-o pelerină lungă cu glugă, care era înăbuşitoare în căldura de vară, apoi am călărit pe străzi până când am văzut Casa Ipatiev. Inima îmi bătea cu putere. Oare Malama nu era pe undeva prin preajmă, căutându-mă? Oare Anton îmi făcuse o farsă şi familia mea încă era în viaţă?

Gărzile nu se aflau la locurile obişnuite, iar doi gardieni măturau curtea, încoace şi-ncolo, ca şi cum frecau ceva. Anton m-a dus pe o uşă lăturalnică şi m-a condus în jos pe nişte scări care duceau la pivniţă. Douăzeci şi trei de trepte, am numărat.

– Aici s-a întâmplat, a şoptit el, şi imediat am simţit mirosul metalic şi sărat de sânge.

Mi-a întors stomacul pe dos. Anton mă ţinea de braţ şi m-a tras după el într-o cameră de depozitare şi de îndată ce am văzut ce era acolo mi s-a făcut rău. Cineva încercase să facă curat, dar era atâta sânge că eforturile lor nu făcuseră decât să-l întindă pe podea, pe pereţi. În unele locuri se închegase în băltoace întunecate.

– Aici au murit, mi-a spus Anton. Mama ta a avut un scaun aici în mijloc – s-a dus să-mi arate locul –, iar micul Alexei lângă ea.

Mi s-au tăiat picioarele şi m-am sprijinit de un perete în timp ce Anton îmi arăta unde stătuse fiecare. Le simţeam prezenţa în cameră şi le ghiceam teroarea, urletele. Iar apoi mi-a spus că fetele au murit mai încet, aşa că le-au tăiat cu baionetele. Şi mi-a arătat urmele de crestături de pe podea, găurile de gloanţe din perete, şi urechile îmi ţiuiau. Probabil am leşinat, pentru că deodată stăteam întinsă într-o baltă de sânge şi era peste tot pe mine. Sângele părinţilor mei, sângele surorilor mele, al fratelui meu mai mic.

Anton a scos un pistol.

– Pregătește-te, a spus, apăsându-mi ceafa cu el, pentru că acum o să li te alături.

M-am rugat să se grăbească, apoi m-am rugat ca Malama să aibă o viață frumoasă fără mine, apoi m-am rugat pentru sufletele alor mei, dar împușcătura tot nu venea. Am deschis ochii. Anton rânjea cu o bucurie sadică.

– Poate n-o să te omor încă, s-a strâmbat el. Nimeni nu știe că ești în viață, așa că nimeni n-o să te caute. Te mai țin câteva nopți, până mă plictisesc de tine.

Am înghețat la auzul acelor vorbe. Gândul să mă întorc în camera aceea era odios.

– Te rog... dacă ai milă, te rog, împușcă-mă, l-am implorat, dar asta l-a făcut să râdă.

– Îmi place să te aud cum mă rogi, a spus el. În seara asta o să te fac să mă mai rogi puțin.

M-a tras de păr și m-a împins afară. M-am gândit să strig după ajutor să mă audă cei doi gardieni care măturau curtea, dar Anton mi-a pus o mână jegoasă peste gură. Nu cred că ei știau cine sunt. Eram împietrită, neputând să fac nimic, iar apoi eram iar pe calul lui Anton și galopam prin oraș până la șandramaua lui și m-am cufundat într-o stare de deznădejde totală. Nimeni nu știa că eram acolo, în afară de Anton și cei doi acoliți ai săi. Iurovski credea oare că sunt liberă? De asta îmi măcelărise familia? Oare mă căuta chiar și acum?

Noaptea aceea a fost mai rea decât cele dinainte, fiindcă Anton m-a violat în feluri diferite, intrând cu forța la mine în gură, mușcându-mă de sâni și coapse și rănindu-mă în toate modurile la care se putea gândi. Îi auzeam pe ceilalți doi bărbați în camera vecină și știam că probabil auzeau strigătele mele, dar nici unul n-a intervenit. Eram complet singură.

Anton a adormit în sfârșit și a început să sforăie. Eu stăteam trează și mă durea fiecare parte a corpului. Nu puteam să-mi scot mirosul de sânge din nări; era închegat pe părul meu, pe pielea mea. Sângele celor dragi mie. Oh, Doamne, fie ca nimeni să nu mai fie nevoit să trăiască așa ceva vreodată.

Ușa camerei s-a deschis încet și unul dintre bărbați mi-a făcut semn să vin. La început am crezut că avea de gând să mă violeze și el, dar și-a

dus un deget la buze şi a deschis uşa care dădea spre strada de afară. M-am împleticit la uşă, luând ce haine puteam, cu picioarele abia putându-mi susţine greutatea.

– Nu meriţi asta. Ia un cal. Fugi, mi-a şoptit el.

– Cum te numeşti? l-am întrebat, dar n-a vrut să-mi spună.

Aşa că am dezlegat un cal şi m-am urcat pe el şi am călărit spre est până în zori.

Capitolul 64

BRNO, REPUBLICA CEHĂ
16 octombrie 2016

Kitty rămase tăcută în timp ce Hana citea, simțind oroarea cuvintelor scrise cu aproape un secol în urmă. Pielea i se făcu de găină. Hana se opri și scoase niște beri din frigider, deschise capacele și le turnă în două pahare.

– Tatăl meu a găsit-o pe Tatiana în ziua în care a fugit. A spus că aiura ca o femeie nebună și că încerca să se spânzure de un copac, dar sfoara tot aluneca. A crezut că delirează când i-a spus că e o mare ducesă Romanov. Abia când ea i-a arătat bijuteriile ascunse în cusăturile lenjeriei de corp a început să o creadă. A dus-o la cortul lui și i-a dat să mănânce niște fiertură, apoi a convins-o să se odihnească puțin în timp ce el hotăra ce să facă.

Kitty încercă să-și închipuie starea de spirit a Tatianei. Probabil era într-un șoc profund, dar cumva bărbatul acesta îi câștigase încrederea.

– Se vede că tatăl dumneavoastră a fost un om bun, zise ea.

– Cel mai bun. Nu prea găsești ca el, zâmbi Hana cu mândrie. *Papa* a făcut parte din Legiunea Cehă și a luptat împotriva bolșevicilor, dar a cerut să fie lăsat la vatră ca să aibă grijă de Tatiana. Mi-a spus că știa că dacă ar fi lăsat-o singură chiar și o oră, ar fi găsit un mod să-și pună capăt zilelor. Nu suporta să mai trăiască, știind ce se întâmplase cu familia ei.

– Nu voia să-l găsească pe Dmitri?

Hana înclină capul și încuviință gânditoare.

– Uneori își smulgea părul de dorul lui, alteori spunea că ar muri de rușine dacă el ar fi aflat ce i se întâmplase. Au fost momente când îl învinovățea, spunând că dacă n-ar fi salvat-o, atunci restul familiei poate ar fi fost în viață, dar apoi se răzgândea și plângea după el. Imediat ce Legiunea Cehă a intrat în Ekaterinburg, *papa* s-a interesat, dar i s-a spus că Dmitri plecase din oraș și că nimeni nu știa cum să dea de el.

– Așa că tatăl tău a ținut-o pe Tatiana cu el?

– Sigur. Bolșevicii nu s-ar fi dat în lături de la nimic ca s-o omoare dacă își dădeau seama că mai trăiește. Ea susținea în continuare că vrea să moară, și *papa* trebuia s-o convingă să mănânce. Noaptea se trezea urlând din coșmaruri înfiorătoare în care era sfâșiată cu baionetele.

Hana se ridică să verifice tocănița care sfârâia și din cuptor ieși un val de aer fierbinte, urmat de un miros plăcut de carne când dădu la o parte capacul și amestecă în ea.

– Ca să fiu sinceră, nu știu cum s-a descurcat. El spune că au mers în spatele liniei frontului și că a ținut-o pe Tatiana departe de privirile oamenilor, fiindcă după ce avea să i se vindece fața de rănile pe care i le făcuse gardianul, ar fi fost ușor de recunoscut de orice civil rus.

Hana scoase niște farfurii cu un model țipător cu roșu și mov și puse câteva linguri de mâncare în fiecare, apoi adăugă felii dintr-un fel de pâine albă buretoasă înainte să-i dea una lui Kitty.

– Gulaș cu găluște, zise ea. E o specialitate locală.

Kitty inspiră mirosul de boia și usturoi și stomacul începu să-i chiorăie.

– Cum au reușit să se întoarcă în Republica Cehă? întrebă ea înainte să ia o gură.

Era delicios, gulașul era sățios și gustos, iar textura găluștelor moale și ușor lipicioasă.

Hana începu și ea să mănânce.

– Republica Cehă nu exista pe atunci. Când s-a dat o declarație în octombrie 1918 că slovacii și cehii pot să formeze o republică independentă de vechile regate Boemia și Moravia, legionarii au fost cuprinși de bucurie. Pentru asta făcuseră campanii. Războiul civil nu mergea bine pentru Armata Albă, iar tatăl meu a convins-o pe Tatiana

să se întoarcă aici cu el, până când bolșevicii aveau să fie învinși. Sigur, toată lumea credea că prăbușirea lor e iminentă, că, de fapt, comunismul era o fază trecătoare de care oamenii aveau să se sature. Cine ar fi bănuit că urma să dureze tot restul secolului?

Kitty se uită la ea, întrebându-se cum fusese viața în comunism în Cehoslovacia. Acea epocă se sfârșise abia în 1989, când protestele studenților aduseseră cu ele alegerile democratice. Hana nu se potrivea deloc cu imaginea mentală pe care o avea Kitty despre est-europenii din epoca comunistă. Avea o siluetă impunătoare, dar era îmbrăcată elegant cu o fustă gri și o bluză roz pal, și purta un colier de perle și cercei mici asortați. Probabil trebuia să se îmbrace elegant la serviciu. Nu se vedea vreun semn că ar fi existat vreun soț sau copii în casă, iar pe degete nu purta verighetă. Kitty era curioasă, dar nu vru să o întrebe despre starea ei civilă. În schimb, o întrebă când îi povestise tatăl ei despre Tatiana.

– Mi-a spus treptat, de-a lungul anilor. Am știut întotdeauna că mai fusese căsătorit cu cineva înainte de mama, și puțin câte puțin a ieșit și restul la iveală.

– Nu v-ați gândit niciodată să spuneți povestea public? Să mergeți la presă, vreau să zic.

Hana scutură din cap cu emfază.

– De ce-aș vrea să-mi atrag un circ mediatic în cap? Ce rost ar avea?

Kitty reflectă puțin.

– Poate că adevărul trebuie spus de dragul consemnărilor istorice, dacă nu de altceva. Iar rolul tatălui dumneavoastră este atât de eroic, încât m-aș fi gândit că ați vrea să fie cunoscut.

Hana zâmbi.

– Nimeni care l-a cunoscut pe tatăl meu nu s-a îndoit vreodată de eroismul lui. Nu are nevoie de alte laude decât cele pe care le-a primit în viață. Dar aceasta e și povestea ta, deci presupun că dacă vrei s-o dai publicității, e dreptul tău. Aș prefera să nu fiu identificată, dar altfel poți dezvălui orice vrei. Îți voi da copii după niște fotografii, dacă asta ți-e de ajutor.

După ce terminară de mâncat, Hana curăță masa și scoase un album ponosit de fotografii. Prima poză din album arăta un grup de bărbați în mantale militare și căciuli pe un fundal acoperit de zăpadă.

– Ăsta e tatăl meu, în stânga, zise ea.

Era mai înalt decât ceilalți, foarte atent bărbierit și arătos.

Următoarele fotografii arătau o fermă și într-una dintre ele se vedea silueta unei femei care săpa pe câmp.

– Asta e Tatiana.

Kitty se uită cu atenție, dar nu deslușI nimic, doar că era subțire ca o trestie.

Celelalte poze arătau un fel de petrecere câmpenească, cu steaguri pe stradă, apoi Kitty întoarse pagina și văzu o femeie care se uita la un bebeluș cu o adorație totală, într-o postură clasică de Fecioară cu Pruncul. Kitty ridică ochii întrebătoare.

– E Tatiana cu fiul ei, Jaroslav, fratele meu vitreg. S-a născut în 1922, la trei ani după ce sosiseră în Cehia. Se căsătorise deja cu tata atunci și își luase numele de Irena ca să-și protejeze identitatea.

„Sigur că da!" Irena Markova, traducătoarea cărților lui Dmitri, și Marea Ducesă Tatiana erau una și aceeași persoană. Kitty își dăduse seama că exista o legătură între ele, dar nu făcuse ultimul pas. Deci, venise în Albany ca să fie cu el.

– Chiar și purtând hainele unei neveste de fermier, cu o basma pe cap, Tatiana era ușor de recunoscut ca a doua fiică a țarului Nicolae. Structura osoasă fină, privirea inteligentă, aerul distant și rezervat – sigur că era ea.

– Ce s-a întâmplat cu Jaroslav? Mai e printre noi?

Dacă era, ar fi fost moștenitorul direct al dinastiei Romanovilor.

– Nu, a murit în 1943. A fost groaznic. Nu cred că Tatiana sau tatăl meu și-au revenit vreodată.

Kitty frunzări paginile cu fotografii ale băiatului în diferite etape ale vieții: copil mic, băiat de școală, adolescent chipeș, în timp ce Hana îi spunea povestea:

– Jaroslav a fost întotdeauna un băiat încăpățânat. Fusese crescut să deteste represiunea, așa că atunci când naziștii au intrat în țară în 1939, s-a alăturat unui grup partizan de gherilă care sabota lanțurile de aprovizionare și ajuta la scoaterea evreilor din țară. Patru ani a evitat să fie prins, dar în tot acest timp părinții lui au trăit cu sufletul la gură. Iar apoi, în 1943, l-a părăsit norocul. A fost arestat, probabil torturat și executat. Hana părea foarte emoționată când vorbea despre

moartea fratelui vitreg pe care nu-l cunoscuse niciodată. Nu pot să-mi închipui cum a supraviețuit Tatiana acelei perioade. E incredibil cum o persoană poate pierde atât de mult.

Kitty se opri asupra unei fotografii cu un mormânt simplu cu o mică vază cu flori alături și o piatră în care erau săpate numele și datele băiatului.

– Știu că a venit cu Dmitri în America în 1948. Cum a găsit-o?

– *Ea* l-a găsit *pe el*. Chiar înainte de război a dat peste un articol despre el și a fost uluită, fiindcă i se spusese că murise în 1919. I l-a arătat tatei, și el mi-a spus că în clipa aceea a știut că într-o zi o să-l părăsească.

Hana se ridică să debaraseze farfuriile.

– S-au înțeles bine și i-a fost recunoscătoare că a ocrotit-o, dar nu l-a iubit niciodată cu acea dragoste mistuitoare pe care o avea pentru Dmitri. Sigur, a venit războiul și apoi a fost în doliu după Jaroslav, dar într-o zi, în 1948, după ce aduseseră recolta, i-a spus tatei că era timpul să plece. I-a mulțumit pentru tot ce făcuse pentru ea și i-a urat numai bine. I-a sfâșiat inima, dar n-a încercat s-o oprească. Știa că se ducea la Dmitri.

Lui Kitty îi păru rău pentru Vaclav. Ce păcat, după câte făcuse pentru Tatiana.

– Ea n-a păstrat legătura?

– Cred că au fost niște scrisori ocazionale. Nu am copii după ele. Mama l-a cunoscut pe tata câteva luni mai târziu, iar eu m-am născut în 1949, așa că nu și-a plâns de milă prea mult!

– A divorțat de Tatiana?

– Cred că a cerut dizolvarea căsătoriei, pentru că s-a însurat cu mama când eu aveam trei ani. Am fost domnișoară de onoare la nunta lor. După cum îți poți închipui, așa ceva era considerat șocant în anii 1950, râse ea și își dădu ochii peste cap.

– Mă bucur că a avut altă familie. Merita să fie fericit.

– Am fost. Toți trei am avut o viață frumoasă. Sper că și Tatiana și-a găsit fericirea.

Kitty se întrebă dacă așa fusese. Știa puține lucruri despre viața lui Dmitri în America, darămite despre timpul petrecut cu Irena.

– Și eu sper. Dar mă întreb ce-i cu cadavrul găsit lângă cabana lui. Dacă e ea, și dacă nu a fost responsabil pentru moartea ei – ceea ce

sună improbabil, dat fiind cât de mult s-au iubit –, atunci de ce să nu raporteze decesul autorităților cum era normal?

Presupuse răspunsul în timp ce vorbi, dar Hana fu cea care îl rosti cu voce tare.

– Îți amintești furoarea legată de oasele impostorilor care susțineau că fac parte din familia Romanov? Rămășițele Annei Ceaikovski au fost exhumate pentru teste ADN suplimentare la câțiva ani după moartea ei. Îmi închipui că n-a vrut să se întâmple același lucru și cu Tatiana. E păcat că se întâmplă acum...

Kitty tăcu. Hana spusese că decizia expunerii adevărului era în mâinile ei. Voia ca poliția să testeze oasele? Sau ar trebui să ceară să fie îngropate în mormântul străbunicului ei și să-i lase pe amândoi să se odihnească în pace? Era o decizie dificilă.

În dimineața următoare, o prietenă de-a Hanei, o femeie pe nume Erika, aparent de aceeași vârstă, veni să le ia cu mașina. Când ajunse, o sărută pe Hana pe buze, iar Kitty își dădu seama că erau iubite, deși ele nu anunțară asta.

Erika le duse la regiunile de carst și merseră cu telecabina peste dealuri acoperite cu păduri bogate, coborând într-un defileu spectaculos străbătut de un râu. Făcură turul unei peșteri prăbușite, cunoscute sub numele de Prăpastia Macocha, apoi văzură câteva peșteri cu stalactite și stalagmite elaborate, ca niște degete sinistre care arătau spre ceva. În aer plutea senzația de istorie veche, de milioane de ani, de dinainte de existența omului, iar lui Kitty îi plăcu atmosfera aceea ca de altă lume.

În timp ce se plimbau pe cărările din defileu, discutară puțin mai mult despre Tatiana și Dmitri, iar Kitty înțelese că Erika știa povestea.

– Admir faptul că s-a putut adapta să fie nevastă de fermier după ce crescuse în bogăție și grandoare, zise Erika. Hana îmi spune că făcea muncile cele mai grele la fermă fără să se plângă.

– Nu s-a gândit vreodată să recupereze o parte din averea Romanovilor? întrebă Kitty.

– Oh, nu, răspunse Hana. Odată, când aveau greutăți financiare, Vaclav s-a dus la Praga să vândă câteva bijuterii pe care ea le scosese din Rusia și i s-au pus atâtea întrebări, încât a fugit. În cele din urmă

le-a vândut unui tip de pe piața neagră care n-a întrebat de proveniența lor, dar probabil a luat pe ele mult mai puțin decât valorau.

– Ea a spus că n-a vrut niciodată să aibă sânge albastru, adăugă Erika. Îi plăcea viața simplă.

– Tatăl dumneavoastră n-a vrut să fie bogat? o întrebă Kitty pe Hana.

– Niciodată! Banii nu aveau importanță pentru el, râse Hana. Era un om înțelept.

– Crezi că povestea ar valora mult acum? o întrebă Erika pe Kitty.

– Probabil, admise ea, dar eu și Hana am discutat și cred că nici una din noi nu are chef să intre în vizorul presei.

– Dar ești jurnalistă, nu-i așa? întrebă Erika.

Lui Kitty îi plăceau aceste femei sincere, cu picioarele pe pământ, și ca răspuns la întrebările lor le povesti despre decizia ei de a-și schimba cariera și de a lucra ca tâmplar.

– Sunt o mulțime de jurnaliști în lume, scriitori talentați, hotărâți și ambițioși, iar eu pur și simplu nu mă număr printre ei. Dar sunt mândră de ce am făcut cu cabana lui Dmitri vara asta, încheie ea. Dacă vreți vreodată să o folosiți într-o vacanță, veți fi mai mult decât bine-venite.

– Ce idee minunată!

Hana o cuprinse pe Erika cu brațul și o strânse ușor.

Capitolul 65

LACUL AKANABEE, STATUL NEW YORK
decembrie 1968

Dmitri și Tatiana se amuzară când citiră în decembrie 1968 despre căsătoria Annei Ceaikovski, femeia care susținea că era Marea Ducesă Anastasia, cu un genealog american, pe nume Jack Manahan, cu douăzeci de ani mai tânăr decât ea. Femeia își construise o întreagă carieră pe baza afirmațiilor ei și avea mulți susținători cu influență, deși nu fusese niciodată acceptată de membrii familiei Romanov care mai erau în viață. Acum Jack Manahan se proclama noul „mare duce în așteptare" de la domiciliul lor din Virginia, o afirmație întâmpinată cu dispreț de Romanovi.

– Nu vrei să mergi s-o vizitezi pe *sora* ta acum că stă în America? o tachina Dmitri.

– Dumnezeule! Pentru ce? Nu seamănă deloc cu Anastasia, și pare o făptură tare zdruncinată.

– Nimeni nu ne-ar crede dacă am anunța că ești Marea Ducesă Tatiana. Ar fi foarte greu de dovedit, deși pentru mine arăți la fel ca în prima zi în care te-am văzut.

Tatiana își serbase a șaptezecea zi de naștere cu un an în urmă. Încă era zveltă, cu pometi superbi și aceeași privire inteligentă în ochii cenușii cu violet pe care îi avusese când era mică. Avea grijă să poarte o pălărie de paie ca să țină soarele departe de pielea ei palidă și nu era nici pe departe la fel de ridată ca Dmitri. La vârsta de șaptezeci și

șapte de ani, obrajii lui atârnau în pliuri, iar fruntea îi era brăzdată de șanțuri adânci.

Tatiana se aplecă să-i traseze ridurile și liniile de pe frunte cu un deget.

– Cred că eu am fost cauza celor mai multe dintre astea, zâmbi ea. N-am ales cele mai ușoare drumuri în viață.

– Te-ai gândit vreodată să lași o dovadă a adevărului pe care s-o găsească istoricii din viitor cu mult după ce nu vom mai fi? întrebă Dmitri. Aș vrea să înțeleagă copiii mei de ce i-am fost infidel mamei lor, chiar dacă nu mă vor ierta.

– Poți să o scrii chiar tu dacă vrei. Nu-mi pasă ce se spune după ce nu voi mai fi.

– Ce-ar fi s-o scriem împreună? sugeră Dmitri. Începând cu 1914, când ai venit plutind ca un înger în salonul de spital în care stăteam cu piciorul rănit și am discutat despre câini și apoi despre cărți.

– Sunt atâtea amintiri înfiorătoare care trebuie incluse alături de cele frumoase, încât mă tem că ne-ar supăra să le reluăm.

– A trecut atâta timp, zise Dmitri. Cred că pot face față dacă poți și tu.

Și așa începură să-și reconstruiască povestea comună. Dmitri scrise prima variantă în rusă – încă nu se putea exprima pe cât de poetic își dorea în engleză –, apoi Tatiana o traduse, adăugând propria perspectivă. El știa deja mare parte din povestea ei – îi mărturisise chiar și ororile pe care le îndurase din partea lui Anton –, dar acum, că priveau în urmă, înțelegeau cum capriciile sorții se jucaseră cu ei.

Dacă doar una dintre numeroasele încercări de a-i salva pe Romanovi ar fi avut succes, ei doi ar fi avut o viață împreună în exil. Ar fi putut avea copii împreună. Dacă Alexei nu ar fi fost bolnav în aprilie 1918 și Vasili Iacovlev ar fi reușit să-i ducă la Omsk; sau dacă Armistead ar fi sosit pe 13 iulie 1918 și i-ar fi ajutat să fugă... Era greu să se gândească la lucrurile astea. Regretele nu-și aveau rostul.

Își dădură seama că se rataseră cu doar câteva zile după uciderea familiei sale. Când cehii intraseră în Ekaterinburg la sfârșitul lui iulie, iar Vaclav încercase să-l găsească pe Dmitri, el plecase la Verkoturie, căutându-i pe Romanovi. Dacă Vaclav s-ar fi dus să-l vadă pe Sir Thomas Preston, ambasadorul britanic, el i-ar fi spus.

– Ar fi trebuit să sugerez asta, oftă Tatiana. Nu gândeam limpede.

Când ea primise scrisoarea de la mama lui Dmitri în care îi spunea că el murise la Țaritîn în 1919, ea ar fi trebuit să păstreze legătura sau să roage să fie pusă în contact cu surorile lui, apoi s-ar fi putut întâlni anul următor la Constantinopol.

– Tot timpul acela pe care l-am pierdut... cugetă Dmitri. Și totuși, ne avem unul pe altul acum, și cumva asta e suficientă fericire pentru o viață.

– Hai să nu ne prefacem că nu ai fost fericit și cu Rosa, zâmbi Tatiana. Regret că nu am cunoscut-o. A fost o femeie remarcabilă.

– Iar Vaclav a fost un erou. Încă mă uimește că a avut atâta grijă de tine și că n-a cerut nimic în schimb.

– E adevărat. A fost un domn care n-a încercat niciodată să mi se urce în pat până ce nu l-am invitat. Amândoi am avut noroc cu oamenii care ne-au salvat – deși nu sunt prea sigură că și ei au avut la fel de mult noroc.

Atât Rosa, cât și Vaclav erau personaje în cartea pe care o scriseră împreună. Capitol după capitol, scriau ciorne, traduceau și stilizau, citind și comentând ceea ce lucrase celălalt. Ajunseră în punctul în care atunci când Dmitri o recitea și găsea câte o expresie pe care o admira, nu își mai amintea dacă era a lui sau a Tatianei, atât de întrețesute erau cuvintele lor.

Petrecură toată vara la cabană și veneau la sfârșit de săptămână și iarna, dar se adăposteau în casa Tatianei din Albany când sezonul gângăniilor era în toi, în mai și iunie, și când vremea era friguroasă, când lacul era înghețat și umezeala îi măcina oasele bătrâne ale lui Dmitri, făcându-l să-l doară rănile de la picior la mai bine de cincizeci de ani după ce le căpătase. Își transportau de colo colo mașina de scris și teancul tot mai mare de pagini cu noul Pontiac al lui Dmitri, care avea loc în spate pentru Trina, cățeaua borzoi.

– Unde ar trebui să punem punct poveștii? întrebă Tatiana într-o zi. Eu cred că ar trebui să se termine cu mine găsindu-te la Cafeneaua Slavia din Praga.

– Dar atunci nu le-ar răspunde copiilor mei la întrebări... cugetă Dmitri. Vreau să înțeleagă că nu a fost nicicând vorba s-o părăsesc pe mama lor, și că tu ai fost de acord. Vreau să știe cât de rău îmi pare

pentru felul cum au aflat despre tine şi cât de dor îmi e să fac parte din vieţile lor.

– Martei nu cred că i-ar plăcea să scrii şi să publici că nu mai vorbeşte cu tine, zise Tatiana. O pune într-o lumină proastă.

Dmitri se gândi la asta.

– Ce-ar fi să le trimit ei şi lui Nikolai o copie a manuscrisului şi să spun că o să tai bucuros tot ce nu vor să fie publicat? Sper că o să fie tentaţi să-l citească ştiind că e vorba despre vieţile lor.

Fură de acord cu acest plan şi făcură două copii xerox. Una i-o trimiseră lui Nikolai în California, iar Dmitri conduse până la casa Martei din Albany ca să i-o dea pe cealaltă, dar la uşă apăru o străină.

– S-au mutat în Anglia acum mulţi ani, zise femeia. Am avut o adresă la un moment dat, dar cred că s-au mutat.

Dmitri sună acasă la Nikolai în California şi vorbi cu Pattie, care îi spuse că Marta şi Stanley locuiau într-o suburbie din Londra, unde el vindea asigurări de când afacerea cu tacâmuri intrase în faliment. Ea îi dădu adresa nouă.

– Cât de mare e nepotul meu acum? întrebă el.

– Elizabeth are nouă ani. Marta o cocoloşeşte foarte mult.

– Credeam că e mai mare. Marta n-a rămas însărcinată la scurt timp după ce Rosa a murit în 1955?

– Ba da, dar a pierdut sarcina, şi încă altele, până când s-a născut Elizabeth. Nu i-a fost uşor.

– Îmi pare aşa de rău să aud asta, oftă Dmitri.

Măcar de-ar fi luat legătura cu el; dar el era ultima persoană cu care ea ar fi vrut să vorbească.

– Ce mai face Nikolai? întrebă el. Mi-a citit cartea?

Urmă un moment lung de tăcere.

– Mă tem că eu şi Nikolai ne-am despărţit. A trebuit să-l dau afară când alcoolismul i-a scăpat de sub control. Locuieşte într-un apartament de lângă plajă, aşa că i-am dus pachetul de la tine acolo, dar mă îndoiesc că l-a citit.

– Îmi pare atât de rău... Dmitri era foarte afectat. Aş fi vrut să ştiu. Pot să fac ceva? Aş putea să plătesc să meargă la o clinică.

– Am încercat asta, dar nu vrea. Nu îl interesează să se oprească. Ştiu că mă iubeşte, şi eu îl iubesc la rândul meu. I-am spus că poate

să vină acasă dacă renunță la băutură, dar pur și simplu nu poate. Reușește o zi, cel mult două, apoi cel mai mărunt lucru îl trimite înapoi la whisky. Îmi pare rău, Dmitri, dar cred că e complet lipsit de speranță.

– Vin acolo. Iau avionul săptămâna viitoare.

Pattie oftă adânc.

– Mă îndoiesc că o să se schimbe ceva, dar poți să stai aici, dacă vrei să încerci.

Dmitri zbură la Santa Barbara în martie 1970 și fu întâmpinat la aeroport de nora lui. Ea îl conduse la apartamentul lui Nikolai dintr-un bloc dărăpănat cu niște motociclete ruginite în față. Dmitri bătu la ușă, dar când Nikolai deschise și îl văzu pe tatăl său, o trânti la loc. Dmitri nu observă decât că avea părul lung și dezordonat și o barbă neîngrijită.

Îi era greu cu articulațiile lui artritice, dar Dmitri se lăsă pe podeaua de pe coridorul din afara apartamentului și îl chemă prin ușă.

– Am băut prea mult, Nikolai. Mult prea mult. Mama ta a fost cea care m-a salvat – mai întâi m-a motivat să scriu romane, apoi mi-a oferit copii și m-a obligat să privesc spre viitor. Pattie e o femeie bună. Te rog s-o lași să te ajute, așa cum mama ta m-a ajutat pe mine.

Așteptă, dar dinăuntru nu se auzi nici un sunet. Nu era sigur că Nikolai asculta ce-i spunea.

– Îmi e dor de mama ta în fiecare zi. Sunt sigur că și ție. Dar închipuie-ți ce-ar zice dacă te-ar putea vedea acum, fiule. Încearcă să te pui pe picioare de dragul ei.

Nici un răspuns. Stătu acolo ore în șir, strigând prin ușă. Venise până aici și nu avea rost să renunțe, deși bănuia că trebuia să se întoarcă acasă la Pattie la căderea nopții. Era prea bătrân ca să petreacă noaptea în aer liber. Apoi, ușa se deschise brusc și Nikolai se uită urât la el.

– N-ai de gând să mă lași în pace? întrebă el, cu ochii împăienjeniți și părând extenuat. Nu-mi pasă de cartea ta, de Tatiana sau de orice altceva. Publică ce vrei. N-ai nevoie de aprobarea mea.

Nu avea pantofi în picioare, cămașa îi atârna descheiată și duhnea, ca și cum nu s-ar fi spălat de mult timp. Mai rău era nasul lui: borcănat

și roșu, brăzdat de vase de sânge vineții precum pânza de păianjen, nasul unui adevărat băutor. Dmitri își amintea de asemenea nasuri la bărbații din Rusia care beau cantități uriașe de votcă făcută în casă și care de obicei mureau tineri după ce leșinau în zăpadă sau se înecau cu propria vomă.

– Fiule, ești bolnav. Te rog, lasă-mă să te duc la un doctor.

– E prea târziu, tată. Nu poți să-ți fluturi banii și să faci asta să dispară. Din păcate, am moștenit gena melancoliei de la tine, în loc de a fericirii de la mama, și nu vreau să trec prin viață așa. Băutura e doar un mijloc spre un scop.

Dmitri protestă:

– Ai doar patruzeci și patru de ani. Ai toată viața înainte. Poți face orice vrei. Orice!

– Bun. Pentru că vreau să beau până am să mor.

Încercă să închidă ușa, dar Dmitri o blocă înfigându-și brațul în tocul ușii.

– Vino cu mine la un pahar atunci. Lasă-mă să-ți fac cinste cu o bere la barul la care mergi de obicei.

Nikolai ridică din umeri și fu de acord. Își vârî picioarele în niște șlapi prăpădiți, dar nu se obosi să-și încheie cămașa sau să-și pieptene părul. Pe Dmitri îl dureau articulațiile de atâta stat pe jos și șchiopătă greoi în timp ce merseră până la un bar dubios cu un semn de Budweiser afară. Dmitri comandă două beri și îl lăsă pe Nikolai să-și ia și un pahar de whisky, apoi se așezară într-un separeu și vorbiră ca de la bărbat la bărbat pentru prima dată în viață.

– N-am simțit niciodată că ești prezent, tată, îi spuse Nikolai. Mereu erai cu mintea altundeva. Cu siguranță, n-am avut senzația că ne iubeai pe Marta și pe mine. Pentru tine eram o bătaie de cap, o obligație. Bănuiesc că atunci când am aflat că avuseseși altă femeie în tot acel timp, lucrurile au început să se lege: „Ah, de-asta era așa. Nu din cauza mea". Într-un fel, asta m-a liniștit. Știu că Marta a fost furioasă pentru ce i-ai făcut mamei, dar eu nu simt furie. Eu nu simt decât că ești un străin.

În timp ce el vorbea, pe obrajii lui Dmitri curgeau lacrimi. Scoase o batistă și le tamponă.

– Știu că am dat greș ca tată. Întotdeauna am sperat că o să ajungi bine, fiindcă ai avut o mamă atât de minunată, dar poate că aveai nevoie și de mine.

– Nu știu ce a provocat chestia asta pe care o am: alcoolism, depresie, zi-i cum vrei. Nu sunt sigur că ar fi fost altfel dacă ai fi fost tatăl perfect. N-are rost să te învinovățești. M-am distrus singur.

– Ce se poate face ca să vrei să trăiești din nou? întrebă Dmitri.

– Nimic, zise Nikolai cu fermitate. Unele lucruri nu pot fi nereparate.

– N-ai de gând să încerci? Dacă găsesc numele unui specialist de vârf din California și-ți plătesc o consultație, te duci măcar să-l vezi? Poate există vreo pastilă pe care s-o iei, sau terapie cu șocuri electrice, sau vreo operație. Eu am ieșit din genul de prăpastie în care te afli, așa că știu că se poate. Te rog să încerci, fiule.

În cele din urmă, Nikolai fu de acord. Cu ajutorul lui Pattie, Dmitri găsi un specialist și plăti o cură de dezalcoolizare. Plecă optimist, dar când dădu telefon la întoarcerea în Albany, Pattie îi spuse că Nikolai nu se dusese nici măcar la prima programare.

Mai erau și alte vești proaste. La două săptămâni după întoarcerea sa, primi o scrisoare de la un avocat din Anglia, care spunea că Marta avea să-l dea în judecată pentru defăimare, dacă va publica romanul.

– Asta e deci, îi zise Tatianei. Trebuie s-o lăsăm baltă.

– De ce nu vorbești cu Alfred? sugeră ea. Când te mai vezi cu el?

Dmitri încă lua prânzul ocazional cu Alfred A. Knopf în New York City. Compania lui fuzionase cu Random House și el se cam pensionase, dar încă își mai băga nasul în treburi editoriale și ținea legătura cu autorii lui preferați. Când Dmitri se întâlni cu el în primăvara aceea, la Barbetta, restaurantul lor italian obișnuit, se gândi că editorul lui abia dacă se schimbase din ziua în care se cunoscuseră. Mustața și părul erau albe, nu negre ca tăciunele, iar talia puțin mai groasă, dar privirea vioaie și caracterul său sociabil erau neschimbate.

Dmitri îi întinse manuscrisul.

– Pregătește-te să fii surprins când îl vei citi, zise el. Nu vreau un avans, dar singura condiție e că nu trebuie publicat cât timp copiii mei sunt în viață. Marta cred că va mai trăi vreo cincizeci de ani, așa că poate ar putea fi programat pentru publicare în 2020. Se poate aranja așa ceva?

– E ceva ieșit din comun, dar nu văd de ce nu. L-aș putea lăsa în arhivă, însemnat cu o notă să fie recitit în 2020.

O săptămână mai târziu îi telefonă, după ce citise manuscrisul.

– Îți bați joc de mine? Suntem prieteni de treizeci și cinci de ani și nu mi-ai spus niciodată că ești însurat cu una dintre fiicele familiei regale Romanov? Măi, să fiu al naibii! Nu există vreo șansă să te conving să publicăm acum? Sunt sigur că avocații noștri ar putea combate obiecțiile fiicei tale.

– Nu, nu vreau s-o supăr mai mult decât am supărat-o deja. Dar mulțumesc, Alfred.

Le scrise lui Nikolai și Martei spunându-le amândurora că se hotărâse să nu publice, și se bucură când primi o vedere de la Nikolai. Pe față era o imagine cu niște copii care jucau volei pe plajă și pe spate scria: „Mulțumesc că ai venit să mă vezi, tati". Asta era tot, dar era drăguț.

Șase luni mai târziu, Nikolai muri de ciroză hepatică. Pattie îi scrise să-l anunțe, fiindcă nu avea telefon la cabană și nu îl găsise la casa din Albany. În sfârșit, băiatul lui era împăcat cu sine, după o viață chinuită. Dmitri zbură în California pentru înmormântare, sperând că Marta avea să fie acolo și va avea șansa să discute cu ea. Poate se puteau apropia într-un moment atât de trist. Speranțele îi fură năruite când ea nu veni.

– De când a murit Rosa, Marta n-a fost în stare să facă față nici unui lucru dificil din punct de vedere emoțional, îi explică Pattie. Trage obloanele și se preface că nu-i nimic în neregulă. Îmi pare rău să-ți spun, dar nu cred că se va schimba vreodată.

– E fericită? întrebă Dmitri.

Pattie ridică din umeri.

– Nu cred că are o căsnicie perfectă. Mi-a spus o dată că lui Stanley îi cam fug ochii. Cred că de-asta îi e și mai greu să te ierte. Dar o adoră pe fetița ei. Elizabeth e centrul vieții ei.

Când se întoarse în Albany, Dmitri își rescrise testamentul, lăsând suficient pentru Tatiana, dacă avea să-i supraviețuiască, și restul averii oricărui descendent avea să se prezinte să o revendice. Poate mica lui nepoată avea să vină să-l găsească într-o zi. Cu siguranță, așa spera.

Capitolul 66

LACUL AKANABEE, STATUL NEW YORK
februarie 1975

Dmitri își sărbători a optzecea aniversare la cabană împreună cu Tatiana. Ea îi făcu pasca rusească preferată, un desert asemănător cu tartele cu brânză ale americanilor, și înfipse o lumânare în mijloc, din care se scurse ceară pe margine în timp ce el se străduia să-și capete suflarea ca să o stingă. Trăiau foarte simplu acum, mâncând legumele pe care le cultiva ea în grădina din jurul cabanei și din când în când peștii pe care îi prindea el de la capătul docului (deși adevărul e că nu avea niciodată suficientă răbdare pentru pescuit). Încă făceau naveta între cabană și casa din Albany, dar își petreceau majoritatea timpului la lac, cu focul aprins în sobă în zilele reci și stând de vorbă, stând întruna de vorbă.

Glumeau că și dacă ar mai trăi douăzeci de ani, nu aveau să rămână niciodată fără subiecte de discuție. Vorbeau despre religie și filosofie și încercau să se pună de acord asupra sistemului politic ideal; își făceau griji din pricina știrilor despre Războiul din Vietnam, întrebându-se dacă America avea dreptate să se implice; vorbeau despre cărți și muzică și își aduceau aminte de spectacole de teatru pe care le văzuseră la Sankt-Petersburg înainte de Primul Război Mondial; vorbeau despre oamenii pe care îi cunoscuseră, și încercau să-și dea seama cum ar fi fost fratele și surorile Tatianei dacă ar fi trăit. Fiecare exprima ce îi trecea prin minte în momentul respectiv, iar conversația curgea înainte și

înapoi într-un ritm rapid camaraderesc. Dacă se trezeau noaptea când afară sufla vântul cu putere și ploaia răpăia pe acoperișul de tablă al cabanei, reluau discuția pe care o avuseseră înainte.

Dmitri le compara uneori pe cele două femei pe care le iubise. Sexul nu fusese niciodată deosebit de important în relația lui cu Tatiana; Rosa fusese mult mai entuziastă în această privință și îi oferise multă plăcere cu talentele ei. Cu ea nu avusese însă niciodată acea comuniune a minților pe care o avea cu Tatiana. Când aveai optzeci de ani, asta devenea cel mai important. Să simți că o altă ființă umană înțelege cu adevărat esența ființei tale și că iubește ceea ce vede, în timp ce și tu simți același lucru pentru ea – aceasta era cea mai grozavă senzație. Într-un fel, gândea el, era cea mai mare realizare a omenirii. Eșuase în toate celelalte relații apropiate ale sale, dar măcar reușise în cea mai importantă dintre ele.

Într-o zi de primăvară se duse cu mașina la magazinul din Indian Lake – încet, privind atent prin parbriz, fiindcă ochelarii nu îi erau suficient de puternici, iar drumul se vedea ca prin ceață. Cumpără câteva lucruri, apoi pe drumul spre casă își aminti că uitase de ceai, singurul lucru pe care îl ceruse Tatiana în mod expres, așa că se întoarse să cumpere.

Când intră cu mașina pe alee și cabana îi apăru în fața ochilor, o văzu pe Tatiana întinsă pe pământ și primul său gând fu că își pierduse un cercel. Trina stătea lângă ea, schelălăind. Dmitri coborî din mașină și se îndreptă anevoie spre Tatiana.

– Îngerul meu? strigă el. E totul în regulă?

Când nu răspunse, se duse șchiopătând la ea și căzu în genunchi, întorcând-o pe spate. Nu respira. Înghițindu-și un suspin, își puse urechea pe pieptul ei, dar nu auzi nici o bătaie. Nu făcuse niciodată respirație artificială, dar citise despre așa ceva într-o revistă, așa că încercă frenetic, apăsând-o pe piept și suflându-i aer în gură. În tot acest timp știu, în sinea lui, că ea nu mai era. Pur și simplu amâna clipa când trebuia să accepte acest lucru. Expresia de pe chipul ei era liniștită. Măcar nu simțise nici o durere.

După ce încercă să o resusciteze câteva minute fără să obțină nici un răspuns, Dmitri o strânse în brațe și urlă, sunetul găsindu-și ecoul peste lac. Urlă iar și iar. „Nu pleca, Tatiana, nu pleca, vino înapoi,

nu-mi face asta." Strigă tare, cu lacrimile curgându-i pe obraji în timp ce o legăna, încercând s-o scoată din ghearele morții. Durerea era atât de înfiorătoare, încât crezu că și el avea să moară și se uită la cer și se rugă ca Dumnezeu să-l ia și pe el. „Nu înțelegi. Nu pot trăi fără ea. Nu pot supraviețui."

Începu să cadă o ploaie măruntă, dar Dmitri rămase acolo, ținând-o în brațe, mângâindu-i părul, sărutându-i buzele reci, strângând-o să vadă dacă mai era vreo fărâmă de viață în ea. „Mă mai auzi, draga mea? Dacă mă auzi, *te rog*, încearcă să te întorci. Of, trebuie să te întorci la mine. Nu pot îndura asta." Chipul ei se transforma, strângându-se în moarte. Buzele îi erau palide și subțiri, obrajii ca de alabastru.

Dmitri știa că trebuia să cheme poliția. Aveau să vină să o ducă la morgă. Poate avea să fie o autopsie să determine cauza morții. Ce conta asta pentru el? Ea nu mai era și nu avea să o mai găsească vreodată, chiar dacă ar fi căutat-o în toată lumea. „O mai țin puțin cu mine", se gândi el. „Doar puțin."

Soarele începuse să coboare pe cer când el hotărî că nu voia să i-o ia nimeni, niciodată. Avea să o țină cu el la cabană. Nimeni nu trebuia să știe. Trebuia să lucreze repede, fiindcă nu putea risca să vină cineva și să-i găsească așa. Îi ridică Tatianei capul din poala sa și se săltă în picioare cu mare greutate, având șoldurile și genunchii anchilozați de la prea mult stat jos. Trina îl urmă în timp ce el mergea împleticindu-se către cabană, căutându-și sculele și niște scânduri pe care le cumpărase ca să repare pridvorul. Acestea împreună cu câteva lăzi de lemn pe care le foloseau la depozitare aveau să fie suficiente pentru un sicriu improvizat.

Nu era un tâmplar priceput, dar reuși să facă un sicriu mare cât să o cuprindă. Marginile erau neuniforme, unghiurile strâmbe, dar era de ajuns. Merse șchiopătând în jurul cabanei, căutând locul ideal. Chiar la vest de cabană era un mal acoperit cu iarbă între mestecenii argintii, care dădea spre lac. Pământul era maleabil sub cazma și luna răsări în timp ce el muncea. Nu se opri să mănânce sau să bea, nici măcar o dată, fiindcă îi era teamă să nu se prăbușească și să nu mai fie în stare să termine. Îl durea spatele, șoldurile și genunchii lui protestau și se chinuia să respire aerul rece al nopții, dar continuă să sape, mai

adânc și tot mai adânc. Truda îi făcea bine pentru că îl împiedica să se gândească la imensitatea infinită a pierderii sale.

Tatiana stătea pe spate, arătând mai frumoasă ca oricând, cu lumina lunii strălucindu-i pe piele, cu ochii închiși de parcă ar fi fost doar adormită. Dmitri speră că ea ar fi fost de acord cu ce făcea el.

Săpă în continuare până când făcu o groapă în care să încapă sicriul, și îl coborî în pământ. Apoi puse în el o pătură de satin trandafiriu, ca lemnul aspru să nu-i zgârie pielea, și așeză o pernuță pentru cap. Norii se mișcau cu repeziciune prin fața lunii, iar stelele scânteiau, dar pe lac nu se auzea nimic, în afară de clipocitul valurilor mici care se izbeau de țărm și de fornăitul Trinei. Nici o bufniță nu țipa, nici un caprimulg nu cânta.

Descoperi că nu avea suficientă forță să o ridice pe Tatiana, așa că își înfipse mâinile sub umerii ei și o trase, cu picioarele târându-i-se pe pământ, până la locul ei de odihnă. În timp ce o aranja în așa fel încât să stea confortabil, observă că purta la gât medalionul oval al lui Ortipo pe un lanț, cu pietricelele de safir, rubin și topaz imperial aranjate în lujerii eleganți. Dintr-odată, i-l scoase și și-l prinse la gât.

Era aprilie și văzuse câteva flori sălbatice în pădure. Tatianei îi plăceau florile. Ar fi trebuit să aibă trandafiri și orhidee magnifice, crini și flori de cireș, dar nu găsi decât niște floricele roz, mov și albe ascunse prin iarbă. Culese câteva buchete și le presără în jurul ei.

Când termină, cerul se făcea roz somon pe partea dinspre răsărit a lacului, pe măsură ce soarele se ivea la orizont. Era timpul. Se întinse și se aplecă peste mormânt să o sărute pentru ultima dată, lăsându-și buzele să i se plimbe pe față, pe gât, pe mâini, într-o frenezie de sărutări. Încă îi simțea parfumul și inspiră adânc, parcă pentru a-l păstra pentru totdeauna în minte. Apoi înfășură pătura în jurul ei ca Tatianei să-i fie cald și să fie în siguranță, și atunci îl podidiră lacrimile.

Cât bătu cuie în capacul sicriului și îl acoperi cu pământ, nu se putu opri din plâns. Ceva se frânsese înăuntrul lui, iar el știa că nu avea să se repare niciodată.

Capitolul 67

LONDRA
noiembrie 2016

Când Kitty se întoarse la Londra, o aştepta un e-mail de la redactorul de la Random House New York, care o întreba dacă era disponibilă pentru o întâlnire. Ea răspunse că era la Londra şi că probabil avea să se întoarcă în Statele Unite abia la primăvară, iar atunci ei o întrebară dacă putea să meargă la sediul din Londra, care se afla pe Vauxhall Bridge Road, chiar în spatele Muzeului Tate Britain. Kitty îşi închipui că voiau să discute despre reeditarea romanelor lui Dmitri. Cel puţin aşa spera.

Îşi spuse numele în zona recepţiei cu birouri de sticlă şi imediat apăru o fată brunetă cu ochelari, pe nume Annabel, care o conduse la etaj într-un birou strâmt, unde fu prezentată unei fete pe nume Olivia. Aceasta avea funcţia impresionantă de director editorial, deşi lui Kitty i se păru că arăta de parcă abia ieşise de pe băncile universităţii.

– Acesta este un manuscris nepublicat al străbunicului dumneavoastră, pe care l-am găsit în arhive, zise ea, indicând un teanc de foi acoperite cu un corp de literă demodat, de maşină de scris. Era însoţit de un bilet de la Alfred A. Knopf, fondatorul Knopf Publishing, care face parte din Random House.

Îi întinse biletul lui Kitty, care îl citi repede.

„Către directorul editorial pentru non-ficţiune din 2020: Textul e dinamită! Credeţi-mă când vă spun că aveţi un bestseller în faţa

ochilor. Bunul meu prieten Dmitri Iacovlevici a vrut să îl publicăm, dar numai după moartea fiicei sale, Marta, fiindcă ea s-a opus publicării din motive care vor deveni limpezi după ce îl citiți." Indica ultima adresă cunoscută a Martei și îi ruga să ia legătura cu orice descendenți ar fi putut găsi. „Publicați-l cu atenție", îi sfătuia el. „Nu veți putea evita bomba din presa de senzație, dar omul acesta e un scriitor cu mari merite literare și aș detesta ca asta să se piardă în nebunia care va exploda fără îndoială."

– Ce Dumnezeu e asta? întrebă Kitty.

– L-am citit în weekend, îi spuse Olivia. E povestea străbunicului dumneavoastră și a poveștii lui de dragoste cu Marea Ducesă Tatiana Romanova a Rusiei. E uluitor.

– Cine l-a scris? întrebă Kitty.

– Amândoi.

– Uau! zâmbi Kitty. Habar n-aveam că au făcut asta, dar sunt încântată!

– E o întrebare delicată, zise Olivia, dar există vreo modalitate să dovedim că e adevărat? Au existat atâția impostori care s-au dat drept Romanovi de-a lungul anilor.

Kitty îi arătă medalionul lui Ortipo, cu pietrele prețioase încastrate într-un oval frumos de aur.

– Datează de la începutul relației lor, zise ea. Dar singurul mod de a dovedi categoric va fi dacă vom face teste ADN pe un schelet pe care l-am găsit acum câteva săptămâni la fosta cabană a lui Dmitri din New York.

Acum că știa că Dmitri și Tatiana își doriseră ca povestea lor să fie publicată într-o zi, avea să se asigure că așa va fi. Intenționa să-l sune pe detectivul din Indian Lake ca să-i spună că bănuia că scheletul se va dovedi a-i aparține unui membru al familiei regale Romanov și să-i sugereze să ia legătura cu laboratorul de la Universitatea Stanford care făcuse recent teste pe rămășițele Romanovilor. După ce toată hârțogăraia juridică se va termina, avea să îngroape din nou trupul Tatianei în mormântul lui Dmitri din cimitirul Cedar River de lângă lacul Akanabee. Ea și Tom puteau să organizeze o ceremonie adecvată pentru a marca ocazia.

– Aș putea împrumuta manuscrisul să-l citesc?

– Desigur! fu de acord Olivia. Copyright-ul vă aparţine, aşa că va trebui să încheiem un contract cu dumneavoastră ca să-l publicăm. Dacă putem dovedi că a fost scris în colaborare cu o Mare Ducesă Romanov, vă vom putea oferi un avans substanţial.

Kitty se apucă să citească pe drumul spre casă. Începea cu Dmitri trezindu-se dintr-un somn indus de laudanum şi zărind un înger într-o rochie albă, de care se îndrăgosti aproape imediat. Scriitura era elegantă şi concisă.

Când Kitty ajunse acasă pregăti o cafea şi îşi strânse picioarele sub ea pe canapea şi citi despre căsătoria lor secretă din 1916, despre cele optsprezece luni de arest la domiciliu ale Tatianei şi apoi despre noaptea şocantă a despărţirii lor din iulie 1918. Se opri să ia cina cu Tom, apoi se întoarse pe canapea şi citi până târziu în noapte despre reîntâlnirea lui Dmitri cu Tatiana la Praga în 1948, urmată de anii dificili în care ea i-a fost amantă secretă în Albany şi în cele din urmă despre înstrăinarea de copiii lui.

Asta explica de ce Kitty nu-l cunoscuse niciodată. Fu surprinsă când află că Marta, bunica prietenoasă pe care şi-o amintea, fusese în stare să-i păstreze ranchiună timp de treizeci de ani. Poate că evita confruntările, ca nepoata ei, iar rezultatul fusese că rana nu se putuse vindeca. Se întristă că mama ei nu aflase niciodată adevărul; cu siguranţă ar fi găsit o cale să treacă peste prăpastia dintre Marta şi Dmitri, iar el ar fi murit ştiind că fusese iertat. Dar Marta îi spusese lui Elizabeth că bunicii ei muriseră înainte ca ea să se nască. O minciună precum aceea, odată spusă, nu mai putea fi retractată. Oare Marta regretase acest lucru? Dmitri mai trăia când se născuse Kitty. Oare bunica ei se gândise să rupă tăcerea atunci sau era prea încăpăţânată?

Măcar dacă Dmitri s-ar fi străduit mai mult să vindece ruptura de copiii lui. Poate că pur şi simplu nu a ştiut cum. Bărbaţii din generaţia lui nu prea ştiau ce să facă atunci când venea vorba de situaţii emoţionale complexe. Poate simţea că făcea ceea ce trebuie respectând alegerea Martei. Mare păcat.

Comunicarea sinceră era singurul mod de a traversa un impas emoţional; Kitty învăţase asta peste vară. Cugetarea sumbră nu ajuta pe nimeni să se vindece, dar vorbitul da. Mai învăţase că infidelitatea nu trebuie neapărat să însemne sfârşitul unei relaţii – unele lucruri

sunt mai importante. Tragic era că Marta nu învățase același lucru, iar rezultatul fusese o înstrăinare de-o viață.

Viața lui Dmitri și a Tatianei fuseseră pline de tragedie. Și totuși, iubirea lor fusese atât de puternică, dăinuind de-a lungul deceniilor și depășind orice obstacol, așa încât ai fi putut spune că fuseseră norocoși. Nu mulți oameni cunosc o afinitate spirituală atât de mare. Gândurile lui Kitty se întoarseră la Tom. Ce alt bărbat ar fi tolerat ca ea să dispară timp de trei luni? O cunoștea ca pe propriul buzunar și tot era dispus să-i rămână alături, iar ea înțelese că era incredibil de norocoasă. Probabil îi fusese greu să-i fie soț în toți acei ani în care ea se ascunsese în cochilie și refuzase să vorbească despre părinții ei sau despre orice altceva o supăra. Avusese nevoie de infidelitatea lui Tom, care căzuse ca un trăsnet, ca să iasă din coconul ei, iar acum era aproape bucuroasă că se întâmplase.

Se gândi la Tatiana și Dmitri locuind în cabană la șaptezeci de ani, sprijinindu-se unul pe celălalt în timp ce fiecare ceda în fața bolilor și umilințelor vârstei și continuând ceea ce descriau în carte ca pe o conversație fără sfârșit, care dura de-o viață. Deodată își dădu seama că voia să aibă parte de așa ceva cu Tom. Voia să fie cu el când vor avea amândoi șaptezeci de ani. Îi plăcea ideea ca istoria să se repete. Măcar de-ar fi avut cum să-i arate lui Dmitri cât de mult o ajutase; nădăjduia că ar fi fost mulțumit.

Capitolul 68

LACUL AKANABEE, STATUL NEW YORK
1986

Într-o noapte din iarna lui 1986, Dmitri se trezi cu o durere acută în piept şi îşi dădu seama că era un atac de cord. „Tatiana!" strigă el, apoi se rostogoli jos din pat, aterizând cu o bufnitură pe podea. Ortipo îl urmă, lingându-i faţa. Durerea venea în valuri şi printre acestea se târî pe podeaua cabanei până ajunse la uşă, reuşi să o deschidă şi se aruncă pe scări în jos. Lanţul de la gâtul său se agăţă în ceva, iar medalionul Fabergé cu pietrele sale de safir, rubin şi topaz imperial se desprinse. Ortipo schelălăia şi îl împungea cu botul să se ridice.

Nu mai era nimeni în viaţa lui acum, nimeni pentru care să trăiască. Măcar de i-ar fi fost aproape Marta; măcar de l-ar fi iertat. Se gândi la fiica lui, atât de vioaie şi de populară în adolescenţă; cumva nu reuşise niciodată să o înţeleagă. După moartea Tatianei, îi trimisese o scrisoare din inimă despre durerea provocată de înstrăinarea lor şi îi povesti despre singurătatea lui profundă. În sinea lui ştia că nu se putea aştepta la înţelegere; ea s-ar fi bucurat să audă despre moartea femeii pe care o considerase amanta lui. Nu primi nici un răspuns şi după acea ultimă încercare, deveni aproape pustnic. Se descotorosi de casa din Albany şi îşi petrecu toate zilele la cabană. O dată pe săptămână mergea cu maşina la Indian Lake după cumpărături, să ia un ziar pe care nu ajungea să îl citească şi să-şi ridice corespondenţa de

la căsuța poștală, dar detesta să facă acest lucru, fiindcă prea adesea scrisorile anunțau decesele unor oameni pe care îi cunoscuse.

Surorile lui, Vera și Valerina, trăiră până aproape de nouăzeci de ani, apoi se stinseră la distanță de un an una de cealaltă. Înmormântările lor avuseseră deja loc atunci când el ridicase scrisorile în care era informat de acest lucru. Le scrise copiilor Verei, cu care nu prea ținuse legătura de-a lungul anilor, exprimându-le condoleanțe cu întârziere.

Cățeaua lui, Trina, muri și cumpără alt borzoi. De data aceasta o numi Ortipo, după prima cățeluș pe care el și Tatiana încercaseră și nu reușiseră să o dreseze. Era o făptură frumoasă albă pe burtă și în rest cu o blană arămie bogată, o cățea sensibilă și timidă care se ascundea după el când se întâlneau cu alți câini pe stradă și care se ținea aproape de el când muncea pe lângă cabană. Noaptea, Ortipo dormea pe pat lângă el, ținându-i de cald.

Dmitri primi o înștiințare de la un editor nou de la Random House că volumele lui nu se mai tipăreau și că putea cumpăra ieftin stocul rămas dacă voia, dar el nu văzu rostul. Prânzurile sale cu Alfred A. Knopf se răriseră în jurul anului 1980, când Dmitri nu mai rezista la călătoria lungă cu trenul spre oraș. Curând nu mai avea deloc legături cu nimeni, în afara doamnei care lucra la băcănie și a unui pescar pe nume Bob, care locuia de cealaltă parte a lacului. Bob se însură cu o fată pe care o chema Sue, iar Dmitri le dădu exemplare din cărțile lui ca dar de nuntă, fiindcă nu știa ce altceva să le ofere. Tatiana ar fi știut. Rosa ar fi știut, cu siguranță.

Știa că începea să uite lucruri. Uneori amintirile despre cele două femei se contopeau astfel încât stăteau toți trei împreună pe un minunat câmp însorit, bucurându-se de un picnic, și fu șocat când își dădu seama că, în realitate, ele nu se cunoscuseră niciodată. Avea zile când se trezea și o striga pe Tatiana, de parcă era afară lucrând în grădina de legume, și puteau trece câteva minute până să-și aducă aminte că ea nu îi mai putea răspunde. De câteva ori i se păru că o văzuse în pădure, iar aceea fusese o senzație plăcută. Deseori vorbea cu ea cu voce tare, întrebând-o ce să facă cu o cămașă ruptă, sau cum naiba reușea ea să nu i se lipească omleta de tigaie, sau făcând comentarii despre un nor întunecat de furtună care se profila peste lac.

Iar acum, în ultimele clipe, singurele sale gânduri erau despre Tatiana. Mai erau doar patru metri şi jumătate până la copacii de pe mal, dar Dmitri nu mai avea aer. Cine ştia că avea să doară atât de rău? Se agăţă de smocuri de iarbă îngheţată, trăgându-se ca să înainteze, până ajunse în sfârşit peste pământul unde era îngropată marea lui iubire. Şi zâmbi în ciuda agoniei, deschizându-şi larg braţele peste mormântul ei, într-o ultimă îmbrăţişare.

Postfață istorică

Sper că v-a plăcut să citiți *Soția secretă* pe cât de mult mi-a plăcut mie să o scriu. Sămânța poveștii mi-a venit într-o discuție cu foarte talentatul meu prieten Richard Hughes, care mi-a oferit cel mai grozav dar pe care i-l poate da cineva unui romancier. Tocmai urmărise un documentar pe BBC2 despre marile ducese ale Rusiei și era intrigat de povestea de dragoste dintre Tatiana și un ofițer pe nume Dmitri Malama. „Să fie acesta următorul tău roman?" m-a întrebat el, iar eu am căzut imediat de pe scaun de entuziasm.

Eram fascinată de mult timp de povestea tragică a Romanovilor. În adolescență citisem volumul lui Anthony Summers și Tom Mangold, *The File on the Tsar*, și mi-am dorit cu disperare să cred teoria lor că unii dintre membrii familiei supraviețuiseră. Am citit și alte cărți despre Romanovi pe măsură ce au apărut și știam că atât Olga, cât și Tatiana flirtaseră cu unii dintre ofițerii pe care îi tratau la spitalul din Țarskoe Selo, dar peste Dmitri Malama nu am dat decât ca o notă de subsol. După ce am început să citesc despre el, și mi-am dat seama cât de chipeș și curajos fusese, și cât de apropiați par să fi fost el și Tatiana, intriga *Soției secrete* a prins contur.

În timpul cercetărilor, am descoperit că Dmitri Iacovlevici Malama s-a născut la 19 iulie 1891 în Lozovatka, ca fiu al unui general de cavalerie, și că a avut două surori, Vera și Valerina. A făcut instrucție la prestigiosul Corp Imperial al Pajilor din Sankt-Petersburg, ceea ce l-a adus în contact cu curtea regală. În august 1912 și-a încheiat pregătirea și a devenit cornet în Regimentul de Gardă al Lăncierilor Ulani, al cărui colonel onorific era

Marea Ducesă Tatiana. Doi ani mai târziu, în timpul primei săptămâni din Primul Război Mondial, a fost rănit la picior în timp ce regimentul lor era atacat, dar a refuzat să plece de pe câmpul de luptă, fiind decorat cu Sabia de Aur, care purta o inscripție cu textul „pentru vitejie".

Dmitri a fost adus la spitalul din Țarskoe Selo în septembrie 1914 și acolo a cunoscut-o pe Tatiana, care făcea voluntariat ca soră de caritate. Se poate să o fi cunoscut înainte, dar acum au devenit atât de apropiați, încât el i-a făcut cadou un buldog francez pe care ea l-a botezat Ortipo. Aici m-am jucat puțin cu faptele istorice: de fapt, el i-a cerut permisiunea să-i cumpere un cățeluș, iar ea a spus „da" imediat, plină de entuziasm, apoi a trebuit să-i scrie un bilet mamei sale în care să întrebe dacă era în regulă. El i-a trimis cățelușul la palat, dar ca romancieră nu am putut rezista să nu modific faptele pentru a-l face să o surprindă cu acest dar.

Jurnalele Tatianei din 1914 enumeră ceea ce făcea și cu cine se întâlnea *fără* prea multe comentarii, dar e ușor să citești printre rânduri cu însemnări ca acestea:

27 septembrie 1914. Malama a făcut fotografii. E grozav de dulce. Deja merge singur, dar bineînțeles că încă șchioapătă.

23 octombrie 1914. Am vorbit puțin cu Malama, dragul meu, în hol și apoi m-am dus în salonul dumisale și am făcut fotografii. Azi dragul meu Malama se externează din infirmerie. Simt un regret teribil.

28 octombrie 1914. După cină, la 9.15, Malama a venit și a stat până la 10.15. M-am bucurat tare mult să-l văd, a fost foarte dulce.

21 noiembrie 1914. Am luat ceaiul acasă cu mama [noi] patru, iar Malama, dragul meu, a fost [acolo]. [Am fost] teribil de încântată să-l văd. Și ne-am luat rămas-bun fiindcă pleacă pe front curând.

Dacă Dmitri și Tatiana au corespondat cât a fost el pe front, scrisorile nu au supraviețuit. Un an și jumătate mai târziu, după ce el se întorsese la Țarskoe Selo, Alexandra i-a scris țarului Nicolae despre el:

„S-a maturizat, dar a rămas un băiat încântător. Trebuie să recunosc că ar fi un ginere excelent. De ce nu sunt și prinții străini ca el?"

Dacă nu ar fi avut loc Revoluția, există probabilitatea ca Malama și Tatiana să se fi căsătorit: familia lui Malama făcea parte din nobilimea veche a Rusiei și existau precedente, fiindcă sora lui Nicolae, Olga, se căsătorise cu un ofițer de armată în anul 1916. Tatiana avea și un admirator pe nume Volodia, dar nu încape îndoială că Malama era favoritul ei, judecând după cât de des îl pomenește în jurnale și după numeroasele fotografii pe care i le-a făcut. În povestea mea am deviat de la faptele istorice cunoscute când i-am făcut să se căsătorească în secret, deși există un precedent și pentru acest lucru în familia regală a Rusiei: se zvonește că Ecaterina cea Mare s-ar fi măritat în secret cu amantul ei Grigori Potemkin în 1774, și am împrumutat câteva detalii referitoare la capela luminată de lună de pe malul râului, în care această ceremonie ar fi putut să aibă loc.

După ce Romanovii au fost plasați în arest la domiciliu în luna februarie 1917, mi se pare normal ca tânărul iubit curajos al Tatianei să facă parte din cel puțin unul dintre numeroasele planuri de a-i salva. Mai întâi s-a presupus că George al V-lea avea să aducă familia să locuiască în Marea Britanie, însă el a ezitat. Cine avea să-i susțină? Cum avea să fie afectată ordinea de succesiune la tron? Ei erau înrudiți cu aproape toate familiile regale europene – daneză, greacă, germană și britanică –, dar în vreme de război, atenția întregii lumi era concentrată altundeva și, în mod șocant, nimeni nu s-a oferit să-i salveze pe Romanovi.

Au existat mai multe încercări de salvare în timp ce au fost în captivitate, inclusiv cea în care comandantul Gărzii Roșii Vasili Iacovlev a încercat să le redirecționeze trenul către Omsk, și încă una condusă de negustorul britanic Henry Armistead. În roman, mi-l închipui pe Dmitri conducând o încercare ce eșuează lamentabil chiar înaintea evenimentelor fatidice din noaptea de 16-17 iulie 1918. De fapt, potrivit datelor existente, el s-a alăturat Armatei Albe după Revoluția din 1917 și a dobândit rangul de căpitan, luptând cu la fel de multă vitejie împotriva bolșevicilor ca împotriva germanilor cu câțiva ani în urmă. După ce au apărut zvonurile privind asasinarea familiei Romanov, se spune că și-a pierdut nădejdea și că a fost ucis la Țaritîn în iunie 1919.

Dar dacă n-ar fi fost aşa? Dacă atât el, cât şi Tatiana ar fi supravieţuit? Ar fi putut ea să convingă pe cineva de identitatea sa în acele zile de dinaintea testelor ADN? Au fost zeci de oameni care au susţinut că fac parte din familie, dintre care Anna Ceaikovski/Anderson a fost cea mai cunoscută. Mulţi dintre membrii familiei extinse a Romanovilor au luat aceste declaraţii în serios, în timp ce alţii le-au respins vehement, ceea ce a dus la procese prelungite. Poate Tatiana ar fi hotărât să ţină capul jos şi să-şi vadă de viaţă în calitate de cetăţean cu o viaţă personală.

Cel mai probabil Lenin a fost cel care a dat ordinul ca familia Romanov să fie executată, deşi a avut grijă să nu existe documente care să probeze acest lucru. Mai întâi, bolşevicii au recunoscut doar că l-au ucis pe ţar, însă după publicarea raportului lui Sokolov, au fost nevoiţi să recunoască în 1926 că toţi erau morţi. Călăul-şef, Iurovski, a lăsat în urmă o relatare scrisă a crimelor, despre care se spune că le-a regretat mai târziu în viaţă.

Groapa comună a fost descoperită abia în 1979. Din ea au fost scoase cranii, iar măsurătorile acestora au fost folosite pentru a încerca primele identificări. În 1991, groapa a fost deschisă, iar oasele au fost duse la diferite laboratoare, în Rusia, în Marea Britanie şi ulterior în America. Abia în anul 2007 au fost găsite rămăşiţele lui Alexei şi ale Anastasiei (sau poate ale Mariei) la circa 70 de metri distanţă de prima groapă. Au fost făcute comparaţii ale mostrelor de ADN cu mai multe rude îndepărtate, inclusiv prinţul Philip al Marii Britanii. Nu încape îndoială că rămăşiţele au fost contaminate de-a lungul anilor, dar majoritatea experţilor sunt acum de acord că ţarul Nicolae, soţia sa şi cei cinci copii ai lor au fost executaţi de Iurovski şi echipa lui în iulie 1918.

Dar dacă n-ar fi fost aşa? Eu cred că dacă ar fi putut să scape vreunul dintre Romanovi, acela ar fi fost Tatiana, care era cea mai practică şi, după părerea mea, cea mai inteligentă dintre toţi. Şi deşi Dmitri dispare din jurnalele ei şi apoi din cărţile de istorie, cu siguranţă asta se potriveşte cu o dragoste secretă între cei doi şi chiar cu o căsătorie secretă. Îmi place să cred că ar fi putut fi adevărat: că s-au reîntâlnit şi că au trăit împreună în izolare, departe de viaţa luxoasă de la curte, care nu-i plăcea în mod deosebit nici unuia dintre ei. Poate că o carte de memorii scrisă de amândoi, în care să-şi povestească vieţile împreună, va ieşi la suprafaţă în jurul centenarului Revoluţiei şi al Războiului Civil din 1917, aşa cum mi-am închipuit. Nu ar fi grozav?

Surse

Un site excelent, www.alexanderpalace.org/palace, administrat de expertul în familia Romanov, Bob Atchinson, conține descrieri detaliate ale palatelor și grădinilor imperiale, istoricul familiei, traduceri ale jurnalelor și scrisorilor unor membri ai familiei, și o mulțime de informații fascinante. Este un adevărat cufăr de comori pentru admiratori și o mină de aur pentru romancierii de ficțiune istorică.

The File on the Tsar, volumul lui Anthony Summers și Tom Mangold, publicat prima dată în 1976, este cartea care mi-a stârnit interesul față de Romanovi, cu ipoteza sa plauzibil argumentată că nu ar fi murit cu toții la Ekaterinburg. Încă merită citit.

Helen Azar a realizat traduceri în limba engleză ale jurnalelor Olgăi și Tatianei. Acestea mi-au fost extrem de folositoare pentru relatări privind viața de zi cu zi a familiei în captivitate și pentru a-mi face o imagine despre personalitățile lor individuale.

Îmi place foarte mult cum scrie Helen Rappaport și am devorat atât *Ekaterinburg: The Last Days of the Romanovs*, cât și *Four Sisters: The Lost Lives of the Romanov Grand Duchesses*. Le recomand pe amândouă pentru autoritatea și cuprinderea de care dau dovadă. Și *The Murder of the Romanovs*, volumul lui Andrew Cook, mi-a fost de folos, precum și relatarea lui Robert K. Massie privind investigația în vederea identificării rămășițelor familiei, expusă în *The Romanovs: The Final Chapter*.

Pentru a înțelege contextul stilului de viață ostentativ al Romanovilor înainte de Revoluție, am folosit *The Jewels of the Romanovs* de

Stefano Papi şi *Palaces of St. Petersburg*, publicat de Mississippi Arts Pavilion, ambele fiind superb ilustrate. Pentru contextul din Berlinul anilor 1920 şi 1930, am găsit biografia lui Vladimir Nabokov scrisă de Andrew Pitzer deosebit de valoroasă, precum şi cartea lui Peter Kurth, *Anastasia: The Riddle of Anna Anderson.*

Multe alte cărţi şi seriale TV sunt planificate pe măsură ce se apropie centenarul. Din 2016 avem deja istoria cuprinzătoare a dinastiei, *The Romanovs 1613-1918*, scrisă de Simon Sebag Montefiore, dar şi excelentul serial *Empire of the Tsars*, produs de BBC cu Lucy Worsley. Cu siguranţă, soarta familiei va fi pusă într-o lumină nouă, iar eu, personal, am să urmăresc tot ce va apărea.

Mulțumiri

Multe mulțumiri lui Richard Hughes pentru ideea romanului de față și pentru că a citit o primă variantă și a făcut observații pertinente. Karen Sullivan, fondatoarea noii edituri de ficțiune Orenda Books, a fost și ea una dintre primii cititori și mi-a trimis pagini întregi de notițe inteligente, dovedind că e adevărat ce se spune: dacă vrei să rezolvi ceva, roagă întotdeauna pe cea mai ocupată persoană să te ajute. Iar minunata Vivien Green, care este agenta mea de șaptesprezece ani, mi-a oferit ideile sale înțelepte și sprijinul constant, ca întotdeauna.

Am schimbat editorii tocmai când manuscrisul era livrat, iar în perioada transferului am avut marele noroc de a primi feedback editorial atât de la Eli Dryden, cât și de la Natasha Harding – opinii cu totul și cu totul inestimabile. Eloise Wood a fost grozavă și am simțit cu adevărat sprijinul întregii echipe de la Avon în cazul cărții de față, așa că îi îmbrățișez cu drag pe Oli Jameson, Helen Huthwaite, Phoebe Morgan, Caroline Kirkpatrick, Kate Ellis, Helena Sheffield, Hannah Welsh, Camilla Davis, Jennifer Rothwell – dar și pe Jo Marino și efervescenta echipă de PR de la Way to Blue.

Perioada din jurul publicării este întotdeauna stresantă, dar pentru mine situația a fost ușurată cu mult de susținerea unor bloggerițe literare minunate, unele urmărindu-mi romanele încă din 2012, când a apărut *Women and Children First.* Mulțumesc mult, Amanda (One More Page), Sharon și echipa (Shaz's Book Blog), Julie (Boon's Bookshelf), Sarah (Reading the Past), Kate (For Winter Nights), Laura și Helen (Novel Kicks), LindyLou (Lindy Lou Reviews), Holly și Allison

(On My Bookshelf), Heidi (Cosmochicklitan), întreaga echipă de la Bookbabblers, Laura (Laura's Little Book Blog), Hannah (Echoes in an Empty Room), Anne (Books with Wine and Chocolate), Ananda și Marina (This Chick Reads), Jody (A Spoonful of Happy Endings), Kate (A Bookish Blog), Sarah (Today I'm Reading), Bettina (Trip Fiction) și Karen (My Reading Corner). Și o mențiune specială lui Lor Bingham, care mă inspiră.

Le mulțumesc, de asemenea, minunaților mei prieteni și familiei care m-au ajutat enorm susținându-mi romanele: Anne Nicholson, Christina Jansen, Sue Reid Sexton, Katie Bailey, Daisy Bata, Louise Kerr, Kirsty Crawford, Barbara Massey, Clémence Jacquinet, Lee Ryda, Martyn Swain, Fiona Williams, Neville Farmer, Jim Paul, Joyce McElroy, Peggy Vance, David Boyle, Julia Mackenzie, Carol Cornish, Dee McMath, Avril Broadley, Anna Sullivan, Patte Griffith, Catherine Lamb, Marnie Riches și Kerry Fisher. Vă iubesc pe toți!

Și îi mulțumesc lui Karel fiindcă mă face să râd.